

ב"ה
אין ליכט
פון תורה
ספר
חק לישראל
מצורע
בלשון הקודש
ואידיש

768

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

חק לוישראל

פרשת מצורע

מן

חמשה חומשי תורה

עם מ"ב פירושים, מגדולי המפרשים ראשונים ואחרונים.

(א) ונפס על חמץ כגלות עיר פירושים חדשים
 לדברים אשר לא באו עור ככוסם חזק מלקח מגדולי
 ספרים וחקרא כז יתעב ספר. דלמי מי תנביר
 התקנו גם מי ע"ס (יקדור) חאם העט ליינען
 וזעם גרוים פקענענען האבון.)

(בא) על ספר שיר השירים נקוב בשם שירי שלמה
 (בב) על ספר רות נקוב בשם יתום דוד.

(בג) על ספר איכה נקוב בשם קינות ירמיה.
 (כד) על ספר קהלת נקוב בשם הבלוי העולם

(כה) על ספר אסתר נקוב בשם מור ורודם.
 (כו) לקומים יקרים על הים מגדולים אנשי יש.

(כז) משלים ערבים ובעינים על כל הח"י
 (כח) תרגום שני על מצלת אסתר

(כט) פירוש הבהב על תרגום שני בחוקן גמלא.
 (ל) העתק ע"פ התרגום שני כחוספות וחקנים.

(לא) נרשם כחוק כל סוך סדר התפלה וכו'.
 (לב) גם חוספון קצורו הימים הנצרכים לחפלה.

(לג) נביאים עם פרש"י ומסורת דוד
 (לד) כתובים עם פרש"י ומסורת דוד.

(לה) המשניות עם ברמנור ויעקר חו"ס כנרשם
 ספר עם חוספות וחקנים.

(לו) גמרא עם פרש"י והעתקה על ועם איור רבתי
 חוספות.

(לז) החלכה פסוקה עם העתקה ע"ס.
 (לח) המוסר עם העתקה ע"ס.

(לט) לסהררים ללבוז בכל יום התרי"ב מצות כאשר
 חקנו הקדמונים.

(מ) ארחות חיים מתיא"ש ז"ל.
 (מא) הארחות חיים ת"ל נעקם גם לישק ע"ס.

(מב) אגרות הרמב"ן ז"ל לגנוי ולנעקם גם נהא"ל ע"ס.

(א) תו א נרשם בשלמות עם הספחה וחוס כגלות
 עם הסעטים

(ב) תו נום על הורה
 (ג) מי רשוי בשלמות ועם מי רש"י וכן.

(ד) מי שפתי חכמים הנרע ללבוזי הורה.
 (ה) מי הרשבים ויל נבר רש"י ז"ל.

(ו) מי בעל המורים מרכיני בעל ארבעה מורים.
 (ז) מי דעת זקנים סכעלי החוספת ויל.

(ח) תולדות אהרן מראה סקום כל סקום כש"ס.
 (ט) מגין המצות למתי"ס חנוני ויל נרשמו כפנים
 החומש על הסוסקים.

(י) מעשי הקרבנות בדרך חוש ונפלא נאספו
 מגדולי המפרשים ז"ל.

(יא) דיני הקרבנות בקשר
 (יב) הדפטרות עם לקושים ומשלים.

(יג) עניני הסדרה פורים על סקוטו אשר גם הוא
 נאספו מגדולי המפרשים כגוב סקום העת.

(יד) ענין הסדרה על ע"ס למני כל סדרה.
 (טו) ענין ע"ס על הורה חזק במקום העתקה הורה
 כגוב טעם וכן בהתפחה.

(טז) ליקומי יקרים ע"ס מספרים הנקובים בשמותם
 למש" (יורה דמחיים כבס"ר).

(יז) משלי חכמים וקשים המושכים לז הקראו לסופר
 וירדאג ח' על הורה המפירות.

(יח) ספר פדרא עם ספר הישי וידו נעקם על ע"ס
 (יעקרו ואל וייסען חאם עם איז גיייען פון וועלט
 בעשאונג כוז חיינם).

(יט) מצות השם על תרי"ב מצות (אויף ע"ס) יקדרי
 מנכנס ואל וייסען די מצות חאם כאם גיבאסן.

(כ) חמש מצות עם פירש"י (כחוק כל סוך מתחומים
 נרשמה הבנה חשיבה לכרך הורה) וזלה זה

מיט אלע מפרשים אויף עברי טייטש, תנ"ך, משניות, גמרא, מוסר, הלכה,
 איבערזעצט אויף א לייכטע אירושע שפראך, מיט שיינע לייכטגע ארתות
 און קלארען דרוק.

הוצאת אמונה — 388 8812

סימן טז דינים מביש עד ישתבח ומישתבח עד ק"ט ובו י"ח ס

(א) אין להסתכל חוץ לר' אמות כל זמן משך פסוקי דזמרה עד אחר נפילת אפים כי אז הוא מהלך בין העומדים בעולם המלאכים :

(ב) צריף שיזוהר מאד בכל שם שיזכור לכוון בשם יאהדונהי כנ"ל :

(ג) באמרו ברוך שאמר יעמוד על רגליו ויאחו הטליח בשני הציצית שלפניו בידו הימנית ובתשלום ברוך שאמר ינשקם :

(ד) נוסח ב"ש פ"ז תיבות וסימנו ראשו כלומר ברכה ראשונה של פסוקי דזמרה דהיינו ברוך שאמר כתם פ"ז כלומר פ"ז תיבות והוא

נוסח אשכנז :

(ה) צ"ל כפה עמו ולא כפי עמו וכן צריך לזכר מרחם על הבריות ולא על הבריות וצ"ל בתשכחות כשורק :

(ו) צ"ל ויברך דוד בעמידה עד 'אתה הוא ה' האלהים עד ועד בכלל, כי 'אתה הוא ידוד האלהים ר"ת שם אהי"ה :

(ז) כשאומר ואתה מושל בכל יתן ג' פרוטות לצדקה ויתן תחלה ב' פרוטות וישהה מעט ואח"כ יתן השלישית. ויש בו סוד

גדול ועצום :

(ח) צריך לומר השירה בכוונה גדולה והיא שלימות הנפש וזוכה לאמרו לעתיד לבא ונמחלין לו ג"כ על ידיהן עונותיו :

(ט) כופל פסוק ה' ימלוך וגו' שנים מקרא וא' תרגום, ואחר כך יאמר פסוק כי בא סוס פרעה וגו' ואין צ"ל ובתורתך כתוב לאמר וכו' :

(י) טוב לומר בין יוצר לישתבח בעשרת ימי התשובה מזמור ממעמקים קראתיך בכל יום ויום :

(יא) צריך לומר י"ג שבחים שבישתבח כנשימה אחת כי הם נגד י"ג מדות של רחמים :

(יב) ברכו ויוצר אור, ימשמש בתפילין כשאומר יוצר אור :

(יג) חייב אדם לכוון בז' היכלות הקדושים הרמוזים ביוצר אור, פברוך אתה ה' יוצר אור עד אל ברוך גדול דעה, היכל לבנת הספיר,

ומאל ברוך גדול דעה עד לאל ברוך נעימות יתנו, היכל עצם השמים, ומאל ברוך נעימות יתנו עד המחדש בטובו, היכל נווה, ומהמחדש בטובו עד אהבת עולם, היכל זכות, ומאהבת עולם עד אמת ויציב, היכל אהבה, ומשם עד עמידה, היכל רצון, אדני שפתי תפתח היכל ק"ק, וצריך לומר ואשר משרתו בוי"ו :

(יד) צריף לומר לאל ברוך וכו' למלך אל חי וקיים ב' למדיין בקמציין :

אור צדיקים

(טו) צריף לומר כי הוא לבדו מרום וקדוש פועל גבורות וכו'. ואציל אור חדש כמנהג בני ספרד :

(טז) צריף לומר אהבת עולם ולא אהבה רבה כמנהג הספרדיים רק בשבת יאמר אהבה רבה :

(יז) כשיאמר ובנו בחרת מכל עם ולשון וכו' יכוון לקיים מ"ע של מעמד הר סיני שנאמר וזכור את יום אשר עמדת וגו', וכשיאמר וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול, יכוון לקיים מ"ע זכור את אשר עשה לך עמלק שאז כשימחה השם זכר עמלק ה' יהיה למלך עלינו ויתגדל שמו וכסאו, וכשיאמר להודות לך, יכוון לקיים מ"ע זכור את אשר עשה ה' למרים, על אודות עון להיר, וזה רמוז להודות לך, שלא נברא הפה אלא להודות לך, ולא לדבר להיר :

(יח) צריף לומר להודות לך וליחדך ולהאבה את שמך הכל כמנהג הספרדים :

לפרשת מצורע עניני לשון הרע

ג'י'א'ג'ט ש'מ'ר פ'ו ו'ל'ש'ו'נ'ו ש'ו'מ'ר מ'צ'ו'ר מ'צ'ו'ר נ'פ'ש'ו ז'א'ג'ט ד'י'א נ'ק'ר'א מ'י'ר ל'י'י'ע'נ'ען מ'צ'ר'ע'ת, ד'ע'ר מ'ע'נ'ט'ש ו'א'ם ה'י'ט ז'י'ן מ'ו'ל' א'ו'ן ז'י'ן צ'ו'ג'ג פ'ו'ן צ'ו' ר'י'י'ד'י'ן ל'ש'ו'ן ה'ר'ע, ה'י'ט ע'ר א'ז א'ו'י'ף ז'י'ן ל'י'י'ב ו'א'ל נ'י'ט ק'ו'כ'ע'ן צ'ר'ע'ת, ד'ו'ר ה'מ'ל'ך ה'א'ט א'ו'י'ף ג'י'ז'א'ג'ט ו'ו'ע'ל'ק'ע'ר מ'ע'נ'ט'ש ע'ם ו'י'י'ל ל'ע'ב'י'ן ע'ר ה'א'ט ל'י'ב ד'י'א ט'ע'ג צ'ו' ז'ע'ה'ן ג'ו'ט'ס, ה'י'ט ד'י'ן צ'ו'ג'ג פ'ו'ן צ'ו' ר'י'י'ד'י'ן ש'ל'ע'כ'ט'ס, ה'י'ט ד'י'י'נ'ע ל'ע'פ'צ'י'ן פ'ו'ן צ'ו' ר'י'י'ד'י'ן פ'א'ל'ש'ק'י'י'ט, מ'ש'ה ר'ב'י'נו ה'א'ט א'ו'י'ף ג'י'ז'א'ג'ט א'י'ן ד'י'א ה'ו'ר'ה ז'א'ת ה'ת'י'ה מ'ו'ר'ת ה'מ'צ'ו'ר'ע ד'א'ם ו'ו'ע'ט ז'י'ן ד'י'א ל'ע'ר'ו'נ'ג פ'ו'ן ד'ע'ם מ'ע'נ'ט'ש ו'ו'א'ם ה'א'ט ג'י'ר'ע'ט ש'ל'ע'כ'ט'ע ר'י'י'ד, ע'ר ה'א'ט ג'י'ר'ע'ט ל'ש'ו'ן ה'ר'ע, ד'י' ר'ב'ג'ו'ן ה'א'ב'י'ן ג'י'ל'ע'ר'ו'נ'ט ו'ו'ע'ג'י'ן ע'ל'ע'ף ע'ב'י'ר'ו'ת ק'ו'כ'ע'ן ג'ג'ע'י'ם א'ו'י'ף מ'ע'נ'ט'ש'ו'ן, א'ז מ'ע'ן ד'י'נ'ט ע'ב'ו'ר'ה ז'ר'ה, א'ו'ן א'ז מ'ע'ן א'ז מ'ח'ל'ל' ה'ש'ם ו'מ'ע'ן פ'א'ר'ש'ע'מ'ט ד'ע'ם נ'א'כ'ע'ן פ'ו'ן נ'א'ט'ו, א'ו'ן א'ז מ'ע'ן א'ז מ'ו'נ'ה, א'ו'ן א'ז מ'ע'ן נ'ג'ב'ה, א'ו'ן א'ז מ'ע'ן כ'ע'ט ל'ש'ו'ן ה'ר'ע, א'ו'ן א'ז מ'ע'ן ז'א'ג'ט פ'א'ל'ש'ע ע'ד'ו'ת, א'ו'ן א'ז א'ר'י'י'ן פ'ס'ק'ה פ'א'ל'ש'ע ד'י'ן ה'ו'ר'ו'ת, א'ו'ן א'ז מ'ע'ן ש'ו'ע'ר'ט פ'א'ל'ש'ע א'ר'ע'ר א'ו'י'ף מ'ע'ן ש'ב'ו'ע'ה ו'א'ו'ע'ל'ק'ע' ש'ב'ו'ע'ה ו'ו'א'ם מ'ע'ן ד'א'ר'ף נ'י'ט ש'ו'ע'ר'י'ן, א'ו'ן ד'ע'ר ו'ו'א'ם נ'ע'מ'ט א'ז א'ו'י'ף ו'ו'א'ם, ע'ם א'ז נ'י'ט ו'י'י'נ'ע, א'ו'ן ד'ע'ר ו'ו'א'ם מ'א'כ'ט צ'ו' מ'א'ה'ן פ'א'ל'ש'ק'י'י'ט, א'ו'ן ד'ע'ר ו'ו'א'ם מ'א'כ'ט ק'ר'י'ג צ'ו'י'ש'ע'ן ג'ו'ט'ע פ'ר'י'י'נ'ד, א'נ'ד'ע'ר'ע ז'א'ג'י'ן ד'ע'ר מ'ע'נ'ט'ש ו'ו'א'ם פ'א'ר'ג'י'ט נ'י'ט ז'י'ן מ'ח'ר ו'ו'א'ם ע'ר ה'א'ט, ק'ו'כ'ט א'ו'י'ף א'י'ה'ם צ'ר'ע'ה, ד'ע'ר י'ל'ק'ו'ט ש'ר'י'י'כ'ט ר'ב'י י'ה'ו'ש'ע'ן כ'ן ל'ו' ו'א'ג'ט פ'י'נ'ף מ'א'ה'ל ה'ו'ר'ה ש'ט'י'י'ט כ'י'י'א א'מ'צ'ו'ר'ע ז'א'ת ה'ת'י'ה נ'ג'ט

ז'א'ת ה'ת'י'ה ה'ו'ר'ה ה'מ'צ'ו'ר'ע ז'ר' ש'ל'מ'ח'ה ה'מ'ל'ך ה'א'ט ג'י'ז'א'ג'ט מ'ו'ת ו'ח'י'י'ם ב'י'ד ה'ל'ש'ו'ן ד'ע'ר מ'ו'י'ט א'ו'ן ד'א'ם ל'ע'ב'י'ן פ'ו'ן ד'ע'ם מ'ע'נ'ט'ש ד'א'ם ג'י'ה'ע'ר ג'א'ר צ'ו'ט צ'ו'ג'ג, א'ו'י'ב ד'ע'ר צ'ו'ג'ג א'ז צ'ו' ג'ו'ט'י'ן, א'ז נ'י'ט'א כ'ע'ק'ע'ר פ'ו'ן א'י'ה'ם, א'ו'ן א'ו'י'ב ע'ר א'ז צ'ו' ש'ל'ע'כ'ט'י'ן א'ז נ'י'ט'א ע'ר'ג'ע'ר פ'ו'ן א'י'ה'ם, מ'י'ט ד'ע'ם צ'ו'ג'ג ק'ע'ן מ'ע'ן ר'י'י'ד'י'ן ה'פ'ל'ה א'ו'ן ל'ע'ר'נ'ע'ן ה'ו'ר'ה, ו'ו'א'ם ד'י' ה'ו'ר'ה א'ז א'ב'ו'י'ם פ'ו'ן ל'ע'ב'י'ן, ה'פ'ל'ה ג'ר'י'י'נ'ט ד'ע'ם מ'ע'נ'ט'ש ל'ע'ב'י'ן ג'ע'ו'נ'ד פ'ר'נ'ס'ה, מ'י'ט ד'ע'ם צ'ו'ג'ג ק'ע'ן מ'ע'ן ז'ו'ה ה'ר'ג'ג'ן א'ו'ן מ'ע'ן ק'ע'ן ה'ר'ג'ג'ן פ'י'ל מ'ע'נ'ט'ש'ו'ן א'נ'ד'ע'ר'ע, א'ז א'ז ו'ו'י'א ע'ם א'ז ג'י'ו'ע'ן כ'י'י'א ד'ו'א'ג ה'א'ד'ו'מ'י, ע'ר ה'א'ט ג'י'ר'ע'ט ל'ש'ו'ן ה'ר'ע א'ו'י'ף א'ח'י'מ'ל'ך פ'א'ר ד'ע'ם מ'ל'ך ש'א'ו'ל, א'ז ש'א'ו'ל ג'ע'ה'ר'ג'ט ג'י'ו'א'ר'י'ן, א'ו'ן א'ח'י'מ'ל'ך מ'י'ט נ'א'ך פ'י'נ'ף א'ו'ן א'כ'מ'צ'י'ב פ'ה'ג'י'ם ו'ע'נ'ע'ן ג'ע'ה'ר'ג'ט ג'י'ו'א'ר'י'ן א'ו'ן ג'י'ש'מ'א'ר'ב'י'ן צ'ו' ד'ר'י'י'א א'י'ן ד'ר'י'י'ס'ו'ג י'א'ה'ר א'ו'ן ה'א'ט פ'א'ר'ל'א'ר'י'ן ז'י'ן ח'ל'ק ע'ו'ל'ם ה'ק'א, ד'ע'ר מ'ר'ד'ש מ'נ'ח'ו'מ'א ש'ר'י'י'כ'ט ג'א'ת ה'א'ט ג'י'ז'א'ג'ט צ'ו' ד'י'א י'ו'ד'י'ן א'ו'י'ב א'י'ה'ר ו'ו'י'ל'ט ג'י'ר'ע'ט'ע'ט ז'ע'ר'י'ן פ'ו'ן ג'י'ה'ג'ט ז'א'ל'ט א'י'ה'ר א'ו'י'ף ד'ע'ר ו'י'י'ט'ע'ר'י'ן פ'ו'ן ל'ש'ו'ן ה'ר'ע ו'ו'ע'ט א'י'ה'ר ז'ו'כ'ה ז'י'ן צ'ו' ה'א'ב'י'ן ע'ו'ל'ם ה'ה'ר א'ו'ן ע'ו'ל'ם ה'ק'א, א'ו'ן ד'ע'ר מ'ע'נ'ט'ש ו'ו'א'ם ד'ע'ט ל'ש'ו'ן ה'ר'ע, ו'ה'א'ט ג'א'ם ג'י'ז'א'ג'ט צ'ו'ט ש'ר פ'ו'ן ג'י'ה'ג'ט, מ'י'ר ג'י'י'ד'ע ו'ו'ע'ל'י'ן א'י'ה'ם מ'ש'פ'ט'י'ן, א'י'ך ו'ו'ע'ל א'ו'י'ף א'י'ה'ם ו'ו'א'ר'פ'י'ן פ'י'ל'י'ן פ'ו'ן ה'ו'י'ב'י'ן א'ו'ן ד'ו'א' ו'ו'ע'מ'ט א'י'ה'ם כ'ר'ע'נ'ע'ן מ'י'ט כ'ר'ע'נ'ע'נ'ד'י'ע ק'ו'ל'י'ן פ'ו'ן א'ו'נ'ט'ו'ן, ד'ע'ר מ'ע'נ'ט'ש ו'ו'א'ם ד'ע'ט ל'ש'ו'ן ה'ר'ע ו'ו'ע'ר'ט ע'ר נ'ע'מ'ש'ט'ט מ'י'ט צ'ר'ע'ה, ו'ו'י'א ש'ל'מ'ח'ה ה'מ'ל'ך ה'א'ט

לפרשת מצורע עניני לשון הרע

צרת. וזאת התורה לכל נגע צרעת. וזאת תהיה תורת המצורע. וזאת תורת אשר בו נגע צרעת. וזאת תורת הצרעת צו לערנען אונז דער מענטש וואס רעט לשון הרע איז גלייך וויא ער וואלט געליינקט אין אלע פינף ספרים פון דיא תורה, דיא גבירה פון לשון הרע איז גרעסער וויא דיא דרייא עבירות, עבודה זרה דיגען, אפענטש הרגנו, מנהג זיין, ווען מן האט געהרגה זיין פרדער הכל האט ער גיזאנט פאר נאט גדול עניי מנשוא מיין וינד איז גרויס, ווען פומפרס ווייב האט אנגירעט צו יוסף ער זאל מיט איהר מנהג זיין, האט יוסף גיזאנט וויא אזוי קען איך טאהן הרעה הגדולה הזאת, דיא גרויסע שלעכטס, ווען דיא יודין האבן געמאכט דעם עגל האט משה גיזאנט דאס פאלק האט געווינדיגט חטאה גדולה, אנרויסע וינד, אונז אז איבער רעט לשון הרע, זאנט דוד המלך לשון מדרגת גדולה דער צונג וואס רעט גרויסע עבירות, גדולות איז מייטש פיל גרויסע, די איין עבירה איז גלייך וויא פיל עבירות, אלע פעלערין וועלן געהיילט ווערין ווען משיח וועט קומען ומענטשין בהמות חיות נאר דער שזאנג וועט נישט געהייקט ווערין, ווייל ער האט גירעט לשון הרע, בני אלעזר מן פרטא זאנט פון די מרגלים קענען מיר זעהן וויא גרויס די עבירה פון לשון הרע איז, די מרגלים האבן גירעט לשון הרע אויף האלצער אויף שטייגער פון ארץ ישראל אונז זענען אזוי שטארק גישטראפט גיווארין, דער מענטש וואס רעט לשון הרע אויף מענטשין, וועט געוויס זיין שטראף זיין גרויס, רב חסדא זאנט נאט האט גיזאנט איך קען נישט

וואהנען צוזאמען מיט דעם מענטש וואס רעט לשון הרע, אונז דער מענטש וואס האט שוין גירעט לשון הרע אונז ווייל מאהן השוכה, העקמט נישט מין אנדער השוכה, נאר ער זאל לערנען תורה, אונז זאך ציירא זיך ווערין גידעריג, אונז זאל זיין געהיט פון צו ריידן לשון הרע: האשה פי יודוב וזב דקה ימים רבים וזי דרייא מצות האט נאט גיזאנט, מען זאל צינדען ליכט פרייטאג פאר'ן נאכט אויף שבת, דיא מצוה גיהער צו דיא אשה, ווייל זיא האט פארלאשן די ליכטיגקייט פון דער וועלט, זיא האט גיגעבן צו אדם הראשון פון דעם עץ הרעת, אונז דורך דעם איז גיווארין דיא גזרה אז אלע מענטשין מוזין שטארבן, אונז וייער ליכטיג קייט זאלן אויסגילאשן ווערין, דריבער זאל זיא צינדען ליכט אויף שבת, צו בעיזיקטן די נייע נשמות וואס קומען אויף שבת צו די יודין, אונז ווייל אדם איז גענומען גיווארין אשטיק ערד פון די ערד, אזוי וויא מען נעמט אשטיק מייג וחקלה פון אשטיג, אונז דורך תנה איז אדם צוריק געווארין ערד, אונז דאס הייסט די חלה איז צוריק געליינט גיווארין צו דעם ארץ וואס זיא איז פון איהר גענומען גיווארין, דריבער זאל דיא אשה נעמען חלה פון דיא מייג אונז געבן צום מן ווען דיא יודין זענען גיווען אין ארץ ישראל אונז נאט האט גיזאנט די אשה האט פארנאסן די בלוט פון אדם, אונז דיא בלוט פון אלע מענטשין, בארף דאך איהר בלוט פארנאסן ווערין, דריבער זאל זיא היקען די דינים פון גדות וועט דאס איהר מברך זיין אויף דיא בלוט וואס זיא האט פארנאסן:

מצורע יום א תורה אונקלוס

לחמשיך מלח' ד'א יהוה נפשי יה יהו יהוה רוח יוד הא ואו הא נשמה יהוה חיה יחיה ורמלי וי"ד אל שם ב"ן שבשעה בנוקר חולם:

יד א ומליל יי עם משה יד א וידבר יהוה אל משה לאמר:
 מ'מיר: ב דא תהי אוריחא דסגירא ב'יקא

ת"א זמ. יומא מ' כריסות כס: זמ' חסיס. מגילה כל גדלים לג מנחות ס יס כו ערכין עו כריסות ט: בעל המורים

(ב) זמ' חסיס תורת המלוע. שמי זמ' חסיס ע"ש כלפי נהדה מקיס כ'אש נודד ממקומו דכמיב טיס עדד ישב לכן מסכתו דעת זקנים מבעלי התוספות

(ב) זמ' חסיס. מלכן סמכו ד"ל לומר דעל לשון הרע נגעים כלים המלוע ק"י זיה המלוע ס"ר זמ' חסיס ד' שנסדרו מן המלוע ע"י לשוים כלעם דואג ומחוספל ומח' וכו' כדל' פירוש לתורת אלהים

(א) וידבר יי אונ נאט האט גירעט צו משה לאמר אזוי צו זאגן: (ב) זאת תהיה דאמ זאל זיין דאמ

מצות השם [קטג] (פשה עט) לטעות טהרה המלוע כעשט סכסכו כפרשה טמ' זמ' חסיס תורת המלוע כיום סכסכו: (ב) זאת תהיה תורת המצורע וזי. ודאס איז אפצות עשהו מען זאל מין פאכין דעם מצורע מיט די אלע דינים ווא.

עם שפיים אין די מדרה:

בהנא והא אחסי מכתש וראה הפה והנה נרפא נגע
סגירותא מן סגירא : ויפקיד פהנא ויסב הצרעת מן הצרוע : י וצנה הפה

עניני מרתת המצורע

כי הנה הלא שחי' למרים מיות להרוח שהוא ככר חי' ואינו נעדר המוש כמלוט', וכן אלו מלאכי הפכציים ונחלמת כלמיהו שלל
שחטפו כלל יתמידי וכן אלוהי להרוח שהוא ככר גלול מעטות לחייו'. וכן מולעת מלאכי הרוח לטרוח היום לטרוח דמו
שחטמו יבוח שלמות מלאכיו'. ואזוי להרוח על שלמות רוחו הטוב שככר חי' בו כרחוק כלל, וסיו' א"כ ארבעת הדברים האלה מורים
על אל' תקוים שנתקן מנוו וטכטו אמה שהיו בלרעתו'. והנה אלו ש' שחטמו לח הלפור היה אל כלי' חכם אל מים חיים, ואל
הלפור האלהים עם עין הלאו וכן מולעת ואזוי יטובל כדם הלפור השחוטס'. לרמוז שחיי הלפורים האלו היו מיות קודם לכן ובעלות
ע' ודכו ממה לחס מתי'. כן גם כלי' אדם שלל אהז מכה יתלה לו ימות ואכר חיה יתלה הכל הוא בעזרה ה'. ולכן לזה שחטמו
אל כל מים לרמוז שאלהם כלני מרס מעטה ידו יולד יתב' וכלם לטעו כחומר נזק יכיל'. וישמעט על מים חיים שכללי לרמוז על
החורה אשר היא נכח האדם כי בסבה החורה שלל נשאתה כלאוי ממה הלפור השחוטס, וזהו ש' טיבילי כלפור היה עם שמר הכרבים
כדם הלפור השחוטס להודיע שהין הלארע חולי' מתדבק בטחט מנוו כדכרי חמצי הרוסאס לכל הוא בלנון ה' ו' נכחו על השים

פרוש לחורתי אליהם

אז ער אזי גיווען אמצורע מוחקט ויהא הפה אונ דר
כהן זאל וענה יהנא נרפא נגע עם אזי פאר היילט
גיוואריון ריאי קרעץ פון דעם קרעציען מענטשין;
ור' וצנה הפה דער כהן זאל שאפען ולקח למסחר אונ

ליקוים על התורה

אעשה הרעה הגדולה הוא, ויהי אזוי קען איך פאהן דיא
גרויסע שלעקסס אונ מים דיר סנה זיין. ביי די עבירה פרי
אמענטשין הרען שפיים קון האם זיאנאם צו גאט גדול השני
כמשא, מייז זיך אזי גרויס פון צו מוחל זיין. וואס איך קען
נעהרנט מייזן בודערד דכל. ביי די עבירה פון עבירה זרה
שפיים, ווען די זיידן האבין נעמאכט דעם עגל, האם סמיה

דבינו זיאנאם פאר גאט אהא חסא העם הנה חסאה גדולה, איך בעם דיר דאס פאלק האם נעוונדיגס אנהייס זיך,
נערין די אלע דבין עבירות נעוופין נאר איין מהאל גרויס, אונ ביי לשון הרע שפיים לשון סבדרת גדולת, דער צונג
דעם גרויסע עבירות, ווערם די עבירה לשון הרע גירעכניס ווי אלע גרויסע עבירות צו זאמען. דער מענטש וואס רעם
לשון הרע ליקונם ער איין גאט ווי עם שפיים איין סטוק שפחטני אהטו מי' אדון לנו, אז אונזערע לעספין זענען מים
אונז, ווער איין אהערד איבער אונז, ווער האם צו גינעלטיגען איבער אונז, הקדוש ברוך הוא שפיים אויף דיא מענטשין
וואס צעטע'. דער שלאנג האם גינאנאם צו, מי יקום לרע, עם מרעים ווער קען בעשפמיין מים די שלעקסס מענטשין. אונ דער גיהנם שרייש
איך קען אויך נים בעשפמיין מים זיאי. האם גאט גינאנאם צום גיהנם איך וועל זיין אויף זיי פון אויבין. אונ דו זאלסם זיין
אויף זיי פון אונקען. איך וועל ווארפן אויף זייא פיללן פון אויבין אונ דו ווענטס אויף זיי אויפן שפיטן ברענגעניגען קיילן
פון אונקען. אונ אזוי נעשפיען מיר ביי דעם ערשטן שלאנג. ער האם גינאנאם לשון הרע האם אזוי ער גישלאגן גיוואריון
מים צעטע'. דער שלאנג האם גינאנאם צו, ווייל תרה' ווייל גאט ווייס איך פון אונז וואס אייך פון דעם עין הרע
וועם נעשפום ווערין אויערע אויבין אונ איר וועם אויך זיין ווי גאט. דירבער ווייל ער נים איר זאלסם קעסין פון דעם עין
הרע, נעכער מייסקער האם פוינס זיין חקר וואס, ער איז אויך אזוי אפיספער ווי ער איז. גאט האם אויך געקען פון
דעם בים אונ האם פאספין די וועלס, קעם איר אויך פון דעם בים וועם איר אויך בשאפין וועלסין. האם גאט גינאנאם
צום שלאנג ווייל דו האם גירעם לשון הרע דירבער וועסטו גישלאגן ווערין מים צרע, דיא גרויסע פלעקן וואס זענען
אויף דעם שלאנג דאס זענען אוועקע קרעק. אלע בעשפמיגען וואס האבין פעלערס וועלן געהיילט ווערין ווען משה וועם
קימען. נאר דער שלאנג וועם נים געהיילט ווערין. ווייל ער האם נעמאכט אז מענטשין אונ אלע לעכדעגע זאכן זאלן
קעסן זיין דער ערד. דאס אלץ איז נעקטשין פון לשון הרע, מיר נעשפיען דיא גרה וואס איז גנוז וואריון אויף אונזער
פלעקט זיי זאלן שפארבין און דער סבדר איז אויך גיווען דורך לשון הרע ווס די סבדרים האבין גירעם אויף ארץ ישראל,
מיר האבין גילעריגס רבי אליעזר בן פרקא האם גינאנאם זעה ווי גרויס איז דער בת פון לשון הרע. מאדאך די סבדרים ווס
זיאי האבין נאר גירעם לשון הרע אויף האלץ אינ שפיינער פון ארץ ישראל, זענען אזוי שפארק גישפראמט גיווארין.
אז איינער רעם לשון הרע אויף איר זיין חקר ווי גרויס וועם שוין זיין דער שפראך זייער. רבי יוחנן האם גינאנאם פון רבי יוס
בן זמרא'ס וועגן וואס היינט דער פסוק ביה' לך ומה יסוף לך לשון רמיה'. וואס וועם דיר געבין אונ וואס וועם דיר
סערהין דער גילדער פון צונג, גאט האם גינאנאם צו דעם צונג אלע גילדער פון דעם סענטש זענען אפינשיפעלס אונ דוא
לינסס, אלע גילדער פון דעם סענטש זענען אפינשייניג אונ דוא ביינעם אפינשייניג, נאך סער האב איך דיר גיטאון, איך
האב גישפאלט אורס דיר צוויי סערהיין, און סערהער פון ביין דאס זענען די ציין אונ איין סערהער פון פלייש ווי לעפין,
וואס זאל איך דיר נאך זענען אונ ווס זאל איך דיר סערהער דו שאלשער צונג. כבי יתקן האם גינאנאם פון רבי יוס' בן
זמרא'ס וועגן דער בעשפ'ט וואס דעם לשון הרע קומען אויף אים נעגים וסכחתו. רב חסדא רעם, גינאנאם פון ערקא'ס
וועגן דער סענטש וואס רעם לשון הרע איז ער ווערם סין זאל אים בעווארפן מים שפיינער, נאך האם רב חסדא גינאנאם
פון ערקא'ס וועגן דער בעשפ'ט וואס רעם לשון הרע זאלס גאט איך קען נים ווארפן אויף דער וועלס צו זאמען מים
דעם סענטש, ריש לקיש זאגט ווען משה וועם קומען וועלן אלע חיות זיך פארזאמלען אונ וועלן קומען צום שלאנג
אונ וועלן זאגן צו אים דער לייב ורבת מענטש האם ער הנאה, ער קעם זיין פלייש, דער וואס אהרע איז אונדער
חה הרען אפענטש האם ער הנאה ער עם זיין פלייש, אבער דוא שלאנג וואס פאר הנאה האסטו פון דעם וואס דוא
זינסט דעם מענטש, דוא קעם דאך דיר נים, האם דער שלאנג געשפערס וועלכע הנאה האם דער מענטש וואס רעם לשון
הרע, אונ איך בים נאר דעם מענטש וואס רעם לשון הרע, נאך האם ריש לקיש גינאנאם דער מענטש וואס רעם לשון הרע
איז דוא עבירה גרויס ביי צום היפעל, רבי אחא בר חנינא זאגט דער מענטש וואס האם שוין גירעם לשון הרע האם שוין
קען הילף פריי צו ווערין פון דיא עבירה, ווייל צו די עבירה העלפט נים גיטאנאם, ווייל דור הבלה האם איז שוין פאר
פוינס מים רות דבליש, ער האם גינאנאם גאט וועם פארשניידן די אלע בעשפמיין וואס ביידין זילאפע רייר, אונ וואס
ביידן לשון הרע, נאר וואס זאל אפענטש פאהן ער זאל נים קומען ער די עבירה פון לשון הרע, אזוי ער איז אפלימיר

התולעת ואת-האזב ומבל אתם ואת-הצפר התיה בדם הצפר השחטה על המים החיים :

ת"א וטבל אומס . סוסס פ' :

פירוש לתורה אלהים

כאם מענין האלץ ואת שני התולעת אונ דעם רוימען פאדים ואת האזוב אונ דאם קריימעכץ אזוב זאל ער צו נוף בידען צו זאמען זבל אום אונ ער זאל זיי איין טונקען ואת הצפור תחיה אונ דעם לעבדען פוגיל זאל ער אויך צו זאמען מיט דיא דריי זאכין איין טונקען בדם הצפור אין דעם בלוט פון דעם כוויג וום איו גשאכטין גווארין אויף די קוועלידיגי גואקער :

פירוש פרישע גואקער לעבעדיגע , דאס מיינט מען דער גוף זאל גיטאכטין וואונקערפעניג ויערן צו די הרה נוס ויא זיקרם גערופן פים מים , לעבעדיגע גואקער , דער מענטש זאל געדיינקען אז פון איצט אונ גוייפער זאל ער גיט נאכגעבן דעם גוף וואס ער וויל , נאר דער גוף זאל זיין איינגעבויגן אונטער די נשמה , צו נשמה וואס די נשמה וויל , גווארם ער זאל געדיינקען אז דעם גוף וועט ער אפמאל אוועק שיקן אויף דעם שפער אין קבר , אונ צו די צוויי פינגיל זאל ער נעמען א צווייטן פון אפגען ביום וואס ער איו דער העכשטער ביום אונ זאל נעמען אזוב , דאס גידעדיקסטע בויעלע וואס וואקסט גידעדיקער פון אלע בויער , דאס ווייזט אויף דעם גוף מיט די נשמה , דער גוף איו גרויס בייא זיך אונ די נשמה איו קליין ביי זיך , אונ ער זאל נעמען שני תולעת , דאס איו רויפע וואל איסן בארשטין ווי א צונג אזיבן בריים אונ אונטערן זשקאל , אונ רויס ווי א צונג , אונ מיט די וואל בינס מען ארום דעם צווייטן פים דעם אזוב , צו ווייזן אז דער צונג בינדט צו זאמען דעם גוף מיט די נשמה , אז דער מענטש דעם מייט דעם צונג תורה , פאכט ער לעבעדיג דיא נשמה פים דעם גוף אויף ביידע וועלמין :

נביאים כלכים ב ז

לחשיך מנ"ח הו"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה דנוח ארני נשמה רהוי יקוה ויהי יחידת דנוח יקוה חיה יחידה רהור אל שם ב"ן שבעשים :

א וארבעה אנשים היו מצרעים פתח השער ויאמרו איש אל-רעהו מה יגחנו ישבים פה עד-מתנו : ב אם-אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שם ואם-ישבנו פה ומתנו ועתה לכו ונפלה אל-מחנה ארם אם-יחינו נחיה ואם-ימיתנו ומתנו : ג ויקמו כנשף לבוא אל-מחנה ארם ויבאו עד-קצה מחנה ארם והנה אין-שם איש : ד וארני השמיע את-מחנה ארם קול רכב קול סוס קול חיל גדול ויאמרו איש אל-אחיו הנה שכר-עלינו מלך ישראל את-מלכי החתים ואת-מלכי מצרים לבוא עלינו :

מצודת דוד

(א) פתח הסער . היו יושבים בספת הסער . כדן המלוע כמ"ט נחין נמחה מושבו (ויקרא יג) : עד מחני . עד חצר נמחו כרטיב : (ג) נחיה . כי שם נבוא לנס : ומתנו . כלומר מה דבר אם נמות הנה עמ"ל חנו מוסרים לחימה : (ד) ויהי השמע . כסיבה היה סלל : הללו שם איש כי' השמע וגו' (ד"ל בשמחה ה' היה נראה להם חללי במועדים : בואו עלינו . וזה הקול סללו שומעים ממחנה כלשם היו . הכל בשלמות כלשם ביחה היה צויה סכרו שם : אל נפסם . להליל את נפסם : דעם פירוש עברי פייטש נפישם כדן ביא דער המורה פון דער וואך :

(ה) וארבעה אנשים . נחיו וכויו . פתח השער . כמו נחיו' כדד ישב מהין למחנה מושבו : (כ) ונפלה . נחבר עלמיו : (ג) בנישף . דערב : (ד) ויקמו . ויהי חיה ונתקמיל : (ה) וקמו בקברא למיעל למשרית ארם ואתו ער סיפוי משרית ארם והא ליה מהין אנש : (ו) וקמו קדם יי אשחמע למשרית רש"י

ו יקומו ויגוסו בנשף ויעזבו את-אהליהם ואת-
 סוסייהם ואת-חמריהם המחנה כאשר היא ויגסו
 אל-נפשם: ו יבאו המוצרעים האלה עד-קצה
 המחנה ויבאו אל-אהל אחד ויאכלו וישתו וישאו
 משם כסף וזהב ובגדים וילכו ויטמנו וישבו
 ויבאו אל-אהל אחד וישאו משם וילכו ויטמנו:

אדם קל רחוק וקל סוכן
 קל משרין פניאן ואמר נכר
 לחבריה הא אנר עלמא סלקא
 דישאל ית מלכי חמאי וית
 מלכי מצראי למיית עלנא:
 (ח) וקמו וערקו בקבלא ושקרו
 ית משגיהון וית סוכיהון
 וית חמריהון במשריתא פמא
 דהיא וערקו לשיזבא

נפשיהון: (ט) וארו סניריא האלין עד סופי משריהא ועלו למשכנא חד ואכלו ושתו ויטמנו ויבאו
 כסףא ודחבא וקבושין ואולו ואמקרו ותכו ועלו למשכנא אחרנא ונסיבון כחמן ואולו ואמקרו:

כתובים משלי כד

לחמשיך מסוד ומלכות דו"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רוח יאהרונתי נשבת דיסור א אר
 ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת נון יוד נשפת רמלכות יו הו וו הו חיה יחידה דיסור יהוה ויה יחידה רמלכות
 אל שם ב"ן שבעשיה:

א אמר ו לרשע צדיק אתה יקבדו עמים וועמיהו לאפים:
 ב ורפוביחים ינעם ועליהם תבוא ברפת-טוב: ג שפתים
 ישק משיב דברים נכחים: ד תכן בחוץ מלאכה ועתדה
 בשדה לה אחר ובגית ביתך: ה אל-תחי עד-חנם פרעה
 ותפתית בשפתיה: ו אלהאמר כאשר עשה-לי בן אעשה
 לו אישב לאיש כפעלו:

(א) דיומר לרשיעא צדיק אנת
 וליטוניה עקמי וירוני
 אומתא: (ב) ולמסקני יבסם
 ועליהון מיתא ברכתא סבתא:
 (ג) שפתיה ננשקו דאלין
 דמהפקין מלי תרשימא:
 (ד) אפקין לקרא עבדך
 ועתדה בחקלא לה ובמר פן

בנה ביתך: (ה) לא תחוי סהרא ריגלא כחכמה ותשחרג בשפתך: (ו) לא תימר היה בעבר לי בן
 אעביר ליה ואהפיק ליה היה עובדו:

מצודת דוד
 (א) יקבוו עמים. כי כלכל ירלה כרשע שקולאים לוחי לדיק
 יתפקר עוד יומר לעשות כע לכל האומה בכלל וזה יקלל
 כולם את הקובלו לדיק: ו יעמיהו לאמים. כלל הדבר בע"מ:
 (ב) רפוביחים. אבל להמויחיס את כרשע וינעם הדבר לומר לו:
 במוכותיחיס הלא נלמת לדיק אתה רק בדברים אמרים חשני
 לנחל חסר מתן נס את מל: ועליסם. על המויחיס הלא חסר
 בדבר כפי כי שטיו לעשות כ"ל ואמרו לו כפה מלא רשע אתה
 פן יעז סביו לו בהרין עמרו מכל בדברים האלה ומשך לבטו מלו
 לשמוע כפול: (ג) שפתים יפק. כי עשה בדברים כדברים האלה
 לו: כרשע הוה יפק העלוי: כחחיותו ולא יתחסס לדבר עוזה מול
 המויחיס ומרסס יסא עוד משיב להם דברים כחוחס
 לו נס כדברים האלה אעשה כאשר דברס: (ד) הן. כחחיל הן:
 מלאכה. כחין וסס מלאכת סהר וכרס: וסדה. כחון לך
 כסדה די מחסוך אמ"י כסס ביתך נלמת כו כ"ל לא תחין די
 מחסוך אמ"י כסס כחין דב"י כחין ממין: כרשע. כמכור
 אמנות רשע: כ"ל מלי ידעת שדכריו אמס: והספית.
 כ"ל סף אמ כשום פסס ספית אתה כרשע כשפתך לעשות
 כולת עכ"ל: אתה לא תשסה כן: (ו) אל תמלך. אל
 תחשוב לשוב לסליס כוה כפעלו כרשע האמין לו וסעד כן
 לאמין לו:

רש"י
 (א) יקבורו. ויקללוהו: (ג) שפתים ישק. רחוס כל
 שפתים לנשקו: הכן בחוץ. זה מקרא: (ד) ועתדה
 בשדה. זו מטה: אחר ובגית ביהך. זו גמרה. ד"ל
 בתחלה קח לך שדות וכרמים ואח"כ קח לך כדמות כסדה
 ואח"כ ובגית ביתך חקח אתה: (ה) והפתית בשפתך.
 מתפתה לרשע כדבורך:

ו יין וערמקער ויפתה בשדה לה אונ דער נאך כריים
 דיר אן שעפקין אונ אויך אנדערע בהמות אונ
 פעלדער אחר ויגית ביהך דער נאך ואלקסו בויען
 ביין הווי בליקר ואלקס נעמען אויב. ארער אזוי
 איז דער פשט תכו ביחץ מלאכה מיינט קען צום
 ערשמיין לערין סקרא ויפתה בשדה לה אונ דער נאך
 לערין משנה אחר ויגית ביהך דער נאך וועסט דוא
 לערנען נקרא: (ה) אל תחיי. אל תחש ביהך דוא ואלקס
 גיט ויין אאמזיסעער עדות אויף דיין חקר צו זאגין
 עדות אויף איהם וואס דוא ווייכט גיט ויפתת
 בשפתך דוא ואלקס ווערין איבער גרעסט צו ביין
 חקר מיט דייע לעפעצין צו עדות זאגין צו איהם
 ווייעגען ביין מלאכה בליקר קויף דיר פעלדער אונ

(א) אמר לרשע צדיק דער וואס זאגט צו ארשע
 דו ביסט אצדיק דהיימס ער ישיבויכילם אים
 אונ זאגט ווס ער מודה איז גוט יקבדו גיט שעלמין
 איהם די פעלקער (דעם שמיבילער) וימיהו לאפים
 אונ די קויגרייכין דרעיערין אים ווייל איבער ויין
 חנופה קט דר רשע בער גויגריימאס: ולמכוחים ויגם
 אבער צו די ווס שפראפין דעם רשע וועט ויין זיס
 ועליהם הבוא כרפת טוב אונ אויף די שפראפער וועט
 קוקען אגום בענמשונג: (ו) שפתים ישק משיב דברים
 כחחיל ווער רשע אליין וועט נאך קושען די מענטשים
 וואס ויי וועלין אים ישפראגען מיט רעכט פארמיגע
 בייך: (ז) הווי ביחץ מלאכה פריער כריים דיר אן אוסין
 ווייעגען ביין מלאכה בליקר קויף דיר פעלדער אונ

ברטנורא מצורע יום א משנה כלאים פ"ד

עיקר תוי"ט

קרחת הכרס, ומחול הכרס, מפרש להו ואולי: ב"ש אומרים כ"ד אמות, אם קרחה כ"ד אמות מותר לרועי לשם פחות מחולן לא יביא ורע לשם: שחרב באמצעו, ויש נפיקס כל סביבות הקרחה שהוא שם עשרה אמה על ט"ו אמה וכן א"ת הלכה קרחה על פני רוחב הכרס שאין נפיקס חלא משני נדי הקרחת: אם אין שם ט"ו אמה, כדברי ב"ה: לא יביא ורע לשם, הכ"ד באתה האמנעית דד' אמות שכלל הכרס מזה וד' אמות

[6] קרחה, והוא נזכר ממלה קרס הוא (ויקרא יג) (6) כ"כ כר"ס סביב כמו מהלות ודעס דמסתמא סתקיס ססניו הוא סביב כל הכרס בין הגדר לא-דע כמותיו וזה"ל אם לאו חלא מזה המד, ול' כר"ס מענין מחילה ר"ל ציבת הדרכ:

כלי זהם דמלכות דיתירא אלף למד אלף למד קרחת [6] הכרס כש"א כ"ד אמות ובה"א שש עשרה אמה, מחול הכרס בש"א ט"ו אמה, ובה"א י"ב אמה, ואיזה היא קרחת הכרס כרס שחרב באמצעו אם אין שם ט"ו אמה לא יביא ורע לשם, דיו שם ט"ו אמה נותנין לה עבודתה וזווע את המותר: (ב) אי זו היא מחול הכרס בין כרס לגדר.

שכלל הכרס מזה הוה עבודת הכרס לעבודת הכרס ד"א כדתין לקמן לפי שדיו, כדברים כדברים ופיעולות ובעת המרישה חורסיסאותה כדברים הילכך חותן ד' אמות ככרס דמי ואם נכאלו בנתיים שמה חמות הון מחולן ד' לכל זר לא בטלי

לנבי כרס ומותר לזרוע בליר משמה חמות שמה פלגא להכא ופלגא להכא בטלי לגבי כרס וככרס דמי ואסור לזרוע בין משום כלאים ולכ"ס חל חסיב טדה פחות משמה חמות הילכך כ"ד אמות בעינן ד' לעבודת הכרס מחולן וכנגדו מחולן פשו להו שם עשרה שדי שמה להכא ושמה להכא חיכא שדה ולא בטלי: (ב) מחול הכרס, מקום סני בין כרס לגדר כפיכמו מחולת הנשים (ה) כשמרקדות

בית הלל אויב דער ליידיגער ארם איז זעקצען איילין קען מען זיינען אויף דעם ארם הבואה, ווארם ווייל פיר איילען ביי דא וויינשטאקן פון יעדער זייט גיהערן צו די וויינשטאקן, צום אקערין ארום די וויינשטאקן, האבן זיי דעם דין אזוי ווי דער וויינגארטן, אויב עס בלייבט אין מיטן אקט איילין קען מען זיי פאר זיינען מיט הבואה, אבער אז עס בלייבט נישט אין מיטען אקט איילין ווערט ווייניגער וויא פיר איילען קמל צוא דער זייט און ווייניגער וויא פיר איילין ווערט קמל צוא דער אנדערער זייט און זייא זענין גלייך וויא דער זייט וויין גארטען, קאר קען נישט זיינען הבואה אפילו אין מיטן, אבער אקט איילען אפילו קען צו טיילט זיי איז דאך יעדער העלפט פיר איילין און פיר איילין הייסט אבאונדער פערל און עס ווערט נישט קמל, און בית שמאי זאגען מען דארף פיר און צוואנציג איילען ווארם פיר איילען פון יעדער זייט ביי דעם וויינגארטן גיהער צום וויינגארטן צום אקערין ארום ריא כויקער, בלייבט אין מיטען זעקצען איילין אז מען וויל דאס צו טיילן אויף צוויי טייל בלייבט אקט איילין אין יעדער זייט און אקט איילין הייסט אבאונדער פערל ווערט עס נישט קמל, אבער אז אין מיטען איז גיטא זעקצען איילין, אז מען וועט דאס צו טיילען אויף צוויי טייל, איז אין יעדער זייט ווייניגער וויא אקט איילען און בית שמאי האלמען אז ווייניגער וויא אקט איילין הייסט נישט אפערל ווערט עס קמל צום וויינגארטן עס איז אויך אזויא ווי דער וויינגארטן קאר קען נישט זיינען אין מיטן אפילו אין איל: ב איז היא מחול הכרס אללידיגער ארם וואס ווערט גירופען מחול

פיר דא א קרחת הפרס אויב אין אוינין גארטן איז דא אללידיגער ארם וניש גיפלאנצט בית שמאי אומרים כ"ד אמות בית שמאי זאגן אויב דער ארם איז פיר און צוואנציג איילען קען זיינען אין אים הבואה, און אויב עס איז ניקא פיר און צוואנציג איילען קאר קען נישט זיינען אויף דעם ארם הבואה בית הלל אומרים שש עשרה אמה בית הלל זאגען אויב דער ארם איז נאר זעקצען איילין קען קען אין אים אויך פארזיינען הבואה, נאר אויב עס איז ווייניגער וויא זעקצען איילין קאר קען נישט פארזיינען הבואה אויף דעם ארם מחול הפרס בית שמאי אומרים שש עשרה אמה כייא מחול הפרס זאגן בית שמאי אז עס דארף זיין זעקצען איילין קען זאל קענין אין אים פארזיינען הבואה בית הלל אומרים ששים עשרה אמה און בית הלל זאגן צוועלף איילען איז גענוג קען זאל קענין אין אים פארזיינען הבואה ואיז היא קרחת הפרס, כרס שחרב באמצעו איז אין די משנה כפורה וואס איז קרחת הפרס און מחול הפרס, וואס ווערט גירופין קרחת הפרס, אוינין גארטען וואס איז ליידיג אין מיטען וקרחת איז ווייניגער פרייטש אויס גיפליקט דער זייטן גארטען ווערט אויס וויא ער וואלט אין מיטען אויס גיפליקט גינווארין און ארום איז ער גיפלאנצט אם אין שם שש עשרה אמה לא קיבא ורע לישם אויב דער ארם איז נישט זעקצען איילין קאר ער נישט פארזיינען דעם ארם מיט הבואה, היי שם שש עשרה אמה און אויב דער ארם איז נא גרויס זעקצין איילין, נותנין לה עבודתה, זאל ער געבן פיר איילין אין יעדער זייט ליידיגע צו געארבעטן די וויינשטאקן וזכתי המטהר און די אפערדיגע אקט איילין זאל ער פארזיינען, זאגט

וואס דוא ווייסט נישט: (ו) אל האמר פאשר עשה לו בן אשה לו דוא זאלסט נישט זאגן אזוי וויא זענער האט מיר גימאהן אזוי וועל איך איהם אפ מאהן אשיב ליהם כפלי איך וועל אים קערין צו אפליקען

כסביב נטין אז תשמח בתולה כמחול : אם יש שם י"ב אמה . כדברי כ"ה נהין ד' אמות לעבודת ה' ול"א וזרם
הספר : חלל אם אין שם י"ב אמה לא יביא ורע לשם . דל' אמות דלהדי כרס עבודת ה' הכרס ודל"א דלהדי
כותב כיון דלא מזדקרת מפני חיובן הכותל (ג) כדי כיהלך אלם ע"ג ריקק סמוך לכותל ויהיה העפר נלוס ויתחזקו
יכולותיו אפקירו ומפקר להו ואלמתישתי לי חילול כ"ה נטין לנבי כרס והכא לא בעינן ט"ו אשין האיסור

(ג) כדמתן במ"ד פ"ג דב"ב :
(ג) כי כ"מ ד' אמות ומתה :
(ג) אמה גדר . אגב סהכורי
מ"ל ל"ב ולגב גדר מט' חזין .
כ"מ : (ד) והכל זה כ"ל למטה
מסתי . כ"מ : (ג) הכנה .
שנפנן במתנות הכנה כפלות
פחותה מעטסה ויפרוט מנ' .
כ"מ : (ד) מנוחה . שחיה
גדה הימנה מנ' הקור
יומר מנחה כל כ"מ ומנחה
הפרישות כי כשהיו בכללות

אם אין שם י"ב אמה לא יביא ורע לשם . היו שם
י"ב אמה נותנין לו עבודתה הורע את המותר :
(ג) (ג) ' יהודה אוכיר אין זה אלא גדר הכרס . ואי זה
הוא מחול הכרס . בין ב' הכרמים . ואי זה הוא
גדר [ג] שהוא גבוה' מפחים . וחריץ שהוא עמוק
' ורחב ד' : (ד) מחיצת הקנים אם אין בין קנה
לחברו ג' מפחים כדי שיכנס הגדי ה"ז כמחיצה .
וגדר שנפרץ עד עשר אמות הרי הוא כפחת . יתר
מכן כנגד הפרעה אסור . נפרצו בו פרצות הרבה [ג] .
אם העומד מרובה [ד] על הפרוץ כותה ואם הפרוץ

הוא נדון . וזכרו' מוכיח דלא אמר ר' יהודה איהו מחול הכרס בין שני הכרמים חלל כיון שאין שורות הכרמים שוות של זו
לזו כיון דכרס של ג' זה של מחול שורותיה מן המורה למערב וככלד אחר מן הלפון לדרום דלסם היו כמונייה מורה ר"י
דנראה כקרתה הכרס ובעי ט"ו אמה ואין הלכה כ"ה : ואיהו גדר . המפרים בין הכרס שיכול להיות כרס מלד ז' ולרובו
מלד אחר וכו מרין : (ג) ג' מפחים . דלפחות מנ' כלבוד דמי (ד) והוא שיעור כדי שיכנס הגדי : הרי היא כמחיצה .
ומורה למקודפנים מלד זה וזרעיס מלד זה : נרון כפחה . ואפי' כנגדו מורה למסודך כל יחר מעטס לא הטיב כפחה ולר"י
הרחקה כנגד המקיס הפרוץ : ואם הפרוץ מרובה על העומד . אסור כנגד הפרוץ חלל כנגד העומד מותר חס הוא רח

שמיים אין אונינגארטין ואל קען מענין פון איין
זייט פלאגען בויערע אונ פון אנדערן זייט זיינען
הבואה שהיא גבוה גשרת ספחים אז ער איז הויך צעהן
ספחים . ורין שהיא עמוק צעהן רחב ארבע אונ אויב
עס איז דא אנראבין אין מיטען פעלד וואס ער איז
טיפ צעהן ספחים אונ ברייט פיר ספחים קען מען
אויך פון איין זייט פלאגען בויערע אונ פון אנדערן
זייט זיינען הבואה : ד' מחיצת הקנים אם אין בין קנה
לחברו ג' מפחים כדי שיכנס הגדי . ור"י ופסחיה אונאנט
פון שפעקלאך . אויב עס איז נישמא פון איין
שפעקיל ביו דעם אנדערין שפעקיל דריי ספחים
אונ אזוי קען גיט דורך גיין צווישען די שפעקלאך .
הייסט עס אונאנט . קען מען פלאנצין טייגשטאקין
פון איין זייט וואנט אונ הבואה קען מען זיינען אויך
די אנדערע זייט וואנט גדר שנפרץ עד עשר אמות הרי
הוא כפחה . ור"י כנגד הפרעה אסור אונ אונאנט וואס
איז אויך געבראכען געווארען . ביו צעהן אילען
הייסט עס אזוי וויא אמיר נקעג מען זיינען צווייא
מינים איין מיין פון די זייט וונט אונ איין בין גענין
איבער אפילו גענין די אויף געבראכענע . אונ קען
דארף גיט דער נוישערין איין בין פון אנדערין . אונ
אויב עס איז אויך געבראכין קער נוי צעהן אילען
קאר קען גיט זיינען צוויי מינים איין מיין גענין איבער
דעם אנדערין מיין גענין די אויף גיבראכענע וסיידין
קען נאל דער נוישערין איין מיין פון אנדערין אזוי
ווי דער דין איז . נפרצו בו פרצות הרבה אויב עס איז
אויך געבראכען אין עטליכע ערטער אויך דער דין
אם העומד מרובה על הפרוץ מותר אויב די שמיטקע וועגט
וואס זענען געבראכען זענען קער ווי דעם אויס
געבראכענע קען מען זיינען צווייא מינים אפילו
גענין

הפרס . ארום דעם גאנצין נויין גארטען פון אלע
זייטען פון די בויערע ביו צום פארקאן וואס דער
נוינגארטין איז ארומגעצאקט אם אין שם ששים גשרת
אסה זאגין בית הלל אויב פון דיא בויערע ביו צום
פארקאן איז נישא צוועלף איילין לא יביא ורע לשם קאר
קען גיט זיינען אין מיטען . ווארום פיר איילין ווערין
גירעכניט צוא דיא בויערע אונ פיר איילין ווערט
גירעכניט צום פארקאן איין צו טרעטין די ערד דער
פארקאן ואל שטאילן . בלייבט גיט אין מיטען
פיר איילען ווערט עס כפול צום נוינגארטין היי שם
ששים גשרת אסה אבער אז עס איז דא צוועלף איילין
נותנין לו גבולה גיט קען פיר איילין צום נוינגארטין
אונ פיר איילין צום פארקאן ויהי אה הטהיר אונ די
איבעריגע פיר איילין וואס אין מיטען קען מען
פארזיינען מיט הבואה . אונ בית שטאי וזאגין
זענצעדן איילין דארף זיין פון די בויערע ביו צום
פארקאן פיר איילין צו די בויערע אונ פיר איילין
צום פארקאן אונ אכט איילען אין מיטען אונ אויב
עס איז נישא אין אכט אכט איילין ווערט עס כפול
צום נוינגארטין : ג' בני יהודה איב אין זה אלא גדר
הכרס רבי יהודה זאגט דער ליידיגער ארם וואס
צווישען די בויערע אונ דעם פארקאן ווערט גירופן
גדר הכרס גיט מחול הכרס . אונ אפילו עס איז נאר
דא זעקס איילין ליידיג דער ווייטערט קען פון
נוינגארטין פיר איילין אונ מען ווייטערט קען פון
ואיזו היא מחול הכרס . בין שני הכרמים נאר וואס הייסט
מחול הכרס . דער ליידיגער פלאנץ וואס צווישען
צווייא נוינגארטנער . אין דעם קרינט בית שטאי
מיט בית הלל . צו מען דארף זענצעדן איילין צו
צוועלף . ואיזו היא גדר וואס הייסט אפארקאן ואז ער

ארבעה לכל פחות מלרבעה אף כנגד העמוד אסור :
 (ה) בש"א כרם . וערך להרהיק ומנהל ד' אמות כדי
 עבודה הכרם : אינו כרם עד שיהיו ב' שורות . ואין
 לרדף להרהיק אלא ו' עפמים כגון יחידית : הוועד ד'
 אמות . כלומר בתוך ד'
 אמות של עבודה הכרם :
 ב"ש אומרים קדש שורה
 אחת . דכי אמרה תורה
 (דברים כג) פן תהדק
 המלאה הזרע אשר הזרע
 ותבואת הכרם שורה אחת
 מקרי כרם : וב"ה אומרים
 קדש שתי שורות . דלמן
 נקרא כרם פחות משתי
 שורות הילכך תבואת הכרם
 שורות משמע : (ו) ואחת יוצאת זכב . כגון שלשה נפטים
 :יעשות כשורה אחת ושמים כשורה שניה כנגד שתיים מן
 השלש (ה) :ואחת בנתים . שהשמים כנגד שתיים והחמישית
 כנגד ארבע (ז) :ואחת באמצע . כגון גפן העושה ולרבע
 נפטים לד' רוחמיה (ז) : (ו) שורה אחת בתוך שלו
 ושורה אחת בתוך של חבירו . ומיירי כגון עבודה אחת
 של שתי נפטים ושורה אחת של שלם ואפי"ר ר"ס דלמך לקמן
 גבי המסך גפנו על גבי תבואתו על חבירו ול' קדש דלמן

הכ"מ : [ה] שתי שורות . וכ' הכ"מ וכמה יהי' ככל שורה ג'
 נפטים וז' ויחסי ויחסי חל' דמין [לח' מ"ו] ב' כ"ל כנגד ד'
 ואחת יוצא זכב : היינו כי הוא ה' ומשועים ככה"ל הוא דהוי'
 כרם אבל כי לא נעשו כ"ג לרדף ג' לכל שורה : [ו] הוועד
 כ"ו . כגון הוועד מין לכלם שהוא נעוה ה' שורות כ"ג ה"ג
 כ"ו ויש צדק נה"ל והתמיר
 הכ"מ כ"ו וזי' האשכול כה"מ ג'
 לפניו הכל האשכול והיחס
 משמין ההומורא ולכן מחי'
 למסוך כ"ו ולהכי כ"ו מחי'
 כשרות גמי מקולי ג"כ . י"ח
 שמה שם כ"ג רחמי' י"ח
 לפניו ההומורא ומשמה היידי
 כחן לכלם דלמי' בחיוב ע"ה"ס
 מ"ה : (ה) כ"ה .
 (ו) כ"ה .
 (ז) כ"ה .

ולכ"מ החת יוצא זכב כ"ה . ולאחת נכח"ס כ"ה .
 וז' באמצע כ"ה .
 ושעתי' שנים . ל"ה של הכ"מ ז"ל הס כל הכרמים
 כ"ה : [ז] פד . כ"ו . כ"ה חו"ל ואפסכ' לי לוי' דב' ל"ב ל"ב
 היינו אותה כל הכ"מ ואחות של הכ"ב שתיים לרמין לקרות כ"ה
 יוצא זכב . וז' מ"ח ה"ו יומך רחמי' וז' א"ל דב' ה'לכות סו"ה כרם .
 ואשעתי' דרדף אותה כיומך רחמי' היא בכלל כרם ולא התמיר
 והסתכל כמ"ל בצינו' ה"ח ידוע ומש"ס : לז"ו היא סומך רחמי' כ"ה
 תו"מ . והח"י ח"י דלמי' לאשעתי' דין' כרם שנטוע ערפולא דרמי' כ"ה

אדם אסור דבר שמיטו שלו הכל מודה דמלעטרפין לחסור

גענין די אוים גיבראקענע נגאר אויב יעדער ארש
 וואס איז אוים גיבראבין איז נים מער וויא צעהן
 איילין , וואס פערן טויגה על היסד אונ אויב די אוים
 געבראקענע איז מער ווי די שטיקער ווענט וואס
 זענען געבליבען , נגיד חסידה אסיר איז גענין די אוים
 גיבראקענע סאר מען גיט זיינען צווייא מינים אונ
 גענין די שטיקער ווענט וואס זענען געבליבען מען
 מען זיינען צוויי מינים נגאר דוקא אויב די שטיקער
 וואנט וואס צווישען דיא אוים געבראקענע איז
 יעדער שטיק ברייט פיר טפחים אבער אז יעדער
 שטיק וואנט איז נים ברייט פיר טפחים איז אפילו
 גענין די ווענט וואס איז געבליבען סאר מען אויך
 נים זיינען צוויי מינים : ה' הטיפט שורה של המט גנים
 ווען איינער פלאנצט פינה וויינשטאקען אין איין
 שורה בית שמאי אפרים פהם בית שמאי זאגען דיאס
 הייסט אוויין גארטען אונ אז מען וויל זיינען הבוואה
 דארן מען זיך דער ווייטערין פיר איילין , גיבית הלל
 אפרים זינען כרם עד שיהיו שם שתי שורות אונ בית הלל
 זאגן ע"ז הייסט אנדערש נים אוויינגארטין סידין
 אים זאגן ניין צווייא שורות וויינשטאקען , אונ בייא
 אים שון ה' דארף מען זיך נאר דער ווייטערין זעקס
 טפחים זיך הווער ארבע אמת שפכרם בית שמאי אפרים
 קדש שרי' אמת דארבער וויל בית שמאי זאגן איין
 שורה הי' סט אויך אוויינגארטין איז דער דין אויב
 איינער האט געזיט הבוואה אין די פיר איילין פון
 אוויינגארטין וואס אין איהם איז דא פיל שורות
 אונ די אג' נרע שורה איז ווייט פון די הבוואה מער
 וויא פיר א' לין איז נים מער אסור נאר די ערשטע
 שורה , אפ' ל' אין דער תורה שטייט אז די הבוואה

אסרת אוויינגארטין פון הקב"ש וז' והביאת תבואת תבואת
 שורה ווערט דאך אויך גערופען אוויינגארטין ובית
 הלל אפרים קדש שתי שורות אונ נאך בית הלל וואס
 זייא זאגן אז איין שורה הייסט נים אוויינגארטין
 נאר צווייא שורות , אויב ער האט געזיט הבוואה
 אין די פיר איילין פון אוויינגארטין זענען צווייא
 שורות אסור (אפילו די אנדערע שורה איז ווייטער
 וויא פיר איילין פון די הבוואה ווארום אין דער
 תורה שטייט והביאת תבואת תבואת או תבואת אוויינגארטין
 ווערט אסור אונ ווייניגער ווי צוויי שורות הייסט
 נים אוויינגארטין : ז' הטיפט שתיים כנגד שתיים . ואת
 יוצאת זכב . ת"י ה' פהם ווען איינער האט געפלאנצט
 צווייא וויינשטאקען זענען צווייא וויינשטאקען אונ
 איינער נים ארום וויא איין עק : . הייסט עס
 אוויינגארטין וואו מען דארף דער ווייטערין דיא
 הבוואה פיר איילין שתיים כנגד שתיים ואת ביתם אבער
 אז ער האט גיפלאנצט דיא וויינשטאקען צווייא
 זענען צוויי אונ איינער זענען צווישען זייא : .
 א' שתיים כנגד שתיים ואת באמצע ארער ער האט
 גיפלאנצט די וויינשטאקען צוויי זענען צוויי אונ
 איין וויינשטאקען אין מיטן : . אינו כרם עד שיהיו
 שתיים כנגד שתיים ואת יוצאת זכב עס הייסט אנדערש
 נים אוויינגארטין שטייט עס זאל ניין צוויי ווייני'
 שטאקען זענען צוויי אונ איינס זאל ארום נים וויא
 איין עק : ז' הטיפט שורה אחת בתוך ושורה אחת בתוך
 של חבירו ווען איינער פלאנצט איין שורה פון
 צוויי וויינשטאקען אין ניין פלאך , אונ איין שורה
 (פון דריי וויינשטאקען אין ניין חקרים פלאך אונ

הורעים כיון דליכא שלו ושל מצירו (ח): ודרך היחוד ודרך הרבים. שאין אחד מהם (ט) רחוק ח' אמות דכרוב ח' א' אמרי' בשלהי פרקין דלון מצטרפין: דרי אלו מצטרפות. להיות קרוין כרס מזה ועוד לרהיק ארבע אמות: אם ערסן מלמעלה. אשלה ראשי הנפטים ט"ג הנדר ומתערבין אותו עגל נדר עם חותן עגל נדר מזה וערסן כולו לען חיובו עדים דמתן לקמן כרס פרו' כלו' עשה לך ערס: (ח) הנומץ שתי שורות. של כ' ז' נפיים ואין כוח לען חיובו עדים דמתן לקמן כרס פרו' כלו' עשה לך ערס: (ח) הנומץ שתי שורות. של כ' ז' נפיים ואין

כהו"ט (פ' ארבעה). וז"ל (ח) והיה כשהורעים הם שלו: (ט) א"ל ט"ו אמות נדר הימים א"ל שיהו עגל הנדרים נכדים. ה"ה: (ח) נדרים. מדייקה דריש שמעו: זה א"ל ח"ל ס"ל לכתוב ד"ל א"ל ערסן כו': (י) לשל לענין חולט זה הכפל לענין חובה. ו"ס סירוביהו החביב מכה וזאת מחובה לה. ועמ"ל דייקוק ח"ל לרין שם נפסום ע"ד א' וכו' דלש"ל ר"פ. וס"ק

בהך של חברו ודרך היחוד ודרך הרבים כאמצע ונדר שהוא נמוך מ' מפתחים הרי אלו מצטרפות. גבוה [ח] מ' מפתחים אינן מצטרפות. רבי יהודה אומר אם ערסן מלמעלה הרי אלו מצטרפות: (ח) הנומץ שתי שורות אם אין ביניהם ח' אמות לא יביא ורע לשם. היו שלש אם אין בין שורה לחברתה מ"ו אמה לא יביא ורע לשם. ר' אליעזר בן יעקב אומר משום חנניה בן הכינאי אפי' חרבה האמצעית ואין בין שורה לחברתה מ"ו אמה לא יביא ורע לשם. שאילו מהחלה נמטען היה מורה בח' אמה. לכוין דלח"ב ג' שורות היו בכרס גדול והמקום שנין כל שתי שורות מכן נדון כיון קרחת הכרס שהוא שם עקב אמה אבל חרבה האורה האמצעית לדברי ת"ק לא נענין ביניהם שיעור קרחה כיון דלא נשתיר כרס ולא דמי לכרס בן ד' ה' שורות דכי חרבה האמצעית אחתי כאלו כרס הילכך נענין המקום המוקרח ט"ו אמה: ר"א בן יעקב אומר אפי' חרבה. האורה האמצעית מחלה כרס שהיה חף עתה לין כרס יש לו ויריך ט"ו אמה: שאלו מתחלה נמטען. כלו' שאלו לא הניעו לעולם לכלל כרס ולא היה טעמן מתחלה אלא שתי שורות לא היה נדר להיות ביניהם אלא ח' אמות כדאמרין לעיל עכשוו שטעמן שלם והניעו לכלל כרס חף ע"ס שהרבה אמצעית ולא נשאלו אלא

ז"א וענינן צוויי לענין צוויי און איינער גייט אריס פון יעדן יתד היחוד ונדר רבבים באמצע און אנוענ פון איין קענטשן וואס דורך דער וועג גייט גיט מער פאר דער בעל הבית: אדער אנוענ וואס גייען דורך יעדן קענטשן (און די וועג אין גיט פרייט אכט איילין) אין צווישען די צוויי שורות ונדר שהוא נמוך מעשרת ספחים הרי אלו מצטרפות צווישען די צוויי שורות אין דא אונאנט גערענגער וויא צעהן ספחים, רעבינט קען די צוויי שורות וויינשטאקן צוזאמען און עם הייסט אווייננארטן (און קען מו דער ווייטערין די הבואה פון ביידע זייטן צו פיר איילין) גיט מעשה ספחים אויב די וואנט אין העקר וויא צעהן ספחים, רעבנגען וך גיט צוזאמען די ביידע שורות נאנט אויב עם גיט אווייננארטן און קען דא דער גאר דער ווייטערין די הבואה זעקס ספחים כדי יהודה אישר אם ערסן מלמעלה הרי אלו מצטרפות רבי יהודה נאנט אויב ער האט ארבער גענוגען די צווייגין פון די וויינשטאקן איבער די וואנט און האט אויס געמישט די צווייגין פון ביידע זייטן צוזאמען, רעבינט קען צוזאמען די ביידע שורות און עם הייסט אווייננארטן: ר' חייבא ורע לשם שתי שורות אם אין ביניהם שמיטה אמה לא יביא ורע לשם ווען איינער האט גפלאנצט צוויי שורות וויינשטאקן נצו צוויי וויינשטאקן אין אשורה הייסט דאך דאך גיט צווייננארטן, אויב איז ניטא אשורה וויינשטאקן וויא פיר איילין אכט איילין נערט ווייננער וויא פיר איילין ווערט כאלו צו דער זייט און ווייננער וויא פיר ווערט אלץ גרעכונט צום ווייננארטן, מאר קען גיט זיינען הבואה צווישען די שורות, און אויב עם

איו דא צווישען דיא ביידע שורות אכט איילין (ווערט עם גיט כאל צום ווייננארטן ואל ער דער ווייטערין זעקס ספחים פון דער זייט און זעקס ספחים פון דער זייט און זייט אין מיטען זעקס איילין הוי שלש אים אין בין שורה לחברתה שש עשרה אמה לא יביא ורע לשם אויב עם אין גינען דרייא שורות וויינשטאקן הייסט עם שוין אווייננארטן (און דער ארט וואס צווישען איין שורה ביז די אנדערי דאט דעם דין וויא קרחת הכרס עם וואלט אויס געריסען גינארען פון מיטען) אויב עם אין ניטא פון איין שורה ביז דער אנדערי שורה זעכצען איילין מאר קען גיט זיינען הבואה אין מיטען אוי וויא עם שטייט אין אנהייב פרק, און אויב דיא מיטעלסטע שורה איז אויס געריסען גינארטן איז דאך געבליבען צוויי שורות (וואס דאט איז גיט אווייננארטן) דאך קען גיט זעכצען איילין פון די ערשטע שורה ביז די לעצטע, ווארום דאט הייסט גיט קרחת הכרס ווייל דאט איז גיט אווייננארטן רבי אליעזר בן יעקב אומר משום חנניא בן הכינאי וז"ל חרבה האמצעית ואין בין שורה לחברתה שש עשרה אמה. לא יביא ורע לשם רבי אליעזר בן יעקב ואם פון חנינא בן הכינאי בן הכינאים ווענען אויב עם אין גינען דרייא שורות וויינשטאקן אגילו די מיטעלסטע שורה איז אויס געריסען גינארטן און עם אין גאר געבליבען צוויי שורות וואס איצט הייסט עם שוין גיט אווייננארטן ווייל פריער איז דאט גינען אווייננארטן ווערט עם איצט גערופען קרחת הכרס און אויב עם אין ניטא פון דער ערשטער שורה ביז דער לעצטער זעכצען איילין מאר קען גיט זיינען הבואה אין מיטען שאילו מתחלה נמטען הרי

ז"א וענינן צוויי לענין צוויי און איינער גייט אריס פון יעדן יתד היחוד ונדר רבבים באמצע און אנוענ פון איין קענטשן וואס דורך דער וועג גייט גיט מער פאר דער בעל הבית: אדער אנוענ וואס גייען דורך יעדן קענטשן (און די וועג אין גיט פרייט אכט איילין) אין צווישען די צוויי שורות ונדר שהוא נמוך מעשרת ספחים הרי אלו מצטרפות צווישען די צוויי שורות אין דא אונאנט גערענגער וויא צעהן ספחים, רעבינט קען די צוויי שורות וויינשטאקן צוזאמען און עם הייסט אווייננארטן (און קען מו דער ווייטערין די הבואה פון ביידע זייטן צו פיר איילין) גיט מעשה ספחים אויב די וואנט אין העקר וויא צעהן ספחים, רעבנגען וך גיט צוזאמען די ביידע שורות נאנט אויב עם גיט אווייננארטן און קען דא דער גאר דער ווייטערין די הבואה זעקס ספחים כדי יהודה אישר אם ערסן מלמעלה הרי אלו מצטרפות רבי יהודה נאנט אויב ער האט ארבער גענוגען די צווייגין פון די וויינשטאקן איבער די וואנט און האט אויס געמישט די צווייגין פון ביידע זייטן צוזאמען, רעבינט קען צוזאמען די ביידע שורות און עם הייסט אווייננארטן: ר' חייבא ורע לשם שתי שורות אם אין ביניהם שמיטה אמה לא יביא ורע לשם ווען איינער האט גפלאנצט צוויי שורות וויינשטאקן נצו צוויי וויינשטאקן אין אשורה הייסט דאך דאך גיט צווייננארטן, אויב איז ניטא אשורה וויינשטאקן וויא פיר איילין אכט איילין נערט ווייננער וויא פיר איילין ווערט כאלו צו דער זייט און ווייננער וויא פיר ווערט אלץ גרעכונט צום ווייננארטן, מאר קען גיט זיינען הבואה צווישען די שורות, און אויב עם

שחיס כרי הן ככרס שחכר כאלמעיחו וזכר ע"ו אמה. ואין הלכה כר"א בן יעקב: (מ) הנומע את כרמו מ"ו אמה. שכל שורה של גפנים רחוקה מהצורה ע"ו אמה: מותר להביא זרע לשם. וז"ל להרטיק אלף ששה טפחים מן השורה במקום גפני יחודית: צלמון. שם מקום: הופך שער שתי שורות. כרס גדול היה שכל שורה רחוקה מהצורה ע"ו אמה ולא היה רחבה (הא) לסכך גפנו ע"ג מבוזחתי וזכה מרזף הכורות שחיס ורזאי הכפנים דהיינו הפך של כל שחיס

שחיס הפך לזך אחד אלו כלפי אלו וכשאר המקום פניו מל זה ומל זה וזרע אלף שמיית ו"ט ולשנה אחרת עשה להפך שכל היה דרכם מקום שזרעית בו שנה אחת לשנה אחרת מנמיח אותו

בור בלא חרישה ובלא זריעה: אף הנומע את כרמו על שמנה שמנה אמות מותר. קסברי כיון דרמוקת הכורות ה' אמות ה"ל ככנן יחידות ומניח סמוך לשורה ו"ט וזרע את השאר. ולא כצניק שש עשרה אמות אלף ככרס מרב הכל כנומע מעיקרה כי מרחקי שמנה אמות דיו. וכן הלכה:

שמונה (כ"א שמונה) אמות מותר:
 י"ג א"מ ע"ל מ"ו אמה

זה מותר בשמנה אמות אויב ער ואלמס כאלר פון אן הייב גיפלאנצט נאר צוויי שורות וואלמס גענוג גיווען מיט אכט איילין ווייל דאס האט נאך ניט גהייסען אוינגארטן אבער אז עס האט נאר גהייסען וויינגארטן אפילו עס איז אויס גערקען גיווארען אין מיטען און עס איז שוין ניט אוינגינגארטן פון דעקסנוועגן דארף מען זעכצעהן איילין: מ' הנומע את כרמו (על שש גשרה אמה) שש גשרה אמה. מותר להביא זרע לשם ווען איינער פלאנצט זיין וויינגארטן (שורות) איין שורה אפ גרוקט פון דער אנדערער זעכצעהן איילין מען זייען תבואה צווישען די שורות, און ער דארף זיך נאר דער נויטערען פון יעדער שורה זעקס מפתחים. ווארום אז די שורות זענען (ווייט זעכצעהן איילין איינער פון אנדערען הייסט עס גיט אוינגארטן אחר רבי יהודה מנשה בצלמון באחד שגשע את כרמו על שש גשרה שש גשרה אמה היה הופך שער שתי שורות לצד אחת וזרע את הנדר. ובשנה האחרת היה הופך את השער למקום אחר (כ"א הורה) ובא מעשה לפני חכמי והתירו. ר"מ ור"ש אומרים אף הנומע את כרמו על שמונה (כ"א שמונה) אמות מותר:

גמרא ברכות דף כו ע"א

סלכס ה' כלל כלו כהנינו דנלמ דמלכות דכיליה אלה למד איבעיא להו מעה ולא התפלל מנחה מהו שיתפלל ערבית שהים אם תמצא לומר מעה ולא יומא הוא דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד

אזיבניא ליה ביי די תלמידים איז גיווען אשאלה צו פרעגין מנה ולא התפלל מנחה אז איינער האט פארקעטן צו דאוונען מנחה מהו שיתפלל ערבית שחיס דארף ער דאוונען צוא מעריב צווייטא קאל שמונה עשרה אדער גיין אס תמצא לומר פסח ולא התפלל ערבית שיתפלל ערבית שחיס מאמער וועסטו העלין ואנין אזוי נוי אז מען פארקעט צו דאוונען מעריב דארף מען

אם תמצא לומר. כלו אס תשיבני בשאלתי ממה שאמרו תענה

התפלל ערבית מתפלל שחרית שהים משום דחד אבל

דאוונען צו שחרית צוויי קאל שמונה עשרה. אזוי אז מען פארקעט צוא דאוונען מנחה זאל מען דאוונען צו מעריב צוויי קאל שמונה עשרה, דאס איז גיט גלייך איינס צו דאס אנדערע. פון מעריב צו שחרית דארף מען יא דאוונען צוויי קאל שמונה עשרה משום דחד יומא הוא ונייל דאס איז איין קאל

רש"י

אבל הכא תפלה במקום קרבן הוא וכיון דעבר יומי במל קרבנו אורלמא כיון דצלותא רחמי כל אימת דבעי מצלי ואיל. ת"ש דא"ר הונא בריה דרב יהודה א"ר יצחק א"ר יוחנן מעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית שתיים ואין בזה כוונת עבר יומו במל קרבנו. מיתבי מעוות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות. מעוות לא יוכל לתקן וה שבת ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית או תפלה של שחרית או של ערבית. וחסרון לא יוכל להמנות זה שנבנו חבריו לרבנן מצוה ולא נמנה עמהם. א"ר יצחק אמר ר' יוחנן הב"ע שבטל במסוד. אמר ר' ה"ר מעה ולא התפלל מנחה בע"ש מתפלל בליל שבת שתיים. מעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל במ"ש שתיים של חול. מבדיל בראשונה ואינו מבדיל בשניה אם הבדיל בשניה ולא הבדיל בראשונה לא עלתה לו :

עשה ולא התפלל ערבית וכו' : כיון שעבר יומו במל קרבנו. וחזי מקריטו כיוס אחר חס ומט קבוע כגון מוספין של כל יום יום: מבדיל בראשונה. פעם ראשונה מתפלל בשביל תפלה של עכשיו לפיכך אומר בה הבדל בחוק הדעת והשניה הוא בשביל תלמודי תפלה שבת חזינו מנדיל בה: שניה עלתה לו. בשביל מו"ש: א ראשונה לא בו. שאינה כלום שאין לו להקדים תפלה עשירי וזמנה לתפלה של עומה עכשיו והשניה נמי לא עלתה לו לשל שבת והואיל והבדיל בה גילה דעתו שאינה של שבת והיא תחשב לשל ערבית :

רב אשי ריקא נמי דקאני במל ולא קתני מעה ש"מ. שבת שתיים. מעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל במ"ש שתיים שתיים של חול. מבדיל בראשונה ואינו מבדיל בשניה אם הבדיל בראשונה ולא הבדיל בראשונה לא עלתה לו :

עשרה אפילו צו מעריב קען קען שוין גימ פארקומען אפר רבי יצחק אפר רבי יוחנן האם רבי יצחק גינאנט פון רבי יוהנ'ס וועגן חכא כמא נסקינן שבטל כמדי דא שמועסט ער האם גימ גינאנט דאווען אפר רב אשי דיקא נפי האם רב אשי גינאנט איך וועל דיר וויינין אז עס איז אזוי דהקני בשל ולא קתני מעה ער לערינט ער האם כבמל גינאנט אונ ער לערינט גימ ער האם זיך מעה גינאנט. כבמל גינאנט מינינט קען ער האם גימ גינאנט דאווען. מעה גינאנט מינינט קען ער האם פארקעסין ארער עס האם עפעס גינאנט וואס ער האם גימ גינאנט דאווען. אז ער האם גינאנט דאווען אונ האם גימ גינאנט דאווען. איז שוין פארפאלין. אבער אז ער האם פארקעסין צו דאווען. דאווען ער צום אנדערין דאווען צוויי קאל שמונה עשרה שפע מינה ווייסין סיר שוין פון דאען אז קען פארקעסט דאווען מנחה דאווינט קען צו מעריב צוויי קאל שמונה עשרה קני רבנן דיא רבנן האבין גילערינט סיעה ולא התפלל מנחה בבב שבת אז ער האם פארקעסין אונ האם גימ געראווינט מנחה פרייטאג פארין נאכט מתפלל בליל שבת שתיים ואל ער דאווען שבת ביי נאכט צוויי קאל שמונה עשרה. גינאנט שמונה עשרה שבת שמונה עשרה. אבער אז ער האם פארקעסין אונ האם שבת בבב שבת אז ער האם גינאנט מנחה מתפלל במצאי שבת שתיים של חול ואל ער דאווען מוצאי שבת צוויי קאל די וואגענדיגע שמונה עשרה מבדיל בראשונה אין די ערשטע שמונה עשרה ואל ער ואנין אהה חונתנו ואין מבדיל בשבת אבער אין די אנדערע שמונה עשרה ואל ער גימ ואנין אהה חונתנו אם הבדיל בשניה ולא הבדיל בראשונה אויב אין די אנדערע שמונה עשרה האם ער גינאנט אהה חונתנו. אונ אין די ערשטע שמונה עשרה האם ער גימ גינאנט אהה חונתנו שניה בלילה לו די אנדערע שמונה עשרה ווערט אים גילערינט ראשונה לא עלתה לו די ערשטע שמונה עשרה ווערט אים גימ גילערינט וניין בשלח ערה ס' קחלו :

דכתיב ווי עם שמיים אין פסוק ויהי ערב ויהי בקר יום אחד דיא נאכט מיט דעם פארקענדיגען טאג איז איינס, אבל הא אבער דא אבער פון מנחה צווא מעריב איז דאך פארין אין איין אנדער טאג תפלה בסקים קרבן תפלה איז דאך פאר אקרבן ויהי דאכר יומו בשל קרבנו ווייל דער טאג איז אונזעק גענאנגען איז ביי גינאנט ויין קרבן או לטא אבער מאמער גיין כיון דצלותא רחמי ווייל תפלה איז דאך אנגעשט גל אימת דבעי מצלי וואיל ווען ער וויל גימ ער בעמין, זאנט די נקראתא שפע קום דער וואס איך וועל דיר ענטפערין. ווארום רב הונא דער וזהו פון רב יהודה האם גינאנט, רבי יצחק האם גינאנט פון רבי יוחנן'ס וועגן טעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית שתיים אז ער האם פארקעסין אונ האם גימ געראווענט מנחה, ואל ער דאווען צווא מעריב צוויי קאל שמונה עשרה ואין בזה משום עבר יומו בשל קרבנו אונ סיר זאגין גימ בייא דעם דין ווייל דער טאג איז אונזעק גענאנגען איז בשל גינאנט ויין קרבן. זאנט די נקראתא סחבי איך וועל דיר פרעגין אקשיא עם שמיים אין פסוק מעות לא יוכל לתקן עס איז פאר קריינט אונ קען גען גימ פארקעסין וחסרון לא יוכל לתקן אונ עס איז אפעלער וואס קען קען גימ צו ציילן מעות לא יוכל לתקן עס איז פארקריינט אונ קען קען גימ פארקעסין זה בשביל קריאת שמע של ערבית וקריאת שמע של שחרית או תפלה של שחרית או של ערבית דאס מינינט קען אז איינער האם גימ געלייענט קריאת שמע ביינאכט אדער ער גימ גיליענט קריאת שמע אין דער פריה, אדער ער האם גימ געראווינט שמונה עשרה אין דער פריה אדער ער האם גימ געראווינט שמונה עשרה ביי נאכט וחסרון לא יוכל לתקן אונ עם פעלט אונ קען קען גימ צו ציילן זה שנגנו חבריו לרבנן מנחה ולא מנה עמהם דאס מינינט קען אז מענעשן האבין זיך גינאנט צו טאג אקשיא אונ ער האם זיך גימ געציילט מיט ויאי, אונ ויי האבין שוין דיא מצוה גיטאן אן אים, ועדן ביר פון די ברייהא אונ קען פעלט צו דאווען שמונה

מצורע יום אזוהר

וזהר מצורע דף נב ע"ב. ה"ה דליליות יור הא ואו הא

וידבר יי' אל משה לאמר. זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו וגו'. ר' אבא פתח (ספר שמות כו ע"א) (אויב יע) גורו לכס מפני הרב כי המה עונות הרב למען דתעון שדון. שדון שדון כתיב. כמה לית לון לבני נשא לאסתמרחא ארתייהו ולדהלא מקמי קב"ה דלא יסתי מארחא לכשרא ולא יעורב ולא יתעבי מנה. דכל מחן דלא לטי בארתייהא ולא אשתדל בה ויפסא הוא מקב"ה. רבויקא הוא מניה. לא שריא שכנתא עמיא. ואינין געוירין דאזלין עמיא אשתלקו מניה. ולא אלא דמכרזי קמיא ואמרי אשתלקו סוהרטיא בפלתיא דלא חש על יקרא דמאריה ווי ליה דהא אשתקבו עלאון ותחתיין ליה ליה הולאק בחרחש דהוי. וכד ליהו אשתדל בפלתיא דמארי' ולטי בארתייהא כמה געוירין זמינין לקבליה לנטרא ליה וכשנתא שריא עליה וכלא מכרזי קמיא ואמרו הבו יקרא דליוקא' ולטי בארתייהא כמה געוירין דמלכא לתנטייר הוא בעלמא דין ובעלמא דלתי. וזכאס הולקיה. ת"ה בלישנא בישא דאמר נהא לאתחא גרויס לאתחא ולאדס למגור עלייהו מיתה ועל כל עלמא. בלישנא בישא כתיב (הלילס נז) ולגוסס חרב חדה. בג"כ גורו לכס מפני הרב מפני לישנא בישא. כי חמה עונות הרב מאי כי חמה עונות הרב דלא חרב ליי'. דתנן חרב אית ליה לקב"ה דכיה דלון להויכחיה הה"ד (ישעיה לד) חרב ליי' מלאה דס. (דברים לב) וחרבי תאכל כשר. ובג"כ גורו לכס מפני הרב כי חמה עונות הרב למען דתעון שדון שדון כתיב בנין דתעון דהכי אתדן. מאן דלית ליה הרב בלישנא אזדמן ליה הרב (ס"א אתדן כההוא חרב) דשלי כלא. ה"ה דזאת תהיה תורת המצורע:

הלכה פסוקה יוסף לחק בוסר

משערי תשובה לר' יונה דף ג ע"ד
כתיב כי לא יטוילס חריב ואל לנלח הקלוק כי רוח מלפני יעסוף וכשמות חני עשיתי. ביארו כלבש יעסוף וילטער הכוס כהוא מלפני כי הוא מן העליונים ויעטפוהו כשמות כבש חני עשיתי לא חריב עוד ולא הקלוק כי אך לא חתם וחתון על נפש יקרב כבש הוא מלפני וכשמות חני עשיתי על כן יקל הטון כפי השכר ככבד העבודת הסבה עלי כי יסגין יכל מלא סוהר הכשמה העליונה ויכלה כזכר חיי' ומלכס חרצה כרוב יסרוי ויכאמרוי והמכל כזה כי המלך וממול על חניכו ילידי כימו הקרובים אליו

הר"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ג
(א) כל הובחים אין שוחטין אותן לכתהלה אלא בסכין מכלי שרת ואם שחט בכל דבר ששוחטין בו החולין אפי' בקרומית של קנה בשריו; (ב) וכל הובחים שובל מדימה פחות מכדי הוייה לא נתקדש הדם. וצריך להתכוין לקבל כל הדם. כיצד הוא עושה אותו הסומכים בירו ומוציאו עם הירורין לתוך המזרק. וישחט שנים אורב שנים כדי שיתקבל הדם כולו בכלי ומגביה הסכין למעלה כדי שלא ירד הדם מעליה אלא כי הצואר והם

כתיב כי לא יטוילס חריב ולא לנלח הקלוק כי רוח מלפני יעסוף ויגשמות אני עשיתי עם שמיים אין פסוק נאמ וזאמ גימ אויף אייביג וועל איך קריגען אונ גימ אויף אייביג וועל איך צערעקען. ביארו איז דער פשט אין פסוק אזויא. כאשר יעסוף ויגשמו היות שהוא מלפני ווען דער רוח ודער גייסט וואס איז אין דעם מענטשן וועט זיך פארנויקלען אונ וועט זיך מצער זיין. אויף וייגע עבירות, נויל ער איז פון פאר מיר כי היא מן העליונים ווארום ער איז פון דיא אויבערשטע, פון די מלאכים ויגשמות אני עשיתי ויגשמו גשמות אשר אני עשיתי אונ די גשמות האב געמאכט וועלן זיך פארנויקלען אונ כצער זיין אויף זייערע עבירות לא אריב עוד ולא אקצוה וועל איך שוין גימ מער קריגען אונ וועל גימ צערעקען כי איך לא ארהם ואחזן על נפש יקרה אשר היא מלפני ווארום ווי אזוי זאל איך גימ רחמנות האבין אויף די טייערע נשמה וואס זיא איז פון פאר מיר ויגשמות אני עשיתי אונ די גשמות האב איך דאך געמאכט על גוגל הוין כפי אשר כבד העבודת האננת עלי וואס שווערער דאס זיפונג איז אויף דיא עבירות וואס ער האט גימאן, אזויא ווערט גימאן פון די שטראף פון די עבירה כי הוין יא מאת סוהר הנשמה הגלוינת ווארום דאס טרויערקיטי קומט פון די ריינקייט פון די אויבערשטע נשמה וירצה בוח יוהר מאשר חרצה ברוב יסרוי הטף וכאזיב מיט דעם ויגען ווערט די נשמה מער באויליגט וויא גימ ויא ווערט באויליגט פון די יסורים פון גוף מיט זייער שטראפן ויחשבת דער משל פון די זאך איז

(א) כל הובחים אין שוחטין אותן לכתהלה אלא בסכין מכלי שרת ואם שחט בכל דבר ששוחטין בו החולין אפי' בקרומית של קנה בשריו; (ב) וכל הובחים שובל מדימה פחות מכדי הוייה לא נתקדש הדם. וצריך להתכוין לקבל כל הדם. כיצד הוא עושה אותו הסומכים בירו ומוציאו עם הירורין לתוך המזרק. וישחט שנים אורב שנים כדי שיתקבל הדם כולו בכלי ומגביה הסכין למעלה כדי שלא ירד הדם מעליה אלא כי הצואר והם
(א) כל הובחים אין שוחטין אותן לכתהלה אלא בסכין מכלי שרת אלא קרבנות דארף מען שעקמין מיט אפעקער פון בית המקדש ואם שחט בכל דבר ששוחטין בו החולין פון דעם האט גישאקמין דעם קרבן מיט אזוי אואך וואס מען שעקמ פראקמע בהמות אפילו בקרומית של קנה אפילו מיט אזוי אשאקע גראו גשרו וגען אויף די קרבנות קשר; (ב) וכל הובחים שקבל מדימה פחות מכדי הויה אלא קרבנות וואס דער כהן האט פון זיין גענומען בלוט ווייניגער וויא צו שפרומען פון וויא גער האט גענומען אזוי אשקעל בלוט און עס איז גימ גענוג דאס צו שפרומען אויף דעם קרבנות לא נתפש הדם איז די בלוט גימ געהיליגט גינארין וצריך להפנותו לקבל כל הדם ער דארף זעהן צו נעמען דאס נאנצע בלוט וואס גימ ארויס פון דעם קרבן ווען מען שעקמ איהם ביצד היא עושה וויא זאל דער כהן טאון אזוי הסומכים בירו ומוציאו עם הירורין לתוך המזרק ער געקמט אן די סקנים, דעם קנה מיט דעם יושט, און ער האלט זיין אין האנט, און די סקנים מיט די זייטיגע אדערן וואס אין האלדן ביינגט ער וויא אריין בזו אין עקען וישחט שנים או יוב שנים אונ ער שניידט איין די צוויי סקנים אין גאנצן אדער ביו מער וויא די העלפט פון שיתקבל דעם טויל בכלי די נאנצע בלוט זאל אריין גענומען ווערן אין די כלי מגביה הסכין למעלה כדי שלא ירד דעם מלפני אלא מן הצואר בארד נאך דעם שעקמין זאל ער אויפהייבן דעם מעסער אין דער היף,

שבסבין בקנחו בשפת המזרק. אויר הכלי הרי הוא כבלי:
(ג) היה כקבל הרם ונפתחו שולי המזרק קודם שיגיע
הרם לאויר המזרק הנפתח לא נתקדש הרם שהאויר
שאין סונו לנוח אינו כמנוח:

מלפני כי עינינו כלשר בארנו. ואמר דוד בענין ס' נגד כל
איגה: זולתי לעבודתך ולמה ידוע אהבתי כי איגה על מסקי עולם
האבות ולמתי נשך לא נספרה. וזו למען גלוי למסך כל מאס: כי
וסדכיים: הכלים זולתי על מסאי ועל קול יד בעבודתך ואנך אחד מן
האבות מקול יד בעבודתך כהמך מעני הברנות:

הם מצאנו לך סככדים וימן לסס חנינה יומר ממחלתו על
המקום: וסמחיים: ואנך ונכמות אל עשיתי לקרבתו אל
העליונים אל ע' סהגוף וכלל ענפם ידיו וכמוהו וסלמות מטסס
אלהים סה. וזו למען כדומיו נ' שופטים י' צלרם אביו ואמו
ויקצ"ה ופי' שתי' נכב ולאס שופטים נכמות ע"כ אלר ונכמות
אלי עשיתי. ולמרו ונכמות אלי עשיתי יורה על למרו כי רוח
חלומי ולמתי נשך לא נספרה. וזו למען גלוי למסך כל מאס: כי
וסדכיים: הכלים זולתי על מסאי ועל קול יד בעבודתך ואנך אחד מן
האבות מקול יד בעבודתך כהמך מעני הברנות:

די תפלה יתפלל על חנינו ילדי ביתו הקרובים אליו והם מאצלי
אנך תכבדים דער קלף האם רחמנות אויף די שרים
וואס זענען גארין אין קניגליכען הויף וואס זענען
נאענט צו אים און זיי זענען פון די גרויסע לייט פון
דער וועלט ויפן לוח חנינה און ער טוט מיט ווי טובות
יותר מחשבתו על הדייקים הפחיתים קוער וויא ער האט
רחמנות אויף די וואס זענען ווייט פון אים און אויף
די פראקטע מענטשין. דריבער האט נאט אויף די
נשמה קוער רחמנות ווי אויף דעם גוף ואיפך ונשמות
אין עשיתי נאט האט גיזאנט דיא נשמות האב איה
געמאכט לקרבתו אל העליונים ווייל זיי זענען נאענט
צו די אויבערשטע אף על פי שהגוף הכלל פשוט דרו אפילו
דעם גוף און אלץ האט נאט געמאכט, פון
דעסוועגען איז בייא אים די נשמה מיינערער פון
דעם גוף וקטורה ונלחות כמשה אלהים הנה אזוי אנגלייכין
שמיית אין פוסק די לוחות האט נאט געמאכט, פון
דעסוועגען זענען דיא אלהות פון די לוחות גיווען
מיינערער פון די לוחות ועוד אפיר רבתינו נאך האבין

די רבנן גיזאנט שלשה שוהפים איז דא באדם דרין שוהפים איז דא
פאטער און זיין מוטער און נאט ילפי שאין לאב ולאם שהפיה בנשמה ווייל דער פאטער און די מוטער האבין
גיטקין שוהפות אין די נשמה על כן אפיר נשמות אין עשיתי דריבער זאנט נאט די נשמות האב איה גימאכט
ואיפך נשמות אין עשיתי יורה על אפיר כי רוח מלפני וואס נאט זאנט די נשמות האב איה גימאכט דאס ווייזט
אויף דעם וואס ער האט פריער גיזאנט דער רוח איז פון פאר מיר, דער רוח און די נשמה איז אלץ
איינס, זיי זענען ביידע פון האט גיזאנט פאשר פאשר דער פשט איז ווי מיר האבין גיזאנט פריער ואיפך דוד
תפלה עליו השלום דוד המלך האט גיזאנט פאר נאט ז' נגד כל תאוותי ואנחתי מקד לא בספרה נאט געגין דיר אין
דאך מיין גאנץ גלוסטונג ודו ווייסט דאך וואס איה גילוקסט און מיין זיפצונג איז פון דיר גיט געהאלטן
ביאדו גליה לפניה כל תאוותי כי איגה זולתי לעבודתך דער פשט פון פוסק איז דוד האט געזאנט פאר דיר נאט
איז געוואוסט מיין גאנץ גלוסטונג אז ויא איז נאר דיה צו דינען ואסיה ידוע אנתתי און דוא ווייסט מיין
זיפצונג כי איגה על עסקי העולם הדיברים הגלים אז דאס איז גיט וועגנין וועלט זאכין און וועגנין אוועקע זאכין
וואס ווערין פארלענדט וזולתי על חסאי ועל מוצר די בעבודתך נאר מיין זיפצונג איז אויף מיינע זינד און וואס
איה קען דיר גיט דינען ווי מען דארף ואיפך אחר מן המהפלים בחיי עירובי איינער פון די וואס זענען גיפאלן
פאר נאט מיט ויין מיינערע תפלה האט ער גיזאנט אנתתי שפתך הדיח פניי האנחות מיין זיפצונג וואס איה
זיפץ פאר דיין מורא, דאס דערווייטערט פון מיר אלע אנדערע זיפצונג וואנתי מקוצר די בעבודתך הדיח
פניי האנחות מיין זאנג וואס איה האב וואס איה קען דיר גיט דינען ווי מען דארף, דאס דערווייטערט
פון מיר אלע אנדערע זאנג:

אונקלוס מצורע יום ב תורה

לחשוק סבת' דריא יהודה נפשי ית יהו יהודה רוח יוד הוא ואו הא נשמה יהוה חית יהודה ד' דמלוי יוד' אל שם כח
שבעשית בניקוד חולם:

ונדי על יהוה על המטהר מן הצרעת שבע

פְּעָמִים וּמְתָרוּ וְשָׁלַח אֶת־הַצֹּפֵר
 הַחֲתִיחַ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה: ׀ וְכַבֵּם
 הַמְּטָהֵר אֶת־בְּגָדָיו וְגִלַּח אֶת־כָּל־
 שְׁעָרוֹ וְרַחֵץ בַּמַּיִם וּמְתָר וְאַחַר
 יָבוֹא אֶל־הַמְּחַנֶּה וַיֵּשֶׁב מִחוּץ
 לְאֹהֶלוֹ שִׁבְעַת יָמִים: ׀ וְהָיָה בַּיּוֹם
 הַשְּׂבִיעִי יִגְדַּח אֶת־כָּל־שְׁעָרוֹ אֶת־
 רֵאשׁוֹ וְאֶת־זָקְנוֹ וְאֶת גִּבַּת עֵינָיו
 וְאֶת־כָּל־שְׁעָרוֹ יִגְדַּח וְכַבֵּם אֶת־
 בְּגָדָיו וְרַחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וּמְתָר:
 וּבַיּוֹם הַשְּׂמִינִי יִקַּח שְׁנֵי־כִבְשִׂים

סְגוּרָהּא שִׁבְעַת זְמָנִין
 וַיִּדְפְּנִיחַ וַיִּשְׁלַח יָת
 צִפְרָא חִיתָא עַל אִפִּי
 חִקְלָא: ׀ וַיִּצְבַּע דְּמַדְפִּי
 ית לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּגְלַח ית
 כָּל שְׁעָרֵיהּ וַיִּסְחֵי בַּמַּיָא
 וַיִּדְפֵי וְכַתְרַן כִּן יַעֲוֹל
 לְמַשְׁרִיתָא וַיִּתִּיב מִבְּרָא
 לְמַשְׁפְּנִיחַ שִׁבְעָא יוֹמֵי:
 ׀ וַיְהִי בַּיּוֹמָא שְׂבִיעִיחָא
 יִגְלַח ית כָּל שְׁעָרֵיהּ ית
 רִישֵׁיהּ וַיִּת דְּקַנְיָהּ וַיִּת
 גְּבִינֵי עֵינוֹהֵי וַיִּת כָּל
 שְׁעָרֵיהּ יִגְלַח וַיִּצְבַּע ית
 לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּסְחֵי ית
 בְּשָׂרֵיהּ בַּמַּיָא וַיִּדְפֵי:
 ׀ וּבַיּוֹמָא תְּמִינָאחַ יִסֵּב
 תְּרִין אִימְרֵין שְׁלָמִין

ת"א וסבל לח . קידושין כו: ויסב
 ולא זקנו . יבמות ה' כ"ז ע' מ' מה ט'
 וימח ס' : יבמות ס"ג . יומה ס"ד :
 בעל המזורים

ממין . סולין קמח דכיתות ה' ויהי כיום . סוסה י' : א' לח' . יבמות ה' כ"ז ע' מ' מה ט'
 וכחן לח' . סוסה ו' מניגין י' קידושין כג' קמח ככ' : זכום . שבת קלג' :
 רש"י

(ו) והוא שבע פעמים . על אותו המספר מצדעתו :
 מליכ' מה ע'ליו כעס פעמים : ושלח לח' כלסור רנו שהסרת
 ממנו הלכתי . וסור לח' שחוטב כן לא חל עיד הלכתי ולאח משלחה לומר שאם יוסף להרע חשוד הלכתי כמו הפסוק בסנהדה :
 רש"י

(ח) וישב מחוץ לאהלו . מלמד שאסור בתשמיש המטה :
 (ט) ואת כל שערו וגו' . כלל ופרט וכלל להביא ט' כל
 כלל את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו כפי' ואת כל שערו יגלה

פירוש לתורה אלהים

וְאֵל עַד קִוְּמֵן אִין דְּעַר כְּתִיבָה וַיִּשֶׁב אֹנֶן עַד וְאֵל
 וַיִּצְעַן אֹיִסְעַר וַיִּין נְעֻעֵלְמַ וַיִּבְעֵן קִאָּנ : (ח) וְהָיָה אֹנֶן
 עֵם וְעַם וַיִּין בֵּינֵם הַשְּׂבִיעִי אִין רַעַם וַיִּבְעֻעֵמֶן קִאָּנ
 יִגְלַח אֶת כָּל וְאֵל עַד אַפ גְּאֵלִין וַיִּיבַע הָאֵר אֶת רֵאשׁוֹ פִּון
 וַיִּין קִאָּפָא וְהָאֵר אֹנֶן דִּי הָאֵר פִּון וַיִּין קִאָּרֵד וְהָאֵר גְּבוּת
 עֵינֵי אֹנֶן דִּי כְּרַעֲמֵן פִּון וַיִּיבַע אֹיִגִין וְהָאֵר אֹנֶן אֲלַע
 וַיִּיבַע הָאֵר וְאֵל עַד אַפ גְּאֵלִין וְכַבֵּם וְגו' : (י) וַיִּסֵּב חֲמִשִּׁי
 אֹנֶן אִין רַעַם אֲכַמְעֵן מִאָּנ . יקח ואל ער נעמקו שני
 כבשים צוויי שעפסין קרבים המסיים גאנץ . ין אפעלער
 וַיִּסְדֵר אֹנֶן עַד וְעַם וַיִּין כִּיִּין וְאַחֵר יָבֹא אֹנֶן עַד קִאָּד

מצות השם

יַעֲרַר כְּעַנְשׁ נֹס אִין סָפֵא דִּארְפֵי זִיד סֹבֵל וַיִּין אִין אֲמַקְתָּ
 וְהָאֵר דָּאָם וְהָאֵסֵר וְאֵל וַיִּין אֹוִי סִיף אֹו דְּעַר בְּנִצְעַר נֹרָף
 וְאֵל וַיִּין אִין וְהָאֵסֵר . אֹוֵן דָּאָם וְהָאֵסֵר וְאֵל קִבְעֵן פִּון אֲקִוּוֹאֵל
 אֹוֵן אֲאֵשֶׁה וְהָאֵר וְעַרְפֵּן רִיִּין פִּון אִירַע נְדוּחַ אֲדְּעַר אֲנִיעוּ וַיִּעַרְיִן
 וְהָאֵר וְעַרְפֵּן רִיִּין צוֹ אִיר צִיִּים וְהָאֵר זִיא דִּארְפֵי זִיד סֹבֵל וַיִּין .
 סִבּוּן זִיד סֹבֵל וַיִּין וְעַן עַם נְעַעֵן שִׁיִּין דָּאָ שְׁסִרְיִן עַם אִין
 שִׁיִּין נִאָּכַם :

וּבַיּוֹם הַשְּׂמִינִי וְגו' . וְהָאֵר אִין אֲמַקְתָּ עֲשֵׂהוּ דְּעַם אֲכַסִּין פִּאָּן
 וְאֵל דְּעַר כְּצֹדֵעַ כְּרִיִּינְעֵן קִרְבֻּתָא אֹוִי וְהָאֵר עַם שְׁפִיִּים
 אִין דִּי פִּרְשָׁה .
 וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגו' . וְהָאֵר אִין אֲמַקְתָּ עֲשֵׂהוּ דְּעַר מְצֹדֵעַ
 וְאֵל אֲמַקְתָּ דִּי הָאֵר פִּון וַיִּין גִּיבְצִין לִיבֵי דְּעַם וַיִּבְעֻעֵמֶן
 פִּאָּן פִּון וַיִּין רִיִּין וְעַרְפֵּן פִּון רַעַם צְרִבְתָּ .
 אֹוֵן קִאָּד דְּעַם אֲפִנְאֵלִין וְאֵל עַד זִיד סֹבֵל וַיִּין אִין אֲמַקְתָּ וְעַם
 עַד וַיִּין פִּרְדֵּר אֹוֵן וְעַם שִׁיִּין קִיִּינְעֵם כְּסָפֵא וַיִּין . אֹוֵן אֹוִי

תמימם וכבשה אחת בת שנתה
 תמימה ושלשה עשרנים סלת
 מנחה בלולה בשמן ולג אחד שמן:

ואימרתא חדא בת שנתא
 שלממא ותלתא עסרונים
 סלתא מנחתא דפליא
 במשחן וקנאחד דמשחא:
 ת"א ושלש. עכמות 6:

שפתי חכמים

חזר וכלל כלל וספר וכלל אי אמר דן אלל כעין ספרט מה ספרט
 מפורש מקום כיום עשר וכלל אף כל מקום כיום עשר וכלל
 כגון שפמו לאסוקי שפר של בית השמי ושל בית הכרתי אמ"ס
 שכלום עשר אינו ללל וללוקי עשר שכל נבי הירוס אמ"ס שגרה'
 אינו כיום עשר כיום ספרט: ז' וכש אמר דל לאשם דכתיב ולקח
 סכסלם סל ככשם האחד והקריב אותו לאשם חלל ככשם האחד וככשם

מקום כיום עשר וכראה: (י) וכבשה אחת. ג לחטאת:
 ושלשה עשרונים. לנככי שלשה ככשים הללו שחטאתו
 ושמו של מנורע ם טעוין נכסים: ולוג אחד שמן.
 להוות עליו שבע וליתן מתנו על תנך אזנו ומתן ע כבמות:

רש"י

אחת לא פי' כלום רק סתם ואמר האחד לעולה וזהו לחטאת
 ויקבל וע"כ ככשם לחטאת: ם כלו' אמ"ס ששאר חטאות ואשמות אינו
 כדלד ובנדבכה טעוין נכסים שאינו כל כדלד ובנדבכה אינו טעוין נכסים
 טעמה קמייבי ולא כגנחת נכסים דא"כ לא היה לך ללל שטון
 כולם לתח טעם על הלוג סוף למע נא נזכר בשום אחד עין נככי
 כל למשך דלל נעסם לו' שבוט כשמן למנחת נכסים ומה שהקשה הכ"ס
 שכן הוא כולל את המנחה בלוג' שכן לך הולך למשך להוות וכו' :

אחת לא פי' כלום רק סתם ואמר האחד לעולה וזהו לחטאת
 ויקבל וע"כ ככשם לחטאת: ם כלו' אמ"ס ששאר חטאות ואשמות אינו
 כדלד ובנדבכה טעוין נכסים שאינו כל כדלד ובנדבכה אינו טעוין נכסים
 טעמה קמייבי ולא כגנחת נכסים דא"כ לא היה לך ללל שטון
 כולם לתח טעם על הלוג סוף למע נא נזכר בשום אחד עין נככי
 כל למשך דלל נעסם לו' שבוט כשמן למנחת נכסים ומה שהקשה הכ"ס
 שכן הוא כולל את המנחה בלוג' שכן לך הולך למשך להוות וכו' :

פירוש לתורת אלהים

ובכשה אחת אונ איין שעפם אנקבה בת שנתה וום זי איז
 אלט איאר המיטה אנאנצי אן אפעלר וילשה אונ דריי
 צענטייל ועמייל מעל מנהה בלולת בשמן א מנחה זי אול
 איין אויסקעמישט מיט אייל ולוג אונ איין קאם אייל

נביאים מלכים ב ז

לחמשך מנ"ח ר"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה דנבז
 חיה יחידה דנבז יהוה חיה יחידה דנבז אל שם ב"ן שבעשה:

(א) ואקרו נבר לחבריה לא
 כשר סה דאנחנא עקדו
 יוסא ערין יום כסורא הוא
 ואלו אנחנא שתקין ומורכין
 עד גהור צקרא וערעיקנא
 חוקא וקען איתו ונתקמי
 ונתוי בית מלכא: (ב) ואהו
 וקרו לגמרי הרע קרמא
 ותיאו להון למיטר אמניא
 למשירת ארם והא לית חקן
 גבר וקל אנש אלמן
 סוסוין אסירין וחקוין אסירין
 ומשקנין קסא דאינון:
 (ג) וקרא גמרי חרשא
 ותיאו בית מלכא לגיו:
 (ד) וקם מלכא בליליא ואמר
 לעבדויה אחי קען לכונית
 בעקרו לגא אנש ארם ידעין ארי
 כגנין אנחנא ונקפו כון משרתא
 לאמקרא בתקלא למיטר ארם
 יפקון מקרמא וגיחודונון כר
 חיון ולקרקא נעול:
 יחיד ת"א

מצודת רוד

(6) לא כן. לא טוב וישר כמו ולא יכון לדבר כן (שופטים יב):
 חיוס הוא וכו'. כי חיוס יש בו מן נכסר טוב ואמתו שותקים
 מלכשר ואם נמתיין עד הכקר הלא יודע נמלך ע"י חמרים ונלשים
 בעיניו על מה שלא מחרטו לכל ולכשר: (ב) שופ. הש"ע. שומר
 שומר העיר קרא אל
 (א) ויקרא השופטים. שומר העיר קרא אל
 (ד) חז חשך גמרי. הכתוב
 לא ימתינו עד ויקרבו על סוכך.

(6) ואנחנו מחשים. אנחנו שותקין וחכינו. אם נמתיין
 עד מור הכוקר. ומצאנו עון. מחמיכין אנו למלכות:
 (ד) רעבים אנחנו. וחלשים נלחת אל השלל ואל המזון:
 שער העיר: אסור. קשור על האבות כדכ"ו: כלשכ כמה. כשהיו מלאו כלשכ היו שם:
 שומר העיר קרא אל. ויקרא השופטים. שומר העיר קרא אל
 (ד) חז חשך גמרי. הכתוב
 לא ימתינו עד ויקרבו על סוכך.
 דעם פירוש עברי שיפוש געפינים מען בייא דער הפסודה פון דער וואך:

מצורע יום ב כתובים משלי כר

המשק מוסר ומלכות ד"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רוח יאהרונה נשמה דיסור א אד ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת יוד נוו הו הו היה יחידה דלכות יו הו הו היה יחידה דיסור יתה חיה יחידה דלכות אל שם כ"ן שבשעה :

א על-שדה איש-עצל עברתי ועל-פרם אדם חסר-לב : (א) על חקלא דגבא ועקלא
ב והנה עלה כלו קמשונים פשו פניו חרלים ונדר אבניו עברתי ועל פרמיה דבר נשא
ג נהרסה : ג ואחזה אנכי אשית כפי ראיתי לקחתי מוסר : חסר רעיונא : (ב) והא סליק
ד מעט שנות מעט הנמוזת מעט חבק ידים לשבב : וסיונא רכיופו אתעקור :
ה ותמות אגא ושאית כפי ותמית ונקבילית מדרומא : (ו) קליל תינוס קליל תדרמוך קליל השים ידיה עד מצורת דוד חרקה ותרמוך : רש"י

(ה) על שדה גוי. הוא ענין מילס ל' הכה הסכונתי ממסכה סעלל: (ב) כולו. על כל השדה ענה קוליס כי כפבור סעללות לא סעס כדלוי לחתוך דרשוי סקוליס לכל יגדלו: ונדר. נדר הסכנים סעס סביב נהרסה כי סעלל סר כשמתו: (ג) וחוס. וכאשר ראינו את כל א שחתי לבי להכין עם סעללות פושט כאשר ראינו כי דרך סכנון לתפס בשנים ותמותה וכו' :

(א) ואגמ שלמה הקלך על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב אויף דעם פעלד פון דעם פוילער מאן בין אויף געאנגען און אויף דעם נאךטין פון אמאן וואס איז געמינערט פון אקלוג הארץ : (ב) והנה עלה כלו קמשונים און דער נאנצער נויין נארטין איז אויף גינגאנגען מיט קליינע דערנער כפי פניו חרלים און זיין פנים איז באדעקט גינארין מיט גרויסע דערנער ונדר אבניו נהרסה און זיין שטיינערנע צאם איז צו פערט גינארין. דער נמשל איז איין פוילער פייגט ער דער וואס איז פויל צו האוערין וואס ער האט גילערינט איז דער סדר דאס צוא ערשטין פאר געסט ער דיא ראשי פרקים און דער נאה פאר בייט ער די רייד פון די

ברמנורא משנה עירובין פרק ד עיקר תו"מ

מי שהוציאורו כותים. לאנסו מון לתמוס : או רוח רעה. סכנסו בו עד וטרפה דעמו וילא מון לתמוס וחור וחספה וברי הוא מון לתמוס : החזירוהו לתוך התחום כאילו לא יצא. והרי כל העיר לו כד"ל כאשר בתמלה וזוהי לה אפסיה אמה לכל רוח דוקא כשהוציאורו והחזירוהו כע"כ אבל יאל לדפתו אע"פ שהחזירוהו כע"כ לו הוציאורו כע"כ וחזר לדעתו אין לו חלה ד"ח : הוליכוהו לעיר אחרת. והרי היא מוקפת מחילות או שמתנהו כדיר לו כסהר סהן מוקפין והיקפן גדול :

מהלך את כולה. דהואיל ומוקפת מחילות הרי הוא כד"ח : ר' יהושע ור"ע אומרים אין לו חלה ד"א. נתנהו בדיר או כסהר [6]. רבן גמליאל וראב"ע אומרים מהלך את כולה ר' יהושע ור"ע אומרים כ"ח נדודו לו כסהר. לפי סודך סוף כשעולין האדם מולכין אותו אל סוף הלכך קמי הליכו גבי עיר. חלה סהר חרע לפעמים שלא יוכלו לנהל אל עיר מפני סבה ומכאן שמתנהו למקו חסר כשמתנהו

ארויס גינגאנגען פון שקאמט ומעט ער זיין צווייא מויענד איינין אין דערער נייטן חולכות לעיר אחרת אויב די גולנים וואס האבין איהם ארויס געפירט נוישער וויא צווייא מויענד איילין האבין איהם אוועק געפירט אין איין אנדערע שקאמט, און די שקאמט איז מיט אמאנער ארום, אדער תתנהו ביר וייא האבין איהם אריין געפירט אין אפערל וואס דארט שטייען בהמות, און דיא פערל איז ארום געצאהקט מיט אוואנט או כסדר אדער אין אזוי אפלאץ וואס איז ארום מיט ווענט, רבן גמליאל און רבי אליעזר בן עזריה זאגן כההו את כלה ער נאיט לא יצא איז גלייך וויא ער וואלט גאר ניט

מחילות מכעו"ל לא מהני ליה מהילות . ורבותי פירשו
משים דגזרו דיר וסבר (ה) אטו בקריה שאון לה מחילות
ובצקעה כ"ע מודו דלחן לו אלח ד"ח : מפרנדיסין .
עס מקוס : והפליגה . כשראו מתרחקת משפת קוס

כמו דביר או סכר לכך חגי גבייהו נתנוהו : (ה) אה"כ
דצטיר גמי גזרו דהא דרמי משמש דלכל מה סהורכר כדכתיב
י"ג והכ"ט קמטלני וקצו חדל מתכתי כבי דמ"ק וה"ה
ליהר"ן : (ב) שמינו דומה לדיר וסבר אלח כשהוא קבוע כגמל .
כע"ס הכ"מ . או כפרש"י דכשספספיה מעלכת כשעוקר רגנו
קודם שיכריחו מולאחו הספספה

אין לו אלא ר"א . מעש' שבאו מפרנדיסין והפליגה
ספניהם בים ר"ג וראב"ע הלכו את כולה . ר'
יהושע ור"ע לא זזו מר"א . שרצו להחמיר על
עצמן : (ב) פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשכה .
א"ל לר"ג מה לא לירד אחר לחן מותרים אהם
שכבר הייתי מסתכל והיינו בתוך החחום עד שלא
חשכה : (ג) מי שיצא ברשות ואמרו לו כבר נעשה
מעשה יש לו אלפים אמה לכל רוח אם היה בתוך
החחום כאלו לא יצא שכל היוצאין להוציל חוורין
למקומן : (ד) מי שישב בדרך ועמד וראיה ודרי

חר"א שלו ונכנס בד"א אחרים
על דמיו וה"ה כמי שהולידו
טו"ס וכוותנין אוחו מדירי בד"א
אחרים וכוותנין לו ר"ג . וכן
נפיק : (ג) כדליתא בגמ'
דילמא עמד פחוס ולאו
דעתיסיה . ולטעמא דשמינו
כצויר לוי נלכה דהואיל ויש
חן נלכה לוי להחמיר על
חשטה ומה חלק בני יוצא
לחון לחחום וספס כמילת
מנע"ל כמו ספספיה להיכלי דלל
שכח חס"ס כדו"ס וחקירי כלל :
(ד) גמ' . וטעמא שמה יגישו כסס הארזים שאלו ויכדשו
סחמירין וחי' כלי יזין כדליל וצמקומן היינו למקוס סתתו
לכס הכמיס שהוא עד אלפים אמה . ומעו"ס :

כ"ו שיאו מהלכת היה מותר להלך חת כולה . ועוד
שהרי נכחו בצויר מחילות מצנוד יום אלח שרלו להחמיר
(ג) והלכה כירכן גמליאל וכו"א בן מריה : (ב) לנמל .

מקוס ספספיות קונות כצוילאים מן היס אל שפתו : מה אנן לירד . מן הספספה לחון העיר ללוס בלום מחון לחחום
אשחשכה והאי נמל לאו מוקף מחילות הוה דלוי הוה מוקף מחילות הא קאמר ר"ג לעיל ככתבוהו דביר או כסבר מהלך
את כולה : שכתבו הירויני מסתכל . כשספרת של קנה חלול שהיהו מתוקנת למדה נפית אלפסיס אמה : (ג) מי
שיצא ברשות . כגון לעדות החדש או להליל מן הכותים או מן הנדה : כבר נעשה מעשה . וחיך לירי לוח' : יש
לו אלפים אמה לכל רוח . ומקוס שנ"ל : כ"ק אס היו אותן אלפסיס אמה הנחמות או
לכל רוח ומקוס שחמיר לו נכנסות לחון אלפסיס של תחום ביתו כאלו לא יאל מתחמומו דמי והולך עד ביתו והכי
הוא ככתמלה : שכל היוצאין להציל חוורין למקומן . כ"ק שכן מצינו קולא אחרת בכל היוצאין להליל מן הכותים
ומן התפולת שספסי שאלו כרשות החירו להם לחזור בכלי יזין למקומן . (ד) ולא הנריכו בלתי כלי יזין ה"ג הקילו
לזה שיאל כרשות להיות כאלו לא יאל : (ב) מי שישב בדרך . לנוח ולא היה יודע שהוא כחחום העיר ומשכה לו עס

שלא חשכה אונ מיר וענען גיווען אין החחום שבת
ואין צוויי טויענער גיילין פון שקאמ אידער עס
אין גיווארין נאכט : ג' מי שיצא ברשות ווען איינער
איו ארויס גינאנגען אום שבת פון החחום שבת מיט
דעם רשות פון בית דין . בית דין האבין איהם
גינאנט ער קעג ארויס גיין פון החחום שבת . דהיינו
ער איז גינאנגען מציל זיין אפענטשין ואסוי לו אונ
קעגן האט צו איהם גינאנט אין וועג ווען ער איז
שוין גיווען ווייטער פון החחום שבת כבר געש' סעשה
עס איז שוין לאנג גינאנען די וואך . קעגן
האט שוין דעם קענטשין מציל גיווען אונ קעגן
רארף איהם שוין גיט . יש לו אלפים אמה לכל רוח פון

קעג גיין די גאנצע שקאמ אונ דעם גאנצין דיר
אונ דעם גאנצין סכר וויא גרויס וויא וענען . רבי
יהושע אונ רבי עקיבא נאמנין אין לו אלא ארבע אמות
ער טאר ניש מער גיין אין די שקאמ אדער אין
דעם דיר אדער אין דעם סכר נאר פיר איילין
מעשה שבאו מפרנדיסין עס האט גיטראפין רבן גמליאל
אונ רבי אליעזר אונ רבי יהושע אונ רבי עקיבא
זענען גינאנגען פון פרנדיסין והגליה ספינתם בים אונ
זייער שייף האט זיך דער נויטיגערט אין יום נויטיגער
וויא צוויי טויענער איילין פון שקאמ . רבן גמליאל
אונ רבי אליעזר רבן עזריה חלבו את כולה וענען
גינאנגען דעם גאנצען שייף . רבי יהושע אונ רבי
עקיבא לא זוו סאריע אמת האבין זיך גיט גערירט פון
זייערע פיר איילין וויא האבין אפילו גינאנגען גיין
דיא גאנצע שייף שרצו להחמיר על עצמן וויא האבין
גינאנלם אויף זיך מחמיר זיין : ב' פסג אחת לא נכנסו
לנמל עס האט אמאהל גיטראפין דיא פיר הנאים
זענען גיט גינאנגען צום פארט פון ים ערב שבת
עד שחשכה ביו . עס איז גינאנען פינגטער . עס איז
גינאנען זיך גיין אפילו לנמל האבין די הנאים
גינאנט צו רבן גמליאל מה את לירד צו קענען מיר
אראם גיין פון דיא שייף אפר לים מותרים אהם האט
רבן גמליאל צו וויא גינאנט איהר מענט אראם
גיין פון די שייף שצדי הימי ספסל ווארום איך האב
מיר שוין לאנג איין גיקוקט היינט בתוך החחום עד

שבת ווען ער איז גינאנגען מציל זיין אפענטשין ואסוי לו אונ
קעגן האט צו איהם גינאנט אין וועג ווען ער איז
שוין גיווען ווייטער פון החחום שבת כבר געש' סעשה
עס איז שוין לאנג גינאנען די וואך . קעגן
האט שוין דעם קענטשין מציל גיווען אונ קעגן
רארף איהם שוין גיט . יש לו אלפים אמה לכל רוח פון
ער גיין צוויי טויענער איילין אין יעדער זייט פון
דעם ארש וואו ער שמיט איצט אס היה בתוך החחום
אויב די צוויי טויענער איילין וואס ער האט פון
יעדע זייט . גייט אריין אין די צוויי טויענער איילין
פון זיין החחום דהיינו פון דעם ארש וואס ער
שמיט כיו צו די שקאמ איז ניקא פיר טויענער
איילין באילי לא יא איז גלייך וויא ער וואלט נאך
נאר גיט ארויס גינאנגען פון שקאמ שכל היוצאין
להציל חוורין למקומן אונ אלע קענטשין וואס גייען
אום שבת מציל זיין קענען זיי גיין צוריק צו זייער
ארש מיט זייערע גיווער : ד' מי שיצא ברשות ווען
איינער האט זיך גיעצט ערב שבת אין וואך אס
רהען . אונ ער האט גיט גינאנען אונ ער איז אין

שבת ווען ער איז גינאנגען מציל זיין אפענטשין ואסוי לו אונ
קעגן האט צו איהם גינאנט אין וועג ווען ער איז
שוין גיווען ווייטער פון החחום שבת כבר געש' סעשה
עס איז שוין לאנג גינאנען די וואך . קעגן
האט שוין דעם קענטשין מציל גיווען אונ קעגן
רארף איהם שוין גיט . יש לו אלפים אמה לכל רוח פון
ער גיין צוויי טויענער איילין אין יעדער זייט פון
דעם ארש וואו ער שמיט איצט אס היה בתוך החחום
אויב די צוויי טויענער איילין וואס ער האט פון
יעדע זייט . גייט אריין אין די צוויי טויענער איילין
פון זיין החחום דהיינו פון דעם ארש וואס ער
שמיט כיו צו די שקאמ איז ניקא פיר טויענער
איילין באילי לא יא איז גלייך וויא ער וואלט נאך
נאר גיט ארויס גינאנגען פון שקאמ שכל היוצאין
להציל חוורין למקומן אונ אלע קענטשין וואס גייען
אום שבת מציל זיין קענען זיי גיין צוריק צו זייער
ארש מיט זייערע גיווער : ד' מי שיצא ברשות ווען
איינער האט זיך גיעצט ערב שבת אין וואך אס
רהען . אונ ער האט גיט גינאנען אונ ער איז אין

וכשעמד ראה שהוא סמוך לעיר ובתחומה: לא יבנם לעיר. להיות כלפני העיר אלא ממקום שחשכה לו ימודד אלפים אמה (ה) ועד מקום שיכלו ילך בעיר ותו לא: ר"י אומר יבנם. וילך כל העיר וחזרה לה אלפים אמה ככני העיר. והלכה כר"י: בלא

הוא סמוך לעיר והוא ולא היה כונתו לכך לא יבנם. דבריו ר"מ. ר' יהודה אומר יבנם [ג]. א"ר יהודה מעשה היה ונכנס ר"מ בלא מתכוין: (ה) מי שישן בדרך ולא ידע שחשבה יש לו אלפים אמה לכל רוח דבריו ויחנן בן גורי וחכ"א אין לו אלא ד"א. ר"א אומר והוא באמצען [ג]. ר' יהודה אומר לאיזה רוח שרצה ילך. ומודה ר' יהודה [ד] שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו: (ו) היו שנים מקצת אמותיו של ר' יהודה אמותיו של ר' שמאי שנים מקצת ויציאו זה מתוך שלו לתוך של חברו. היו שלשה והאמצעי מובלע ביניהן

רוח והישן שאין לו דעת כשעה קונם שביטה דיו כחפזי הפקר ויש לו אלפים אמה לכל רוח ורצנן סכרו חפזי הפקר אין קונן שביטה במקומן אלא הזוכה בהן מוליכין למקום שהוא יכול לילך ה"ג הישן חוט קונה שביטה ואין לו אלא ד"א בלבד. והל' כר"י בן גורי שהיו קונה שביטה במקומו (ו) ויש לו אלפים אמה לכל רוח אבל כשכני הפקר הלה כחכמים בהן כנגלי כל אדם ואין קונן שביטה במקומן אלא הזוכה בהן מוליכין למקום שהוא יכול לילך: וחכ"א אין לו אלא ד"א. והואל וכשעה שקדם היום היה ימן לא קנה שביטה ואין לו אלא ד"א שזכתה לו תורה דכתיב שבו חוט תתמו וקומתו של אדם ביטוי ג' אמות (ז) ואמה אחת לפשוט ידיו ורגליו: ר"א אומר והוא באמצען. חכמים סבדו והכינן ליה ד"א לכל רוח לו סכר כ' הכינן ליה ד"א הייט ב' אמות לכל דרו: לאיזה רוח שירצה. יטול ד"א ואחר שבירר לו אחד אין יכול לחזור ולברור לו אחד: (י) היו שנים קוברים. רחוק זה מזה ו' אמות דמכלתנ' אמות של כל אחד לתוך של חברו: סביאין ואוכלין. בתוך שתי אמות ובלבד שלא יפשוט זה ידו לתוך שמי החיטות שאין לו כהם כלום ויוציא נפש סמו לו חפזי (ח): והאמצעי מובלע ביניהם. כ' אמותיו בתוך של זה וז' אמותיו בתוך של זה:

צווי מויענד איילין פון שקאט, און עס איז דער ווייל גינוארין פינקטער [שבת] ועבד אונז ער האט זיך אויף גישמעלט ודא אונז האט גווען דער האט סמוך לעיר ער איז נאכט צום שקאט ודא לא הייבט כוונתו לך ווייל זיין מיינונג איז גיט גווען דער צו ער זאל זיין שבת אין שקאט לא יבנם זאל ער גיט גיין אין שקאט ווייטער וויא צוויי מויענד איילין. פון דעם ארץ און ער איז ארץ מעקס ער צוויי מויענד איילין און וואו די צוויי מויענד איילין ענדירט זיך איילין אין מיטען שקאט מאר ער גיט גיין ווייטער דברי רבי פאי אוזי נאכט רבי מאיר רבי יהודה נאכט יבנם ער זאל אריין גיין אין שקאט אונז ער ווערט גירעכונט וויא די שקאט מענטשן צו מעגן גיין צוויי מויענד איילין פון יעדער גיט שקאט אונז רבי יהודה האט רבי יהודה גינאנט משה ה"ה עס האט אקאהל גיטראפן אזוי אונז בייא רבי טרפון ויבנם רבי טרפון איז רבי טרפון אריין גינאנטען אין שקאט בלא מחנן אפילו ער האט גיט גינואקס אין ער איז אין צוויי מויענד איילין פון שקאט אונז איז געאנגען צוויי מויענד איילין אין יעדער גיט שקאט: ה"ה מי שישן בדרך ווען איינער איז אגלאפין גינוארין אין וועג ערב שבת פאר נאכט ולא ידע שחשכה אונז ער האט גיט גינואקס ווען עס איז פינקטער גינוארין, ער איז גישלאפן בזו אין דער נאכט יש לו אלפים אמה לכל רוח פון דעסמועגין האט ער צוויי מויענד איילין אין יעדער גיט דברי רבי יהודה בן טרי אוזי נאכט רבי יוחנן

גין נודי הקמים אדמיהם אונז די חכמים ואגין אין לא ארבע אמות ער האט גיט מער וויא פיר איילין אין יעדער גיט ווייל ער איז גישלאפן ווען עס איז גינוארין שבת אונז ער האט גיט גינאנט אויף דעם ארץ וועל איה רהוען שבת, רבי אלעזר נאנט ודא באמצע ער איז אין מיטען די פיר איילין. ער האט פון יעדער גיט נאר צוויי איילין, רבי יהודה נאנט לאיזה רוח שירצה. יטול ד"א ואחר שבירר לו אחד אין גיט ער פיר איילין ומודה רבי יהודה אונז רבי יהודה איז מודה שאם בירר לו אויב ער האט אויס געקליבין פיר איילין אין איין גיט שאינו יכול לחזר בו קען ער גיט חרקה האבין אונז גיין פיר איילין אין איין אנדער גיט: ו' ה' שנים אויב צוויי מענטשין וועגן גינווען ווייט איינער פון אנדערין ועקס איילין איז דאך גינווען מקצת אמתיו של זה בתוך אמתיו של זה אביסל פון די פיר איילין פון דעם איינסטן איז דיא פיר איילין פון דעם אנדערין מענטש וויא מיטעלסמע צוויי איילין גיהער צו גיידען מביאן ואיכלין באמצע פריינט יעדער זיין עסין אין דיא מיטעלסמע צוויי איילין ובלבד שלא יציאו זה סמוך של לחיך של חברו נאר יעדער זאל גיט ארויס מראגין פון דיא מיטעלסמע צוויי איילין אין דיא צוויי איילין ויס גיהער צו זיין חבר הוי שלשה אויב זיי וועגן גינווען דרייא מענטשין, אונז פון ערשטין ביי צום אנדערין איז פיר איילין, אונז פון אנדערין ביי צום דריטען איז פיר איילין, קומט אויס האמצעי מובלע ביניהן דער מיטעלסמע איז אין מיטען פון זייא

(ה) והמדה הוא מהלך אלפים פסוקות ביטויים של ממש כגילו והו שביטוי חמה היה בין כנל לנגל. הכי"כ: [ב] יבנם. כיון שלא היה יודע שביטוי מין חתומו לא היה קונה שביטה אלא עס בני כפי כדו הוא כמו שקנה שביטה עתה. כ"י: ומעטמה אחרתה סוף ויעור קונה יש נני קונה. כ"כ: (י) היינו בלא חש. וכפשוט ידים ונגלים נכב. ה"ה: ח"ס: [ג] והוא דמלפנן. ע"כ עד הכ"ה ו"ס. לפתוי כ"י דמפסנה קמייחא: [ד] וימור ר"י. ויטול ד"ב דרכנן סכרי ד' לכל דריו כיוני ח' על ח' ו"כ סכר למד דיה ומו לא: (ח) דחפזי כנגלו דמין הכסמה ויבנס

היא מותר. עם כל א' פונה לכהן ומתחמם עם זה ופונה לכהן ומתחמם עם זה: לשלשה חצרות. והם זו אצל זה: פתוחות לרה"ק. דכל א' רשות העלמה ואין להם דריסת רגל זו על זו והסתחא אינן חוסרות זו על זו: עירבו שתייהם עם האמצעי היא מותרת עמהן כו'. ורובן פליגי עליה דר"ם בזה ואמרי כולן חסרות זו כזו והסתחא קאמר להו ר"ם והלא זה הדבר שבי"ג והאמצעי מובלע בניהם ואתם מודים שהוא מותר עמהם והם מותרים עמו

הוא מותר עמהן והם מותרין עמו ושנים החיצונים אסורין זה עם זה או אר"ש שלמה ד' לג' חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לר"ה עירבו שתייהן עם האמצעי היא מותרת עמהן והם מותרות עמה ושנים החיצונות אסורות זו עם זו: (ז) מי שבא בדרך וחשכה לו והיה מכיר אילן או גדר ואמר שביחתי מחתיו לא אמר כלום שביחתי בעקרו מהלך במקום רגליו ועד עקר אפלים אמה ומעקרו ועד ביתו אפלים אמה [ק]. נמצא מהלך שמוחשבה ד' אפלים אמה: (ח) אם אינו מכיר או שאינו בקי בהלכה ואמר שביחתי במקומי וזה לו [ו] מקומו

כרגלי הסעלים: (ט) ומשכס לו ריבוי אם יכלה ללך לביתו לכל עיקרו של אילן או ל"ד בגמ' והקשה לו אם ילך משם מעט אכל כי רכיע עמי להם. וכן סמכתה הסופק: (י) ואלו דבס"ג ע"ד חסי' למ"ד דספק עירוב לינו מירוב. מ"מ יש לו אפלים שביחתי כמ"ם ככ"ב ס"ל שאלו יזו מתקומו הכס עומד בעירו לא עקר דעתו עשירי ודעתו שאל לו יקנה לו סס שביחתי שיהיה לו חסום ביתו. חוסי': [ג] אפלים חסום. דהא עיקר עירוב כרגל בדמסקין נע"ט וסכל דדחוק הוא דמשכס לו שכינן ליה באמרי שביחתי כו'. [ו] וכה. וקמ"ל שח"ן זה נקרא שביחתי כספוח החלוטות כלכד חסרות זו עם זו: (ז) והיה מכיר אילן או גדר. והחיל ולא פירש חיוב ד"ה כמר לו מתחתי של חילן ללא שביחתי היא ואין לו ורואה לנוח במקומו: לא אמר כלום. והחיל ולא פירש חיוב ד"ה כמר לו מתחתי של חילן ללא שביחתי היא ואין לו אלא ד"ל (י) במקום שהוא לו שכרי לא קנה שביחתי במקומו כיון שעקר דעתו מלשנות כאן וחתת האילן כמי לא קנה שביחתי. וה"מ כשם תחתיו של אילן מ' חמות או יותר דליכא למימר דהאי גיטא כמר או דהאי גיטא כמר ולא היו סיוס מהאי גיטא או מהאי גיטא הכרי הוא מן הליכך קנה שם שביחתי: אמר שביחתי בעיקרו. והחיל וסיים מקומו ואמר שביחתי קונה לו אפלים לגד רגלו ולאפלים לגד ביתו: (ח) ואם אינו מכיר. אילן או גדר או שאינו בקי בהלכה

חד מבי' החלוטות לאפוקי לתוך ב"א של החילן הא' האמצעי יחייב דעתיה ומדכר ליה. והלכה כר"ם ב' חצרות שב' ירושה לטוח במקומו: לא אמר כלום. והחיל ולא פירש חיוב ד"ה כמר לו מתחתי של חילן ללא שביחתי היא ואין לו אלא ד"ל (י) במקום שהוא לו שכרי לא קנה שביחתי במקומו כיון שעקר דעתו מלשנות כאן וחתת האילן כמי לא קנה שביחתי. וה"מ כשם תחתיו של אילן מ' חמות או יותר דליכא למימר דהאי גיטא כמר או דהאי גיטא כמר ולא היו סיוס מהאי גיטא או מהאי גיטא הכרי הוא מן הליכך קנה שם שביחתי: אמר שביחתי בעיקרו. והחיל וסיים מקומו ואמר שביחתי קונה לו אפלים לגד רגלו ולאפלים לגד ביתו: (ח) ואם אינו מכיר. אילן או גדר או שאינו בקי בהלכה

כרגלי הסעלים: (ט) ומשכס לו ריבוי אם יכלה ללך לביתו לכל עיקרו של אילן או ל"ד בגמ' והקשה לו אם ילך משם מעט אכל כי רכיע עמי להם. וכן סמכתה הסופק: (י) ואלו דבס"ג ע"ד חסי' למ"ד דספק עירוב לינו מירוב. מ"מ יש לו אפלים שביחתי כמ"ם ככ"ב ס"ל שאלו יזו מתקומו הכס עומד בעירו לא עקר דעתו עשירי ודעתו שאל לו יקנה לו סס שביחתי שיהיה לו חסום ביתו. חוסי': [ג] אפלים חסום. דהא עיקר עירוב כרגל בדמסקין נע"ט וסכל דדחוק הוא דמשכס לו שכינן ליה באמרי שביחתי כו'. [ו] וכה. וקמ"ל שח"ן זה נקרא שביחתי כספוח החלוטות כלכד חסרות זו עם זו: (ז) והיה מכיר אילן או גדר. והחיל ולא פירש חיוב ד"ה כמר לו מתחתי של חילן ללא שביחתי היא ואין לו ורואה לנוח במקומו: לא אמר כלום. והחיל ולא פירש חיוב ד"ה כמר לו מתחתי של חילן ללא שביחתי היא ואין לו אלא ד"ל (י) במקום שהוא לו שכרי לא קנה שביחתי במקומו כיון שעקר דעתו מלשנות כאן וחתת האילן כמי לא קנה שביחתי. וה"מ כשם תחתיו של אילן מ' חמות או יותר דליכא למימר דהאי גיטא כמר או דהאי גיטא כמר ולא היו סיוס מהאי גיטא או מהאי גיטא הכרי הוא מן הליכך קנה שם שביחתי: אמר שביחתי בעיקרו. והחיל וסיים מקומו ואמר שביחתי קונה לו אפלים לגד רגלו ולאפלים לגד ביתו: (ח) ואם אינו מכיר. אילן או גדר או שאינו בקי בהלכה

בידע הוא שח"ר ענהו דער מיטעלסקטער מעג ניצען מיט זיי ביידע ער קערט זיך צו דעם אויסווייניגסן קען אונ ניצט מיט איהם, אונ קערט זיך צו דעם אויסווייניגסקען אונ ניצט מיט איהם וכן מסיקין עמו און די ביידע אויסווייניגסקע קעגן ניצען מיט דעם מיטעלסקטין וישנים החיצונים אסורים הם זה אונ די צוויי אויסווייניגסקע קארין גיט איינער מיט דעם אנדערין אחר רבי' שפען האם רבי' שמעון גיטאגט לשה דחבר דומה צו וואס איז די זאך גלייך לשלש חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים צו דריי הויפן וואס ועקען אפין איינער אין דעם אנדערין אונ געדער הויף בונדער איז אפין אין גאס עירב שתייהן עם האמצעי אויב ביידע הויפן האבין גיליגט אעירוב מיט דם מיטעלסקטין הויף. ד' מיטעלסקטער הויף האם גלייגט אעירוב מיט דעם הויף בונדער אונ הויף געלייגט אעירוב מיט דעם הויף בונדער היא מותרת עמהן ד' מיטעלסקטער הויף מעג פראגן אין ביידע אויסווייניגסקע הויפן דם ביידיגן אין דם מיטעלסקטין הויף ושנים החיצונות אסורות וכי' אונ די צוויי אויסווייניגסקע הויפן קארין גיט קארין איינער אין דעם אנדערין: ז' מי' שאב בידה איינער איז גיווען ערב שבת אין וועג וחסכה לו אונ עם האם אן גיהובין פריסקטער צו ווערין הנה ספיר אילן או גדר אונ ער האם גיוואוקס אז אויף דעם ארט ווס ער איז איצט ווייט צוויי מויענד אפליין שמיים אבויב אדער אנואגט וצט שביחתי פתחי אונ ער האם גיטאגט מיין רואונג

גיווען

פר"ט: (טו) דכיומי' ג' לא יבנם אם עומד כלמה השלישי'.
 גמ': (זו) ה"ל הכי"כ לא יבנם אם חמר שביחתי צעיר לא חמר
 כלום שחיי הוא חזן לתמוס שסיים יותר מאלפים חמה ובמקומו
 נמי לא קני שביחה וזה הוא כונת הכ"ב בע"ז שהכי גילה דעתו
 ר"ל שחמ"ט. ומתו"ט: (י"ה) אלא כנו"י לפי סכנת המוס שיוכל
 לשטר עד ס"ו המוס ולא יותר
 פ"ל אסער לפחות ולשער ש"א
 שיטתו כד' כ"ל: (טז) לא רחב
 דכרי רש"י וברי"ב שכ' ה"ל
 לעני' לקמן כס"ה אין מודדן
 אלא כחלל של ג' אמה. וכל
 חבל וחבל מתמטע שחי מחיות
 זה סוסם ומכאן וזה מכאן.
 והמיוס טפס וחלי אלכס הכי
 פ"ו אלפי"ט (כ) כדמסכת
 ועדומס וגו' ומשחיתו טכרל לקרס:

בדרך ואין להם אלא חלפים חמה לכל רוח מעירס: ר"מ.
 מספקא ליה אי עני הוא הואיל וזלא מצינו והמזיק בדרך
 או דלמא כיון שהיה יכול לערב בפת ולא עירב לאו עני הוא
 הילכך: ה"ז חמר גמל. שאין לו חלפים חמה לכל רוח
 מעירו שמה שביחתו במקום
 שזהו הולך להוליך שם
 העירוב בכוף חלפים מעירו
 ולסוף החלפים מעירו נמי
 לא קנה חלפים ללד עיר
 האחרת שמה לא קנה שביחה
 אלא בכיתו. והלכה כר'
 יחודה: (יא) אפילו אמה
 ואין לו חלף ד"א מאן וד"א מכא
 הכללת תחומין ולא מילתא היא:
 שתיים יבנם. ר"א לטעמיה דחמר והוא כאלמנן שבסוף החלפים יש לו ד"א שתיים מלד זה בתוך התמוס ושתיים
 מלד זה לתוך התמוס הילכך הוא הוא עומד כלמה השנית (עו) יבנם דהכללת תחומין מלחא היא. ואין הל' כר"א:
 מי שהחשיך. שהיה חזן חמר והמסכה לו חוץ לתמוס: לא יבנם. בדמקומו לא קנה שביחה שחיי גילה דעתו
 (זו) שאינו רוצה לקנות שביחה במקומו ועביר לא קנה שביחה שיש ציט וציון העיר יותר מאלפים חמה הילכך אין לו חלף
 ד' אמות דקין מי שילא חוץ לתמוס: עד מ"ו אמה. לאו דוקא (י"ה) דכ"ה פחות או יותר. מעט וזאת דמפרשי פ"ו דוקא
 ולא ידעתי ליישבו יפה (י"ה) דהמשוחרות. מודדי התחומין (כ) לעיריות ועושין סי' למוף התמוס: אין בומצין את
 הפרדות. לעשות סימן בסימן חלפים ממש אלא כוונתו וזאת לתוך חלפים: מפני הרמועין. שאין מכירין המיטין פעמים
 שיואלצין להלן ממנו ומורדן ולאו אדעתיהו ומש"ה רגילין תמיד לכנס בתוך חלפים ונמלא שאלו סי' א' אמות בתוך התמוס
 הן וכיון שהי' זה אטסדריק ליה ליבנם ולא תחמירין ליה כי היכי דמחמירין למי שילא חוץ לתמוס דהתם הוא ליה ליוכר
 ולתת בדעתו שלא ילא. ואין הלכה כרבי שמעון:

וענין אין איר דברי רבי יהודה אזוי זאנאס רבי יהודה.
 רבי קאיר זאנאס כל שדאי יכול לערב ולא עירב ווער עס
 האמ גקעקעט לייגין אעירוב (אונ האמ געוואלט
 פייגין אעירוב) אונ האמ גיט גלייגט דעם עירוב ורי
 ת' חמר גמל או ער וויא איינער פירט אקעמיל מיט
 אצייויל, דאס הייקט עד קאר גיט גיין ווייטער ווי
 צוויי מויענד איילין אונ די צוויי מויענד איילין מוז
 ער נאר גיין אין דער זייט וואו ער האט גינאואלט
 לייגין דעם עירוב אונ די אונדערע זייט שקאמ
 קאר ער נאר גיט גיין (עין ס'ק ג' משנה ד') זייט מי שדאי
 חזן לתמוס ווי דער איינער איז ארויס גינאנגען אום שקבת
 ווייטער ווי דער תחום שקבת אפילו אמה אחת אפילו נאר
 איין אייל לא יבנם קאר ער גיט אריין גיין צוריק אין
 תחום שקבת ווייטער ווי פיר איילין אונ אזוי גיט ער
 פיר איילין אין יעדער זייט רבי אליעזר זאנאס שתיים
 אויב ער איז ארויס גינאנגען צוויי איילין פון תחום
 שקבת אונ ער שטייט אין דעם אונדערן אייל יבנם מעג
 ער צוריק אריין גיין אין דעם תחום שקבת כיו אין
 שקאמ אריין שלש אויב ער איז ארויס גינאנגען דריי
 איילין ער שטייט שוין אין דעם דריטען אייל לא יבנם
 קאר ער גיט צוריק אריין גיין אין תחום שקבת מי
 שהחשיך חזן לתמוס ווען איינער איז גינאנגען ערב
 שקבת פאר נאכט אין וועג אונ עס איז פינקסער
 גינאראין עס איז גינאראין שקבת אונ ער איז נאך פאר
 דעם תחום שקבת פון שקאמ אפילו אמה אחת אפילו איין
 אייל פאר דעם תחום שקבת לא יבנם קאר ער גיט אריין
 גיין אין תחום נאר כיו פיר איילין פון דעם און וואו
 ער איז אייזט. רבי שמואל זאנאס אפילו ער איז גיט
 פון תחום שקבת תשע"ש אמה פופצעהן איילין ווען
 עס ווערט שקבת יבנם מעג ער אויך אריין גיין כיו אין
 שקאמ שאין המשוחות מצדן את המדות ניילר דיא וואס
 מעקטין די צוויי מויענד איילין פון שקאמ כיו צום
 תחום שקבת. מעקטין גיט ריכטיג. אונ גיי סאכין
 דעם סימן פון תחום שקבת מיט פופצעהן איילין
 גריער פאר צוויי מויענד איילין מפני המצוין גרי
 טאמער וועט איינער זיך מועד זיין אונ וועט גיין
 ווייטער ווי דער סימן, זאל ער גיט ארויס גיין פון
 תחום שקבת:

במרא עירובין דף נב ע"ב
 פלגס ס' כלס כלי המיטון דגזוכה דמלכות דכילאס אכרסם

אמר ר' חנינא רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום לא יבנם רכתיב אם תשיב משבת
 ער אויסקער דעם תחום ואויסקער די צוויי מויענד
 איילין פון שקאמ נאר ער גיט אריין גיין אין די
 צוויי מויענד איילין מיט די אונדערע פוס דמיכ
 אם תשיב משבת רגלך רגלך חגיג ווארום עס שטייט

למקום שרובו הוא גורק. ורובו בתוך התחום הוא גורק כלו' כתר רובו שדיקן ליה וכיוון ללא הויל' אלא רגלו

כי תניא היה' למודד. 'שמי' כלה מדמו במערה לא יכנס אמת' אמת יום' ופי' סקופטרים לא נכלה ופי' דלא קאמר כי תניא

הוא דאמר. רבי מנינא: מהגיתין דעקר חדא. שילא מן ה' ועומד בשניה וה"ק אס' כשמיס עומד יכנס וברייתא דקתני שמיס לא יכנס עילא מן השמים: למודד. שחשכה לו ואמר שכייתו במקומו ומודד אלפיס פטיעות בוטות אולדי שמיס' האלפיס מוליכים אותו לתוכו אינו מותר ללאת מאלפי' כדתן' ולמודד שאמרו גמ' לן' לו אלפיס' אפי' סוף מדמו כלה במערה לא יהלך להלך מאלפיס' כיוון שמדד אלפיס' לכד ממקום שבתחו' שיה' ד' אינו יכול לעבור מוק' לאלפיס':

הוא דאמר. רבי מנינא: מהגיתין דעקר חדא. שילא מן ה' ועומד בשניה וה"ק אס' כשמיס עומד יכנס וברייתא דקתני שמיס לא יכנס עילא מן השמים: למודד. שחשכה לו ואמר שכייתו במקומו ומודד אלפיס פטיעות בוטות אולדי שמיס' האלפיס מוליכים אותו לתוכו אינו מותר ללאת מאלפי' כדתן' ולמודד שאמרו גמ' לן' לו אלפיס' אפי' סוף מדמו כלה במערה לא יהלך להלך מאלפיס' כיוון שמדד אלפיס' לכד ממקום שבתחו' שיה' ד' אינו יכול לעבור מוק' לאלפיס':

למקום שרובו הוא גורק. ורובו בתוך התחום הוא גורק כלו' כתר רובו שדיקן ליה וכיוון ללא הויל' אלא רגלו

רבי חנינא ואגמ' וויא די אגריס' והניא אחרים אגריס' למקום שרובו הוא גורק וארום מיר האבין גילערונט די אחרים ואגין דער פוס גיהער צו דעם ארס' וואס דאס מערקטע טייל פון גוף שמיס, אז דער מעקטע שמיס מיט איין פוס אויסקער דעם תחום אונ מיט איין פוס שמיס ער אין תחום, אונ דער גוף איז אונ געבוניגן אין תחום. מעג ער אריין נעמען די אנדערע פוס אין תחום, כפי חלוקת ואגמ' ב' יכנס אז ער איז ארויס גענאנגען פון תחום צוויי איילין, מעג ער אריין גיין צוריק אין תחום. ב' לא יכנס אז ער איז ארויס גענאנגען פון תחום דריי איילין, סאר ער גיט צוריק אריין גיין אין תחום פרעגט די גמרא והניא מיר האבין דאך גילערונט רבי אליעזר ואגמ' א' יכנס אז ער איז ארויס גינאנגען פון תחום איין אייל מעג ער צוריק אריין גיין ב' לא יכנס אז ער איז ארויס גענאנגען פון תחום צוויי איילין סאר ער גיט צוריק אריין גיין. ענקערט גמרא לא קשיא עס איז קריין קשיא דא דעקר חדא וקס אחריתא דא מיינט מען אז ער איז אריבער גענאנגען דעם איין אייל אונ ער שמיט אויף דעם צווייטן אייל, מעג ער צוריק אריין גיין דא דעקר חדא וקס אהלת אונ דא מיינט מען אז ער איז שוין אריבער גענאנגען צוויי איילין אונ ער שמיט אויף דעם דריטען אייל סאר ער גיט צוריק אריין גיין. פרעגט די גמרא והניא מיר האבין דאך גילערונט רבי אליעזר ואגמ' אפילו אמת אמת לא יכנס אפילו ער איז ארויס גענאנגען נאר איין אייל פון תחום, סאר ער גיט צוריק אריין גיין, ענקערט די גמרא כי תניא תהיא ווען האבין מיר גילערונט די ברייתא למודד צו דעם מעקטע וואס מעקט דעם תחום שבת דהני' וארום כיר האבין גילערונט למודד שאפי' צו דעם מעקטער וואס מען האט גינאנט תחום' לו אלפיס' אמת אפילו סוף מדמו פלי' כפי' במערה גיט מען איהם צוויי מויענד איילין אפילו דער סוף פון די צוויי מויענד

אין פסקו אויב דוא וועקט צוריק קערין דייע עס פיס ורו וועקט גיט גיין ווייל עס איז שבת, שמיט גיט גילערונט איד נאר עס שמיט דגלך אן איד מיינט קען איין פוס, אויב די וועקט איין פוס צוריק קערין, וויא אזוי קערט מען דס צוריק איין פוס, נאר אזוי וויא דא איז גיווען, איין פוס איז גיווען אויסקער דעם תחום, נאר ער די איין פוס גיט אריין נעמען אין תחום, פרעגט די גמרא והניא מיר האבין דאך גילערונט רגלו אמת בתוך תחום ורגלו אמת תחת דעם יכנס אז איינער שמיט מיט און אויסקער דעם תחום אונ מיט די אנדערע פוס שמיט ער אויסקער דעם תחום, מעג ער אריין גיין אין תחום, ענקערט די גמרא דא מני אחרים הא' דאס וועט אויסקימען וויא די אחרים ואגין והניא אחרים אומרים למקום שרובו הוא גורק וארום מיר האבין גילערונט די אחרים ואגין דער פוס גיהער צו דעם ארס' וואו דאס מערקטע טייל פון גוף שמיס, אז דער מעקטע שמיט מיט איין פוס אויסקער דעם תחום אונ מיט איין פוס שמיט ער אין תחום, אונ דער גוף איז אויסקעניגן אין תחום, מעג ער אריין נעמען די אנדערע פוס אין תחום, רגלו אמת בתוך תחום ורגלו אמת תחת דעם יכנס אז ער שמיט מיט איין פוס אין תחום אונ מיט איין פוס אויסקער דעם תחום, מעג ער אריין גיין אין תחום פרעגט דעם תחום, עס שמיט אים פסקו אס' השבי' משבת דגלך רגלך גינדע אויב דוא וועקט צוריק קערין פון שבת דייע ביינע פיס, דוא וועקט גיט גיין מיט ביינע פיס וואו מען סאר גיט גיין אונ שבת, נאר מיט ביינע פיס סאר ער גיט גיין, ווייל מיר לייגען רגלך, דייע צוויי פיס, אבער מיט איין פוס מעג ער גיין אונ שבת וואו מען סאר גיט גיין, פרעגט די גמרא והניא לא יכנס מיר האבין דאך גילערונט ער נאר גיט אריין גיין דעם איין פוס אין תחום, ענקערט די גמרא דא דאמר באחרים

מצורע יום ב גמרא

לו אלפים אמה אפילו סוף כרתו כלה כמערה :

מיוענד איילין ענדיגען זיך אין אקעלער רעדע דין
אזי אז איינער קומט פון וועג ערב שקת פארין
גאט אונ עם ווערט איהם פינקסער אין פעלר .
עם ווערט שקת , זאגט ער מיין רוהונג אום שקת
זאל זיין אויף דעם ארט , האט ער ארום דעם ארט
צוויי מיוענד איילין אין יעדער זייט , אונ שקת
גייט ער צוויי מיוענד איילין צו רעדע זייט פון
שקאט , אז זיינע צוויי מיוענד איילין גייען אריין
אין די צוויי מיוענד איילין פון שקאט . דהיינו פון

זוהר מצורע דף נג ע"ב ס"ט דל"ט יוד הא ואו הא

פתח ר"י כמלי דלוריתא ואמר (משלג) ען חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מלושר . ען חיים לא חוריתא דלויא
לינלג עלאה רבא וחקיף . תורה אמאי חקרי תורה גיין דלורי ונגלי כמאי דהוא סתים דלא לחודי . חיים דכל
חיים דלמילא בה אתכלילו ומנה נפקין . למחזיקים בה לזיטן דלחודי בה דלמאן לחוד כלוריתא חודי ככלא חודי
לעילא ותחתא . ותומכיה מלושר מאן תומכיה חלין זיטן דמטילין מלאי לכיסן של ת"ח כמה דלוקומה . ותומכיה זכי לכיחי
מהמיני דיפקון מניה . מלושר אל חקרי מלושר אלל מראשו זיטן דמחין ללוריתא מראשו ועד סופו . מראשו דא רישא
דכלא דלקרי ראש דכתיב (שם ח) משולם נכסתי מראש . וראש דא חמה דלויא רישא לכל גופא וגופא אחפשע ביה
עד סימא דמית סטרין . ותומכיה כד"ל (סיר ה) זוקיו עמודי שם . דלזיטן דמטילין מלאי לכיסן של ת"ח זיטן דמחין
ללוריתא מראשו עד סימא דגופא וכל מהימשהא ביה תליא וחתמך זכי לכיחי דיתחונן לכיחי מהמיני :

הלכה פסוקה

יובת לחק

מוכר

הר"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ד
(א) כל הובחים צריך העובד שתהיה מחשבתו לשם
הובח ולשם בעליו בשעת זביחה ובשעת קבלת
הדם ובשעת הולכת הדם ובשעת זריקתו על המזבח
שנאמר ובשר זבח תורת שלמים שתהיה זביחה עם שאר
ארבע [שלשה] העבודות לשם שלמים . וכן שאר הקרבנות .
ואם שחט ועבד שאר עבודות סתם ולא חשב כלל בעולה

משערי תשובה לר' יונה דף ע"ד ר"א
מעיקרי ספוכים סלטר כמעשה כמו שאל' וגם עשה נאס' ה'
טובו עדי ככל לדכס כלוב וכי ובעמסד . וז"ל הלב
למפינים שני ספוכיו דחטא וכן כפיס ולא תמוזו אמרי לדכס
ולמרי שמיכס לכן צולח יוספר טון ספרסמים בגדה ספוכים
כעג גדת משוכס כי ימכס טון לכס כחטא' במריכומו ולחמו
זכסר לכס סס זכסרי אוחו ככ"א כי רוח עמלני יעשוף ולאמר

(א) כל הובחים צריך העובד שתהיה מחשבתו לשם הובח
ולשם בעליו בימי אלע קרבנות דארף זיין ,
דער פהן וואס מאכט דעם קרבן דארף פראקטיין
דעם קרבן סאך איך פאר אעולה ואויב ער איז
אעולה , אונ אויב דער קרבן איז אחסאט , דארף
ער פראקטיין דעם קרבן סאך איך פאר אחסאט ,
אונ אזוי זאל זיין בימי אלע קרבנות אונ פאר דעם
בעל הבית וועגן וואס האט געבריינגט דעם
קרבן , דאס דארף ער פראקטיין בשעת זביחה ווען ער
ער שעקט דעם קרבן זבישת קבלת הדם אונ ווען ער
געמט צו די בלוט זבישת הולכת הדם אונ ווען ער
פראקט די בלוט צום מזבח זבישת זריקתו על המזבח
אונ ווען ער שפריצט די בלוט אויף דעם מזבח
שנאמר וזארום עם שמיים אין פסוק ובשר זבח תורת
שלמים דאס פלייש פון דיא שעקטונג פון שלמים
שתהיה זביחה עם שאר ארבע [שלשה] העבודות לשם שלמים
דס שעקטונג מיט די איבריגע דריי עבודות זאלין
זיין פון וועגן דעם קרבן שלמים וכן שאר הקרבנות
אונ בימי אנדערע קרבנות דארף אויך אזוי זיין
די פיר עבודות זאלין גיטאדן ווערן וועגן דעם
קרבן ואם שחט ועבד שאר עבודות סתם ולא חשב כלל אויב

מעיקרי תשובה הצער כמעשה נאך זאך איז פון עיקר
תשובה ער זאל זיך מצער זיין מיט דעם נאם
אויך כמו שנאמר וזי עם שמיים אין פסוק וגם עשה נאם
ה' גאט זאגט אונ אפילו איצט אז איך האט שוין
געזינגט שובי עדי ככל לדכס קערט צוריק צו מיר
מיט אייער גאנגין הארצין צום זוכי ומחד מיט
פאקטיין אונ ווייגען אונ קלאגין ווארום זכרונם לברכה
די ברוך האבין גיזאגט הלב העינים זען ספרסו דחטא די
הארץ אונ דיא אויגן זענען צוויי מעקלערס פון
עבירה וכן כתיב ולא יתירו אחרי לך נאם ואחרי עיניכם אונ
אזוי שמיים אין פסוק איך זאלט גיט אויסקוען צו
מאן נאך אייער הארץ אונ נאך אייערע אויגן , וואס
אייער הארץ אונ אייערע אויגן גלוסקיין לכו בואת
יכפר ען הספרים גפדת השוכתם כנגד פדת ספוכתם
דערביער וועט מיט דעם פארנעבן ווערן די זינד
פון די צוויי מעקלערס אייער תשובה זאל זיין געגין
זייערע זינד כי יכפר ען לבב תפסים כפרוהו ונחמו
די זינד פון דיא זינדיגע הערצער וועט פארנעבן
ווערן מיט זיין פישעקייט איך מיט זיין זיפצען
זבישת אשר הם שוכרים אותו אונ מיט דעם צוברעכין
וואס זי צו ברעכין אים כמו שכתוב וזי עם שמיים

למשק שנת דרא יהוה נשי י יה יהוה רוח יוד הא ואו הא נשמה יהוה חית יחידת הדמיון היה אל שם בן שבשליח בניקוד חולם:

י' ויקים פתא דמדפי ית נבא דמדפי ויתהון קדם י' פתרע משפן זמנא: י' ויסב פתא ית אמרא חד ויקרב יתיה ל' אשמא ו' ית לונא דמשקא וירים יתהון אמרא קדם י': י' ויפוס ית אמרא באתר די יפוס ית חטאתא וית עלתא באתר קדיש ארי פחטאתא אשמא הוא לכהנא קודש קידשין הוא: י' ויסב פתא דמדמא

י' ויקים פתא דמדפי ית נבא דמדפי ויתהון קדם י' פתרע משפן זמנא: י' ויסב פתא ית אמרא חד ויקרב יתיה ל' אשמא ו' ית לונא דמשקא וירים יתהון אמרא קדם י': י' ויפוס ית אמרא באתר די יפוס ית חטאתא וית עלתא באתר קדיש ארי פחטאתא אשמא הוא לכהנא קודש קידשין הוא: י' ויסב פתא דמדמא

ת"א והפניד . טוסה ט : והקריב לוחו . יומה ט מכחות טל : ושחט טל . יבמות ז זכמים טו : כחטאת . יומה טל יבמות טט זכמים טז טל מכחות טג : ולקח טכסן . יומה טל זכמים טז :

שפתי חכמים רש"י

פ קנול ססוף למזכר הנזכר וכי עומד שם חסד ופניו למצד הוא רואה פתח היכל וביינו לטיב ה' ואל תתקדש הלל שער בקדוש בקדושת זורה כדי שיוכל המלכות שהוא עמ"כ לפעוד שם כדי שיוכל להכניס ידו לפנים לבושו עליו ומח"ל שנגמל בעודם חייב כרת לכך לא קדשוהו בקדושת טורה. ע' בהר"א: ז מדכת' חת"כ ושחט את הכבש משמע דפדיין חי והיפך מקריבין לוחי טלל יקריבנו לתוך עזרה יתכן טעם בזו כדי להניף לוחיו ל' לפי שהוא טעון טוסה חי לא כמו איעורי שלמים וכי' : ק כלומר ולא שני כבשים וכבשה ג' : טשמיים דרישא דקרא לו נא' שפין הכבש בכלל טוסה לפי שהקריבה עומד לכבש והניף ללוג ומא' לוחם שהוא ל' רבים לכלול הלוג והטשמיים אבל הכבש לא מ"ע כיון שנגמל וזה לוג שטמן לחייו והיה כללו אמר והקריב לוחיו וגם את לוג השמן ששייחה בהקריבה זו וכשחזר ואמר והניף לוחים חכבש ילוג טה"ט: ר' א"ח גבי חטאת ועולה נמי למע לא גילה הקרא שטעון שחט"ט לפיזן דהא סם נמי ילאו מכלל חטאות ופולה לידון בהטעמה כדכתי' והטעיר הכסן וגו' דקאי על כל הקרבנות שצריך העטפה. וי"ל דמסיכה חתי' שלא יבו לריבין שחט"ט עלפון בשלמא גבי אשם דלכ"ך לגלות משום דשלי אשם דלכ"ך ליתן זממיו על גסן ועל חנין איש המסכה ה"ל דמותר נ"כ לשחוט אשם במקו' בעמדת איש המטפל כיון שמוליך הדם לשם ליתן על ה'הטות ועל חנין אמר גבי חטאת ועולה לא לריב סם לדם כלל: ש"פ' בכל הטעדות המלויות בכסן וזה חטאת הנמה מן החולין וכיום וביד

(יא) לפני ה'. בשער קנור פ ולא בעזרה עמלה לפי שהוא מחוסר כפורים: (יב) והקריב אותו לאשם. יקריבנו לתוך העזרה צ לשם הניף. שהוא טעון חטוטה חי: והניף אותם. את האשם ק ואת הלוג: (יג) במקום אשר ישחט וגו'. על ירך המזבח בלפון. ומה ת"ל והלא כבר נאמר בתורת אשם בפרשת לו את אהרן שהאשם טעון שחיט' בלפון לפי שלא זה מכלל אשמות לידון ר בעמדה יכול תהא שחיטתו במקום העמדתו לכך נא' ושחט במקום אשר ישחט וגו': כי בחטאת. כי בכל החטאות: האשם. הוי: הוא לכהן. בכל עבודות התלויות בכסן ש שהוא אשם זה למטחת קאי וכן כ' כדורו גבי ואם דל הוא ולקח הכסן את סכבו וגו'. שחט"ט לפיזן דהא סם נמי ילאו מכלל חטאות ופולה לידון בהטעמה כדכתי' והטעיר הכסן וגו' דקאי על כל הקרבנות שצריך העטפה. וי"ל דמסיכה חתי' שלא יבו לריבין שחט"ט עלפון בשלמא גבי אשם דלכ"ך לגלות משום דשלי אשם דלכ"ך ליתן זממיו על גסן ועל חנין איש המסכה ה"ל דמותר נ"כ לשחוט אשם במקו' בעמדת איש המטפל כיון שמוליך הדם לשם ליתן על ה'הטות ועל חנין אמר גבי חטאת ועולה לא לריב סם לדם כלל: ש"פ' בכל הטעדות המלויות בכסן וזה חטאת הנמה מן החולין וכיום וביד

פירוש לתורת אלהים

צו פאר גאם: (יג) וישחט אשם ואל ששקטען דעם ששקטען את האיש דעם פקעמשין ונאם ווערמ ריין ואתם אונ די קרבנות לפני י' פאר גאם שחט אהל טעד ויקר דער מר פון אהל מנעד: (יד) ולקח אונ דער פלן ואל דעמען אששעם ויקריב אונ ואל איהם געקנען צו דער עוקרה פון איין אשם וועגן ואת לוג השמן אונ דאם מאם חיים אייל ואל ער אויף געקנען ותייף אקם אונ ער ואל צי אויף הייגען איין אויף הייפונג

צו פאר גאם: (יג) וישחט אשם ואל ששקטען דעם ששקטען את האיש דעם פקעמשין ונאם ווערמ ריין ואתם אונ די קרבנות לפני י' פאר גאם שחט אהל טעד ויקר דער מר פון אהל מנעד: (יד) ולקח אונ דער פלן ואל דעמען אששעם ויקריב אונ ואל איהם געקנען צו דער עוקרה פון איין אשם וועגן ואת לוג השמן אונ דאם מאם חיים אייל ואל ער אויף געקנען ותייף אקם אונ ער ואל צי אויף הייגען איין אויף הייפונג

ואל

הִבְהִין מִדַּם הָאֲשֵׁם וְנָתַן הַבֶּהֱן עַל-
 הַתְּנוּךְ אֶזְן הַמַּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל-
 בֶּהֱן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל-בֶּהֱן רִגְלוֹ
 הַיְמָנִית: 10 וְלָקַח הַבֶּהֱן מִדַּם הַשֶּׁמֶן
 וַיִּצְקֵן עַל-בֶּהֱן הַבֶּהֱן הַשְּׂמָאלִית:

דאשמה ויתן פהנא על
 רום אודגא דמדפי
 דימינא ועל אליון ידיה
 דימינא ועל אליון רגליה
 דימינא: 10 ויסב פהנא
 מלונא דמשחא ויריקעל
 ידא דכהנא דשמאלא:
 ת"א ולקח סכסן . פתום ס :

שפתי חכמים

רש"י

ימנית וטוסים כלי אף חסך כן לא כהעלאת הבתן לכהן: ת סי
 שכבר ידוע שגובה המזבח עשר אמות ובלמעלה גובה היה חוט של
 סיקרל וחנורו סביב ה: כח הכדיל בין דעים העליונים למסמכים
 ובהשאלה כתיב על קרניה סמוכה ש"ב מן הכתמים למעלה הוא
 ודגשם לא כתיב קרנות ש"ע למטה היא: א מ"ל ולא מוכח
 ששם שכל חורב לרבות שיסא כלשם חלוצה מתן דמים שלו
 שהוא למעט פתום הסיקרל מ"ס שסוקס למעלה כשאר דברים:

שלא תחמר הואיל וילא דמו מכלל שאר אשמות להגות על
 חנוך ובהגותו לא יחא טעון מתן דמים וזו מורים לנבי מוכח
 לכך נאמר כי כהעלאת השם הוא לכהן יכול יחא דמו ניתן
 למעלה כהעלאת ת" לאוכי: (יד) הנוך . נדר אמלטי שחלוון
 ול: חנוך לא נודע לי והסותרו קורין לו טענדור"ס: בהן . גולל:

פירוש לתורת אלהים

האנד ועל בהן אינ אויף דעם דוים פון ויין רעכטען
 פום: (טו) ולקח אונ דער פהן זאל געמען מלוג השמן
 פון דער קאס אייל היצק אונ זאל ארויף גיטען
 על פה אויף דער לינקע האנד פון דעם פהן:

זאל געמען פון דעם בלוט פון דעם אשם ונתן הבתן
 אונ דער בהן זאל געבען על הנוך אויף דעם לעפיל
 פון דעם רעכטען אויער פון דעם פגענטש נוטאם
 נוערש ריין ועל אונ אויף דעם דוים פון ויין רעכטי

נביאים מלכים ב ז

חמשף מנ"ח ד"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה הנצח ארני נשמה דודר ידןה הח
 יחידה הנצח יהוה חיה יחידה דודר אל שם כ"ן שבעשים:

11 ויען אחר מעבדיו ויאמר ויקחו־נא חמשה מן-
 הפוסים הנשארים אשר נשארו־בה הנם ככל-
 ההמון ישראל אשר נשארו־בה הנם ככל־המון
 ישראל אשר תמו ונשלחה ונראה: 12 ויקחו שני
 רכב סוסים וישלח המלך אחרי מחנה־ארם לאמר
 לכו וראו: 13 וילכו אחריהם עד־הירדן והנה כל-
 הדרך מלאה בגדים וכלים אשר־השליכו ארם
 בהתפוס וישבו המלאכים ויגדו למלך: 14 ויצא
 העם ויבזו את מחנה ארם ויהי סאה סאת
 בשקל וסאתים שערים בשקל פדבר יהוה:

(א) ואמיב חד בעבריהו ואמר
 וידברו פ'ע ויחזקו ש'און
 סוסותא מן שארא דאשהארז
 קה הא אנון פכל המוקא
 דישראל דאשהארז קה אם
 יגדוון הא אינון פכל המונא
 דישראל דספו ונשלח ונחיו:
 (ב) ודברו חרין רבני סוסין
 וישלח מלכא בטר משרית
 ארם למימר אוילו וחיו:
 (ג) ואנרו בהריוון עד ירדנא
 והא כל אורקא מליא לבושין
 ומגין דרמו אנש ארם
 פאחקעוחרון למערק ותבו
 אונדיא ותויוא דמלכא:
 (ד) ונפק עקיא וכוונת משרית ארם
 סולפא פסלעא וסאהון סעורין
 פסלעא

יהסון סיי יחידה

מצורת דוד

רש"י

(6) אשר כשאר כה וגו'. כזומל אף אם סוויב יעית את סוויביו
 אין סיוק דבר כי יסיו כלל סעון ישראל סעשארם בעיר כי
 כולנו מעושים לעומ כרעב והכוכבים כל' עמנו אם ישרו סה
 ואם נחוש כמה סיוקדם לסם העינים הלא יהיו כלל סעון שכלל
 שכב חשו קודם לסם ולוחת נעלחה: ונלחה: (3) שני רכב . כי
 עכ"ל לא ללו הסכנים כסכה כ"א שנים . מהרי עמסו . ר"ל בדרך

(6) הנם ככל המון ישראל . אם יאמרו מסוכנים הם
 שלא ייהרנטו אים הרי הנם כעיר הנחת כסכנת הרעב
 כשאר כל ישראל אשר תמו נרעב: (ג) בהזום . כמארס

סכסן . פתום ס : ת"א ולקח סכסן . פתום ס :

בַּחֲתָנָא רַי: (ח) וּמִלְקָא
 מִי ית גַּרְיָא דְרַמְיָא עַל
 יְדוּהָי עַל פְּרַעְיָא וְדָשׁוּהָי
 עֲמָא כְּחֲרַעָא וְכוּתָא קָמָא
 דְּמִלִּיל גְּבַיָא בְּיָ דְמִלִּיל כִּרְ
 נַחַת מִלְקָא לְנַחִיָּה:

מַצּוֹרֵת דּוּד
 (ס) סַפְקִיד . מִינֵס לִימֵה אִלּוּ לִיבֵית שׁוֹמֵר הַשְּׁטֵר : וְרַמְסִיבּוֹ .
 מַרְבוּ דַחֲמָק מַרְבּוּי הַסַּם הַסּוֹלֵסִים עֲשׂוֹנֵי שַׁל רַמְסוֹס כְּרַנְלִיסִים :
 דַּעַם פִּירוּשׁ עֲבָרִי מִיִּישׁ עֲנִינִים מַעַן בִּיָּא דַעַר אֲפֻסְרֵתָּה מִן דַּעַר וְזֹאק :

כתובים משלי כד כה

לחמשוך מִסוּד וּמִלְכוּת דְּרִיא שִׁין דְּלַת יוֹד נַמֵּשׁ שִׁין שִׁין דְּלַת שִׁין דְּלַת יוֹד רֹחַ יֵאֵהֲרֹנְהִי נִשְׁמַח דְּיִסוּד אֵא דֵאֵר
 אֲדַנְ אֲדַנְי נַמֵּשׁ אֲדַנְי רֹחַ אֲלֵף דְּלַת נוּן יוֹד נִשְׁמַח דְּמִלְכוּת יוֹ דֵּהּ חַיִּת יִחִידָה דְּיִסוּד יְהוָה חַיִּת יִחִידָה דְּמִלְכוּת
 אֵל שֵׁם בִּין שִׁבְעֵשְׂרֵה :

(א) וְחִיתִי וְהִדְרָךְ מִסְפִּינֵתָא
 וְצִרְיֹכְתָא הִיךְ גְּבַרְא מִבְּלָרָא :
 (ב) אֵף אֵלִין מִתְלִי דְשַׁלְמָה
 עֲתַנְקִי דְקַבְוֵי רַחְמֵי דְחֻזְקָה
 מִלְקָא דִּיהוּדָה : (ג) גְּרָא
 גְּרָאָהָא מִן דְּמִשְׁרֵי מִלְחָא
 וְגָרָא דְמִלְכֵי סוּן דְּקֵאָצִי מִלְחָא : (ד) שְׁמִיָּא רְמִין וְאַרְעָא עֲמִיקָא וְלֵבָא דְמִלְכֵי לֵא מִתְבַּצִּי : (ה) גְּבַיָּא
 רַשׁ"י

(א) וְבֵא מִתְחַלְךְ רִישְׁךְ . וְדַכְרִיס שְׂחַתָּה רַשׁ מַהֵס יִכְאֹ
 לְךָ כְּמַרוּהָ : (ב) הַעֲתִיקוּ . מוֹרוּ לְדוּרְשִׁים : (ג) הַמְתַּר
 דְּבָר . כְּגוֹן מַעֲשֵׂה מִרְכָּבָה וּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית : וּבְכוּד
 מַלְכִים . כְּבוֹד חֲכָמִים וְסוּיָנִים עַמְּוֹן חֲחֹרֵה וְגוֹרוֹת
 עֲגוּרוֹ יֵשׁ לְךָ לְחַקוֹר וְלִדְרוֹשׁ הַכֹּל : (ד) וְלֵב מַלְכִים אֵין
 חֲקֵר . שְׂכַמָּה דִינִים בְּחַיִּים לְפָנֵיהֶם וְרִיכּוּס לַתֵּל לֵב לְכַלֵּם :
 (ה) הַגּוֹ . מַשׁוּךְ : סִינִיָּם . סַפּוֹלַת שַׁל כְּחוֹשֶׁת שֵׁנוּ :

מַעֲשֵׂי שְׁלֵמָה יֵלֹא : (ג) כְּבוֹד אֱלֹהִים . כְּבוֹד ה' הוּא לְפַסְקִיד דְּכֵר
 וְכַמֵּ"ס לְךָ דִּינֵיהָ סַלְלָה (הַחֵלִים סָם) אֲבַל כְּבוֹד מַלְכִים הוּא לְחַקוֹר דְּכֵר גְּדוּלוֹת רִיכּוּס וּמַעֲשֵׂה כּוֹחֵל וְאַפְסַר לְבַח עַד הַמִּלְחָמָה אֲרִיכּ
 סַמְמֵי"ס אֲחַשְׁבֵּי כְּלוֹן כְּכֵר כֹּחַ עַד הַמִּלְחָמָה וְעוֹשֵׁב לְרַבֵּי מַהֲמֵי" : (ד) אֵין חֲקֵר . רַ"ל אֵלּוּ ג' הַדְּכָרִים דְּזִמִּים וְה' לֵב סַל"ל לְחַקוֹר
 וְלַעֲמֵד רוּם הַשְּׁמִים וְעוֹמֵק סַלְכֵי וְיוֹמָב לֵב עַמְּוִן לֵב סַרְסֵי"ס מַעֲשֵׂי"ס בְּחַיִּים לְפָנֵי וְאַפְסַר מַעֲשֵׂי כִי כּוֹס וְלִרְיָן לַחַס לֵב לְכַלֵּם : (ה) סָל .

פירוש ע"מ

(א) וְבֵא מִתְחַלְךְ רִישְׁךְ עֵנֵן אֹזוּי גִיף וּויָא אַפּוֹס גִּיעֵר
 גִּיִּים אֹזוּי גִיף וְנַעֲשׂ דִיר קִימַעַן דִּיִּין אַרְעֻמְקִיִּים
 קְלוֹמֵר דִּיא וְאַקְעֵן וּויָא הוּא בִּיקְסַמ אַרְעַם פּוֹן זִי
 וּמַחְסוּרֵךְ פִּאִישׁ מִן אֹזן בִּיִּין מִיְעַרְבֵנְךָ דְּהִיִּינוּ דִּיא
 וְאַקְעֵן וּויָא דִיר פְּעֵלְמַשׁ וְנַעֲשׂ דִיר גִיף קִימַעַן גְּלִיִּיךָ
 וּוי דַעַר קַעֲנַמֵּשׁ וּויָא מִרְאֵנִים אַפְּאַצִּיר אֵיף זִיִּין
 הֶאֱרַץ צוּ זִיִּין קַעֲשִׁיצַם מִיִּם אִים אֵין דַעַר מִלְחָמָה:
 (ב) נַם אֵלֵה מִשְׁלֵי שְׁלֵמָה אֹזן דִּי וְאַקְעֵן וּויָא דִיא וּויָימַעַר
 שְׁמִיִּיעֵן נַעֲרֵץ אֵין אֵיף מִשְׁלִים פּוֹן שְׁלֵמָה הַמְלָךְ וְגו'
 וּויָא דִי לִיעֵן פּוֹן מִקְוֵה מִלְּךָ יְהוּדָה הֶאֱבִין זִיךְ
 גַעֲשִׂיִּי אַרְקָם צוּ בְרִישִׁיעֵן זִיִּי . דַעַן אִז חֻזְקָה אִז
 קִלְכָּה גִיּוֹרֵאִין הֶאֱמַר עַר גִּיעֲשִׂעַשׁ תְּלִמִידֵי חֲכָמִים אֵין
 אִישְׁלַעֲקַעַר שְׁטָאֵם זִיָּא וְאַלִין לַעֲרַנְעֵן תּוֹרָה מִיִּם
 דַעַם הַמּוֹן עַם אֹזן מַעַן הֶאֱמַר דַעַנְקִמְקָאֵל גַעֲזוּכְמַ
 פּוֹן דָן בִּין פִּאֵר שִׁבְעַ אֹזן מַעַן הֶאֱמַר גִיִּם גַעֲפּוֹנְעֵן
 אִיִּין עַם הֶאֱרַץ צוּוִישִׁיעֵן דִי וְרִיִּין . נֶאֱרַר אֵלַע הֶאֱבִין
 גִיְקַנְעַם לַעֲרַנְעֵן . דִיא תְּלִמִידֵי חֲכָמִים וּויָא זִיִּיעֵן
 וְאַקְאֵלֵם גִיְנַעֲוֵן הֶאֱבִין עַדְרִישָׁה דִי מִשְׁלִים וּויָא

דִיא וּויָימַעַר שְׁמִיִּים , אֹזן הֶאֱבִין אֹזוּי גִיָּאֵמֵם (ג) כְּבוֹד
 אֱלֹהִים חֲסִיד דְבִר וְנַעֲוֵן דִיא בִּיקְסַמ עוֹסַם אֵין גִיָּאֵמֵם
 כְּבוֹד דְּהִיִּינוּ אֵין מַעֲשֵׂה מִרְבָּבָה אֹזן אֵין מַעֲשֵׂה
 בְּרֵאשִׁית אַדְעֵר אֵין דִיא גִיְנַעֲוֵן וּויָא שְׁמִיִּיעֵן אֵין
 דַעַר הוֹרָה וּויָא דַעַר שְׁכָל וּויָיִם גִיִּם אִים קִיִּין
 מַעֲמֵם אֵיף זִיָּא אֹזוּיָא וּויָא דַעַר אִיסוּר פּוֹן אִכִּילַת
 חִיִּיר אֹזן פִּלְאִים אֹזן שְׁעִמְגוֹ אֵין וּויָא דַעַר שְׁמִין
 פִּרְעַנְט וּויָא דַעַר מַעֲמֵם פּוֹן דִיא מִצוֹת אִז אֹזן וְנַעֲוֵן
 דִיא בִּיקְסַמ עוֹסַם אֵין רִי זִאכִין וְאַלְסִמוּ פִאֵר בְּאִרְגִין
 דִי וְאֵף אֹזן וְאַלְסִמַם גִיִּם פִיל פִּאֵר שְׁמִיִּין אֹזן פִּרְעַנְט
 אִיִּין זִי . נֶאֱרַר וְנַעֲוֵן אִיִּיעֵר וְנַעֲשׂ דִיךָ פִּרְעַנְטִין אֲמַעֲם
 אֵיף זִיִּי וְאַלְסִמוּ וְאַגִין גִיָּאֵם הֶאֱמַר אֹזוּי זִיִּי גִיָּאֵמֵם
 מוֹנַעַן מִיר זִיִּי הֶאֱלַמִין וְכְבוֹד מַלְכִים חֲקִיר דְבִר אֲבַעַר
 אִז דִיא בִּיקְסַמ עוֹסַם אֵין דַעַם כְּבוֹד פּוֹן דִי מִלְמִידֵי
 חֲכָמִים וּויָא זִיִּי וְנַעֲוֵן אֵין גַעֲרַפְנַעַן מַלְכִים דְּהִיִּינוּ
 אֵין דִיא סִינִיָּים אֹזן גִיּוֹרֵאִין וּויָא זִיִּי הֶאֱבִין גִיָּאֵמֵם
 וְאַלְסִמוּ וּויָא פִּאֵר שְׁמִין אֵין אֹזן וְאַלְסִמַם פִּרְעַנְטִין אֲמַעֲם
 צוּ אִיִּילְבִיעַר וְאֵין : (ד) שְׁמִים לִיִּים וְאַרְיָן לַעֲמֵק וְלֵב

סילאנא מן סיקא דנפוח
קאן מן זרפא :

מכסף ויצא לצרף פלי :

מצודה דוד

דכטו לכשר יוסכ ססיגיס מן הכסף יאל אז ללוצף כלי מהיכר כי יוכל אז לעקמו וליישרו כפי לוכך המלאכה :

פירוש עברי מיישח

מלכיס איז זיך די היקעל צו היקקייט און די ערד צו
טיפקייט און דאס הארץ פון די מלכיס צו די דריי
איז גיט דא קיין פארשמונג מען זאל וויסען ווי הייך
די היקעל זענען און ווי טיף די ערד איז און וויא
ברייט און טיף דאס הארץ פון די מלכיס איז . דען
פיל דיניס קוקען פאר זיי און פיל מלחמות און זיי

ברמנורא

משנה כתובות פירק ב

עיקר תויימ

(6) דלי לא אמר חסם עדי פטור מעטס שלא להטילו את פלגו
כדפי' הכ"ב בפ"ו ס"ג דסנהדרין והבוס' כי דסבור גס כן
מעטס מעטס חיי דן . אבל בזמן פ"ה ס"ה כחכ כלא שכן חייקט
דליחא מעטס אז אלא כדפי' הכ"ב והבוס' על ידי חסיפה . וכן ד' לא
מעטס שפיטה שום מדינה , וזכי אמר גיחה מהחיי' חף על פי
שמועס לא היה חייב לה גלוס .
שיכול לרש להחטיף הכוונה
החם עדי ח"ט שמועס לא
היה חייב . הכ"ט : [6] חמס
פנים , דברו כזוהו שכן נחמס
שפחא גיזונת עד שפחא כח
שפע שפיט ולין האשה עתקדשס
עד חמר זמן יציקה דהיינו כ"ד
חודש כדפי' בל"ה סימן י"ג
דקטיני קעטיס קבאח' גס ו'
שליס ומקפדת עוד על שיה
קו"ט : [3] לחמ' שטרבס
הרשקין רש"י : [2] הכטל
כו' . ס"ד דלא מהחיי דכין
דפי' לה מנוחה לחמ' חלל'
המורה עמה ע"פ שאל' לה עליו

ענינים קצ"ל . חוס' : [ד] והן כו' . אלטרין ס"ד דלא ספקו
אלא כ"ו שלא נשפח' חוס' : [ב] חמו . מעוס כדפי' דלן
הכס עזונת חלל' לחמ' עיפה אלטרין לחמ' חס' עמי
ענינים קצ"ל . חוס' : [ד] והן כו' . אלטרין ס"ד דלא ספקו
אלא כ"ו שלא נשפח' חוס' : [ב] חמו . מעוס כדפי' דלן
הכס עזונת חלל' לחמ' עיפה אלטרין לחמ' חס' עמי

הנושא את האשה ופסקה עמו . כשטר וקנין זה שאמר
לעדים חתם עדי (ח) שאני מוויב עמלו לזון חת
נתה שיש לה מלחם חמר : לכשתבא אצלי . כלומר חס
הייתי מקיים חת חמה הייתי וזה : מוליד לה מוונותיה
למכת חמה בין גדולה בין
קטנה כ"ו שהחם רולה והכן
עד שש שנים חלל אמו ומייב
האל לפרכסו (והוא) חלל אמו
חס החס רולה : (ב) כבנותיהן
גיזונות מנכסים בני
חורין , ולא ממטועכדיס
שאלן מולידין לחמו החסה
והכנות מנכסים מטועכדיס
מפני תיקון העולם שאלן
הלכות יודעים כמה ועלו
המיונות כי היכי לזכרו
להטות להס מקוס לגבות : והיא גיזונת . אותה הכת

כלי אמלטי דפי' דמלכות דייזיס צבאות
הנושא את האשה ופסקה עמו כדי שיוון את בתה
ה' שנים [6] חייב לוונה ה' שנים , נישאת
לאחר [3] ופסקה עמו כדי שיוון את בתה ה' שנים
חייב לוונה ה' שנים . לא יאמר הראשון לכשתבא
אצלי אוונה אלא מוליד לה מוונותיה למקום (ס"ה)
שהיא) אמה . וכן לא יאמרו שניהם הרי אנו זנון
אותה כאחד אלא א' זנה וא' נוהג לה דמי מוונותיה :
(ב) נישאת הבעל [ג] נוהג לה מוונותיה [ד] נוהגין
לה דמי מוונותיה . מהו [ה] . כבנותיהן גיזונות מנכסי
בני חורין . והיא גיזונת מנכסים משועבדים . מפני
ולאמטי' דלן להס חלל מנ"ח וחפי' קנו עירו . אבל ככת אשמוס ה'
ולאמטי' דלן להס חלל מנ"ח וחפי' קנו עירו . אבל ככת אשמוס ה'

מוטער איז זיך לא יאמרו שניהם און ביידע מאנין
קענען גיט זאנין הרי אנו זנון אותה כאחד מיר וועלען
איהר שפייזען צוזאמען בשוהפות אלא איהר זונה
נאר איינער גיט איהר עסין ויהר נוהג לה דמי מוונות
און איינער גיט איהר געלט פאר דעם עסין און
בייא וועמען זיא וויל עסט זיא און דער אנדערער
מוז איהר צאהלין פאר דאס עסין : ב נישאת אז די
טאקטער האמ חתונה גיהאמ בעל נהג לה מוונות
דער מאן גיט איהר עסין זנון און וייא די ביידע
מאנין פון איהר מוטער נוהגין לה דמי מוונות געבין
איהר געלט פאר דעם עסין וואס זייא וואלמיין
איהר גענארקט געבין מה אז די מאנין פון איהר
מוטער זענען גישמארבין גיטהיה וייערע אייגענע
געבטער גיזונת מנכסים בני חורין ווערין גישפייזט פון
די פעלדער וואס זענען געבליבען פריי , גיט פאר
קויפס צו קייניגעס זייא און זיא די טאקטער וואס
זיא איז גיט זייער גיזונת מנכסים משועבדים ווערט

הייב אן הנושא את האשה איינער האמ גענומען
אנווייב ופסקה עמו זיא האמ אויס
גענומען אהבאי מיט איהם כדי שיוון את בתה חמס
שנים ער זאל שפייזן איהר טאקטער וואס זיא האמ
פון אערשטין מתיב פייגף איהר חייב לונה חמס שנים
איז דער מאן מחויב איהר צו שפייזען פייגף איהר ,
אויב דער מאן האמ איהר גינט נשאת לאתר אויב זיא
איז גענומען גיזארען צו איין אנדער מאן ופסקה
עמו און זיא האמ מיט דעם אנדערין מאן אויך אויס
גענומען אהבאי כדי שיוון את בתה חמס שנים ער זאל
שפייזען איהר טאקטער פייגף איהר ודי געליביגע
טאקטער זייב לונה חמס שנים דארף ער איהר אויך
שפייזען פייגף איהר לא יאמר הראשון דער ערשטער
מאן קען גיט זאנין לכשתבוא אצלי אוונה אז וועט
קוקען צו מיר אהיים וועל איהר איהר געבין
עסין אלא מוליד לה מוונותיה למקום איהר נאר כזו
איהר געבין דאס עסין אויף דעם ארמ וואו איהר

בגמרא: (ב) היינו כמסקנה בגמ' דמיק' למחיי' בסקנו מידו או שחייב עלנו בשטר כלומר שזה נכחו שטר אצל כההוא גובה ש"כ ה"ב ע"ל שאמר לעדים חסד עדי לא תלוטו פ"ט כ"ט ע"ד לא נצי ממשכדי ומסוי'ט: כבעלת חוב [ו]. ומיכו לזו ב"ח אבא קמח שלם עתה חין זה מוונות ולא דמיא לנכסה דכספה כח מוונות כיו' וזו

שהיא כבעלת חוב [ו]. הפקחים היו כותבין ע"מ שאוון את בתך ה' שנים ב"ז שאת עמי: (ג) אלמנה שאמרה אי אפשי לזון מבית בעלי אין הורשין יכולים לומר לה לבי לבית אביך ואנו זונין אוחד אלא זנין אותה בבית בעלה ונותנין לה מדרן לפי כבודה - אמרה אי אפשי לזון מבית אבא יכולים הורשים לומר לה אם את אצלנו יש לך מוונות. ואם אין את אצלנו אין לך [ו] מוונות. אם היתה מוענת מפני שהיא לרדה והן ילדיה זנין אותה והיא בבית אביה: (ד) כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולם. כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים. בשש עשרים וחמש שנים שתעשה טובה כנגד כתובתה. דברי ר"מ שאמר משום רשב"ג. וחכ"א ב"ז שהיא בבית בעלה גובה כתובתה לעולם. כל זמן [ח] שהיא

הטובה שתעשה מנכסי היתומים אלא לענין הממילה הזכור דהואיל ושתקב ולא תבזה כל השנים הללו מחלה הלכך כ"ו שהיא בבית בעלה חין שתיקתה ממילה חסני שמכבדים אותה היא נושא לתטע כתובתה אכל כבית אביה משתקת

אין כן: (ג) ודבר תימה הוא לרוב חיי ובי סני ליה לנכוח אלמ תהא חתה אלף לא פני ליה כללו חיי וילא לעדין מיידיה כ"ו. אבל בגמ' הכי אי' קמייני מדור אלמנה שגפול כו' ש"ע דלח דייק בלל אלף דכתיב קמייני מקמלו. פו"ט וט"ס: (ד) כספיה בני ארס שטוויין ול' ומשפתיין ארס דכביס עדיף וי' כ"מ סה"י מוונות כל א' ממן קב שישאל נכדו. אם יח משפתיין לבי ד' וזולתן עבדו משפתיין לבי ד' קמייני. וס"ה לשטר לכתיב קמייני: [ז] חין לך כו'. כי אם לסי דכחה כתיב. אכל כספיה נכח אשמו דלעיל חן דמוליק לה מוונותיה. כלומר כל המוונות משלם. וס"ה דהסם ממייב עלמו תבוא. משכ"ח כהל דבין ככח ובין לה ככח ממתיב מכה חבול כ"ד ומתיקרה כי לחקין הכי מקיני פו"ט: (ט) וס"ה מנחה כח בייחוס דלמכוח מוכזה דלמול נמלח שיהא כלומר נטי מוכח היו משמטיים. מנובות נמי: [ס] כל זמן כו'. בגמ' סדך אמאי קודם שקיעת החמה גובה כתובתה למסר שקיעת החמה לא גביה כשהיא טורחא חתונה ומכחי כל מדות חלמיס דיה כגון במקום שרין כיוצא דלי כתובתה כידם ד"ס גובה לעולם בין שהיא בבית אביה בין שהיא בבית בעלה וכו' כהמכיס. כהל ודלי איצט למפני מזכירין דלי חיי וזכרין כוס משמט פטליה דימי לנין עלמס ולימח אלף שיכסו. פו"ט:

כך פ"ה כו' ומסך' בגמ' דמחלוקת כשאין כסופתה יולאס פתחא דהואיל ושתקב ולא תבזה בין שהיא בבית אביה בין שהיא בבית בעלה וכו' כהמכיס.

כך פ"ה כו' ומסך' בגמ' דמחלוקת כשאין כסופתה יולאס פתחא דהואיל ושתקב ולא תבזה בין שהיא בבית אביה בין שהיא בבית בעלה וכו' כהמכיס.

כך פ"ה כו' ומסך' בגמ' דמחלוקת כשאין כסופתה יולאס פתחא דהואיל ושתקב ולא תבזה בין שהיא בבית אביה בין שהיא בבית בעלה וכו' כהמכיס.

מוונות אם היתה סוענת אויב היא זאנמ' מפני שהיא ילדה וייל היא איז אינגע ותי ילדים און זיאי ועגען וינגע דאריקער וייל היא גיט וואהרען מיט זיאי צוואקען זיין איהרע תיבא בבית אביה שפיינען זיאי איהר און היא איז זיאי איהר פאקער: ד' כל זמן שהיא בבית אביה די נאנצע צייט וואס היא איז זיאי איהר פאקער אין שטוב, און די יורשים האבין איר גינגעקען דארט מוונות גובה כתובתה לעולם. קען זיא אייביג קאנען איהר פרוקנה כל זמן שהיא בבית בעלה אקער די נאנצע צייט וואס היא איז זיאי איהר פאקער אין שטוב און זיין טיים גיבט כתובתה עד עשרים וחמש שנה קען זיא נאר קאנען ריא פרוקנה ביי פרייג און צוואנציג יאהר, אקער אז זיא האט גיווארט פרייג און צוואנציג יאהר און האט גימאנט די פרוקנה קען זיא גיט קער קאנען די פרוקנה שיש בחשט ועשרים שנה ששפטיה מוכה כנגד פרוקנה ווארום אין פרייג און צוואנציג יאהר די מוונות וואס זיא האט גימאקן איז אירע שגנים פון מאנס פארקענען געקערעט אזוי פיל זיא איהר פרוקנה איז, האט זיא שוין די פרוקנה אפ גענוקען דער רבי פאר שאמר משום רבן שמסין בן נטילאל אזוי האט רבי מאיר גזאנמ' פון רבן שמעון בן גבליאלס ווענין חכמים אימרים און די חקמים זאגן כל זמן שהיא בבית בעלה די נאנצע צייט וואס היא איז זיאי איהר פאקער אין שטוב גיבט פרוקנה לעולם קען זיא אייביג קאנען די

נאנציג אפילו פון די פארקויפטע פערקער אויף מפני שהיא כבעלת חוב וייל היא יקימט קאנען אהוב הפקחים די קלווע קאנען זיי פרוקנה פלעגן שרייבן צו זייערע ווייבער על מנת שאוון זה בקד תפיש שנים אויף רעם תנאי אויף זאל שפיינען דיין מאקסער פרייג יאהר כל זמן שאקען מי די נאנצע צייט וואס רוא וועקט זיין מיט מיר, אקער אז אויך וועל שפארבן אדער רוא וועקט מאקסער אדער אויך וועל ריך קמין ואל דיין מאקסער גיט האבין אויף מיר אהוב: ג אלמנה ששפחה אי אפשי לזון מבית בעלי אאלקנה וואס האט גזאנמ' אויך וייל מיה גיט רירען פון מיין מאנס שטוב אויך וייל וואהרען אין ריא זיאי שטוב וואו מיין מאן האט געוואהנט אין הירשין יבולין לפר לה קענען גיט די יורשים זאנען צו איהר לבי לבית אביך גיי צו דיין פאקערס הויז וואט זיין אויך וועלן מיר ריר שפיינען אלא זיין אותה בבית בעלה נאר זיאי מוונות איר שפיינען אין איהר מאנס וואהנגג ונותנין לה מדרן לפי בכחה און זיי מוונות איהר געבען אזוואהנגג נאך איהר קבור אפיה אי אפשי לזון מבית אבא אקער אז זיא זאנמ' אויך וייל מיה גיט רירען פון מיין פאקערס הויז יכולים הירשים לומר לה קענען די יורשים זאנען צו איהר אם את אצלנו אויב רוא וזולקט זיין ביי אונז יש לך מוונות וועלן מיר ריר געבין מוונות וואס את אצלנו אויב רוא וזולקט גיט זיין ביי אונז אין לך מוונות האקטו גיט בייא אונז

כ"ה שנים ממילה היא: מתה יורשיה מזכירין כתובתה. כלומר זריכין לנכוח כתובתה בתוך כ"ה שנים וזוקף כשנכבדה על כתובתה קודם שמתה הוא לורשיה יכולים לחטוב כתובתה אבל אם לא נשבעה על כתובתה חזן יורשיה וירשים מכתובתה כלום שלזן אדם מוריש שבעה לכניו:

כבית אביה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים מתה. יורשיה מזכירין כתובתה עד עשרים וחמש שנים:

אזנ האמט פון זייא ניהאמט טובות האמט ניא זיך גישעקט צו קאנען די כתובה אבער זיא האמט ניט מוחל גיווען די כתובה דאריובער קען זיא אייביג קאנען דיא כתובה מפה אז זיא איז גשטארבן יורשיה מוכיין בתיבתה עד עשרים וחמש שנים קענען אירע יורשים קאנען דיא כתובה כיו פינף אונ צוואנציג יאהר אונ גיוואנציג יאהר, אבער זיא זיי האבין גווארט פינף אונ צוואנציג יאהר אבער זיא זיי האבין גווארט פינף אונ צוואנציג יאהר אונ האבין ניט גיקאנט דיא כתובה. קענען זיי שוין פער ניט קאנען די כתובה:

כתובה כל יום שהיא בבית אביה אבער די גאנצע צייט נואם זיא איז בייא איהר פאטער אין שטוב נבד בתיבתה עד עשרים וחמש שנים קען זיא נאר קאנען די כתובה כיו פינף אונ צוואנציג יאהר, אבער אז זיא האמט גווארט פינף אונ צוואנציג יאהר אונ האמט ניט גיקאנט דיא כתובה געוויס האמט זיא שוין מוחל גיווען וגישינקט די כתובה צו די יתומים, קען זיא שוין דער נאך ניט קאנען, אבער אז זיא איז גיווען בייא דעם טאן אין שטוב קען זיין טויל זיא איז גיווען מיט די קינדער צוואנציג

גמרא

כתובות דף קב ע"ב

רשי

סלמס ה' כלס כלי המיון דמ"ח המלכות דכתיבה ההפא לא יאמר הראשון וכו'. א"ר חסרא וזאת אומרת בת אצל אמה. סמאי דבגדולה עסקין דלמא בקמנה עסקין ומשום מעשה שהיה דתניא מי שמת והניח בן קטן לאמו יורשי האב אומרים היא גדל אצלנו ואמו אומרת היא גדל אצלי מניחין אותה אצל אמו ואין מניחין אותה אצל הראוי לירשו כעשה היה ושחבוהו אם כן לתני למקום שהיא מאי למקום שאמה ש"מ בת אצל האם ל"ש גדולה ול"ש קמנה: לא יאמרו שניהם וכו'. ההוא גברא

זאת אומרת. הכת אצל האם דקתני למקום שאמה ולן קתני לבית אחיה למדנו שכן ה"ה שתתגדל הכת אצל אמה ובת הנינוח מן הכנים וזני אוחה בבית אמה ואין כותין אוחה לדור אלס: דילמא בקמנה עסקין. ומש"ה לל קתני בת אצל אחין משום מעשה שהיה וחילת למיחש נמי שמא יהרנה בשביל לירש עיטור נכסיה שלה אבל גדול' ללל היישיקן לרצוהה חימה לן דתשב אצל האחין: אם כן. דיש חילוק בין גדולה לקמנה ניחתי מוליד לה מזונות למקו' שהיא דמשמע לגדולה במקום שהיא ולקמנה במקום שהיא: כואר למקום שאמה. דקתני מילתא דפסקתה ש"מ כל בת אצל

לא יאמר הראשון וכו' אמר רב חסרא וזאת אומרת בת אצל אב רב חסרא האמט גיואנט פון דער משנה וייסין סיר אז אטאקטער דארף זיין געבין איר מוטער, פריענט דיא גברא סמאי דבגדולה עסקין פון וואנען ווייסטו אז דא שמועסט ביי אגרויקע טאכטער. אונ אגרויקע טאכטער דארף אויך געשפייזט ווערין געבין איר מוטער דלמא קמנה געבין טאכטער שמועסט דא ביי אקליינע טאכטער אונ דערפיר דארף זיא זיין געבין איר מוטער ומשום מעשה שהיה נועען די וואך וואס עס האמט גימראפין דתניא ווארום סיר האבין גילערינט מי שמת והניח בן קטן לאמו איינער איז גישטארבן אונ ער האמט גילאזין אקליינעס וזהו ביי זיין מוטער יורשי האב אומרים היא גדל אצלנו די וואס האבין געירשט זיין פאטער זאגן זאל דער קינד זיך האדעווען מיט אונז וועלן סיר אים געבין עסין ואכו אפטר היא גדל אצלי אונ די מוטער זאגט דער קינד זאל זיך האדעווען ביי סיר מניחין אותה אצל אמו לאומט קען אים בייא זיין מוטער זען מניחין אותה אצל הראוי לירשו אונ קען לאומט אים ניט זיין ביי דעם קענמש וואס דארף אים רישן אז ער וועט שטארבן פנישה חיה ושמייט עס האמט אטאל גימראפין קען האמט

גילאזין אקינד ביי אזעלכע קענמשין וואס דארפן אים רישן, האבין זיי אים גישטארבן זיי זאלן אים רישן, דרייער איז גאר אקליינע טאכטער דארף זיין געבין וועט מוטער אונ ניט געבין דיא יורשים טאכטער וועט קען זיא הרגנן, אבער אגרויקע טאכטער וואס קען האמט ניט טרא טאכטער וועט קען זיא הרגנן זאל זיא זיין ביי די יורשים, עקטערט די גברא אם בן אויב עס איז אזוי, אז עס איז דא אחילוק צווישען אגרויקע טאכטער אונ אקליינע, אגרויקע טאכטער דארף זיין ביי דיא יורשים אונ אקליינע טאכטער דארף זיין בייא די מוטער לתי לסקים שהיא זאל שטיין אין דער משנה קען זאל געבין די טאכטער מונות אויך דעם ארמט וואו זיא איז, די גרויקע טאכטער זאל קען געבין מונות ביי די יורשים, אונ די קליינע טאכטער זאל קען געבין מונות בייא דיא מוטער מאי למקום שאמה פאר וואס שטייט קען זאל איר געבין מונות צו דעם ארמט וואו די מוטער איז שטמינה ווייסן סיר פון דאנען בת אצל האם אז אטאקטער דארף זיין געבין די מוטער לא שניא גדולה ולא שניא קמנה סיי אגרויקע טאכטער אונ סיי אקליינע טאכטער, לא יאמרו שניהם וכו'. והוא גברא

אלא אמרין אלא דלית ליה שמיא לריחא . מינה הוילג והאי
שוכרא בלית שמיא לריחא אמאי לאשכח רב פירא ליעבר
הסס הכי ריכסחה לית לה הכא סתון ויבין הפילו לה כוה משכח
משכיר ונתעמן ומיזבן דהוה חד כלישא לה הוה דמי לעמתי
דמסחתי ליה לילא פסידא דככל כי יתיב לה דמי מונוט ממי
סהי נתון מונוט עלמן אכל

דאגר ריחאי לחבריה לשחינה לסוף איעתר וזבן
ריחא וחמרא אל עד אירנא הוה שחינא נבך
השתא חב לוי אלא אל מיטחן שחינא לך סבר
רבינא למימר היינו סתניתין לא יאמרו שניהם חרי
אנו וזני אותה כאחד אלא אחד וזה ואחד נותן לה
דמי קוונות . אל ר' עוירא מי דמי התם חד כרסא
איה לה הרי כרסתא לית לה הכא מצי אמר ליה
מחון וזבין מחון ואותיב ולא אמרן אלא דלית ליה
שחינא לריחאי אכל איה ליה שחינא לריחאי כגון
זו כופין אותו על מדות סדום :

האם : דאוגר ליה ריחאי לחבריה לשחינה . ולא
התנה טובך לתת עמות למשכיר אלא שיטחון לך
למונות ביתו בשכרו : לסוף איעתר . משכיר : וזבין
ריחאי וחמרא . למחון כה מונוט ביתו : אחד וזה
וכו' . ולא אמר' שניהם יתנו
לה מונוט וזבן אל פסק
לה דמיס מתחלה אלא מונוט
שיטחון לתת דמיס כשי
לה מונוט מתקום אחר ה"ל
אע"פ שלא פסק אלא עהינה
עכשו שזוטו לריח ית
דמיס : מחון וזבין . כחות
שלקחת : מחון ואותיב .
למונוטין כחות : שאלני :
ולא אמרין . ללא יתיב דמי :

אין שחיני צריכין לא ויכל השור הוילג ומשכיר אית ליה
פסידא אכל הפסח דמי לעבר ליה סתון וזבין סתון ואותיב
ולית לך פסידא על כופין מיס לי הפרסם עד הונוט שכי
לי כוה פסידא ולך לין פסידא :

אלא דלית ליה שחינא לריחאי . שאין מולא השוכר
לעמון בשכר בכל שעה לפיכך אומר אני וישב בעל אטמון
לך ולא אתן דמיס . אכל כל זמן שמואל השוכר למחון וסתן
מדת סדום . זה נראה וזה לא חסר לא היו עושין טובה :

ראגרי ריחאי לחבריה לשחינה אקענמשן [ראובן] האם פאר
דאגערן אמיהל צו זיין חבד רצו שמעון צו קאלין,
ראובן האם קיין שכירות גענומען פון שמעון . נאר
ער האם מיט אים אויסגערעדט וואס ער וועט
דארפן קאלין פאר זיך און שמוב זאל שמעון קאלין
אן געלט לסוף איבער נאכדעם איז ראובן ריך גינארן
גיין ריחא ותיבא האם , ער געקויפט אמיהל מיט
אזאייזיל , דארף ער שוין איצט גיט אז שמעון זאל
קאלין פון זיינעוועגן אפר ליה האם ראובן גיזאגט
צו שמעון עד אהיאנה יהי שחינא נבך ביו איצט האב
איה אלן גיקאלין ביי דיר השקא הב לי אגרא איצט אז
איה דארף גיט דו זאלסט קאלין פון בייגעוועגן
גיב סיר מייגע שכירות מיט געלט פאר דיא מיהל
וואס איה האב דיר פארדונגען אפר ליה פסחן שחינא
לך האם שמעון גיזאגט צו ראובן איה וועל קאלין
פון זיינעוועגן אגלץ וואס דו דארפסט אזוי וויא
סיר האבין אויסגערעדט פריער פברבינא למימר הייני
מתניתין האם רבינא גיזאגט זאגן דעם דין קעגען
סיר וויסען פון דער משנה לא יאמרו שניהם יתנו זנינ
איהת פאדיר די ביינע מאנען זאלין גיט זאגן צו די
אשה סיר ביינע צווא זאמען וועלען שפייזן דיין
סאכטער אלא אחד וזה ואחד נותן לה דמי מונוט נאר
איינער גיט איר עסין אונ איינער גיט איר געלט פאר
עסין . עתה סיר אפילו ביינע מאנען האב דאך נאר
צו גיזאגט עסין די געבין די סאכטער , נאר ווייל
זיא דארף עסין גיט צונויבא מאל עסין , מוז איינער
געבין געלט פאר עסין , ביי דעם דין איז אויך אזוי
אפילו זשמעון האם נאר צו גיזאגט צו קאלין פון

ראובן'ס וועגן , אָבער אַז ראובן דארף גיט שמעון
זאל פאר אים קאלין מוז אים שמעון געבין געלט
אפר ליה רבי עירא רבי עוירא האם גיזאגט צו רבינא
פי דמי איז דען גלייך איין דין צום אנדערין דמיס די
פרסא אית לה פרי פרסא לית לה דאך ביי די סאכטער
דארף אזוי זיין איינער זאל איר געבין עסין אונ
איינער זאל איר געבין געלט , ווארום זיא האם דאך
נאר איין בודי גיט צונויב בייכער , אז דער אנדערער
מאן האם געוואקסט אז די סאכטער האם צו עסין
פון ערשטין מאן צו וואס האם ער איר אויך צו
גיזאגט עסין , ער האם דאך גיזוואקסט אז אקענמש
האם נאר איין בודי גיט צונויב בייכער , נאר ער האם
געמיננט איינער וועט איר געבין עסין איינער וועט
איר קאלין פאר עסין האב מצי אפר ליה סתון וזבין סתון
ואותיב אָבער דא ביי די מיהל קען שמעון זאגן צו
ראובן אויך דיין מיהל קאל אונ פארקויפן אונ אויך
מיין מיהל קאהל פאר דיר אין שמוב ווי דו האסט
פריער גיקאהלן ולא אפר ווען זאגן סיר אז ראובן מוז
קאלין ביי שמעון אלא דלית ליה שחינא לריחא נאר אז
שמעון האם גיט וואס צו קאלין , קען שמעון זאגן
מיין מיהל וועט שפייזן ליידיג אונ אויך זאל דיר
קאהלן שכירות ? אכל אית ליה שחינא לריחא אָבער אז
שמעון האם וואס צו קאלין , אן ראובן , מוז שמעון
געבין שכירות צו ראובן , אונ שמעון קען גיט גיטין
ראובן זאל מוזין ביי אים קאלין כגון וז כופין אותו
על מדת סדום ביי אזויא אזאך גיט קען אקענמשין
ער זאל גיט פאדיר ווי די קעננמשין פון סדום :

וזהו כצירע דף נג ע"ב ח"ס דאלינות יורד הא ווא הא

רבי יצחק פרה ויקרא אל משה וידבר יי' אליו מההל מועד לחמר . ויקרא חלף ועירא אחאי . אלא בנין לחמחה מאן
הוה ההוא דקרה ההוא דשני במקדשא וכדון זמן למשה כמאן דומין לזשפיוא . הכא ח' ועירא התם ח' רכחה אדם

זה חנוש. (ס"א חרס) לא שליחו דכלל. ה"ח מה בין משה לחזקו הי מנייהו עלאה אלא משה עלאה משה שזכינא דמלכא אחרן שזכינא דמטרוניחא. מהל למלכא דה"ל מטרוניחא עלאה מה עבד יבב לה שזכינא לתקנא לה ולהתכלל במלי דביחא וע"ד כד טייל שזכינא לא למלכא לא עיילא אלא עם מטרוניחא ה"ד בזאת יבא אחרן וכו'. משה שזכינא למלכא נב"כ חודקן כהדמיא ולבחר וידבר י"י אליו. אחרן הוא שזכינא למטרוניחא וכל מליה ויהו לסיפא למלכא במטרוניחא ויחסיים מלכא כהדמיא וע"ד בנין דאיהו שזכינא לה שוי מדוריה כהדמי לתקנא ביחא ועיילא חדיר במלי דביחא. וע"ד אחרתקן כבוונא דלטיילא וחקירי כהן גדול. מנ"ל דכתיב (תהלים קי) אחת כהן לעולם על דכתיב מלכי דקד. ובנ"ב כל מה דלארעיר מני מלכא נטייל. ולית מחן דיתמי בידיה. וע"ד הוא קאים לדכאה לכל אינון דעלמין לני מטרוניחא בנין דלא ישחכא מסאכא בחינון בני היכלא ובנ"ב כתיב ולקח למטרה שתי אפרים וגו' :

מוסר **יוסף לחק** הלכה פסוקה

משערי תשובה לר"י דף ד ע"ב

הרמב"ם הלכות מעשה קרבנות פרק ח

אמר שלמה המלך ע"ה הכס יבא וסר מעט. בלאו הכס אף ע"ס שהוא סר מעט בכל מאלא כמו יבא וזקל מלי לא כלה חקו ולא נזכר כדה מה לעשות וכמוהו מעקב שפתי וכו' משיכ אל"פ שהוא ששיר וכן סר"ל ליבמדנו אל הכס חס יבא וסר מעט אלא חס סר מעט יבא וסוף הפסוק מוכיח עליו וכו'ל פתחבד וכו'ל אומר על מדות כסילי הואו דהפך מדרס הכס כי כסילי ממעבד ועס כל זמא בוטס שלא יקרהו עין וזקל וכסל הכסס עלול לפשטיס ומוסיקר לנוקים שזמא וזכעל חסא רל מסע

(א) שחיטת הקדשים כשרה בזרים ומקבלת הדם ואילך מצות הכוונה וכל הוזהרים וכל דמן בבלי שרת ביד כהן. אבל מקום שחיטתו ומקום קיבול דמן אינו שיה בכולן. (ב) כיצד קדשים אין שוחטין אותן ואין מק לין את דמן אלא בצפון הכזבב ככל הכתוב שביארנו נבולחיתו בחלחל ספר זה. והדשים קלים שחיטתן וקיבול דמן כפ"מ שבעורה. (ג) ומנלן שאין

אָמַר שלמה המלך עליו השלום חָסֵךְ יבא וסר מעט שלמה המלך האט געזאנגט דער חקם האט מורא דריבער קערט ער אונזעק פון שלעכטם ביאירי קען זאגין דעם פשט אין פסוק חקם אף על פי שזיא סר מעט בכל פשטי כח דער חקם אפילו ער קערט אונזעק פון שלעכטם מיט זיין גאנצין פת. פון דעסמטונענין יידי ויקחל האט ער מורא אונ זישערט אילי לא בילת חקו קעמער האט ער נאך גיט גיטאהן ווי ער דארף טאהן וצו מקיים זיין אלע מצות עשהו ולא נזכר פדת מה לעשות אונ ער האט זיך גיט געהיט צו טאהן ווי קען דארף טאהן ואפ צו היטען ויך פון אלע מצות לא העשהו וקמדיא אזוי אנלייכין שמיים אין פסוק מעקב שפתי יהא עשיר. אף על פי שזיא עשיר ער פארקריכט וייגע לעפצין צו זאגין ליעקן אפילו ער איז רייך אונ דארף קיין ליגען זאגין. פון דעסמטונענין זאגט ער ליעקן. אינדאם נוארם והוא נלייך ווי עס וואלט געשטאנען אפילו. אין דעם פסוק איז אויך אזוי חקם יבא וסר מעט. דער חקם האט מורא אפילו ער הט אפגינקערט פון שלעכטם פון דעסמטונענין האט ער מורא וכו' אפרי זכרונם לברכה בילמדנו אזוי האבין דיא חקמים גיזאנגט אין סדרש יבא וסר מעט אל הפש חקם דא וסר מעט זאלקט גיט זאגין ווייך דער חקם הט מורא דריבער קערט ער אונזעק פון שלעכטם אלא חקם סר מעט יבא נאר אזוי זאלקטו טיימשיצען דער חקם אפילו ער קערט אפ פון שלעכטם פון דעסמטונענין האט ער מורא. טאמער האט ער גיט גיטאהן ווי קען דארף טאהן וסוף פשטיס מוכיח עליו דער סוף פסוק ווייזט אז אזויא. אין דער פשט מתעבד ובוטס דער נאר מודע געברות אונ איז פארזינערט אומר על מדת חסילי שזיא חקם יבא וסר מעט דער נאר מודע געברות אונ איז פארזינערט וויא ער קדה פון דעם חקם יי הפסיל מתעבד דער נאר מודע געברות ועס כל זמא בוטס שלא יקרהו עין וזקל פון דעסמטונענין דער ער בייא זיך פארזינערט אז עם וועט איהם גיט גערעפן קיין שאדן ובעל חפצם עלול לפשטיס ויאפקר זינקיס דער מענגיש וואס איז אפעקן איז גאנץ גרינג ער זאל זיך גען אונ זאל טאהן פיל שאדן צו אנדערע אונ צו ויך שאפער וויא עם שבייט אין פסוק יבא חקם יבא וסר מעט דער נואם איז אפעקן האט ער פיל זיגד

(א) שחיטת הקדשים כשרה בזרים ושעמטין דעם קרקען קענ אפילו אור גיט אפכהן אויך ימקבלת דמן ואילך מצות הכוונה ריא געמען דין בלוט פון דער שחיטה אונ ווייטערדיגע זאבין מוז שוין גיטאהן נוערין דורך די פהנים וכל חזקתים קבול דמן בבלי שרת צי מוז אלע קרבנות דארף קען צו געמען די בלוט אין אפלי פון בית המקדש אונ דורך אפכהן אכל פסוק שחיטתו ומקום קבול דמן אינו שיה בכלן אבער דעם ארט וואו קען זאל די קרבנות שעמטין אונ דעם ארט וואו קען זאל די קרבנות ויערע בלוט. איז גיט גלויך בייא אלע קרבנות. (ב) כיצד וויא אזוי קדשי קדשים אין שוחטין אותן ואין מקבלין את דמן אלא בצפון המזבח די קרבנות וואס זענען קדשי קדשים קאר קען זיי גיט שעמטין אויף קיין ארט אונ גיט צו געמין די בלוט אויף קיין ארט נאר אין צפון זייט פון מזבח בכל המקום שביארנו נבולחיתו בחלחל ספר זה אין אנגהייב פון דעם ספר האבין סיר געזאנגט אויף נועלכין ארט קען מען שעמטין אין צפון פון מזבח הקדשים קלים שחיטתן וקיבול דמן בכל מקום פורה אבער גרינגער קדשים קען מען שעמטין אונ צו געמען ויערע בלוט אינדי גענדה אוף וועלכין ארט קען ווייל: (ג) ומנלן שאין שוחטין קדשי קדשים אלא בצפון פון וואנען

אלו טיר פסוקה אין חומה גוי' ווען ידלג בעל השנה פון זינכר
 עליו ילכו כע"ז ו' אל האמן בעמך עד יום מוקד ל"ג האלם
 אשר נלחו בכך כי רלו להשטר מן הילך האורב בכל שנת ויהסוף
 נכספו לחם השמים יום יום וקפסו לו למעו בעטור עליו כל משגל
 הילך הממחזק למתו. ודבר שלמה הע"ס על דבר הכפושב -
 ופלט בו העינו הנה ופתח פתח דכרו ואמר בעלון לדיקס רכב
 חסרת ונקסו רשעים יחוטט אלם טי' הדיקס מעלמים
 ומכרסו בני אלם על כל מעלם קופה הנעולת בהם והרשעים
 ממסכסין עומי בני אלם וגילוחם להספילם ואלע"ט שכר היינו
 סמטעים הסם וחזרו בחטובה אמר כן אמר נכספו סמטיו לא
 יללם ועוד ועודו ועודו ירוסם :

ווייסי'ן ביר אז קרשי קרשים קאר מען גיט שעקמי'ן
 אויף קיין ארמ נאר אין צפון יום שחר נאמר בעולה
 ושחם אותו על ירך המוכה צינה וחסמת הוא אומר
 במקום אחר תשחם העולה תשחם החטאת וכשם
 שהחטאת נקראת קרש קרשים כך היולה נקראת קרש
 קרשים. ובאשם הוא אומר במקום אשר ישחטו את
 העולה ישחטו את האשם ושליכי ציבור הוקשו לחטאת
 שנאמר ועשיתם שציר עינים אחד להטאת ושני כבשים
 בני עגה לזבח שלמים לפיכך קרשי קרשים הן
 חטאת ונשחטין במקום שהייתה וימקום שהייתה היא
 מקום הקבלה :

ווייסי'ן ביר אז קרשי קרשים קאר מען גיט שעקמי'ן
 אויף קיין ארמ נאר אין צפון יום שחר נאמר בעולה
 ושחם אותו על ירך המוכה צינה וחסמת הוא אומר
 במקום אחר תשחם העולה תשחם החטאת וכשם
 שהחטאת נקראת קרש קרשים כך היולה נקראת קרש
 קרשים. ובאשם הוא אומר במקום אשר ישחטו את
 העולה ישחטו את האשם ושליכי ציבור הוקשו לחטאת
 שנאמר ועשיתם שציר עינים אחד להטאת ושני כבשים
 בני עגה לזבח שלמים לפיכך קרשי קרשים הן
 חטאת ונשחטין במקום שהייתה וימקום שהייתה היא
 מקום הקבלה :

ווייסי'ן ביר אז קרשי קרשים קאר מען גיט שעקמי'ן
 אויף קיין ארמ נאר אין צפון יום שחר נאמר בעולה
 ושחם אותו על ירך המוכה צינה וחסמת הוא אומר
 במקום אחר תשחם העולה תשחם החטאת וכשם
 שהחטאת נקראת קרש קרשים כך היולה נקראת קרש
 קרשים. ובאשם הוא אומר במקום אשר ישחטו את
 העולה ישחטו את האשם ושליכי ציבור הוקשו לחטאת
 שנאמר ועשיתם שציר עינים אחד להטאת ושני כבשים
 בני עגה לזבח שלמים לפיכך קרשי קרשים הן
 חטאת ונשחטין במקום שהייתה וימקום שהייתה היא
 מקום הקבלה :

ווייסי'ן ביר אז קרשי קרשים קאר מען גיט שעקמי'ן
 אויף קיין ארמ נאר אין צפון יום שחר נאמר בעולה
 ושחם אותו על ירך המוכה צינה וחסמת הוא אומר
 במקום אחר תשחם העולה תשחם החטאת וכשם
 שהחטאת נקראת קרש קרשים כך היולה נקראת קרש
 קרשים. ובאשם הוא אומר במקום אשר ישחטו את
 העולה ישחטו את האשם ושליכי ציבור הוקשו לחטאת
 שנאמר ועשיתם שציר עינים אחד להטאת ושני כבשים
 בני עגה לזבח שלמים לפיכך קרשי קרשים הן
 חטאת ונשחטין במקום שהייתה וימקום שהייתה היא
 מקום הקבלה :

ווייסי'ן ביר אז קרשי קרשים קאר מען גיט שעקמי'ן
 אויף קיין ארמ נאר אין צפון יום שחר נאמר בעולה
 ושחם אותו על ירך המוכה צינה וחסמת הוא אומר
 במקום אחר תשחם העולה תשחם החטאת וכשם
 שהחטאת נקראת קרש קרשים כך היולה נקראת קרש
 קרשים. ובאשם הוא אומר במקום אשר ישחטו את
 העולה ישחטו את האשם ושליכי ציבור הוקשו לחטאת
 שנאמר ועשיתם שציר עינים אחד להטאת ושני כבשים
 בני עגה לזבח שלמים לפיכך קרשי קרשים הן
 חטאת ונשחטין במקום שהייתה וימקום שהייתה היא
 מקום הקבלה :

ווייסי'ן ביר אז קרשי קרשים קאר מען גיט שעקמי'ן
 אויף קיין ארמ נאר אין צפון יום שחר נאמר בעולה
 ושחם אותו על ירך המוכה צינה וחסמת הוא אומר
 במקום אחר תשחם העולה תשחם החטאת וכשם
 שהחטאת נקראת קרש קרשים כך היולה נקראת קרש
 קרשים. ובאשם הוא אומר במקום אשר ישחטו את
 העולה ישחטו את האשם ושליכי ציבור הוקשו לחטאת
 שנאמר ועשיתם שציר עינים אחד להטאת ושני כבשים
 בני עגה לזבח שלמים לפיכך קרשי קרשים הן
 חטאת ונשחטין במקום שהייתה וימקום שהייתה היא
 מקום הקבלה :

למשך שנת ר"א יהוה נפשי יה יהו יהוה רוח יוד הא ואו הא נשמה יהנה חית יחיהו דמלוי ו"ו אל"ש כ"ו שבעות בניקוד חלים:

וּטְבַל הַבְּהֵן אֶת־אֲצָבָעוֹ הַיְמָנִית
 מִן־הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ הַשְּׂמֹאלִית
 וְהָיָה מִן־הַשָּׁמֶן בְּאֲצָבָעוֹ שִׁבְעַ
 פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה: " וּמִיֵּתֵר הַשָּׁמֶן
 אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ יִתֵּן הַבְּהֵן עַל־תַּנּוּךְ
 אֶזְנוֹ הַמִּטְהַר הַיְמָנִית וְעַל־בְּהֵן יָדוֹ
 הַיְמָנִית וְעַל־בְּהֵן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל
 דָּם הָאֲשֵׁם: " וְהִנּוּתֵר בְּשָׁמֶן אֲשֶׁר
 עַל־כַּף הַבְּהֵן יִתֵּן עַל־רֹאשׁ הַמִּטְהַר
 וּכְפָר עָלָיו הַבְּהֵן לִפְנֵי יְהוָה: " וַעֲשֵׂה
 הַבְּהֵן אֶת־הַחֲטָאת וּכְפָר עַל־
 הַמִּטְהַר מִטְּמֵאתוֹ וְאַחַר יִשְׁחַט
 אֶת־הָעֶלְה: " וְהָעֶלְה הַבְּהֵן אֶת־
 הָעֶלְה וְאֶת־הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחַ
 וּכְפָר עָלָיו הַבְּהֵן וּמְהַר: " ס חמישי
 שלישי כֶּסֶן מְטוֹכְרִין כֹּא וְאִם־יָדָל הוּא וְאִין יָדוֹ

סו ויטבול בהנה את
 אצבעיה דימינא מן
 משחא די על ידיה
 דשמאלא וידי מן משחא
 באצבעיה שבע ומנין
 קדם: " וימ שאר משחא
 די על ידיה יתן פהנא
 על רום אודנא דמדפי
 דימינא ועל אדיון ידיה
 דימינא ועל אדיון רגליה
 דימינא על דמא
 דאשם: " ודישתאר
 במשחא די על ידא
 דכהנא יתן על רישא
 דמדפי וכפר עלוהי
 פהנא קדם: " ויעבד
 פהנא ית חטאתא
 וכפר על דמדפי
 מסאוכתיה ובתר פן
 יפוס ית עלתא: " ויסק
 פהנא ית עלתא וית
 מנחתא למדבחה וכפר
 עילוהי פהנא וידי:
 כא ואם מסכן הוא ולית

ר"א וטבל כסן . מנחות ו' :
 ומיחל . קדושין ס' : תנון סו' .
 יומא סא : רגל . יבמות קד' : וטל
 דס' : מנחות י' : ושעה כסן . זכחיס
 ח' : וכפר . סס' : וספלה . ספמיס כה
 כח : וסין ידו . סרכין :

שפתי חכמים
 ב דהא השתא ללא מחוסר כסוים הוא ומוסר לו לילקוט ולסכים
 וסוד דלן כולא כשער קטור וס"כ היל לפני ס' כנגד בית קנשי
 קדשים: " נכלו הכלה עם הכתמה שהיא מנחת נכסים לא מנחה
 פירוש להורח אלהים
 (סו) לפני ה' . כנגד בית ב קדשי הקדשים :
 (כ) ואת המנחה . מנחת נכסים ג של כהמס :
 דעם קאפ פון דעם וואס ווערט ריין פון דעם צרעת
 וכפר אונ דער פהן זאל ככפר זיין אויף אים לגני יי
 פאר נאם : (וי) וקשה אונ דער פהן זאל סאבין דעם
 חטאת דאס מיינט מען דעם שעפס וואס ער האמ
 גיבראכט זאל ער מקריב זיין פאר אהטאת וכפר אונ
 זאל פאר געבין אויף דעם וואס ווערט גיבוייניגט
 פון זיין טומאה ואת ישתם אונ נאקדעם גיבוייניגט
 שעקבען דעם אנדערין שעפס פאר אעולה: (ס) והעלה
 תכהו וכו' : (כא) וואס דל היא אונ ווען דער כעניגשט וואס

אויף דער האנט פון דעם פהן: " ואל ער געבין אויף

מִשְׁנֵת וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אֲשֶׁם
לְתַנּוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשְׂרוֹן סֹלֶת
אֶחָד בְּלוֹל בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה וְלֹג שֶׁמֶן:

ידיה מדבקאויסב אימר
חד אישקא לארמא
לכפרא עלוהי ועשורנא
סולתאחד דפלא במשח
למנחתאוינאדמשחא:

ה"א למסופה. יומא ס מנחות ג' ד: ועשורן. מנחות נט פז: רש"י

(כא) ועשורן סלת אחד. לכבש זה שהוא אחד יבוא
עשורן ד' לנכסיו: ולוג שמן. לתח ממנו על הכהונות
ושמן של נכסי המנחה לא הווקף ה הכתוב לפרש:

שפתי חכמים
הכאש דפני עלמא שהמנחה הכאש דפני עלמא היא נקמלת ויפוקר
נאכל לכהנים ומנחה זו הווקשה לעולה כגיל: ד' (ג"ג) דלא
ה"ל אחד בכאש סל דכתיב וכבש אחד שפיר לפי שהשפיר מביא
ג' דכמות אחד דפני אחד אבל גבי עשורן ליכא לעימר הכי דכיון
שהעשורן סולת עול לכהנים לא כ"ל אלא ועשורן סולת לפיכך ג"כ
מחויב לכבש ועל אחד דכתיב גבי כבש קאי: ה' ו"א"ס למח לא סו'
דש"י זה לעיל גבי ג' משוחה שלכין חסס ג' עשורניס לג' המנחות והכאש נמי לא קבצי כמא שמן לריך לנכסי המנחות. וי"ל דכא
שפכ"י ועשורן סולת לכבש זה וכל מוח לזה לכוניה מה שפירש למעלה מחטאיה ואשמו של מלווה עשורן נכסיה שלא חקשה מליה
למח ג' עשורניס לנכסי עולה למוד אבל חטאיה ואשם של מלווה כשאר חטאיה ואשמו של עשורן נכסיו ומפירש שהרי כדל נא'
ועשורן סולת לכבש זה שהוא עניה אחד לא יבוא אלא עשורן אחד והכאש ח"ל לומר. גבי עשיר שלמס עשורניס לעולה למוד
ולחטאיה ולמס לא כגווס דא"כ דל למס לא עבא רק עשורן אחד כיון דכעשיר מלוי ה"ל כמסמס ולריך לכהנים חסס ג' עשורניס
גבי דל ג"כ יבוא שלמס עשורניס אלא דכפירישת חטאיה ואשמו של מלווה עשורן נכס כ' ו"א"כ שאר השנים ח' לחטאיה וא' לחסס.

פירוש לתורה אלהים

איו גיווען מצורע איו אארום מאן ואין דו שפנתא אונ
ויון האגט גרייכט גיט דאם הייסק ער פאר מאנט
גיט צו קויפען דריי שעפעסין ולקח ואל ער געקען
אשעפעס אוקר פאר אאשם לתעט צוא איין אויף

נביאים מליכס ב:

תרגום

לחמשק מנ"ה ד"א צבאות נפש צ צב צבא צבאו צבאות רוח יהוה נשמה דנצח ארני נשמו דודי יהוה חס יחידה
דנצח יהוה חס יחידה דהור אל שם ב"ן שבעשה:

א ויהי כדבר איש האלהים אל-המלך לאמר
סאתים שערים בשקל וסאה-סלת בשקל יהיה
פעת מחר בשער שמוון: ויען השליש את-איש
האלהים ויאמר והנה יהוה עשה ארבות בשמים
היהיה כדבר הזה ויאמר הנף ראה בעיניך ומשם לא
תאכל: ויהי-לו פן וירמסו אתו העם בשער וימת:
וואלישע דבר אל-האשה אשר-החיה את-בנה
לאמר קומי ולכי אתי וביתך וגורי באשר תגורי כר
קרא יהוה לרעב וגם-בא אל-הארץ שבע שנים:
ותקם האשה ותעש כדבר איש האלהים ותלך
היא וביתה ותגר בארץ-פלשתים שבע שנים: ויהי
מקצה שבע שנים ותשב האשה מארץ פלשתים
ותצא לצעק אל-המלך אל-ביתה ואל-שרה:

(א) ויהוה כד מליל נביא דני
עם סלקא למיקר קא ה
סעורין בסלעא וסאה סוקתא
בכלעא יהי געקנא תרין
סוקר גמראע דשסרון:
(ב) ואתיב גבראית נביא דני
ואמר ואלו יי פתח ביון
וקחית טובא מן שמיא יהוי
פפתנקא תרין ואמר קא את
קע געניגך ומסמין לא חיכול:
(ג) ויהוה ליה פן ורשו וסיה
עקא בתרעא ומסית:
(ד) וואלישע מליל עם אהתא
דאהי ות גרה למיקר קומי
נאוילי את-אנשא ביתך ודורי
באתר דקשר למידר ארין וסין
יי כפנא ואף עתיד למימי
על ארעא שבע שנין:
(ה) וקמת אהתא ועבדת פפתנקא דנביא דני ואזלת היא ואנשא ביתה ואהותבת בארעא פלשתאי
שבע שנין: (ו) ויהוה מסוף שבע שנין ורבת אהתא מארעא פלשתאי ונפקת למקבל קדם סלקא
על ביתה ועל חקלה:

יחידה

רש"י
(7) שבע שנים. יהיה רעב: (1) אל ביתה ואל שרה. (6) ויהי כדבר. חוזר ומפרש למס דכר הכיחא שימח הסלע
ואמר לפי שכלשך דכר וסו הסלעיס וכו': (ב) ויען. ו"א
הביב השלש וכו': ויחמר. ו"א אמר לו הכיחא סוק דולס וגו':
(ג) ויהי לו כן. וכאשר אמר הכיחא כן סיס: (ד) כאשר פגורי. כצוקס שחלס לגורי: וגם נא. ככר שהסיל לגוול אל הסלךן ויחמר

לחשודק מִסֵּד יִמְלֹכֹת דו"א שִׁין דְּלֵת יוֹד נִפְשׁ שִׁין שִׁין דְּלֵת שִׁין דְּלֵת יוֹד רִיחַ יִאֲהֲרֹנְהִי נִשְׁמַח דִּיסָד א אִז אֲרֵן אֲרֵנִי נִפְשׁ אֲרֵנִי רִיחַ אֲלֵף דְּלֵת נוֹן יוֹד נִשְׁמַח דְּמַלְכוּת יוֹד הוּוּ הוּוּ חִיָּה חִיָּה דִּיסָד יִקְרָה חִיָּה יִחִידָה דְּמַלְכוּת אֵל שֶׁם בִּין שְׁבַע־שִׁיָּה :

א הגו רשע לפני מלך ויפון בצדק בסאו : ב אל-תתהדר לפני מלך ובמקום גדלים אל-תעמוד : ג כי טוב אמר-לך עלה הנה מהשפילה לפני גדיב אשר ראו עיניך : ד אל-תצא לרב מהר פן מדהתעשה באחריתה בהכלים אתה בעד : ה ריבה ריב את-דעה וסוד אחר אל-תגל : ו פן יחסדך שמע ודבתך לא תשוב :

קרינא קסרבהקאית דלא הירון באחריותא פד יחמיץ יתה חקרה : (ה) דינה דין עם חברה באחריותא קרנא אחרנא לא תגלי : (ו) דלא יחסדך קאן דשמעו ויביה לא חביד : רשי

מצורת דוד
(ה) הגו רשע לפני מלך . אין לטור נפטרים מעוה טד שיוצאו מחוכם הרשעים ויעשו כהן דין : (ב) אל תתהדר לפני מלך . להראות כבודך להתנאות לפני מי שגדול ממך כי טוב שאמרו לך עלה הנה משמכא כלא רשותו ויאמרו לך לא : (ג) אשר ראו עיניך . שדכ זה אמת : (ד) וסוד אחר אל תגל . לא תזכור לו המעשה ודוסי אבותיו שמתו : (ו) פן יחסדך . השומע ויקראוך מולא דכה :

(ה) הגו רשע לפני מלך . אין לטור נפטרים מעוה טד שיוצאו מחוכם הרשעים ויעשו כהן דין : (ב) אל תתהדר לפני מלך . להראות כבודך להתנאות לפני מי שגדול ממך כי טוב שאמרו לך עלה הנה משמכא כלא רשותו ויאמרו לך לא : (ג) אשר ראו עיניך . שדכ זה אמת : (ד) וסוד אחר אל תגל . לא תזכור לו המעשה ודוסי אבותיו שמתו : (ו) פן יחסדך . השומע ויקראוך מולא דכה :

פירוש עברי מיימש

א הגו רשע לפני מלך ויפון בצדק בסאו אוויתא מוון קען אנועק געמען דעם רשע פאר דעם קלף און דער גאך וועט אן גיברייט ווערין מיט גרעכטיגקייט זיין שטורל : (ב) אל תתהדר לפני מלך דו זאלסט דרך גיט באשיינען און חשוב האלקען פאר אלקף בלומר פאר אנדערען חשוב פון דיר ויבמקום גדולים אל תעמוד און אויף דעם ארץ פון גרויסע לייט שטייען זאלסטו גיט שטיין : (ג) כי טוב אמר לך עלה הנה דען עם איז געקערט דו זאלסט דיר שפעלן אויף אנדערע ארץ און קען זאל דיר זאגן גיט אויף אהער אויף דעם העקערן ארץ מהשפילה לפני גדיב איי דו זאלסט דיר שפעלן אויף אהרין ארץ אן רשות און קען זאל דיר מאכין גייערין פאר אהאר דאס ער זאל זיך געצין אויף דעם ארץ אשר ראו עיניך דען גייען אויגין האבין גייערין דאס דו זאל איז אמת : (ד) אל תצא לרב מהר פן מה תעשה באחריתה דו זאלסט גיט

ברטנורא משנה בבא בתרא פרכי עיקר תוים

יש נוחלין . יש קרובים שנותלין את קרוביהם כשהם מתים וחקשמתיהם ממחילין כני אמנני דגלח דמלית דיזירי א אל להם את ממונם : יש נוחלין ומנחילין [א] . ויש נוחלין ולא מנחילין .

פירק א יש נחילין ומנחילין עם וענען דא מענמישין ויאם ירשען דאם פארמעקען פון ויערע קרובים . א דא קרובים שטארבין . און אז וי

(ח) מדשי קדא דכווריס ולא אמר ונתחס כדאמרי ככל הכי
 גבי הלכהי"ט ד' דלחא לאשטענין שיט אחד כדלוי ליהב חירק
 חזק כזב ומאי יביא אב. דלוי חזין סא כתיבי. ז"ל: (ג) כלומר
 מדלגא כתיב סבבתי ג"כ דבמין. וסוף: [ב] מן סבב. כגון לרובין
 ויוסף בני יעקב אע"פ שכן ממלא ומלא ויוסף זה אה"כ. כשעל
 שכן חזין מן סבב וגוון שעת
 יעקב אביס אנב אכ יעקב מי
 סוף קודס כדמין לקמן. ל"ט:
 [ג] סוף: יחדי דמיסא מי
 סוף אפי"ג דס"ו למחי כזב.
 ספ"ט: (ד) ק' למ"ל קדא אטו
 ככמי גמיס הי"ו ספקו י"ג ל' דבן
 פילטקיר ליה ג"ט פ"כ"ט נתחל
 פ"ט כזב. תוס': (ד) וכשעמא
 למחי אביס סיו לה חזין
 חלמה של כזב ו: שייכא נחלה
 כתיבן דלילא כשעת נתחל סוף

האב את הבנים. דכתיב איש כי ימות וכן אין לו
 והעברתם את נחלתו לבנות במקום שכתב אחת מעבדו יחלה
 מחל (ח) ואי אחת מעבדו יחלה מן הבכ במקום אחת (ב)
הבנים את האב. דכתיב איש כי ימות וכן אין לו האיש לו
 מנדילין ולא נוחלין. לא נוחלין ולא מנדילין.
 ואלו נוחלין ומנדילין. האב את הבנים והבנים
 את האב. והאחין מן האב [ג] נוחלין ומנדילין.
 האיש [א] את אמו. והאיש את אשתו ובני אחיות
 [ד] נוחלין ולא מנדילין. האשה [ה] את בניה והאשה
 את בעלה ואחיו האם מנדילין ולא נוחלין. והאחין
 מן האם לא נוחלין ולא מנדילין (ב) סדר נחלות
 כך הוא. איש כי ימות וכן אין לו. והעברתם את

שאיבה משכנתא' והמה משכנתא' אחר (ד) ויורשתו ומדכתיב
 מעות (ה) הקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב כן
 קודם לבת אף מטה האם כן קודם לבת: והאיש את
 אשתו. דכתיב שאלו לו אשתו (ו) וקרית הכי ונתתם את
 נחלת שאלו לו וגורעין ומוסיפין דורשין (ז) יכול אף היא
 תירשט (ח) ת"ל וירש אותה הוא יורש אותה ואין היא

אם נחלתה אם ימות לשאלו וירש כלומר וגם הוא יירש את אשתו
 כו"ל סוף: דלחיה מיתה ואתה נגזוי אירשך דגורשין כו'. הכ"ט: [ד] וכי תמית. בני דמיס נוחלין את לרובין סכרי דמיס וירשם
 את אחיהם וכתב דבין מכתה אנב לל מנדילין לרובין מכתה אחרות דמיס וכלל דמיס נעמס אין וירשין סכרי וכלל דמיס
 וירשם את נחלתם א"כ כזב. ר"ל: [ה] וירש את אשתו. וירש את אשתו ולא נוחלין. סוף קמ"ג
 דאש אף כותב דלח וירש את בעלה מה ככתב את אשתו בקבר (סס עת הוא קודם וסוף וירש אשתו וירשין אותם
 ולא וירשין) אף אשה כו' אין ספק וירש את אמו כקבל להחיל ללחין מן האב אלל וירש אביס וירשין אותה כו' ומאי האם אנב

לאכ בעתא מיתה ואתה נגזוי אירשך דגורשין כו'. הכ"ט: [ד] וכי תמית. בני דמיס נוחלין את לרובין סכרי דמיס וירשם
 את אחיהם וכתב דבין מכתה אנב לל מנדילין לרובין מכתה אחרות דמיס וכלל דמיס נעמס אין וירשין סכרי וכלל דמיס
 וירשם את נחלתם א"כ כזב. ר"ל: [ה] וירש את אשתו. וירש את אשתו ולא נוחלין. סוף קמ"ג
 דאש אף כותב דלח וירש את בעלה מה ככתב את אשתו בקבר (סס עת הוא קודם וסוף וירש אשתו וירשין אותם
 ולא וירשין) אף אשה כו' אין ספק וירש את אמו כקבל להחיל ללחין מן האב אלל וירש אביס וירשין אותה כו' ומאי האם אנב

מעמשינן וואס ירשגן דאס פארמעגין פון ויערע
 קרובים, אז די קרובים שפארבן. און אז ויירא
 שפארבן מאכען ווי גיט ירשגן ויערע פאר מעגין
 צו ויערע קרובים פניחילן ולא נוחליו עס וענען דא
 מעמשינן אז ווי שפארבן מאכין ווי ירשגן ויערע
 פארמעגין צו ויערע קרובים, און אז די קרובים
 שפארבן ירשגן ווי גיט דאס פארמעגין פון ויערע
 קרובים לא נוחליו ולא פניחילן און עס וענען דא
 מעמשינן וואס ירשגן גיט דאס פארמעגין פון
 ויערע קרובים אז די קרובים שפארבן, אול אז
 ווי שפארבן מאכין ווי גיט ירשגן ויערע פארמעגין
 צו ויערע קרובים וואס נוחליו ומנדילין דיא מעמשינן
 ירשגן דאס פארמעגין פון ויערע קרובים אז דיא
 קרובים שפארבן, און אז ווי שפארבן מאכין ווי
 ירשגן ויערע פארמעגין צו ויערע קרובים האב אף
 תגיט פאקטער ירשת דאס פארמעגין פון ויערע
 קינדער אז די קינדער שפארבן והבנים את האב און
 קינדער ירשגן דאס פארמעגין פון דעם פאקטער
 אז דער פאקטער שפארבט והאחיו מן האב צוויי ברודר
 פון איין פאקטער אפילו גיט פון איין פאקטער. אזוי
 וויא ראובן און יוסף ווער עס שפארבט פריער אן
 קינדער ירשת איינער דאס פארמעגין פון דעם
 אנדערן, אויב ויערע פאקטער לעבט שוין גיט עתים.
 נוחליו ופניחילן די אלע וואס וענען גירעכינגס ביה
 אצט ירשגן און מאכין ירשגן הא"ש את אמו אוהין
 ירשת דאס פארמעגין פון ויין פאקטער, אז דיא
 פאקטער שפארבט הא"ש את אשה' וכאן ירשת דאס
 דער דין פון ירושה איז אזוי איש כי ימות וכן אין לו

מעמשינן וואס ירשגן דאס פארמעגין פון ויערע
 קרובים, אז די קרובים שפארבן. און אז ויירא
 שפארבן מאכען ווי גיט ירשגן ויערע פאר מעגין
 צו ויערע קרובים פניחילן ולא נוחליו עס וענען דא
 מעמשינן אז ווי שפארבן מאכין ווי ירשגן ויערע
 פארמעגין צו ויערע קרובים, און אז די קרובים
 שפארבן ירשגן ווי גיט דאס פארמעגין פון ויערע
 קרובים לא נוחליו ולא פניחילן און עס וענען דא
 מעמשינן וואס ירשגן גיט דאס פארמעגין פון
 ויערע קרובים אז די קרובים שפארבן, אול אז
 ווי שפארבן מאכין ווי גיט ירשגן ויערע פארמעגין
 צו ויערע קרובים וואס נוחליו ומנדילין דיא מעמשינן
 ירשגן דאס פארמעגין פון ויערע קרובים אז דיא
 קרובים שפארבן, און אז ווי שפארבן מאכין ווי
 ירשגן ויערע פארמעגין צו ויערע קרובים האב אף
 תגיט פאקטער ירשת דאס פארמעגין פון ויערע
 קינדער אז די קינדער שפארבן והבנים את האב און
 קינדער ירשגן דאס פארמעגין פון דעם פאקטער
 אז דער פאקטער שפארבט והאחיו מן האב צוויי ברודר
 פון איין פאקטער אפילו גיט פון איין פאקטער. אזוי
 וויא ראובן און יוסף ווער עס שפארבט פריער אן
 קינדער ירשת איינער דאס פארמעגין פון דעם
 אנדערן, אויב ויערע פאקטער לעבט שוין גיט עתים.
 נוחליו ופניחילן די אלע וואס וענען גירעכינגס ביה
 אצט ירשגן און מאכין ירשגן הא"ש את אמו אוהין
 ירשת דאס פארמעגין פון ויין פאקטער, אז דיא
 פאקטער שפארבט הא"ש את אשה' וכאן ירשת דאס
 דער דין פון ירושה איז אזוי איש כי ימות וכן אין לו

סלח נתתלם סלחן כסי השתעו של ואלו מלכים שנטלו פסוקת ירושם מלכותיהם. כ"ט וכו' ומי' : (וב) לזולתי מלכים דכמיכ ונחמ' לוחם לבס עמוכס כלו' לני כחתי לבס ירושם. כ"ט : [ט] ויונות כו'. כהני' כמיכה. דלס' כתיב' ס"ד דכחובות : [ט] לא יירש. ולפי' לביב' כדס' חמט על מי כו' ופי' דמנילה שטמט שיהיה

בארץ שמואלו מלרים היו שניהם וגזלו צנות ללסחד חלק לביהם שיהו מגיע לו בזרין וחלק המגיע לו מירושם חסר לחבו וחלק כבורות שהיה כבור ונטול פי שנים ואף ע"פ שעדיין לא ירשו את הארץ ואין

מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר. ושהיה בכור נוטל שני חלקים : (ד) אחד הבן ואחד הבת בבחלה אלא שהבן נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם. והבורות ניונות מנכסי איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים. איש פלוני בני לא יירש [ט] עם אחיו. לא אמר כלום. שהתנה על מה שכתוב בתורה [ו]. המחלק נכסיו לכתיו על פי. ריבה לאחד ומיעט לאחד [ז]. והשותף לתן את הבכור דבריו קיימין. ואם אמר משום האם : (ה) לא אמר כלום. ואינו יכול לסלקו מן הירושה אלא ע"י שיתן במתנה נכסיו לשאר בניו : על פי. משום דמלוה מחמת מיתה וזכיב מרע דבריו ככתובים וכמסורס ואינו לרוב קנין מש"ה מתי על פיו : וההשוה להן את הבכור. בלשון מתנה: דבריו קיימין. ואין כלן מתנה

דספי' דדברי שכתמון מהלו קיים חמרי' גנב' שאני סלח דלא מחיל ופסי' דדבר סלח בל' לרוב של בן אויבו יכול למוכרו ולא למקולו ופי' ח' מתי מחיל ודאי לן דלא מחיל דמס' הכהני' על ופי' שסוקת כדי כליכוס אפיו סוף דסכרי : [ז] רובל כו'. ע"פ שיהיה לא' מיטע לומר. כ"ט. *ג' או לו קמי'. ועמיו"ט :

ירושם פון ארץ ישראל חלק אביה שיהיה עם יצאי מצרים דעם חלק פון זייער פאמער נואם ער איז ארוים גינאנגען פון מצרים אונ איז גישטארבן אין דער קינד ווארם ארץ ישראל איז צו טיילט גיטארין צו די וידן נואם זענען ארוים גינאנגען פון מצרים אונ די נואם זענען אריין גיקומען אין ארץ ישראל האבין גירשט זייערע עלטערין נואם זענען ארוים גינאנגען פון מצרים חלקו עם אחיו בנכס חפר אונ די מעקטער פון עלטער האבין גירשט דעם חלק נואם זייער פאמער האט גירשט מיט זייער ברודער צו זאמען דעם חלק נואם זייער פאמער חסר האט געברישט אין ארץ ישראל ושהיה בכור נוטל שני חלקים אונ וייל עלטער איז גינען אפבור האט ער גירשט פון זיין פאמערס חלק צוויי חלקים, האבין דיא מעקטער פון עלטער זיהאט דריי חלקים אין ארץ ישראל, איין חלק אנרויסן אונ צוויי חלקים קליינע : ד' אייך הבן ואחד הבת בנתלה דער דין ירושה פון אזויק מיט אפאמקער, איז גלייך אין דיא ירושה פון פאמער אונ אין די ירושה פון אמוקער, אזוי וויא דער דין איז ביי די ירושה פון אפאמער אויב עם זענען דיא ויהן אונ מעקטער זרשגן דיא זיהן אונ גיט די מעקטער, בייא די ירושה פון אמוקער איז אויך אזוי אויב עם זענען דיא ויהן אונ מעקטער זרשגן דיא ויהן אונ גיט די מעקטער אלא נאר בייא דיא ויהן אצוין זענען דיא ירושות גיט גלייך שבו טפל פי שנים בנכסי האב אז די ויהן זרשגן אפאמער זעמט דער בכור צוויי חלקים וגיט טפל פי שנים בנכסי האם אונ אז די ויהן זרשגן אמוקער זעמט גיט דער בכור צוויי חלקים, נאר אלע ברודער טיילען זיה גלייך וימנות ניונות מנכסי האב אז אפאמער שטארבט אונ עם איז דיא ויהן אונ מעקטער פריער מוז קען לאזן פון דעם פארמעגן

פאר די מעקטער וויא זאלין האבין גישפיינן צו זוערין ביו זייער חתונה אונ וויא פיל עם בלייבט נאך פארמעגן זרשגן די ויהן זאין ניונות מנכסי האם אפער אז אמוקער שטארבט אונ עם איז דיא ויהן אונ מעקטער, זעמען די ויהן דאס נאנצע פאר מעגין אונ די מעקטער זעמין נאר גיט : ד' האבין ארי פלוגי בני בכור לא יטול פי שנים אז ראובן זאגט זענער זיהן מייער נואם ער איז אפבור, איך וייל גיט ער זאל זעמען צוויי חלקים פון מיין פארמעגן נאר ער זאל זעמען גלייך מיט אלע ברודער, אדרע ער זאגט איש פלוגי בני לא יירש עם אחיו זענער זיהן מייער זאל גיט זרשגן מיט זייער ברודער מיין פאר מעגין לא אפיר בלום האט ער נאר גיט גינאנט, זייער רייד זענען נאר גיט, נאר דער בכור זעמט צוויי חלקים, אונ דער זיהן זרשגן שותפת על מה שכתוב בחורה ווארם ער האט גינאנט אנדערש ווי עם שטייט אין די תורה דעריבער זוערין זייער רייד בלום, אונ עם בלייבט ווי די תורה זאגט בחלק נכסיו זענען על פי אז ראובן איז גינען קראנק אונ ער האט מורא גיהאט טאמער זועט ער שטארבן, האט ער צו טיילט זיין פאר מעגין צו זייער קינדער אוים ווייניג גיט געשריבען ער האט גינאנט ווי פיל קען זאל זעבין צו געדער קינד האט זיין שטארבן ריבה לאחז ומיט לאחז צו איין קינד האט ער גיגעבין מער, אונ צו איין קינד האט ער גיגעבין ווייניג ושהיה לתן את הבכור אדרע ער האט דעם בכור גלייך גימאכט צו אלע קינדער, ער האט גיגעבין דעם בכור אפון חלק, גלייך מיט אלע קינדער, אויב ער האט דאס גינאנט מיט דעם נוארש מסקה, דעם קינד שיינק איך אזוי פיל, דעם קינד שיינק איך אזוי פיל דערי' קניסן זענען זייער רייד גוט, ווארם אפענשט ווען ער זעמט אונ דאס פאר מעגין איז

על מה שכתוב בתורה (ג) שיש כה בחדש ליתן ממונו בתתה לכל מי שיראה: ואם אמר משום ירושה. ואם ריבה לאחד ומיעט לא' בתורת ירושה שלמה פלוני בני יירש עדה וביח כור ופלוני בני יירש עדה בית לתך ועל כנו כבוד המר שירש כהבריו לא' חמר כלום מפני שמתנה על ירש שכתוב בתורה: כתב בין בתחלה וכו'. מתן עדה פלוני לפלוני ויירשנה והו' בתתה יירשנה ותתן לו יירש עדה פלונית ותתן לו היא מתנה בלמעט: אם אמר על

מי שראוי לירשו. כגון על כן בין הכניס ועל כן בין הכנות פלוני וירשני דבריו קיימין דמתיב והיה כיום הגמולו את בני (יד) התורה נתנה רשות לא' להגמיל לבניס לכל מי שיראה ומודה רבי יוחנן דעל אח במקום כת ועל כת במקום כן לא חמר כלום שאין הכת רלויה לירש במקום כן ולא הכת במקום כת וכן מודה רבי יוחנן שאם הכותב לא חמר כלום דכתיב: והלכה כרבי יוחנן כן ברקוק: אין רוח חכמים לר' כמעטוי ואפי' חזן בניו נוהגים כסורה דלמא נפקי מתייבו זרעא מעליא: רשב"ג אומר וכו'. ואין הלכה כרובן שמעון כ"ג: (ו) זה בני נאמן. לירשו ופסורו את אשתו מן היבוס: זה אחי אינו נאמן.

ירושא לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מהנה. דבריו קיימין. האומר איש [ג] פלוני יירשני במקום שיש בת כתיב תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום. שהתנ' על מה שכתוב בתורה. רבן יוחנן בן ברקוק אומר אם אמר על מי שהוא ראוי לירשו דבריו קיימין ועל מי שאינו ראוי לירשו אין דבריו קיימין: הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו. מה שעשה עשויו [מ]. אבל אין רוח חכמים נוהגים. ר"ש בן גמליאל או' אם לא היו בניו נוהגים כסורה וכו' לטוב: (ו) האומר זה בני נאמן. זה אחי אינו

(ג) שהרי לא נאמר לו להזהר מיתחו כלום להוכיח לבניו כדכתיב ירושה. ר"ש: [ג] חזן כתיב דמתיב כת מי טעם בין הכניס וכת בין הכניס וכת מי טעם דכתיב קיימין ריב"ב ה"א וכו' וס"ק לאומל כו' ה"א כו' כתיב: כתיב: אומר כו'. גמ': (יד) ופי' לטמך יורשני שממקום כתיב: (מ) טעם. ענינה דשפיטא ע"ה ופשיט סיפא נקט לה דלמא לנשית כן. כ"ה"ט: (טו) ופי' לענין לחומרה לטמך משום דהכל שמוקד לן דכתיב: ופי' לה מדליכטל טמך למתנייה (כ"ה) והילכך חסירה פשיטא. כיון שמוקד לן דכתיב וכל כתיב. ופי' וכו' גמ' גמ' אמי' נאמן לחומרה ופי' לאמי' ממוקד

כונן על כן בין הכניס ועל כן בין הכנות פלוני וירשני דבריו קיימין דמתיב והיה כיום הגמולו את בני (יד) התורה נתנה רשות לא' להגמיל לבניס לכל מי שיראה ומודה רבי יוחנן דעל אח במקום כת ועל כת במקום כן לא חמר כלום שאין הכת רלויה לירש במקום כן ולא הכת במקום כת וכן מודה רבי יוחנן שאם הכותב לא חמר כלום דכתיב: והלכה כרבי יוחנן כן ברקוק: אין רוח חכמים לר' כמעטוי ואפי' חזן בניו נוהגים כסורה דלמא נפקי מתייבו זרעא מעליא: רשב"ג אומר וכו'. ואין הלכה כרובן שמעון כ"ג: (ו) זה בני נאמן. לירשו ופסורו את אשתו מן היבוס: זה אחי אינו נאמן.

פ"ג דקדושין מ"ח. (שמועין לה מדליכטל טמך למתנייה (כ"ה) והילכך חסירה פשיטא. כיון שמוקד לן דכתיב וכל כתיב. ופי' וכו' גמ' גמ' אמי' נאמן לחומרה ופי' לאמי' ממוקד

וייבג. קענ ער שיינקען צו וועקען. ער וויל אונ ווי פיל ער וויל דאס אפר משום ירושה אבער אז ער האט גזאגט מיט דעם ווארט ורשקה, דער קינד זאל נאך סייך טויש דרשן אזוי פיל, דער קינד זאל דרשן אזוי פיל, דער קבור זאל נאר דרשן איין חלק לא אפר בלאס איז וייגע רייד נאר גוט, ווארום וויא אפעקטש שטארקט איז דאס פאר קענין שוין גיט וייגע, עקמט יענער קינד אונ דער קבור אזוי ווי די הורה האט צו שייקט, אונ ער קען גוט מקבל ווי די רייד פון די תורה כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף מיטש מתנה אויב ער האט געשריבען דעם ווארט מתנה אין אן הייב דער האט געשריבען גישיינקט זאל ווערין די פעלד צו יענעם קינד אונ ער זאל וי דרשן ארער ער האט געשריבען דעם ווארט מתנה אין מיטען נער האט געשריבען יענער קינד זאל דרשן די פעלד, אונ גישיינקט זאל וי ווערין צו אים, אונ ער זאל זיא דרשן ארער ער האט געשריבען דעם ווארט מתנה אין סוף נער האט געשריבען דרשן אונ ווערין צו אים גישיינקט דריי מיטען ועגען וייגע רייד גוט, אונ יענער קינד איז זוכה די פעלד האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת אויב ראוהן האט אטאקטער אונ ער זאגט אויף איינעם יענער זאל מיד דרשן אונ גיט מיין טאקטער אדער ראוהן זאגט מי תירשני מיין טאקטער זאל מיד דרשן גיט מיין ווהן במקום שיש בן אונ ראוהן האט אהוהן לא אפר בלאס האט ער נאר גיט גיזאגט, איז וייגע רייד נאר גיט שותתה על מה שכתוב בתורה ווארום, ער האט גיזאגט אנדערש וויא עם שטייט אין די הורה, די הורה האט דאך גיזאגט אהוהן זאל דרשן גיט אטאקטער, אדער אטאקטער

זאל דרשן גיט אטאקטער, אדער אטאקטער

עמו בחלקו. כגון אם השי אחין לגד הספק ויש להם לחלק ג' שדות זה טועל עדה ומחלה זה נטל עדה ומחלה זה חספס חספס עתה לו אחיו. כלומר למי שנתנם. לו אבל עמך אחים אין וירשו עמו: נפלו לו. לספק נכסים מתקום אחר כתיב (טו) או קנה נכסים ועשאו מת: וירשו אחיו. של זה שהיה מעיד שהוא אחיו עמו דא קא מרדו לכו

כחיו ולא כתיב. ר"פ: (פו) כ"ש ולא דמיא למי דקדקו לכתוב כן: [ז] אינה כלום. דלמ"ג ולמ"ח ש"פ קונה למהר מ"ס. ה"ט כ"ד טעמו דרמיה מ"ו אבל כ"ס הטעם לא עדיף כלום שכי לא גמר דקנותו כו': [ס] למחר,

נאמן. ונוטל עמו בחלקו. מת יחורו נכסים למקומן. נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו. מי שמת ונמצאת רייתיקי קשורה על ירכו ה"ז אינה כלום [ק]. ויבה בה לאחר [ס]. בין מן היורשין בין שאינו מן היורשין דבריו קיימין: (י) הכותב [ע] נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה.

ואחל לו וזכר כמה שכתוב כוס ששטר א"פ ש"איה כתיב על ש"ו. ש"כ על ס"ס לאותו ושמך לשמעון וזה גומה שכתוב בה ק"ס דלא גרע משאר זולתו ש"א כתיב וכתמוס ודכותא קתי גלח"ר. ר"ש ופי' תוי"ט: [ע] סוכות. כ"כ"א ח"רי דדעמו לאקטו גוף סקקב מ"סו וס"סו למחר מיתה אבל שטר ש"ט אינו קונה עמ"ס שכי' מ"ן דסמו ל"ת כתיב כלום וכו' דמיטו מו לא עלי לאקטו מ"ד וס"ס ל"מ' דלקטי ויב"ס ופי' כ"י יומי כו' ר"ש ועמ"ס: (י) וליפקי לא דמי להא דתמן כ"ג ס"ז

בג"ד: דרייתיקי. זולת שכיב מרע ולשון דייתיקי דא תהא לתיקס ולמהו: קשורה לו בירכו. לזכור למימר אחר כתבו ונתנה שם אפי"ה ה"ו אינה כלום שהרי לא גמר להקנות אלא כקבלת השטר ואין שטר לאחר מיתה: (ז) צריך שכתוב מהיום ולאחר מיתה. דמשמע גוף הקרקע יבא קנין לך מהיום ולא תחלל הפירות עד לאחר מיתה (י) ואם לא כתב מהיום לא נתן לו כלום דל"ן מיתה לאחר מיתה: אינו צריך לכתוב מהיום. דכיון שכתב כשטר כך וכך בשבת אחר לנוטלי הוו עלי עדים זמני על שטר מוכיח

גישמארבין יירשו אחיו עמי נאלין די איקריעניע ברודר ירשנן מיט ראובן דאם פארמעגין פון דעם פּרעקטין פּרודער. ווארום ראובן אליין איז דאך מודה אז זייא זענען אויף ברודער, דאס איז נאר אז יענע ברודער האבן גיאנגט מיר ווייסן גיט צו ער איז אברודער צו גיין. אבער אז יענע ברודער האבן גיאנגט מיר ווייסן געוויס אז ער איז גיט אונזער ברודער, ירשנן זייא איהם גיטן מי ששת ונמצאת דייתיקי קשורה על ירכו ראובן איז גישמארבין אונ סען האט גיפונען אנגעשריבענע צוואה אן גיבונדען אויף זיין זייט ת"ו וי"א גיטם איז דאס נאר גיט מען איז גיט מחויב מקיים זיין וואס אין די צוואה שטייט געשריבען ויפה בה לאחר אויב ראובן ווען ער האט געלעבט האט ער גינעבין די צוואה צו אייגענס וצו שמעון. ער זאל זינען זיין די צוואה פון דעם מענטשין ופאר לוי וואס זיא איז פון זיינעם וועגן געשריבען גינזוארין פון מירשין סיי שמעון איז אירש פון ראובן בז שאינו מן מירשין סיי שמעון איז גיט אירש פון ראובן דריי קניסן זענען זיינע בייד גוט, אונ לוי האט זוכה גינען אלץ וואס עס שטייט אין די צוואה פון זיינעם וועגן ויית"ס: ז חתוב נכסיו לבניו או ראובן וי"פ פאר שרייבען זיינע פעלדער צו זיינע קינדער צו אייגענס מעהר צו אייגענס וועניגער וויא אמקנה אונ ער זאל שוין בייא זיין לעבין די פעלדער גיט קענען פארקויפן זייא נאלין שוין גיהערן צו די קינדער פון היינט, נאר אזוי לאנג וויא ער וועט לעבין זאל ער עסין די פירות פון די פעלדער צו שכיב מרעס ולאחר מיתה דארף ראובן שרייבן פון היינט נ"י פעלד זאל גיהערן צו די קינדער פון היינט אונ דיא פירות זאל צו זייא גיהערן נאך מיין שמארבין

ראובן זאגט אויף אייגענס דער מענטש איז מיין וזהו (גאון) איז ראובן בעלדבית, אויב ראובן שמארבט אן קינדער, דארף גיט זיין ווייב זענען גלייך, אונ קען קינאר איר גיט מיבם זיין ווארום דער מענטש איז דאך זיין וזהו אונ אויב ראובן האט נאך קינדער, געקט דער וזהו אחלק ירושה גלייך מיט אלע קינדער י"ח אויב ראובן זאגט צו זיין ברודער שמעון אויף אייגענס דער מענטש איז מיין ברודער דארף ער אויך זענען אחלק ירושה מיט אונ צו זענען, אזוי זאלטין זיי גיטליך דאס פארמעגן אויף צוויי טייל, אונ אזעס וויל ראובן מען זאל טיירן דאס פארמעגן אויף דריי טיילן איז נאמן איז ראובן גיט בגלויבט פארען צו מאכען שמעון'ס חלק גיטל פון חלקו דער פּרעקטער געקט אחלק פון ראובן'ס חלק. ווארום ראובן זאגט נאך אז ער איז זיינער אברודער, אויב ראובן אונ שמעון האבן זיך גיטליך מיט דרייא פעלדער. ראובן האט גינעקען אפעלר אונ אהאלבע פעלר, אונ שמעון האט גינעקען אפעלר מיט אהאלבע פעלר, דארף ראובן אנוועק געבין די האלבע פעלר צו דעם פּרעקטין, ווארום דאס איז נאך זיין חלק פון ראובן די אנדערע האלבע פעלר קומט איהם פון שמעון מי אויב דער פּרעקטער איז גישמארבין זיין נכסים לסקינן זאל דאס פארמעגן גיין צוריק צו זיין ארם, געקט ראובן צוריק זיין האלבע פעלד זאל לו נכסים סקיסן איר אויב דער פּרעקטער האט גירשט אפארמעגן פון איין אנדערין אדער מען האט איהם גישיינקט אפארמעגן, וואס ראובן אונ שמעון גיהערן גיט צו די ירושה אונ גיט צו די סנהד, אדער ער האט גיקויפט פעלדער, אדער ער האט פארדינט געלט, דער נאך איז ער

עליו שמאותו היום התחיל המתנה דאי לא תימא הכי זמן שנתכת בשטר למה נכתב. והלכה כר"י: לאדר
 בורה. מהיום ולאחר מיתה (יח): האב אינו יכול למכור. כלל הכן שהגוף קמיי לבן והכן איתו
 יכול למכור כלל האב הפירות קמיון אלכ: מכר האב. סתמא מכורים הסירות ללווק עד שימות
 האב (יט): הכר הבן. כפי האב אין ללווק פירות עד שימות האב: האב. שכתב נכסיו לבנו מהיום
 ולאחר מיתה: תולש
 ומאביל. הפירות למי
 שירצה בחייו אבל מה שהיה
 במחבר בשעת מיתה אף
 ע"פ שמועד לתלוש (כ) הרי
 הן של בנו מקבל המתנה
 אבל הכותב נכסיו לאחר
 אפי' מה שהיה כמחבר
 לקרפ בשעת מיתתו הרי
 הוא של יורשים. שדעתו של
 אדם קרובא אלא בנו יותר

ד"ר יהודה. ר' יוסי אומר א"צ. הכותב נכסיו לבנו
 לאחר מותו. האב אינו יכול למכור מפני שהן
 כהובין לבן. והכן אינו יכול למכור מפני שהן
 ברשות האב. מכר האב בכוריו עד שימות. מכר
 הבן אין ללווק כלום עד שימות האב. האב תולש
 ומאביל לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש הרי הוא
 של יורשין [פ]. הניח בנים [ג] גדולים וקטנים. אין
 הגדולים מהפרנסין על הקטנים ולא הקטנים נוזנין
 על הגדולים. אלא חולקין בשוה. נשאו הגדולים
 ישאו הקטנים ואם אמרו הקטנים הרי אנו נושאים

מאחר: מתפרנסין. לבנו וכסות לפי שפרנסת
 הגדולים מרובה מפרנסת הקטנים: נוזנים. אכילה ושמיה
 לפי שמונות הקטנים מרונים משל גדולים שאוכלים פעמים
 רבות ומזורים לפיכך הקטנים מעכבים על הגדולים

והלהפרנס מתפוסת הבית והגדולים מעכבין על הקטנים
 שבו לרבי חופה מתפוסת הבית לאחר מיתת אביהם ישאו

די פירות פון פעלד זאלין די קינדער ניט עסיין
 ביז נאך מיין שטארבין דריי ווייבן אויף זיין נאָמ
 רבי יהודה. רבי יוסי זאגט אינו צריך קען דארף
 גיט שרייבן. מהיום" פון היינט, ווארום אין שטר
 שטייט דאך געשריבען אז עס איז פון היינט, אין
 יעדער שטר שטייט דאך דער טאג ווען ער איז
 געשריבען גיטארין, געוויס הייבט זיך אן דיא
 מקנה פון דעם טאג וואס דער שטר ווערט
 געשריבען, ער דארף נאר שרייבן אז די פירות
 גיהער ניט צו זיין ביז נאך זיין שטארבן סתם
 נכסיו לבנו לאחר מותו אז ראובן האט פאר שריבען
 זיינע פעלדער צו איין וזהו ודי פעלד זאל גיהערין
 צו דיר פון היינט און אויף לאנג וויא איך וועל
 לעבין זאל איך עסיין די פירות פון די פעלד און
 נאך מיין שטארבן זאלסטו עסיין די פירות פון
 די פעלד היינט אינו יכול לכפר. דער פאטער קען ניט
 פארקויפט די פעלדער פני שוה פארביי לבן ווייב זיי
 זענען פאר שריבען צום וזהו וזהו אינו יכול לכפר און
 דער וזהו קען ניט פארקויפט די פעלדער פני שוה
 ברשות האב ווייל זיין גיהערין צום פאטער ער זאל
 עסיין פון זיין די פירות מכר האב אז דער פאטער
 האט פארקויפט די פעלד כפרין עד שימות זענען די
 פעלדער פארקויפט ביז דער שטארבט, דער וואס
 האט גיקויפט די פעלדער עקט פון זיי די פירות
 ביז דער פאטער שטארבט מכר חנו אז דער וזהו
 האט פארקויפט די פעלדער ווען דער פאטער האט
 נאך גילעבט אין גילתם בחו כלום עד שימות האב דער
 וואס האט גיקויפט די פעלדער האט פון דיא
 פעלדער נאר גישט ביז דער פאטער שטארבט,
 ווייל דער פאטער דארף עסיין די פירות פון דיא
 פעלדער ביז ער שטארבט האב תולש ומאביל לכל מי

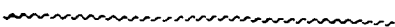
כהלכת וכו' כס' ד' דשביעית מ"ו יצאם אף יפסד סניח
 דכפרים דל"ט ודפ"ד דכתיובת דף ג"ג. ועמ"ס ספ"ק
 [פ] אל יורשין. ולא למקבל מתנה לבדו. כ"ס: [ג] כס. בדלת

וזהתפרנס מתפוסת הבית והגדולים מעכבין על הקטנים
 שבו לרבי חופה מתפוסת הבית לאחר מיתת אביהם ישאו
 די פירות פון פעלד זאלין די קינדער ניט עסיין
 ביז נאך מיין שטארבין דריי ווייבן אויף זיין נאָמ
 רבי יהודה. רבי יוסי זאגט אינו צריך קען דארף
 גיט שרייבן. מהיום" פון היינט, ווארום אין שטר
 שטייט דאך געשריבען אז עס איז פון היינט, אין
 יעדער שטר שטייט דאך דער טאג ווען ער איז
 געשריבען גיטארין, געוויס הייבט זיך אן דיא
 מקנה פון דעם טאג וואס דער שטר ווערט
 געשריבען, ער דארף נאר שרייבן אז די פירות
 גיהער ניט צו זיין ביז נאך זיין שטארבן סתם
 נכסיו לבנו לאחר מותו אז ראובן האט פאר שריבען
 זיינע פעלדער צו איין וזהו ודי פעלד זאל גיהערין
 צו דיר פון היינט און אויף לאנג וויא איך וועל
 לעבין זאל איך עסיין די פירות פון די פעלד און
 נאך מיין שטארבן זאלסטו עסיין די פירות פון
 די פעלד היינט אינו יכול לכפר. דער פאטער קען ניט
 פארקויפט די פעלדער פני שוה פארביי לבן ווייב זיי
 זענען פאר שריבען צום וזהו וזהו אינו יכול לכפר און
 דער וזהו קען ניט פארקויפט די פעלדער פני שוה
 ברשות האב ווייל זיין גיהערין צום פאטער ער זאל
 עסיין פון זיין די פירות מכר האב אז דער פאטער
 האט פארקויפט די פעלד כפרין עד שימות זענען די
 פעלדער פארקויפט ביז דער שטארבט, דער וואס
 האט גיקויפט די פעלדער עקט פון זיי די פירות
 ביז דער פאטער שטארבט מכר חנו אז דער וזהו
 האט פארקויפט די פעלדער ווען דער פאטער האט
 נאך גילעבט אין גילתם בחו כלום עד שימות האב דער
 וואס האט גיקויפט די פעלדער האט פון דיא
 פעלדער נאר גישט ביז דער פאטער שטארבט,
 ווייל דער פאטער דארף עסיין די פירות פון דיא
 פעלדער ביז ער שטארבט האב תולש ומאביל לכל מי

אימת אביהם: דרי אנו נושאים בדרך שנשאתם אתם. כחיי אבינו אין שומעין להם חלל מה שמן להם אביהם כחיי נמן: (ח) הניח בנות. ולא נשים: שהבנות ניונות מן הבנים. כחללי כחובה וחין בנות קטנות ניונות מן הגדולות דמקום שלחן נשים
 כמע נכסים תיירי. כ"ט: כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן אלא מה יורשים אין הכנות חוליות
 [ק] זה חומר כו'. היכל דכנות וילכות מהיכל דכנים יורשים וחילק כות כהניכו
 שבתות ניונות כו'. כ"ט: הקמתות ניונות על הגדולות אלא חולקות בשוה.
 נשאו גדולות ישאו קטנות. ואם אמרו קטנות הרי אנו נושאות בדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן.
 [ק] זה חומר בכנות מבעתים שהבנות ניונות על הבנים ואין ניונות על הבנות:

מתעבין. און האבין גינמקען פון די ירושה געלט אויף חתונה הוצאות ישאו קטנות זאלין די קלענערע טעכטער אויף געמען אויף חתונה הוצאות פון די ירושה געלט, וויא פיל דיא עלטערע טעכטער האבין גינמקען, און אויב די עלטערע טעכטער האבין חתונה גיהאט ווען דער פאטער האט גילעבט, און דער פאטער אריין האט זיי גיגעבן אויף חתונה הוצאות, אויב אז דער פאטער איז גישטארבן ואם אפטר קטנות נאכערס די קלענערע טעכטער וואס האבין נאך גיט חתונה גיהאט זאגן די אט טישאים מיר וועלין אויף חתונה האבין. און מיר וועלין געמען פון די ירושה געלט אויף חתונה הוצאות כדרך שנשאתם אהם אזוי וויא איהר האט גינמקען אויף חתונה הוצאות פון אונזער האט ווען ער האט גילעבט, און די איבעריגע געלט וועלין מיר צו טיילן. יעדע פון אונז זאל געמען אנלייבן חלק צו שמינין לזה הערס מען גיט וואס דיא קלענערע טעכטער זאגן, נאר וואס דער פאטער האט גיגעבן די עלטערע קינדער ווען ער האט גילעבט, האט ער גיגעבן. איז פארפאלן. און איצט טיילן זיין דיא ירושה גלייך. און דיא קלענערע טעכטער זאלין געמען אויף חתונה הוצאות פון זייער חלק יח הוסר בנות מנגנים דאס איז ארבער אז אלע קינדער זענען טעכטער, וויא דיא קינדער וואלטיין גינען זיין מיט טעכטער שהבנות ניונות על הבנים אויב עס איז דא זיין מיט טעכטער, ווערין די טעכטער גישפייזט פון דעם פארקעגנין וואס דער פאטער האט גילאזן ביז זיי האבין חתונה, און וואס עס בלייבט געמען דיא זיין, און אקאהל געמען דיא טעכטער דעם חלק פון די זיין אויך און די זיין געמען נאר גיט זיין ניוות על הבנות און אז עס איז דא נאר טעכטער און גיט זיין, עסין גיט די קליינע טעכטער פון דעם חלק וואס גייער צו די גרויסע טעכטער. נאר מען צו טיילט דאס פארקעגנין פאר אלע טעכטער גלייך, און יעדע טאכטער ווערט גישפייזט פון איהר חלק:

חתונה גיהאט ווען דער פאטער האט גילעבט, און דער פאטער אליין האט זיין גיגעבן אויף חתונה הוצאות, דער נאך אז דער פאטער איז גישטארבן ואם אפטר קטנות זאגן דיא קלענערע קינדער וואס האבין נאך גיט חתונה גיהאט די אט טישאים מיר וועלין אויף חתונה האבין און מיר וועלין געמען פון דיא ירושה געלט אויף חתונה הוצאות כדרך שנשאתם אהם אזוי וויא איהר האט גינמקען אויף חתונה הוצאות פון אונזער פאטער ווען ער האט גילעבט, און דיא איבעריגע געלט וואס וועט בלייבן נאך די חתונה הוצאות וועלין מיר צו טיילן יעדער וועט געמען אנלייבן חלק אין שומען לזה הערס מען גיט די קלענערע קינדער וואס זיין זאגן זאל מה שנתן להם אביהם נמן נאר וואס דער פאטער האט גיגעבן צו די גרויסע קינדער ווען ער האט גילעבט האט ער גיגעבן. איז פאר פאקען, און איצט טיילען אלע קינדער גלייך די ירושה, און דיא קלענערע קינדער זאלין געמען אויף חתונה הוצאות פון זייער חלק: ח הניח בנות גדולות וקטנות איין גישטארבן און האט גילאזן טעכטער גרויסע און קליינע און זיין האט ער גיט געהאט אדער זיין זענען געשטארבן ווען דער פאטער האט געלעבט אן קינדער אין הגדולות מתפרנסות על קטנות די גרויסע טעכטער טארין גיט מאכין קליידער פאר זיך פון דיא ירושה געלט, דורך די קליינע טעכטער, ווייל די קליידונג פון דיא גרויסע טעכטער זאל קטנות ניונות על הגדולות און די קליינע טעכטער טארין גיט עסין פון דיא ירושה געלט דורך דיא גרויסע טעכטער, ווייל דאס עסין פון קליינע קינדער קאסט מער וויא דאס עסין פון גרויסע קינדער זאל חלוקת בשוה נאר פאלד וויא דער פאטער שטארבט צו טיילט מען דאס פארקעגנין צו אלע טעכטער גלייך, און יעדע טאכטער מוהט מיט איר חלק דאס וואס זיא ווייל און אויב מען האט גיט צו טיילט די ירושה נאר זיין לעבין אלע צוואמען פון די ירושה געלט נשאו גדולות און די עלטערע טעכטער האבין גינמקען

יצא ממנו יהונתן. בן בנו של משה: והלא מיתרו קאתי. מזה יתרו חלמא קרוב היה ליתרו ויתר

מיהונתן בן נרסא ואפי' הכי חסיד יהוה: מאי לאו מבנות יתרו. כלומר כתיב יתרו ממס: מבנות יוסף.

כלו' משמע יוסף: אלא אי אבדה דאמיה וכו'. חלל לעולם לאו מזה יתרו ממס מלך פנחס סהרי גס מיוסף היה וכדפירש' לקמן פוטויל' עיי' טפסותין משמע מיוסף טעמטע צילרו ומיתרו טעמטע עגלים חלל ה"ק וחללו לקח לו לאשה מבנות

אלא אי אבדה דאמיה מיוסף אציה דלעגיה מיתרו. ולא חס כן סתם פנחס בן סנוח ספי מיוספתן סמרי אציה דלעגיה

דפנחס מיתרו חלל כן ספי דלעגיה דלעגיה דיוספתן מיתרו חלל. וי"ל מזהו סתמוהו ספי מלך חלל סמרי חלל בן כתיב יתרו ופנחס מלך חלל:

הלכא ה' כלס כלי סמילין דלמל דלמלוכה דלעגיה בם אמר ר"א לעולם ידבק אדם במכובים שהיה משה שנשא בת יתרו יצא ממנו יהונתן. אהרן שנשא בת עמינדב יצא ממנו פנחס. ופנחס לאו

מיתרו אתיו וכתתי ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות מוסף שפמפט ביצור לאו דאתי מיתרו שפמפט עגלים לעכו"ם. לא דאתי מוסף שפמפט ביצור והלא שבמ' מבזין אותו ראייהם בן פומי זה שפמפט אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבמ מישראל. אלא אי אבדה דאמיה מיוסף אימיה דאמיה מיתרו ואי אבדה דאמיה מיתרו אימיה דאמיה מיוסף. דיקא נמי דכתוב מבנות פוטויל' תרי ע"כ. אמר רבא הנושא אשה צריך שיבדוק באמיה שנאמר ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב היא מזה ת"ל אחות נחשון כוכאן לנושא

אמר רבי אלעזר רבי אלעזר האט געזאגט לעגים דבב אדם בסיבס אייביג זאל זיך אמעקלש בהעפמין

אין נאטע, אז איינער וויל נעמען אויביג זאל ער געמען אטאקטער פון צדיקים שהרי משה שנשא בת יתרו יצא ממנו יתרו משה רבינו וואס ער האט גענומען די טאקטער פון יתרו פאר אויביג, איז פון אים געקארען געווארן רונקלן יעדן איז געווען יעדן וזהו פון גרשום אהרן אקטעט בת עמינדב יצא ממנו פנחס אהרן וואס יעדן האט גענומען די טאקטער פון עמינדב פאר אויביג איז פון אים געקארען געווארן פנחס, פרענט דיא נקרא ופנחס לאו מיתרו אפי' פנחס איז דאך אויך געווען פון יתרו והכתוב עם שמיים דאך אין פסוק ואלעזר בן אהרן לקח לו לאשה פוטויל' לו לאשה אלעזר בן אהרן האט גענומען אויביג פון פוטויל' אים מיתרו מיתרו שפמפט עגלים לעבודה זרה געווען מיינט מען אלעזר ווייב איז געקארען פון יתרו וואס ער האט געפישטערט געקלבער צו דיא עבודה זרה ופוטויל' איז צוויי נוערעטער פומי אל, יעדן האט געפישטערט קעלבער מקרוב זיין גנות צו זיין נאטן, ענגערט די גמרא לא ניש, גס איז גיט אזוי, דאס ווייב פון אלעזר דאתי מיוסף איז גע' קארען פון יוסף שפמפט ביצור ער האט גירעט מיט דעם יעדן דער ער זאל אוועק גיין פון אים ודאס מיינט מען פוטויל' פומי אל ער האט אוועק געשטויסען פון יתרו דעם יעדן דער פון נאטן וענין. פרענט די גמרא וויא אזוי קענסטו זאגען אז דאס ווייב פון אלעזר וואס איז די מוטער פון פנחס איז געקארען פון יוסף והלא השפמפט מבזין אתו די שקמים האפען דאך פארשעמט דעם פנחס, ויי האפען געזאגט איינער צום אנדערן ראייהם בן פומי זה שפמפט עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבמ מישראל האט איר געזעהן אזוי אזאך, דער וזהו פון דעם מענטש וואס זיין מוטערס קאטער האט געפישטערט קעל' בער צו די עבודה זרה האט יעדן געהרגת אנשיא

פון איירישען שבמ, זעהן מיר דאך אז די מוטער פון פנחס דאס ווייב פון אלעזר איז געווען פון יתרו, ענגערט די גמרא דאס ווייב פון אלעזר איז געווען פון יוסף אונט פון יוסף איז נאר דאס ווייסקען מיר ניש אי אבדה דאמיה מיוסף אויב דער פאטער פון זיין מוטער איז געווען פון יוסף אפי' דאמיה מיתרו איז די מוטער פון זיין מוטער געווען פון יתרו ווי אבדה דאמיה מיתרו אונט אויב דער פאטער פון זיין מוטער איז געווען פון יתרו אפי' דאמיה מיוסף איז די מוטער פון זיין מוטער געווען פון יוסף דיקא נמי איהן וועל דיר אויך ווייזען אז זיא איז געווען פון ביינע משפחות דכתיב ווארום עם שמיים אין פסוק מבנות מישראל פון די טעקטער פוטויל' עס האט גע' דאך גט שמיים פוטויל' אונט עם שמיים פוטויל' פון מיינט מען צוויי ערליי מענטשן, איינעם האט מען גערופען פוטויל' ווייל ער האט געפישטערט קעלבער צו די עבודה זרה דאס איז יתרו, דעם אנדערן האט מען גערופען פוטויל' ווייל ער האט איינער געקעט דעם יעדן דער ער זאל אוועק גיין פון אים: דאס איז יוסף שפע מיה האקטו שווען גע' הערט פון דאגען דעם פשט אין די גמרא אהר דאך דאך האט געזאגט הנושא אשה צריך יבדוק באמיה אז איינער וויל נעמען אויביג דארף ער זעהן ווער עס זענען אירע ברודערן שנאט ווארום עם שמיים אין פסוק ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון אהרן האט גענומען אויביג אלישבע די טאקטער פון עמינדב די שוועסטער פון נחשון, איז דאך אקטעט פשטע שנאט בן עמינדב איז שפמפט נחשון היא אז עם שמיים אין פסוק אלישבע איז געווען די טאקטער פון עמינדב ווייסקען מיר דאך שוין אז זיא איז גע' ווען די שוועסטער פון נחשון פת תלמיד ליפר אחוה נחשון וואס לערנט אונט דער פסוק מיט דעם וואס ער זאגט אז אלישבע איז געווען די שוועסטער פון נחשון ככאן לנישא אשה צריך שיבדוק באמיה פון דאגען ווייסקען מיר אז איינער געקעט אויביג דארף ער

פוטיל כלומר שפשתו נולדה מיתרו ומיוסף חי אביו
דלוימה וכו' :
אשה שצריך שיבריק באחיה. תנא רוב בנים
דומים לאחי האם :

ועדן ווער אירע פרידער זענען, דריבער זאגט
אינו ועור פסוק ווען אהרן האט גענומען אלישבע
פאר צווייב האט ער זיא גענומען וועגן צוויי זא
קען, ווייל איר פאטער איז גיווען צמינדק, אונ
זייל איר ברודער איז גיווען נחשון, אפער אז איר

זוהר (מצורע דף נג ע"א) ת"ת דאצילות יוד הא ואו הא

זאת תהיה תורת המלוער, ר' חלק פתח (קלה 6) וזרח השמש וכל השמש וגו' האיקרא חמור ואוקימנא ליה כשמתח
דכ"ג כשעתא הדיא קיימא עמיה דכ"ג כהאי עלמא כדון וזרח השמש וכל השמש. בזמנא דנסיק כ"ג כ"מחא עלמא
ואשתכח בתשובה כדון אל מקומה שוף וזרח הוא סם. אזי וכזה אוהו, כד"ח (ויקרא כב) וכל השמש וסתר ואחר וכל
מן הקדשים. ת"ת כל חובי עלמא קב"ה מכפר עלייהו בתשיבה בר מההוא לישא לישא דלפני שום יום על חבריה והא
זורקוה דכתיב זאת תהיה תורת המלוער וזת היא תורתו של מיליא סם רש. ר' מייא חמר כל מן דלמיק לישא לישא
אסתאכן ליה כל שיטיו ויתחיו לסגרא בגין דהיא מלה בישא סלקא וחתער רוחא מסחא עליו ואסתאכא. חתי לאסתאכא
מסאכין ליה במלה דלתא חתער מלה אחרא. פתח ואמר (ישעיה 6) איכה היתה לזונה קריה נאמנה וגו'. מתן דהות
מהימנא לבעלה אהדרת לזונה. מלאתי משפט משפט והזי דא קב"ה. לזק דא כ"ו ובגין דלתערת מלה אחרא אסתלק
מה קב"ה ושריא כח רוחא דקסוליה ה"ד ונתה מרמס. ומה ירושלם קראח קרישא כך שאר בני שא פאכ"ו. ה"ד
וזת תהיה תורת המלוער :

מוסר יוסף לחק הלכה פסוקה

מספר שערי תשובה לר"י דף ד ע"ג
מע"ם עלן לבעל החשובה גלות מנוסו לנינו זלם כמו שיש
לכין עמה שלמר ויבוס רשעים יחוס זלם אלכ מייב
למסודם עליהם כענין שנאמר חטאתי אודני' וטויו לא כסיתי
ולמחר הניי נשפט חותך על אמרן לא השלתי וכתבי יבאל' ז"ל
סיכר פסעיס עשומסס פסעיו לא יללס כמו בעבירות שצין זלם
לשחיטה כלל אלא בקרקע העורה : (ב) שלמים ששחטן

אף על פי שאין לבעל השוכה גלות עונותיו לכני אדם אפירד
דער דין איז אז אבעל השוכה דארף גים זאגין
זיינע עבירות פאר מענטשן כמו לשל לחין ספה שגאמר
זבקים רשעים יחוש אדם ווי מיר קענען פאר שמיין
פון דעם פסוק, אז די רשעים שמייען אויף ווערם
געזוכט אמענטש" או די רשעים שמייען אויף צו
סאהן השוכה דארט; זאל אמענטש זוכען דיא
עבירות וואס די רשעים האפען געמאהן ווען זייא
זענען גיווען רשעים, ווארום די רשעים אליין זאלן
גים אויס זאגען פאר מענטשין וואס זייא האפען
געמאהן אכל תיב דלחודות עליהם אפער דער בעל
השוכה מוז זיך מתודיה זיין אויף זיינע עבירות פון
נאט זענן שגאמר וזיא דוד הקהל האט זאגאנט פאר
נאט מתאר אויך זענן לא כסיתי מיינע זינד וועל איך
דיר מאפען וויסען ופאר דיר וועל איך זאגען מיינע
זינד ווען לא כסיתי פאר דיר האב איך גים פדעקט
מיינע זינד זגאמר נאך זאגט דער פסוק זען נשפט
אויך על אויך לא חסאתי נאט זאגט איך ווער מיר
משפמיין מיט דיר ווייל דוא זאגט איך האב גים
געזינדיגט וחסתי ישראל וכרונם לברכה פירשו די חקמים
האפען געזאגט פסעיס שהמכסר פשעיו לא יללתי אקאהל
איז גים גוט אז זיינער פדעקט זיינע זינד פון
מענטשין, אונ ער וועט גים בנליקען מיט דעם

- הרמב"ם הלכות מעשה קרבנות פ"ח
- (א) מנין ששחטין קדשים קלים בכל העורה אפי' אחורי ההיכל שהרי נאמר בשלמים ושחטו פתח אהל מועד להכשיר כל הרוחות שהרי לא יחד להם רוח. וה"ה לשאר קדשים קלים, ואם שחטם בחיכל כשרים, אבל אם ש"מן בגגו של היכל פסולין שאין הגגות ראיות קודם שנפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר פתח אהל
- (א) מנין ששחטין קדשים קלים בכל העורה אפילו אחורי ההיכל פון וואגען ווייסין מיר אז קען מעג שעבקיין קדשים קלים אין די גאנצע עורה אפילו אינאטער דעם היכל אויף שהרי נאמר בשלמים ושחטו פתח אהל מועד ווארום כיי שלמים שמיים קען זאל אים שעבקיין אין מיר פון אהל מועד להכשיר כל הרוחות צונויין אז אלע זייטען זענען פאר קען זאל דארט שעבקיין שלמים שהרי לא יחד להם רוח ווארום די הורה האט דאך גים אבגעוונדערט אויט צו זאגען נאר אויף דיא זייט זאל קען שעבקיין והיא תיין לשאר הקדשים קלים אונ אנדערע קדשים קלים אינאטער שלמים זענן קען אויך שעבקיין אין די גאנצע עורה זאל וואס שחטם בהיכל כשרים אויב ער הט געשאכטען קדשים קלים אין היכל איז אויך פאר אס שחטן זען של היכל פסולין אויב ער האט געשאכטען די קדשים קלים אויף דעם דאך פון היכל זענען זיי פסול שאין הגגות ראיות לשחיטה כלל ווארום אויף די דעקער פון היכל קאר מען גים שעבקיין זאל בקרקע חסות נאר אויף די ערד פון די עורה זאל קען שעבקיין :
- (ב) שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל פסולין אז קען האט געשאכטען שלמים גאנץ פריה איידער קען האט געעפנט די מירען פון היכל, זענען זיי פסול שגאמר ווארום עם שמיים אין פסוק פתח אהל

לחטרו כי אין לו הכרה עד אשר ישיב סגולה והתנחם והסומן ועד אשר יבקש מחילה מאשר הליק לו או כלתו פניו או סופו עליו נספח"כ"ו עד נכירותו שבין חרס למקום והתקיימו לפני אדם כי המושב עבירות בכתבים מלאו מה כחש ויחייב החטא וההסתכל עליהם לפני בני אדם לקדש את השם. והוא שכתוב כי אחרי שזכי נחמתי עיני נחמתי המריס והולעי כי עיקר התשובה במכירות הכל כאשר בולחנו ולחמי ודומי סתתיו על ידך לחמי כבודי לפני אדם וסוף סתוק על ידך ומה! אכתיב ויחייב החטא לפני אדם כי יסור סתויו ומורה ועונו ירוחם כי אפי"כ כי יסורו התשובה ג' וה"ה לאשם וישירו היום נשפכו על יסור הררופי :

מועד בזמן שפחות. אפי' היו דלתותיו מנופלות (ג) העולה כנזול אבל הפוכה שעליו אינה פוסלת: (ג) העולה והאיש והשלמים בין של יחיד בין של ציבור זריקת דם שלשתן ע"פ המובח שזה לעולם. וכיצד הוא עושה. כשליקת הכהן הרב במזוק וזרק ומצד במזוק שתי זריקות על שתי זוויות המזבח באלכסון מחצי המזבח ולבטח על קרן מזרחית צפונית ועל קרן מערבית דרומית ומתכוין כשזוקק הרם על הקרן שהיה הרם מקוץ על הזווית כמין גם כרי שימצא הדם של שתי מתנות על ארבע כתלי המזבח לפי שנאמר בעולה ובשלמים כסוב

ומע זמן זאל שעקטן די שלמים פתח אהל מועד, או דער טייטשן גופן שפחות ווען דער אהל מועד איז האפען אפילו הי' דלתותיו מנופלות הי' נה כנשל אפילו די טירען פון היכל זענען ניט גיווען פארשלאסען, זיי זענען גאר גיווען פארמאכט, איז גלייך ווי זיי וואלמען גיווען פארשלאסען אהל הפרוכת שעלוי אינה פוסלה אבער אז די טירען פון היכל זענען אפען עס איז גאר גיווען פארהאנגען מיט אפרוכת מעג מען שעקמען ריא שלמים: (ג) העולה והאיש והשלמים בין של יחיד בין של צבור אעולה אונ אאשם אונ שלמים. סיי אעלעקע וואס אאיינגעלעך מעקמט פריינגט פאר זיך אליין, אונ סיי וואס עס ווערט געפריינגט פאר אצבור, פאר אלע ידינים וועגן זריקת דם שלשתן על בני הסובה שיה לעלם דאס בלוט שפריצן אויף דעם מזבח פון די דריי ערליי קרבנות איז אייביג גלייך וביצד דא עושה וויא זאל ער טאהן כשליקת הדם במקום ווען דער פהן נעמט דם בלוט אין געקוין וזרק מסנו במקום שתי זריקות על שתי זוויות הסובה באלכסון שפריצט ער פון דעם בלוט מיט דעם געקוין צוויי שפריצען אויף צוויי ווינקלען פון מזבח און דער קרית פתי הסובה למטה פון האלבען מזבח אונ גיבעריגער על קרן מזרחית צפונית ועל קרן מערבית דרומית איין שפריץ אויף דעם ווינקול מזרח צפון, דעם אנדערען שפריץ אויף דעם ווינקול מערב דרום ומתכוין כשזוקקת הדם על הקרן שהיה חרס מקוץ על הזווית כמין גם ער זאל אכטונג געבין ווען ער שפריצט די בלוט אויף דעם ווינקול זאל די בלוט ארומגעקען דעם ווינקול פון ביידע ווימען ווי א' כרי שימצא הדם של שתי פתחות על ארבע כותלי הסובה די בלוט מיט ער האט געגעבן אויף די צוויי ווינקלען פון מזבח זאל דם פגעצין אלע פיר ווענט פון מזבח לפי שנאמר בעולה ובשלמים קרב וזיל ביי א' עולה אונ ביי שלמים שלמים קרב וזיל ארום מזבח דארף די בלוט ויין אויף אלע פיר ווענט פון מזבח דאזי מדין לאשם מיט די בלוט פון אאשם מודה מען אויך אזוי וישירי הדם נשפכו על יסוד הדרום אונ דיא איבעריגע בלוט זאל מען אויסניסען אויף דעם פוראמענט פון דעם מזבח אין דרום זייט :

וואס ער ברעקט זיינע זינד כמו בעבירות שבין אדם לחבירו דהיינו ריא זינד וואס איין מענטש מודה צו זיין חבר כי אין לו פרה זיינע זינד איז נאם ניט מחיל עד אשר ישיב הגולה והחם והעושה בין ער וועט אוועק געבין צו זיין חבר וואס ער האט ביי אים געגליה ועד אשר יבקש מחילה מאשר הדיק לו אונ בין ער וועט בעטן פון זיין חבר ער זאל אים מחיל זיין אויף דעם וואס ער האט אים צוגעדריקט אז חלבו פני אדער ער האט אים פארשעמט אז ספר עלי לטוהרע אדער ער האט געטן אויף אים ללען הרע או בעבירות שבין אדם לקדוש ונחפרטו לפני אדם אדער ער האט געטאהן עבירות צו קאם גאר מענטשין ווייסן פון די עבירות כי תעושה עבירות בפרהסיא כחלל את השם דער וואס מודה עבירות אונ מענטשין ווייסען פון זיינע עבירות פארשעמט ער דעם נאמן פון נאם, אונ ווען ער מודה השובה ויחייב לתואנו ולתואב עליהם לפני בני אדם או ער מחויב צו קקאנען אונ פרייערין אויף דיא עבירות פאר מענטשין, אלע זאלען ווייסען אז ער מודה השובה לבשר את השם עו' זאל הייליגען דעם נאמען פון נאם וחי שכתוב ב' אחרי שכי' נחמתי דאס זאגט דער פסוק נאכדעם ווי איך האב געטאהן השובה האב איך חרטה מיינע עבירות עיני נחמתי החרס ונחמתי מינע מען ער האט חרטה אונ האט צער אויף דעם וואס ער האט געזינדיגט כי עקר חשבה במדות חלב ווארום דער עיקר השובה איז וואס דאס הארץ זאל אים זיין פארבישערט אויף זיינע זינד וואס ער האט געטאהן ואתי הדעי ספקתי על ידך נאכדעם ווי איך בין געוואקט געווארען האב איך מיר גע' קלאפט אויף די זייט אחרי שטדעתי לפני אדם והחפסיט עיניתי נאכדעם ווי איך בין שוין געוואקט געווארן צו מענטשין אז איך האב געזינדיגט, אונ זייא ווייסען זיין מיינע זינד התאבלתי במשלים נדאם לפני אדם האז איך געטרויערט אונ האב געטאהן אוער' כע זאנען וואס מענטשין זאלען געהן אז איך האב חרטה אויף מיינע זינד כמו סטוק על ידך דהיינו איך האב מיר געקלאפט אויף דיא זייט ונאמר ישור על אנשים ויאמר חסתי וישר תעיתי נאך זאגט דער פסוק ער זאל פארזאמלען מענטשין אונ זאל זאנען פאר פארקרייבט ויטהו ועונו ויהם דר נוס איז מודה אז ער

זי איך האב געזינדיגט אונ דאס גלייכע האב איר

מחמסה ויודיו וצניבת השסא והמחמסה ויודיו בכלל מורה כי המצורע מתחמס וזו חסונה פחותה משלטה חלה כי בהתחמס ומחמס וזו עובד המסא דומה למי שגובל ובסין בידו שלא עלתה לו טעילה לכן מורה ויודיו ירוסח כי הוא בעל החסונה חל"פ שיש לחסונה מדרגות רבות כאשר ביארנו: ואנחנו כן חסדי הדס מפחד תמיד ומקשה לנו יסול ברעס פי' חל"פ שהוא מודע וזוכר יש עליו לפחד תמיד לזול לא השלים מוק החסונה כי הוא לרביה למדרגות רבות ויוסף לזמן בכל יום להשיג המדרגות. גט ייחד אולי יתחדש עליו ילכו וישמר ממנו בכל עת ויוסף ילכת השסא חסיד ויסתכל תמיד אל השסא למצוה אל החסונה ולחלוט מילכו ומקשה לנו יסול ברעס החומר כלנו השלמהי מוק החסונה וזו: משמל תמיד להשיג מדרגת החסונה והיוסף בנפשו ילכת יעמס על זס כי הוא חס לכל וזינו מעיר מנרעתי כלנו וזינו מר: גודל חיובו להכשיר דרכיו בחסון כהסל לפני' ס' גם זינו ומנרע מלכו החומר לו תמיד על כי יסול ביד ילכו ה' יללנו כ"י:ר

ער וויס שוין גיט מער זינדריגען, פון דעספוןוענין זש עליו לפחד תמיד דארף ער שפענדיג מורא האבין איל לא השלים חק המשוכה סאמער האמס ער נאך גיט גיטאן השוכה ווי קען דארף טאן השוכה זי היא צריכה למדרגת רבות ווארום השוכה דארף האבין פיל מדרגות ויוסף אומץ בכל יום להשיג המדרגות אלע טאג ואל ער זיך שטארקין אין השוכה ער ואל האבין אלע מדרגות פון השוכה גם יפחד אולי התחל עליו ייחד נאך ואל ער מורא האבין סאמער נועם דער נאך הרע זיך בעניינן אויף אים אן צו ריידן אים צו נייט עבירות וישמר ספגן בכל עת ער זאל זיך הימנען פאר דעם נאך הרע צוא יעדער צייט ויוסף ראת ה' מעיד ער ואל שפענדיג מער מורא האבין פאר נאמס והפיל תמיד אל ה' לעזרו אל השוכה ולהצילו מצורו ער ואל שפענדיג בעטין צו נאמס עד ואל אים העלפין צו השוכה אונ ואל אים רעמין פון נאך הרע ומקשה לנו יסול ברעס דער וואס מאכט הארט זיין הארץ נועם ער אריין פארין אין אשלעכטם, דאס מיינט מען האמיר כלבו השלמתי חוק השוכה דער וואס פראכט אין זיין הארץ איך האב שוין גיעגריגט וואס עם ניהער צו מיין השוכה וזינט משמל תמיד להשיג מדרגת השוכה אונ ער באשעפטיגט זיך גיט שפענדיג ער ואל קומען צו די מדרגות פון השוכה ולהוסיף בנפשו דאיה אונ ער ואל בעקוקען אין זיך אלע קאל מער מורא פאר נאמס יעגש על זי וועמס ער גישמראפט נוערין אויף דעם זי הוא דס לכב ווייל ער איז גרויס ביי זיך וזינט מכיר מנרעתי נפשו אונ ער דער קענט גיט וואס עם פעלט זיין נשקה ונס אינט מכיר גודל חיובו להכשיר דרכיו ביתרון השוכה לפני' ה' אונ ער דערקענט גיט זיינע גרויסע שולדיגקייט אן צוברייטין זיינע וועגין מיט אגרויסע אנגרייטונג פאר נאמס גם אינט נשפר מצורו האורב לו חסיד אונ ער איז גיט אפערהיט פון זיין נאך הרע וואס ער לויערט אויף אים שפענדיג ער ואל אים מאכין זינדריגען על כן יסול ביד ייחד דריבער קען ער אריין פארין אין די קענט פון דעם נאך הרע ה' יעציל כ"י:ר נאמס ואל אונ קעמין:

האמס געזינדריגט אונ ער פארלאזט די זינד, ער נועמט שוין גיט מער זינדריגען, נועמט נאמס אויף אים רחמנות האבין אף פי' על פי' כי יסודות השוכה שלשה אפילו דיא עיקרים פון השוכה זענען דריי התרפה היודיו וצניבת החסא מען ואל חרקה האבין אויף דעם וואס מען האמס געזינדריגט, מען ואל זאגין רדיו, אונ מען זאל מער גיט זינדריגען התרפה והחיד בכלל מורה אז מען זאגט דאס ווארט מורה, מיינט מען חרקה אונ רדיו מען איז מורה אז מען האמס געזינדריגט דאס איז רדיו אונ מען האמס חרקה וואס מען האמס געזינדריגט זי המתורה מתרעס דער וואס זאגט רדיו גענוים האמס ער חרקה וזין השוכה פחותה שלשה אלה השוכה איז גיט ווייניגער ווי די דריי זאכין זי המתורה ומורה וזי טוב החסא ווארום דער וואס חרקה אויף דעם וואס ער האמס געזינדריגט אונ ער זאגט רדיו, ער פארלאזט אבער גיט די זינד, ער זינדריגט ווייטער דוקא למי שגובל ורשע בודו שלא עלת לו סבילה איז דאס גרייך ווי אייער איז זיך סובל אונ ער האלט אשרין אין האנט, איז די סבילה נאר גיט, ער קען גיט ריין ווערין, ווי אזוי קען דער מענטש ריין ווערין פון זיינע זינד אבער וויל נאך ווייטער זינדריגען און מורה וצניב ירוסח אבער אז ער איז מורה אז ער האמס געזינדריגט אונ ער פארלאזט די זינד, ער נועמט שוין גיט מער זינדריגען, אויף דעם מענטש האמס נאמס רחמנות כי הוא בעל השוכה ער הייסט אבעל השוכה אף על פי' שלש להשוכה מדרגות רבות באשר ביארנו אפילו צו השוכה איז דא פיל מדרגות ווי מיר האבין שוין גיזאנט, פון דעספוןוענין מורה וועזוב אליין אז ער זאגט רדיו אונ נועמט שוין גיט מער זינדריגען הייסט אויך אבעל השוכה אמר אונ כן אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לנו יסול ברעס נאכדעם האמס שלמה גיזאנט וואוהל דעם מענטש וואס שרעקט שפענדיג אונ דער וואס מאכט הארט זיין הארץ ער ואל גיט מורא האבין נועמט ער אריין פאלין אין אשלעכטם מרדש דער מיינונג פון דעם פסוק איז אף על פי' שראו מורה סגן אפילו דער מענטש האמס שוין גיזאנט רדיו אונ

למשך מלח דוא יהוה נפש יהו יהו יהוה רוח יוד הא ואו הא נשמה יהוה תיה יחידה ת דמילי יהוה אל שם בן
שבעשים בניקוד חולם :

כב וּשְׁתֵּי תָרִים אָו שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה
אֲשֶׁר תִּשְׁיֶה יָדוֹ וְהָיָה אֶחָד חַטָּאת
וְהָאֶחָד עֲלָהּ: כג וְהָבִיא אֹתָם בְּיוֹם
הַשְּׁמִינִי לְטַהַרְתּוֹ אֶל־הַבֵּהֶן אֶל־
פֶּתַח אֹהֶר־מוֹעֵד לְפָנַי יְהוָה: כד וְלָקַח
הַבֵּהֶן אֶת־כֶּבֶשׂ הָאֵשֶׁם וְאֶת־לֶגֶן
הַשֶּׁמֶן וְהִנִּיף אֹתָם הַבֵּהֶן תִּנוּפָה
לְפָנַי יְהוָה: כה וְשָׁחַט אֶת־כֶּבֶשׂ
הָאֵשֶׁם וְלָקַח הַבֵּהֶן מִדָּם הָאֵשֶׁם
וְנָתַן עַל־תִּנוּךְ אֶזְנֵי־הַמַּטְהָר
הַיִּמְנִית וְעַל־בֵּהֶן יָדוֹ הַיִּמְנִית וְעַל־
בֵּהֶן רִגְלֵי הַיִּמְנִית: כי וּמִן־הַשֶּׁמֶן יָצַק
הַבֵּהֶן עַל־כַּף הַבֵּהֶן הַשְּׂמַאלִית:

כב ותרתין שפנינין או
תריין בני יונה דיי תרביק
ידיה ויהי חד חטאתא
וחד עלתא: כג ויהי
יתהון ביזמא תמינאה
לדכותיה לות פהנא
לתרע משפן זמנא קדם
י: כד ויסב פהנא ית
אמרא דאשמא ויתלוגא
דמשחא ויריס יתהון
פהנא ארמא קדם י:
כה ויפוס ית אמרא
דאשמא ויסב פהנא
מדמא דאשמא ויתן על
רום אודנא דמדפי
דימינא ועל אליין רגליה
דימינא ועל אליין רגליה
דימינא: כו ומן משחא
יריק פהנא על ידא
דכפהנא דשמאלא:
ת"א על פיין . יכמות קד ועל סין .
מנחות ח :

שפתי חכמים

רש"י

ו דק"ל דשמש שם יום שמיני להלכת הלכיים שיהו סבור זס
לינו דלכ ביום שמיני מיכא פרככונז ועל כדכין לינו סבור קודם
לכן ועל אז שרש שמיני ללללים כו' שזס ז"כ נקרא ספרה
פלסמא משכר ופוסכ . וכן להקבות מנ"ל סכוא שמיני להלכא
למיל ויהי ביום שבעיני יכלל ודאי' השמיני קאי על השביעי וקף
לל ס' כלום משום דלעיל כס' ויסב עמון ללכלו שבעת ימים וקכ' יס'יס
פירוש לתורת אלהים
כב) ושתי תרין אונ צוויי אלטע טויבין או אדער שני בני
ינה צוויי יונגע טויבען אשך ונאס ער פאר מאגט תיה
אונ עם זאל זיין אחד איינס אחרמאת ואחר אונ
ציינגס זאל זיין אעולה: כג) ויביא אוהם אונ ער
זאל וייא כריינגען אין דעם אכטען טאג צוא זיין
כריינגען אל חכהן צום כהן אל פתח צוא דער טיר פון
אוקר מועד לפני יי פאר נאט: כד) ולקח אונ דער כהן
זאל נעמען דאם לאם פון דעם שולד אפפער ואת
ליג השמן אונ דעם לוג אייל ותיף אונ דער כהן זאל

נביאים מלכים ב ח

למשך מלח דוא עבאות נפש צב צבא עבאות רוח יהוה נשמה דנצח
דנצח יהוה היה יחידה יהוה אל שם בן שבעשים:

וּתְמַלֵּךְ מִדָּבָר אֶל־גְּחוֹזֵי גַעֲרֵי אִישׁ־הָאֱלֹהִים לְאֶמֶר
(ס) ומלכא מליל עם גחוי
תלמירא דגבויא דוי למימר

אֲשֶׁר עִי בָּעַן לִי יְהוָה בְּרַבְרָתָא רַבְרָתָא אֲרִישֵׁעַ :
 (ב) וְהוּהוּ הוּא מְשַׁמְעֵי לְמַלְכָּא יַת דְּאֲחֵי יַת מִיקָא וְהוּא אַהֲמָא דְּאֲחֵי יַת בְּרַת קַבְלָא קָדָם מַלְכָּא עַל בִּיחָה וְעַל חֲקִלָּה וְאִמְרַן נְחֻזֵי רַבּוּנֵי מַלְכָּא דְּאֲהֲמָא וְדִין בְּרַת דְּאֲחֵי אֲרִישֵׁעַ : (ג) וְשִׂאֵל מַלְכָּא לְאַהֲמָא וְאַשְׁמַעִיאת לִיה וּמִנֵּי לָהּ מַלְכָּא נִוּוּהָ חַד לְמִיקָר אַחֲבִי יַת בַּר דִּיכָה וְיַת כָּל עֲלֵלַת חֲקִילָא מִיּוּמָא דְּשִׁבְמַת יַת אַרְעָא וְעַד בָּעֲזוּ : (ד) וְאַהֲמָא אֲרִישֵׁעַ דְּמִשְׁק וְבַר הַבַּד מַלְכָּא דְּבָרָם סָרַע וְאַחֲזָוָא לִיָּה לְמִיקָר אַתָּא נְבִיאֵי דִּין עַד הִלְבָּאִוּוּ וְאַמְרַן

סַפְרָהּ נָא לִי אַתְּ כָּל־הַנְּדֻלוֹת אֲשֶׁר־עָשָׂה אֲלִישֵׁעַ :
 ב וַיְהִי הוּא־מִסְפָּר לְמַלְךְ אֶת־אֲשֶׁר הָחִיה אֶת־הַמֶּלֶךְ וְהִנֵּה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־הָחִיה אֶת־בְּנָהּ צַעֲמַת אֶל־הַמֶּלֶךְ עַל־בֵּיתָהּ וְעַל־שָׂדֶהּ וַיֹּאמֶר נְחֻזֵי אֲדִנֵי הַמֶּלֶךְ זֹאת הָאִשָּׁה וְזֹה־בְּנָהּ אֲשֶׁר־הָחִיה אֲלִישֵׁעַ :
 ג וַיִּשְׂאֵל הַמֶּלֶךְ לְאִשָּׁה וְתַסְפֶּרְלוּ וַיִּתֵּן־לָהּ הַמֶּלֶךְ סָרִיס אֶחָד לֵאמֹר הֲשִׁיב אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ וְאֵת כָּל־תְּבוּאוֹת הַשָּׂדֶה מִיּוֹם עֹזְבָה אֶת־הָאָרֶץ וְעַד־עַתָּה : ד וַיָּבֵא אֲלִישֵׁעַ דְּמִשְׁק וּבְנֵי־הַרְדּוּ מַלְכֵי־אַרְם חֲלָה וַיַּגִּדְלוּ לֵאמֹר בֵּא אִישׁ הָאֱלֹהִים עַד־הַגֶּזֶה : ה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־חֻזֵּה־אֵל קַח בִּידְךָ מִגֶּזֶה וְלֶךְ לִקְרֹאת אִישׁ הָאֱלֹהִים וְדַרְשֵׁת אֶת־יְהוָה מֵאוֹתוֹ לֵאמֹר הֲאֵחִיה מַחְלִי זֶה :

מַלְכָּא לְחֻזָּל סָב בִּידְךָ חֲקִירָבָמָא וַאֲיִנֵּל לְקַדְמוֹת נְבִיאֵי דִּין וְחֲתַבַּע יַת פְּתִיקָא דִּין מַצִּיה לְמִיקָר הָאִישִׁי מִקְרַע דִּין :

רש"י

מצודת דוד

(ד) וַיָּבֵא אֲלִישֵׁעַ דְּמִשְׁק . להחזיר את נחזי כחשוכה : (ב) כל הנדולות . כל הנסאות הנדולות אשר עשה כי לא ידע כספי מצולס : (ג) ויבי סוס מספר . בעת שספר לפיך מה שספסו עלישע את בן ססומיח קרס מקרס סלס : או ססומיח עם צבס לטוס אל העלך בעבור יחסם : (ד) הסיכ . אמר להשיב לה סלל וסך ססוסם ססדה אשר גדל סס מעט עוסס את ססוס ער עסס :

כתובים משליכה

לחֲמִישֵׁי סִיסַר וּמַלְכוּת ד'ו"א שִׁין דַּלֵּת יוֹד נִשְׁפָּשֵׁן שִׁין דַּלֵּת שִׁין דַּלֵּת יוֹד רִוּחַ יֵאֵהְרֹנְהוּי נִשְׁמַח דִּיסוֹר א אַרְדְּנָא אֲרִנֵי נִשְׁמַח אֲרִנֵי רִוּחַ אֲלַף דַּלֵּת נוֹן יוֹד נִשְׁמַח וּמַלְכוּת יוֹד וָו הוּוּ יְהִי יְחִידָה דִּיסוֹר יְהִיָּה יְהִיָּה יְחִידָה וּמַלְכוּת אַל שֵׁם ב"ן שְׁבַעֲשִׁית :

(א) חִיוּרֵי דְּרַבְרָתָא כְּגַנְדִּי דְּפִאָמָא סְלִתָּא דְּסַלִּיל פְּסִיאִית : (ב) קְדָשֵׁי דְּרַבְרָתָא וּמַצִּי דְּמִסְנַתָּא דְּחִימָא עַל אֲוִרָא דְּשִׁמְעָא : (ג) אִיף קְרִירָתָא דְּחִלְנָא בְּיוּמָא דְּרַבְרָא הִיבְנָא אֲוִרָא מְהִימָא לְמִשְׁרָרֵי וּנְפִישֵׁי דְּמִרְחֵי מְהִיפִיךְ : (ד) לְיוּמָא דְּעֲנִי וְרוּחָא וּמְסָרָא לֵא :

רש"י

מצודת דוד

(א) חִיוּרֵי דְּרַבְרָתָא כְּגַנְדִּי דְּפִאָמָא סְלִתָּא דְּסַלִּיל פְּסִיאִית : (ב) קְדָשֵׁי דְּרַבְרָתָא וּמַצִּי דְּמִסְנַתָּא דְּחִימָא עַל אֲוִרָא דְּשִׁמְעָא : (ג) אִיף קְרִירָתָא דְּחִלְנָא בְּיוּמָא דְּרַבְרָא הִיבְנָא אֲוִרָא מְהִימָא לְמִשְׁרָרֵי וּנְפִישֵׁי דְּמִרְחֵי מְהִיפִיךְ : (ד) לְיוּמָא דְּעֲנִי וְרוּחָא וּמְסָרָא לֵא : (א) חִיוּרֵי דְּרַבְרָתָא כְּגַנְדִּי דְּפִאָמָא סְלִתָּא דְּסַלִּיל פְּסִיאִית : (ב) קְדָשֵׁי דְּרַבְרָתָא וּמַצִּי דְּמִסְנַתָּא דְּחִימָא עַל אֲוִרָא דְּשִׁמְעָא : (ג) אִיף קְרִירָתָא דְּחִלְנָא בְּיוּמָא דְּרַבְרָא הִיבְנָא אֲוִרָא מְהִימָא לְמִשְׁרָרֵי וּנְפִישֵׁי דְּמִרְחֵי מְהִיפִיךְ : (ד) לְיוּמָא דְּעֲנִי וְרוּחָא וּמְסָרָא לֵא :

פירוש ע"מ

(א) חִיוּרֵי דְּרַבְרָתָא כְּגַנְדִּי דְּפִאָמָא סְלִתָּא דְּסַלִּיל פְּסִיאִית : (ב) קְדָשֵׁי דְּרַבְרָתָא וּמַצִּי דְּמִסְנַתָּא דְּחִימָא עַל אֲוִרָא דְּשִׁמְעָא : (ג) אִיף קְרִירָתָא דְּחִלְנָא בְּיוּמָא דְּרַבְרָא הִיבְנָא אֲוִרָא מְהִימָא לְמִשְׁרָרֵי וּנְפִישֵׁי דְּמִרְחֵי מְהִיפִיךְ : (ד) לְיוּמָא דְּעֲנִי וְרוּחָא וּמְסָרָא לֵא : (א) חִיוּרֵי דְּרַבְרָתָא כְּגַנְדִּי דְּפִאָמָא סְלִתָּא דְּסַלִּיל פְּסִיאִית : (ב) קְדָשֵׁי דְּרַבְרָתָא וּמַצִּי דְּמִסְנַתָּא דְּחִימָא עַל אֲוִרָא דְּשִׁמְעָא : (ג) אִיף קְרִירָתָא דְּחִלְנָא בְּיוּמָא דְּרַבְרָא הִיבְנָא אֲוִרָא מְהִימָא לְמִשְׁרָרֵי וּנְפִישֵׁי דְּמִרְחֵי מְהִיפִיךְ : (ד) לְיוּמָא דְּעֲנִי וְרוּחָא וּמְסָרָא לֵא :

מצורע יום ה כתובים

תרגום

ורוח נפשם אין איש מתהלל במתת שקר: ה בארץ אפים לא אית דמדמי נבא
יפתה קצין ולשון רכה תשבר גרם:
דמשהבנה בטהובתא
דשקרא: (ח) הנגידותא

דרוחא משהרגי רשאנא ומלהא רפיקהא הברא גרמא:

מצורת דוד

על המסר ולא יבא שאלו מיוכה לער המלטים כן ארש המעטם עליו:
בחת מתן למי וסבך דממריי כי זכס ירכה לער המלטים: (כ) דמך
מטיס. אם הקלין יכעוס על מי והוא מלריך השו נכביל הכעס
ולא ישיב מלרים אז עבדור זס יסופה עמנו הקלין ומתה חמתו:
ולשון רכה. ואם יוסף להכל למולו רכות אז הדבר הוא משנה
ומכבול קושי הכעס מכל וכל:

מתהלל כו' שאומר כך וכך לזכה חתן והוא משקר וכלה עיפ
עניים למהנתן ולוינה בלה: (ה) בארץ אפים וכו'. עבדור
שהקב"ה מלריך השו יתנו לב הכווסמים לפתותו בתשובה
ותפלה: ולשון רכה. כתפלה ותחנונים: תשבר גרם.
עלם קושי הגזרה:

פירוש עברי טיי"ש

ריא ארימק לייט האפען דרויף עם ואל וייא אן
קומען געלט פון ויין נאב און האבין צער פון דעם
וואס עם קוקט וייא ניט אן: (ה) בארץ אפים יפתה
קצין נאט דער לענגערט אונ האלט אויף ויין צארין
אונ ווערט ניט גיצאלט פון די רשעים אונ ווערט
איבערגיעט ווען דיא יוגינגער טוהען השובה
אונ בעטן איהם מיט תפלה ולשון רכה תשבר גרם אונ
אויך לשון רדיינו ווען אפענמש קעם מיט גרעם אונ
צו נאט דא צו גרעקט דעם קיין פלויר דיא
ששאקע גיירה וואס אויף איהם און נגיד גינווארין:

לשולחי איין בגלויבמער שלוח צו די וואס שיקען
איהם ער טוהט ניט פרקערט ונפש אדוני ישיב אונ
דאס לייב פון ויין האר דער קוויקט ער גלייך וויא
אקאקמע זאך דער קוויקט איינעם אום זיכער:
(ה) גשיאים וריח הייט אין אזוי וויא עם גייט וואלקענס
אונ עם און דא ווינמען אונ עם רעניקט ניט
ועגען דאך די קענטשין זיך מצער. אזוי איז איש
מתלה בפתת שקר ווען אפענמש בריקט זיך מיט
מפאלשע געבן ער דריינו ער זאמט אזוי פיל געלט
וועל איך געבען צום נבאי צדקה ער זאל עם צו
טיילען צו ארימק לייט און לסוף גיט ער ניט אונ

עיקר תוי"ט

משנה חולין פ"א

ברטנורא

הכל שוחטין. בגמ' פריך הכל שוחטין לכתחלה ושחיטתן כשרה דיעבד דמרישא משמע דהאי דמרבי' מהכל שוחטין
לכתחילה (ח) ובסיפא משמע דמי מרבי' מהכל דיעבד מרבינן ליה חבל לכתחילה לא חתרבי והא ליכא למימר
כולה מתני' לכתחילה ודחלה קתי דכין דמתן הכל שוחטין פשיטא דכשרה ובמסקנא תמרשא מתני' בגמ' דכי הכל שוחטין
כל המומחים היודעים הלכות שחיטה (ב) שוחטין וזע"פ שאין מוחזקין שלא שחטו לפנינו ג' פעמים לזכות אם יש בהן
כח שלא יתעלפו (ג) שחיטה
והוא לרבי שיהיה גד"ה
דחשיב מומחים בזמן שאלו
המוסרים לו לשחוט יודעים
ומכירים בו שודע הלכות
שחיטה הכל אם אין יודעים
בו אם יודע הלכות שחיטה לא ישחוט ואם שחט בודקין
אותו ואם יודע הל' שחיטה שחיטתו כשרה: חוץ מחש"ו.
דחשי' דיעבד ויודעים הל' שחיטה אסור לאכול ממשחיטתן
דחמיר הן מוחזקין להקל שאין בהם דעת: וכולן
משמע דלא חש"ו גידולא קאי (ד) אלף חף אחין יודעים
ליתיה קמן דלדבדיק ושחט והמרים רוחין אותו שחיטתו כשרה ולית הלכתא כי האי מתני' אלף חש"ו דאין
חמרים רוחין אותו וליתיה קמן דלדבדיק שחיטתו כשרה דרוב מלוין אלל שחיטה מומחין הן וחף לכתחלה שוחטין חש"פ
שאין חמרים רוחין אותו: שחיטה עכו"ם. חפ"י בהלכתא

כלי אמנטי דהוד ומלכות דייניס א אל אלה אלהי אלה ם (ב) דודאי לא אחי לאשטע'
אלה חמתי דרעביך דמי
דפשיטא לן שחוטת מהי חמי
למעמד קרס כתיב וזכחת:
(ג) הנהיה דלכתב כתיב דהנכחא
ומכירי לכו: (ג) ל' טייטות
ותלמיטו הלכ שאין יכ' ללאוט
מכת חרב וסכין אפי' בנהמה כמו ותחטפנה הכתולת:
(ד) ושיבי לדודיה נמי קאי דדוקא דיעבד מכשרין שחיטתן
הכל לכתחלה לא אפי' בנחמרים עע"ג. הר"ג ומחז"ט:

שחיטתו כשרה. חוץ מחרש שומה
וקמן שמא יקלקלו בשחיטתן. וכולן ששחטו
ואחרים רואין אותן שחיטתן כשרה. שחיטה עכו"ם
שחיטתו כשרה ל' שחוט ואם שחט בודקין
אותו ואם יודע הל' שחיטה שחיטתו כשרה: חוץ מחש"ו.
דחשי' דיעבד ויודעים הל' שחיטה אסור לאכול ממשחיטתן
דחמיר הן מוחזקין להקל שאין בהם דעת: וכולן
משמע דלא חש"ו גידולא קאי (ד) אלף חף אחין יודעים
ליתיה קמן דלדבדיק ושחט והמרים רוחין אותו שחיטתו כשרה ולית הלכתא כי האי מתני' אלף חש"ו דאין
חמרים רוחין אותו וליתיה קמן דלדבדיק שחיטתו כשרה דרוב מלוין אלל שחיטה מומחין הן וחף לכתחלה שוחטין חש"פ
שאין חמרים רוחין אותו: שחיטה עכו"ם. חפ"י בהלכתא

אפי' דא תכל שחיטתו אע"פ יודין וואס ווייסין דיא
דינים פון שחיטה אונ זיי ווילען שעבטין.
קעג קען וייא לאזין שעבטין. אפי'ו קען האט
נאך נאר ניט גייערן אז וייא קענען שעבטין. פון
דעפטונעגן קעג קען וייא לאזין שעבטין. אָבער
אז קען ווייס ניט אויב ער ווייס דיא דינים פון
שחיטה, זאל קען איהם ניט לאזין שעבטין, אונ
אויב ער האט גישאקטין, פרוקט מען איהם נאך
דער שחיטה אויב, ער ווייס די דינים פון שחיטה,
ישחיטן בשרה. און וייער שחיטה קשר חיי סתרי' שחט

אפי' דא תכל שחיטתו אע"פ יודין וואס ווייסין דיא
דינים פון שחיטה אונ זיי ווילען שעבטין.
קעג קען וייא לאזין שעבטין. אפי'ו קען האט
נאך נאר ניט גייערן אז וייא קענען שעבטין. פון
דעפטונעגן קעג קען וייא לאזין שעבטין. אָבער
אז קען ווייס ניט אויב ער ווייס דיא דינים פון
שחיטה, זאל קען איהם ניט לאזין שעבטין, אונ
אויב ער האט גישאקטין, פרוקט מען איהם נאך
דער שחיטה אויב, ער ווייס די דינים פון שחיטה,
ישחיטן בשרה. און וייער שחיטה קשר חיי סתרי' שחט

(ה) שאין שחיטה אלא בישראל. אבל עכו"ם כיון דלאו בחוה"ט
בז"ש סוף בשמיטה הו"א לה כעשה מלאכה. כ"ר. וכו'. וכו'. כ"ס
מ"ט מסו' דכתיב ושמרתם ולקחתם למוט שבו' כר וזכיתם לכל מ"מ: וכו'.
ו"ז: (ט): (י) כל' דתקריבט ע"ג דאשירה בהנחה כדמתן כמ"ג
כ"ב דע"ג: (י) לפי שטובי' ע"ג מלוקים לנ' מלוקים אה"מ מן
הידיעין למשום אזהר' כ"ס
נהני' אל שמואל הלשונות
נזכר בלמחן והכריז הירושמי'
לכל ויבאר אותו עשירי' ומתנסי'
בשלל כ"י והתקל כ"י כ"ס
השוכרי' לאותן פלוני' הידועי'
כפי מה שלמדו ממכתיבם
בכר וכן כ"י: טוב עובדי ע"ג.

**גבלה וטמאה במשא. השוחט בלילה וכן הסומא
ששחט שחיטתו כשרה. השוחט בשבת וביוה"כ
א"ע"פ שבתחייב בנפשו [6] שחיטתו כשרה:
(ב) השוחט במגליד בצור ובקנה שחיטתו כשרה.
הכל שוחטין ולעולם שוחטין ובכל שוחטין. הו"ן**

וישראל עומד על גביו וכלה (ה) אבל אינה חסורה בהנחה
(ו) דדוקא שחיטת מין החזק לע"ז (ז) חסורה בהנחה
דסתם מהשחט מין לע"ג אבל עכו"ם החמור כלן הוא
מחולק שטעשה אלוותיבן דיביין: וכו' במשא. במשא.
כדכתיב והגושא את וכלה
וגו' ואע"פ שלא נע ולא היה
לצ"ר לחתני דכיון דגבלה
היא בידוע שגבלה מעמאה
במשא אלא לומר לך ד
מעמאה במשא בלבד ויש
לך אחרת שמעמאה אף בגבלה ואינו זו תקרובת ע"ג:
השוחט בלילה וכן הסומא. תנא שוחט בלילה
דומיא דטומא מה טומא כהפלה אף השוחט בלילה כהפלה
ובכאי הוא דתנא שוחט דיעבד אין לכתחילה לא אבל
כשאבוקה כנגדו אפי' לכתחילה שוחטים בלילה:
השוחט בשבת. אע"פ שפסא היה מויד (ח) היה מתחייב
בנפשו: שחיטתו כשרה. ומיזה חסורה באכילה ליומא
לדהכי תני בשבת וביוה"כ לאקושי שבת ליוה"כ מה יוה"כ
חסורה באכילה כל אותו היום משום עימאי אף בשבת חסור.
באכילה כל אותו היום וממאי שבת מותרת בין לו בין
לאחרים והשוחט לחולה בשבת בביתו קא רחש מותר
לבראי לאכול (ט) ממה: בזהו שבת כשר חי אבל לא מבוטל
שמה ירבה כשנילו: (ב) מגליד. יש לה שתי פיות האחת
חלקה כסבין והא' חי בה פנימות וכל שיהיה חלקה אין
שוחטין לכתחילה גיירה שמה ישחוט בלד הפגום ולה"ג תני
השוחט דמשמע דיעבד אין לכתחילה לא ושחטין מזה
דסכין פגומה ויש בה כדי לשחוט מן הפגם ולהלן חסור
בשחוט בו לכתחלה אא"כ כרך הפגם בגבד או כגמי
לצור ובקנה. מתני' מיירי בצור ובקנה שחיטתו כשרה
לכתחלה לא אבל במחזור עשיקרו וי' דיעבד פסול (יא) ותלוש
אמור אפי' לכתחלה שרי: צור. סלע מחוד
ולסון מקרא הוא ותקא לפורה לור ותכרות: הכל שוחטין.
לחתויי ישראל מומר לעבירה א' או אפי' לעבירי'
ארכה שמוח' לכול מקיעטו והוא שלא יבא מומר לע"ג (יב) או
הסכין ומוח' לו מפני שחוקו שאינו עורה וזכר וישראל כסור
לאחר שחטו אם הוא יבא שחטתו כשרה. ואלו הלוקים
שחיתתו פסולה אא"כ ישראל עומד ורואה השחיטה מתמלה ועד סוף:
ולעולם שוחטין. בין ביום בין בלילה לאור
האבוקה בין בראש הגג ולא חייבין שמה ויחמור לגנא השמים
עלה לשחוט (יד) וכן שוחטין בראש הספינה (טו) דמוכח

וכתקל הוב החתקין אחו"ל כל' הוב הכריס שח"ל ללא טובדי ע"ג
אלא מעט' אלוותים בדידים. כ"ר"מ: (ה) דלאו בתרי' לא יוכל
שולמיה כדלשכתן כעבדל כמיר כע"ג כ"ב ודחיותו. וכו'.
כ"ר"מ: סל דלחתיב מותר. למ"ט וי"ב כ"ה"מ והיבד' ולחוסה
בשמיטתו ירבה כ"י וכו' ומתני' לא עוקמת' כמיר
דשמיטתו כשרה קמי' ל"ב לו"ט' לחתיב כ"י א"כ אמתי' כשר
לחתיב כל הוי ממלני שבת ע"ג כ"ר"מ כעמאה דקמן דשמיטתו
פסולה. וי"ל דקמן מירי כפרה"ס אה"כ בלע"ט. וע"ל
דמשום פסא א' לא חשיב מומר. חוס'. אבל כ"ר"מ: והסור
שחט דבתיב לסור אף לחתיב. וע"ל חו"ט: (ט) גמ' מ"ט
כיון דלא' לזית כשר בלד שחיטת דרפתא חלקה קא בחטה פי'
רש"י וינא לתיגור טמא ירבה כולס' בשביל כ"י' דהא דהא משום
הסוף זית חולה כתי' למשחט כולס': [6] בשבת כקילה
כ"ר"מ: כ"ר"מ: (י) משום זור א' לעקמן לוקמיה הכי אבל
קנה הוי' דמיירי בקי' שחיטתו דגל בלע"ט דלעקמן חוס': (יא) גמ'
לפי' מקרא דשחיטת דתגוש. ועיין חו"ט: (יב) באגרו
שחור נבלה. מומר נבל החמור כולס'. ה"ס: (ג) לפי
שעיקר בדידו נ"כ בהמלה שבת כפרה"ס היה הוי כש"ס לכל
דכ"י. כ"ר"מ: (יד) דשחיטתו פסולה כדמתן פ"ב ע"ג (טו) ל'
כ"י אפי' דמן כ"ר"מ מ"ט מן שוחטין לחון כ"י כהא
הספינה

לך אחרת שמעמאה אף בגבלה ואינו זו תקרובת ע"ג:
השוחט בלילה וכן הסומא. תנא שוחט בלילה
דומיא דטומא מה טומא כהפלה אף השוחט בלילה כהפלה
ובכאי הוא דתנא שוחט דיעבד אין לכתחילה לא אבל
כשאבוקה כנגדו אפי' לכתחילה שוחטים בלילה:
השוחט בשבת. אע"פ שפסא היה מויד (ח) היה מתחייב
בנפשו: שחיטתו כשרה. ומיזה חסורה באכילה ליומא
לדהכי תני בשבת וביוה"כ לאקושי שבת ליוה"כ מה יוה"כ
חסורה באכילה כל אותו היום משום עימאי אף בשבת חסור.
באכילה כל אותו היום וממאי שבת מותרת בין לו בין
לאחרים והשוחט לחולה בשבת בביתו קא רחש מותר
לבראי לאכול (ט) ממה: בזהו שבת כשר חי אבל לא מבוטל
שמה ירבה כשנילו: (ב) מגליד. יש לה שתי פיות האחת
חלקה כסבין והא' חי בה פנימות וכל שיהיה חלקה אין
שוחטין לכתחילה גיירה שמה ישחוט בלד הפגום ולה"ג תני
השוחט דמשמע דיעבד אין לכתחילה לא ושחטין מזה
דסכין פגומה ויש בה כדי לשחוט מן הפגם ולהלן חסור
בשחוט בו לכתחלה אא"כ כרך הפגם בגבד או כגמי
לצור ובקנה. מתני' מיירי בצור ובקנה שחיטתו כשרה
לכתחלה לא אבל במחזור עשיקרו וי' דיעבד פסול (יא) ותלוש
אמור אפי' לכתחלה שרי: צור. סלע מחוד
ולסון מקרא הוא ותקא לפורה לור ותכרות: הכל שוחטין.
לחתויי ישראל מומר לעבירה א' או אפי' לעבירי'
ארכה שמוח' לכול מקיעטו והוא שלא יבא מומר לע"ג (יב) או
הסכין ומוח' לו מפני שחוקו שאינו עורה וזכר וישראל כסור
לאחר שחטו אם הוא יבא שחטתו כשרה. ואלו הלוקים
שחיתתו פסולה אא"כ ישראל עומד ורואה השחיטה מתמלה ועד סוף:
ולעולם שוחטין. בין ביום בין בלילה לאור
האבוקה בין בראש הגג ולא חייבין שמה ויחמור לגנא השמים
עלה לשחוט (יד) וכן שוחטין בראש הספינה (טו) דמוכח

בשחוט בו לכתחלה אא"כ כרך הפגם בגבד או כגמי
לצור ובקנה. מתני' מיירי בצור ובקנה שחיטתו כשרה
לכתחלה לא אבל במחזור עשיקרו וי' דיעבד פסול (יא) ותלוש
אמור אפי' לכתחלה שרי: צור. סלע מחוד
ולסון מקרא הוא ותקא לפורה לור ותכרות: הכל שוחטין.
לחתויי ישראל מומר לעבירה א' או אפי' לעבירי'
ארכה שמוח' לכול מקיעטו והוא שלא יבא מומר לע"ג (יב) או
הסכין ומוח' לו מפני שחוקו שאינו עורה וזכר וישראל כסור
לאחר שחטו אם הוא יבא שחטתו כשרה. ואלו הלוקים
שחיתתו פסולה אא"כ ישראל עומד ורואה השחיטה מתמלה ועד סוף:
ולעולם שוחטין. בין ביום בין בלילה לאור
האבוקה בין בראש הגג ולא חייבין שמה ויחמור לגנא השמים
עלה לשחוט (יד) וכן שוחטין בראש הספינה (טו) דמוכח

**ליבט צוזאמען מעג מען איהם לאזין שעבטין שחיטתם
בשבת וביום הפסחים או איינער האם גישאכטין אום
שבת אדער אום יום כפור בשוגג (אומגעריין) וייל
ער האט פארנעמט אן עס איז שבת אדער עס איז
יום כפור אף על ג' ש' שחתיב בנפשו אפילו אז ער
וואלט גישאכטין במזיד וואלט איהם קאמען מיטהר
פאר דעם שעבטן. פון דעסמווענין שחיתו כשרה
איז זיין שחיטה קשר, און בייא גאכט קאך יום
כפור אדער קאך שבת מעג מען קאכין די פלייש
און עסין: ב' שחיטתם בגלג' ד' אז ער האט גישאכטין
מיט אפעסער וואס מען שניידט מיט אים הבוואה,
פון איין זייט איז דער שארף גלאט, און פון דיא
אנדערע זייט איז דער שארף מיט שפיצען, אז ער
האט גישאכטין מיט די גלאמע זייט איז די שחיטה
קשר בדיבונגה' שחיתו כשרה ואז ער האט גישאכטין
מיט אשטיין און גאנצן אדער איינער וואל
אדער כ"ט א' אגראו לשפעקיל וואס ער איז
שארף איז די שחיטה קשר תכל שחיטתו אלע קענין
בייא נאכט פאר אפלאוה פיער אדער פ' צוויי**

גייען אז ער האט גומ גישאכטין שחיטתו כשרה איז
זייער שחיטה קשר שחיטתו טוב בוכים בגלג' אויב
אגעצענדינער האט גישאכטין אבדוקה, אפילו
איז וואס ווייס די דינים פון שחיטה איז גישאכטן
דער ביי, און ער האט גייען אז דער געצענדינער
האט גישאכטין וויא דער רין איז פון דעסמווענין
איז דיא הבקה אבדוקה, גליקן וויא זיא וואלט
גישיינערט ופסאחא במשא אז מען טראגט די בקוה
אפילו מען רירט זיא ניט אן, פון דעסמווענין
נערט מען קמא השחט בליה או איינער וואס ווייס
די דינים פון שחיטה האט גישאכטין בייא נאכט
אין דער פינגסער ובו חסיא ששחט אדער אבלינדער
וואס ווייב די דינים פון שחיטה האט גישאכטין
אפילו בייא קאג שחיתו כשרה אז וייא האבין
גישאכטין איז די שחיטה קשר אבער אז מען זעהט
אבלינדער וויל שעבטן אדער איינער וואל
שעבטן בייא נאכט אין דער פינגסער דארף מען
איהם ניט לאזין שעבטן אבער אז ער וויל שעבטין
בייא נאכט פאר אפלאוה פיער אדער פ' צוויי

מלתא דלנקר ספינתו הוא קריך ולא לשר של יום קשיע : ובכל שוחטין : בין בזוכיות בין בקרומית של קנה שהוא עשב הגדל בצלם שחיות כסכין אבל בקנה עמלו אין שוחטין בו לכתחילה מפני קיסמין קושיים ממנו ונוקבין הסימנים וזאת למענד מלדה : מוגל קציר : שקורין זה התבואה שפנימיותה נפוחה כולן ללד לא בשפוע : מנירה : סכין מלא פנימות ויש לכל פנימה מורשה מכאן ומכאן דהיינו אגרות : שנינים : התחברים בלתי של כהמה ודוקא כשהן עשים יא יותר (טו) : והציפורן :

ממגל קציר דהיינו והשונים והציפורן מפני שהם חונקין : השוחם במגל קציר בדרך הליכתו ב"ש פוסלין וב"ה מבשרין ואם החליקו שיניה הרי היא כסכין : (ג) השוחם מתוך הטבעת ושירי בה מלא החוט על פני כולה : שחיטתו כשרה : רבי יוסי בר' יהודה אימור מלא החוט על פני רובה :

המחברות : שהן חונקין : שאין חותכת אלא קורעין מחמת הפנימות והאי חונקים אשאר קאי ולא אציפורן דעממא לציפורן משום מחובר הוא (ז) :

טבעת נשור : אלא היא שחין שלפוח אלא לרשות כשר מהלכת לאכרו של קנה ומחבת לרתי טבעות : רש"י : (טז) והיינו דכספן ק"י מלא חוט כהשורה ומה שחטר כזה גילה כזה :

מגל קציר : ראשיה כפופים מאלו דרך הליכת' אינה קורעת : בש"א : ככלה ומעמח כמחא דגוריקן הולכה אטו הובלח : וב"ה : לא גזרו דאפסוי טומאה לא מפסיגין משום גזירה אבל

באכילה מורו דלמורה גזירה הולכה אטו הובלח : (ג) השוחם מתוך הטבעת : ללד הראש שלח הטעם הסכין ללאת מן הטבעת ללד הראש עד שגמר כל הטבעת כולה כשרה : מלא החוט : כלו' כל דהוא (יט) אכל אס קודם שגמר את כולה הגרים את הסכין ללד הראש ולא מן הטבעת וגמר את השחיטה למעלה מהטבעת שאינו מקום שחיטה : היא הגרמה אש"פ שגמטת רוב הקנה ממנה ללד וגמר השחי' למעלה ממנה כשרה דכרובא אמתכרא לה שחיטה וחידך כי קא שוחט מחתך כבשר כעלמא הוא : ופסק הלכה שאחט למעלה מהטבעת הגדולה משפוי כובע ולמעלה טרפה ולמעלה כובע ולמעלה כשרה כההיינו דשיר בחיטי שחטת בלחון כ' חותין כ' שר סתן למעלה מהטבעת הגדולה ולמעלה משפוי כובע ושיר כהן כל שהוא ללד הראש :

באכילה מורו דלמורה גזירה הולכה אטו הובלח : (ג) השוחם מתוך הטבעת : ללד הראש שלח הטעם הסכין ללאת מן הטבעת ללד הראש עד שגמר כל הטבעת כולה כשרה : מלא החוט : כלו' כל דהוא (יט) אכל אס קודם שגמר את כולה הגרים את הסכין ללד הראש ולא מן הטבעת וגמר את השחיטה למעלה מהטבעת שאינו מקום שחיטה : היא הגרמה אש"פ שגמטת רוב הקנה ממנה ללד וגמר השחי' למעלה ממנה כשרה דכרובא אמתכרא לה שחיטה וחידך כי קא שוחט מחתך כבשר כעלמא הוא : ופסק הלכה שאחט למעלה מהטבעת הגדולה משפוי כובע ולמעלה טרפה ולמעלה כובע ולמעלה כשרה כההיינו דשיר בחיטי שחטת בלחון כ' חותין כ' שר סתן למעלה מהטבעת הגדולה ולמעלה משפוי כובע ושיר כהן כל שהוא ללד הראש :

אין זיא אנבלה אונ אין מטמא זבית הלל פקשירין אונ בית הלל זאנן ריא פהקה אין ניט אנבלה אונ זיא אין ניט מטמא , אפער עסין קאר מען זיא ניט זאם חתיקי אונת רבי היא פסין אונ אויב מען האט גראט גימאכט די ציין פון דעם שנייד מעקער מען האט אפ גישארפט די ציין , אין זיא וויא אלע מעקערס וואס מען מעג מיט זייא שעקטין : ג השוחם מתוך הטבעת או ער שעקט ארויס פון דעם רינג ושייר בה מלא החוט על פני גילה אונ ער האט גילאזין פון דעם רינג אזוי רין וויא אפאדים איבער דעם גאנצין רינג שחיטתו כשרה אין די שחיטה פשר ואין האלדו פון אבהקה אין דא ארער פון רינגען די רער אין גרויס פון די לונג פון אויב קאפ , דאס הייסט קנה , זאנט דיא משהה אויב ער האט גישאקטין אונ האט ציין געשניטען מיט דעם מעקער אין דעם אויבערשטן רינג דעם לעצטן וואס ביי דעם קאפ , אויב ער האט דורך געשניטען דעם רינג אין גאנצין , אפילו עס איז נאר געבליבען פון דעם רינג ביי דעם קאפ אזוי רין וויא אפאדים , אונ פון דיא רינג האט ער ארויס געשניטען מיט דעם מעקער צום קאפ איבער דעם רינג אונ דארט האט ער געענדיגט די שחיטה , אויב פשר , אבער אז ער האט ארויס געשניטען מיט דעם מעקער פון דעם רינג איבער דעם רינג צום קאפ , איירער ער האט דורך געשניטען דעם רינג אין גאנצין , אין די שחיטה פסולו , רבי יוסי ברבי יהודה זאנט מלא החוט על פני רובה אויב ער האט גישאקטין אין דעם לעצטן רינג וואס בייא דעם קאפ , אונ פון דעם רינג אין געבליבען אזוי רין וויא אפאדים

שעקטין אפילו איוד וואס מיר ווייסן אז ער טוהט פיל עבירות נאר ער דינט ניט עבודה זרה אונ ער אין ניט פחלל שבת ווען מענטשין זעהן , מעג אערליכער יוד אפרומער איבער זעהן אפעקער אונ איהם געבין ער זאל שעקטין , אפילו קיינער נועט ניט זעהן וויא ער שעקט , נאר נאך דיא שחיטה זאל מען נאך אפאהל זעהן דעם מעקער , אויב דער מעקער איז פשר מעג מען עסין דיא פלייש זעלעס שוחטין אונ אייביג מעג מען שעקטין קיי בייא טאג אונ סיי בייא נאכט פאר אפלאם פון צוויי זיבט צוזאמען זיבט שוחטין אונ מיט אלע שאפע זאכין מעג מען שעקטין זיבט פגל קציר נאר מיט אפעקער וואס מען שנייט מיט איהם תבואה קאר מען ניט שעקטין מיט דיא זייט וואס דער שארף איז ניט גלאט , נאר ער האט קרומע שפיצען זיבט מיט אונעג קאר מען ניט שעקטין זיבט מיט אפאק פון אבהקה וואס עס שטעקט אין איהר צוויי ציין ארער מער , קאר מען ניט שעקטין זיבטן מיט אפאקיל קאר מען ניט שעקטין , מיט די באק פון די פהקה קאר מען ניט שעקט יומפי שוה חונקין ווייל זייא שעקטין ניט די פהקה נאר זייא דער ווערנין איהר , אונ מיט דעם זאגיל קאר מען ניט שעקטין ווייל ער איז פהקע צו דיא האנט השוחם פגל קציר דורך הליכתו א , ער שעקט מיט אפעקער וואס מען שנייט מיט איהם תבואה , אונ ער ציהט דעם מעקער אויף דעם האקדו פון דיא פהקה גלייך וויא דיא שפיצען גייען בית שמיא שפיין בית שמיא זאנן די שחיטה איז פסול אונ עס איז גקריב וויא די פהקה וואלט געפייערט

(ד) השוחמ מן הצרדין. לדי האור: שחימתו כשרה. והפי' לכתחלה נמי (כ) ואידי דדעי ס'פא המולק מן הצרדין תנא נמי האוסר בדיעבד: המולק מן הצרדין מליקתו פסולה. דלמליקה חתי' ממול ערפו דהיינו מחזורי: השוחמ מן העורף שחימתו פסול. וה"מ שלא החזיר הסימנים אחורי העורף אלא חתך המפרקת עד שגיע לסימנים קדום שגגיע לסימנים נטרפה כצבית המפרקת ואע"ג דלמליקה כשרה התם הוא דכולה מתחלה ועד סוף הוא מן המליקה יהוי כשאר שחטע

שעוקב את השוטע מעט מעט עד שגומר שחיתו אכל שחטע מן העורף כיון דשחיטה לאו הכי גמירי לא הוי שצרת המפרקת מן השחיטה ואטרפה לה והאוסר מן הצרדין דקתי רישא חפי' דבלא אהדר הסימנים דהא משחתי סימנים שפיר קודם

(ד) השוחמ מן הצרדין שחימתו כשרה. המולק מן הצרדין. מליקתו פסולה. השוחמ מן העורף. שחימתו פסולה. המולק מן העורף מליקתו כשרה. המולק מן השוחמ מן הצואר. שחימתו כשרה. המולק מן הצואר מליקתו פסולה. שכל העורף כשר למליקה וכל הצואר כשר לשחיטה. נמצא כשר בשחיטה. פסול במליקה [ב]. כשר במליקה. פסול בשחיטה: (ה) כשר בתרוין פסול בבני יונה. כשר בבני יונה פסול בתרוין. תחלה הצידוב בזה ובוזה פסול:

(כ) וספי' ל' דמלות סימנים כחמשה חמשה זאב היה דמן הצרדין אילכ לניפה זמא חסרי עפרקת קודם שחטע סימנין ומו קיטו דשחיטה כסימנין סיל כי שחטע מן הצרדין וחסר מן המפרקת אילכ לפני ג"ה לפיכך יכמה דרישכר יהיה שחיטתו כשרה אבל לכתח"ה מלוש שחטע מן הצרדין הלאה. ועמיה"ט: (כ) כדכתיב כי פנו עלי עורף ולא פנים. גמ': [ב] פסול כו'. מפ' בנכרד לחאח לפטוי' מחזיר סימנים לאחורי העורף דפסול במליקה ולי' כפי' ואידי דמי כשר בשחיטה חתי נמי כשר במליקה כו'. ועמיה"ט:

דהיינו אחורי האוזר מלק בצפורן וחזק בצרעא עד שגגיע לסימנים מליקתו כשרה דזו היא מלות מליקתו לכתחלה ואידי דתנא הכוח מן העורף פסולה ואפילו בדיעבד תנא נמי המולק בדיעבד: השוחמ מן הצואר. תחת הגרון קרוי טאר והוא דרך רוב השחיטות: שכל העורף. כל מול הרואה את העורף. (ה) כשר בתרוים פסול בבני יונה. דתרוים משמע גדולים ולא קטנים בני יונה קטנים דלא לשחיטה קרא ולכתוב מן בני התרוים או מן היונה מדכתיב ככלהו תוריס וכני יונה"ט לעכב: ת ח ל ד ת הצידוב. כשמתחיל לביא טעא וטה כזובה סביב לזארו פסולה, בזה ובוזה. בבני יונה פסולין משום גדלו וכתוריס משום קטן דיאלו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא בלא, ומיהו בני יונה הקטנים ביותר שזומטין כקפ מהם ואין דס יולא ממנו פסולין

אפילו ער האם נאר איין געשניטען מעהר וויא העלפט. אונ דער נאך האט ער ארויס געשניטען מיט דעם קעסער פון דעם רינג איבער דעם רינג צום קאפ, אונ דארט האט ער געגרינגט די שחיטה איז אויך קשר: ד השתע מן הצרדין או ער האט גישאקטין ער האט איין געשניטען די בהמה אין די זייט פון האלדו שחיטתו גשהתו איז די שחיטה קשר המילק מן הצרדין דער רין איז או איינער גריינגט אקרבן אקאהב, שעקט מען איר ניט מיט אפעסער. נאר דער פהן מיט זיין נאגיל שניידט איין ריא האלדו פון איגטען אין אקין, דאס הייסט מליקה, אגט ריא משנה אויב דער פהן האט איין געשניטען מיט זיין נאגיל אין די זייט פון האלדו מליקה פסולה איז די מליקה פסול השתע מן העורף אז ער האט גישאקטין ער האט איין געשניטען דעם אקין פון ריא בהמה, דער נאך האט ער איין געשניטען די סימנים ודעם קנה אונ דעם ושטו שחיטתו פסולה איז ריא שחיטה פסול המילק מן העורף אונ אז דער פהן האט איין געשניטען מיט דעם נאגיל ואין דעם האלדו פון איגטען גענין דעם אקין פוי אקאהב ווס איז אקרבן מליקתו כשרה איז די מליקה כשר השתע מן הצואר אז ער שעקט אין גשהתו איז די שחיטה כשר המילק מן הצואר אונ עופות שחיטתו דער פהן איז מולק אקאהב ווס איז אקרבן ווס איז אקרבן פסול בשחיטה איז פסול צום שעקטין ביי בהמות אונ עופות: דן קשר בתרוין פסול בבני יונה וואס געס איז קשר ביי אלטע טאהבין מקריב צו זיין אקרבן או זייערע פעדערין ארום האלדו איז נאלד פארביג, דאס איז פסול ביי זינגע טאהבין ווס זינגע טאהבין קען זיין נאגיל פארביג קאר מען זיית ניט מקריב זיין פאר אקרבן, קשר בבני יונה פסול בתרוין אונ ריא זינגע טאהבין זענען קשר מקריב צו זיין פאר אקרבן או זייערע פעדערין ארום האלדו זענען ניט נאלד פארביג, דאס איז פסול ביי אלטע טאהבין, אלטע טאהבין וואס זייערע פעדערין ארום האלדו זענען ניט נאלד פארביג קען זיית ניט מקריב זיין פאר אקרבן תחלת התיבוי בזה וינה פסול די טהבין וואס זייערע פעדערין הייבין אן נאלד פארביג צו זענען ניט נאלד פארביג קען זיין פסול צו גריינגען פאר אהור פאר אלטע טאהב, ווייל זיי זענען נאך ניט אגט, אונ זענען פסול צו גריינגען פאר אקין וינה פאר איינגע

אקרבן פון אקרבן וכל הצואר קשר לשחיטה אונ די גאנצע פון איגטען וואס איז אקרבן ביי בהמות אונ עופות איז קשר צום שעקטין נמצא קשר בשחיטה ווערט גיפונען דער ארמ וואס איז קשר צום שעקטין ביי בהמות אונ עופות פסול במליקה איז פסול מולק צו זיין ביי אקרב וואס איז אקרבן, ווס איז אקרבן פסול בשחיטה איז פסול צום שעקטין ביי בהמות אונ עופות: דן קשר בתרוין פסול בבני יונה וואס געס איז קשר ביי אלטע טאהבין מקריב צו זיין אקרבן או זייערע פעדערין ארום האלדו איז נאלד פארביג, דאס איז פסול ביי זינגע טאהבין ווס זינגע טאהבין קען זיין נאגיל פארביג קאר מען זיית ניט מקריב זיין פאר אקרבן, קשר בבני יונה פסול בתרוין אונ ריא זינגע טאהבין זענען קשר מקריב צו זיין פאר אקרבן או זייערע פעדערין ארום האלדו זענען ניט נאלד פארביג, דאס איז פסול ביי אלטע טאהבין, אלטע טאהבין וואס זייערע פעדערין ארום האלדו זענען ניט נאלד פארביג קען זיית ניט מקריב זיין פאר אקרבן תחלת התיבוי בזה וינה פסול די טהבין וואס זייערע פעדערין הייבין אן נאלד פארביג צו זענען ניט נאלד פארביג קען זיין פסול צו גריינגען פאר אהור פאר אלטע טאהב, ווייל זיי זענען נאך ניט אגט, אונ זענען פסול צו גריינגען פאר אקין וינה פאר איינגע

מרוכ קטן: (ו) כשר בפרה פסול בעגלה. פרה אדומה ועגלה ערופה שתייה נשפין כחוק חלה שפרה אדומ' כחמי' כשרה בעריפה פסולה עגלה בעריפה כשרה בשעיה פסולה (כ) נמלא הכשר כשרה פסול בעגלה והכשר בעגלה פסול בקרה: כשר בכהנים פסול בלויים כהנים כחמיון פסולים בשנים כשרים לויים כחמיון כשרים בשנים פסולים (כג) דמתיב ומתן חמישים שנה ישבו מלאכה העבודה

(ו) כשר בפרה. פסול בעגלה. כשר בעגלה. פסול בפרה. כשר בכהנים. פסול בלויים. כשר בלויים. פסול בכהנים. שחרור בכלי חרש [ג]. טמא בכל הכלים. שחרור בכל הכלים. טמא בכלי חרש. שחרור בכלי עץ. טמא בכלי מתכות. מהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ. החייב בשקרים המרים. פסור

(כג) דמתיב הערופה עשמה זו עריסה ואין חמיה ערופה וכת"ו וערפו העגלה שבה טעור הכתוב לפסוק. גמ': (כז) דת"ר זאת אשר לוי' וסוף ללוים ואין חמיה לויים יכול יסו ככהנים פסולים בשנים כשרים מ"ל אשר ללוים ולא הכר הבסיס: (כד) שחוקתן קולו מריב הקנה ויראה לו שאינו נפסל מלא לוי' שוכים מלא יסיה קול השופרים הכ"ס. גמ' ע"י קול יסיה כחה למחוללים ולמטורקים להשמיט קול א' קונים פס' ויסי כלחד אפי' קונים כשצמח קול א' שצריכים לגסס את קולם שיהא נראה קול א': [ג] סהור כ"ה כו. לפי שב' ככלי חרש מוכי מוכי על זה ולא מוכי על אחר ולאמר וכל כלי פסוח

ובגילה ובזבית עולמים שלא היה עם משך ככתף אין השנים פסולים כליום חלה הקול (כד) כלכד והקול אינו פסול ככהנים לעולם נמלא בין במדבר בין בגילה ובזבית עולמים הכשר ככהנים פסול כליום הכשר כליום פסול בכל הכלים. אויר כלי חרש טמא שאם הגיע עומאה לאוירו ולא נעשה בו נטווח הכלי חרש דמתי' ביה ונשר יסול מרס אל תוכו ובגט פסור שאפי' נעשה עומאה בגבו לא נעמא ככך ואויר כל הכלים עהור כ"ו שלא נעשה ביה עומאה אפי' שמתלה באויר ובגן עמא שאם נעשה עומאה בגבן נעמאו נמלא עהבור ככלי חרש עמא בכל הכלים עהור ככלי חרש: שחרור בכלי עץ טמא בכלי מתכות. גולמי כלי עץ דהיינו כלים שלא נעמרה כל מלאכתן אכל נעמרה חקיקתן ורחוי' או לתשמישן עמאים ופסוקי כלי עץ עהורים אפי' כנעמרה כל מלאכתן דחיתוקו כלי עץ לשק דמתי' מכל כלי עץ או כנז או עיר או שק מה שק מיעלטל מלא וריקן אף כל מיעלטל מלא וריקן. גולמי כלי מתכות עהורים אוחלו ולכבוד עטויין לא עמא כלי מלאמיהו כד שחממר כל מלאכתן פשוטיהו עמאים דלא חיתוקו לשק ככלי עץ. נמלא עהור ככלי עץ טמא ככלי מתכות עהור ככלי מתכות טמא ככלי עץ: החייב בשקרים המרים. שקדים המרים קטנים חייבים כמעט שזרכן לאכלן כקטן קודם שיהיו מרים גדולים עטורים שאיין רחויין נאכליו. מתוקים גדולים חייבים שגמר פריין קטנים עטורים שאין דרך אכילתם ככך. נמלא חייב בשקדים המרים פסור כמתוקים והחייב כמתוקים פסור

שכר אין למיר פסול עליו ליזוי כלי עשומאה קודמת לפסוח (ששומאה עטורים וממסך לכל דרך פסוח) זה כ"ח וכו' אין למיר פסול עליו הוא דממא ה' י' למיר פסול עליו פסור מלאכה

וייניג, ווערנט די פלי טמא, אונ אויב אטומקאָה איז אינווייניג אונ זיא רירט גיט אָן די פלי, איז די פלי גיט טמא, זאגט די כשנה וואס ביי אַעדרענע פלי איז שחרור, אז די טומקאָה רירט אָן אויס ווייניג. איז ביי אלע פליים טמא אז די טומקאָה רירט אָן אויס ווייניג שחרור בכל הכלים טמא בכלי חרש ויאם בייא אלע פליים איז שחרור, אז די טומקאָה איז אינווייניג אונ רירט גיט אָן, איז טמא ביי אַעדרענע פליים אז די טומקאָה איז אינווייניג אונ רירט גיט אָן פסוח פלי וואס האט אַ אינווייניג ואזוי ווי אשיסעלא אפילו זיא איז נאך גיט פערטיג פון די אַרבעט קען זיא טמא ווערין פון אטומקאָה, אונ אהילצערענע פלי וואס האט גיט אַ אינווייניג. אפילו זיא איז נאנצין פערטיג פון די אַרבעט, קען זיא גיט טמא ווערין, אונ ביי פלי מתכות גינאקענע פליים, זילבער נאָלד אייזן קופער מעש'ן אפילו זיא פלי האט אַ אינווייניג נאר זיא איז נאך גיט פערטיג פון די אַרבעט, קען זיא גיט טמא ווערין, אונ אפלי מתכות אפילו זיא האט גיט אַ אינווייניג נאר זיא איז נאנצין פערטיג פון די אַרבעט, קען זיא טמא ווערין, אונ ביי אהילצערענע פלי איז שחרור, אז זיא האט גיט אַ אינווייניג, איז טמא ביי אפלי מתכות אפילו זיא האט גיט אַ אינווייניג שחרור בכלי מתכות פסוח בכלי עץ אונ וואס ביי אפלי מתכות איז שחרור אז זיא איז נאך גיט פערטיג פון די אַרבעט אפילו זיא האט אַ אינווייניג איז זיא שחרור איז טמא ביי אהילצערענע פלי אז די

קאכה ווייל זיי זענן שוין גיט יונג: וְשֶׁשֶׁ בַּפְּרָה פֶּסֶל בְּעֵגְלָה דָּעַר דִּין אִיז דִּי פְּרָה אֲרוּקָה דְאַרְף קָען שְׁעֻבְשֵׁין, אונ די עגלה ערופה דארף קען אפ האקן דעם קאפ, זאגט די משנה וואס עם איז קשר ביי די פרה ארוקה, קען זאל איר שעקבטן איז פסול ביי די עגלה ערופה. אז קען האמ די עגלה ערופה גישאכב' איז ויא פסול בשלל בעגלה פסול בפרה אונ וואס עם איז קשר ביי די עגלה ערופה, קען זאל איר דעם קאפ אפ האקן, איז פסול ביי די פרה ארוקה או קען האמ אפ געהאקט דעם קאפ פון די פרה ארוקה איז ויא פסול קשר בכהנים פסול בלויים דער דין איז אז אבהן איז אפילו אלמ איז ער אויך קשר סקריב צו זיין קרבנות, אונ אז ער האט אפעלער איז ער פסול סקריב צו זיין קרבנות, אונ אלוי אז ער האט אפעלער איז ער קשר צו זיין עבדות, אונ אז ער איז אקלער ווי פופציג יאָר איז ער פסול צו זיין עבדות, זאגט די משנה וואס עם איז קשר ביי פנהים, אז זיי זענען אקלער ווי פופציג יאָר. איז פסול ביי לויים אז זיי זענען אקלער ווי פופציג יאָר קשר בלויים פסול בכהנים אונ וואס עם איז קשר ביי לויים, אז זיי האבן אפעלער. איז פסול ביי פנהים אז זיי האבן אפעלער שחרור בכלי חרש טמא בכלי חרש דער דין איז אז אטומקאָה רירט אָן אַעדרענע פלי אויס ווייניג ווערט די פלי גיט טמא, אונ אויב אטומקאָה איז אין אַעדרענע פלי אינווייניג אפילו זיא רירט גיט אָן אינווייניג איז די פלי טמא, אונ ביי אלע אַרבעט פליים איז פסול קערט. אויב אטומקאָה רירט אָן אויס

כמרים: (ז) התמד עד שלא החמיץ. עד השתא איירי בתרתי מילי והדבר הנוהג בזה אינו נוהג בזה והשתא איירי כחלה מלחה וכוונן שדבר זה נוהג בה אין דבר זה נוהג בה. תמד מים קטותים על המרזעים והזנים וכשהתמיץ ותוסס נעשה אין או על השמרים וקולטען אותן המים טעם סיין וכוונן נתן ה' חלקים מים והזניח ארבע לכו"ע ויין מעליל הוא (כה) והכל מיירי כגון שלח הזניח חלה כמו שנתן או פחות או מעט יותר: עד שלא החמיץ. מים בעלמא הוא ואינו

במתוקים. החייב במתוקי פטור במרים: (ז) התמד עד שלא החמיץ אינו ניקח בכסף מעשר. ופוסל את המקוה. משהחמיץ ניקח בכסף מעשר. ואינו פוסל את המקוה. האחין השותפין כשחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה. כשחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון. כל מקום שיש סכר אין החמקה. דלשנה לגנים מים שמוציא פוסלים את המקוה אם נפל לתוכו קובץ המשכת מ' סאה ויין אוסל את המקוה חלה בשני מרה: משהחמיץ. השבז יין והנהג בו קיחת

לא נטמא מנבו ומדקדיש בים טמא הוא הרי הוא דבי אין זמיר כו' טמא הוא יש כו' הוסיף הוא כל הכלים כו' שיש בו' בין שטוין כו' שטוין. גמ' כל' דכפ"ט דמעשרות מ"ו קטן המחמד זכתן מים במדה וכלה כדו מדתו פטור ר"י מקי"ב. מלא יוסר על כדו עתה מוליד עליו כו' ועפ"י הר"ב ספס וסוף דמי תלה זאכשה מ"ו ו"ל דלמתייבסו בעלמא החמיץ. ושמיי"ט: (כז) וכו"פ

מעשר ואין בו פסול מקוה: האחין השותפין. האחין שהן שותפין בקלבון פטורין ממעשר בהמה. האחין שחלקו ולכסוף נחתפו מלכסוף חייבין בקלבון וכשמציאים עבדים לביכר שחייבים להכריע בקליהן ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנים ב' קלבונות שניה להם (כז) והקלבון הוא לשון הכרע שמייבים בין שטוין כו' וכל הקלבים להם כל ימי השתופות שהשתופים פטורין ממעשר בהמה כדל"א בכבורות כפרק בתרא ויהיה לך וכל של שותפים וההם מוקים ליה להאי קרא כמעשר ואע"ג דכבור כותבה: וכשחייבין במעשר בהמה. כגון אם לא חלקו מעולם חייבין במעשר בהמה לעשר כל הכוללים להם כל ימי שתופותם דלמחר ההם יכול אפי' קנו תפוסתו הכית מ"ל יהיה מ"מ: פטורין מן הקלבון. לגמרי שזוקלים בין שניהם שקל שלם שממון אביהם בחזקתו עומד והכל הזוקל על בניו או על אחד מכני עירו ופוער בשלו פטור מן הקלבון דמתן בשקלים השוקל בשביל העני או בשביל בן עירו פטור וכמו נמי אין מלות שקליהם עליו והוי להו כשכנו וכן עירו: כ"מ שיש סכר. שאלם

אמקנה. איז די מקנה פטור משתמיץ אונ אז דער תביר איז נאָר גינאָרין. ער האָט שוין אַמעם פון וויין) ניש כנסף מעשר קען איהם קויפן פאר געלט פון מעשר שגו ואינו פוסל את השתמיץ אונ ער מאכט גיט פטור אמקנה, סיידן ער ענדערט דעם קאלאר פון די וואסער פון מקנה ויעין בתריב ותי"ט) תמיץ השתמיץ גרידער ונאם זענען שותפות אין ויער ירושה אויב וייתא האבין ויער ירושה צו פטור, דער האט גינאקען ויין חלק, אונ דער האט גינאקען ויין חלק, דער נאך זענען זיי צוריק גינאריין שותפים אין די זעלביגע ירושה כשתיבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה או וייתא אפחצית השקל ואזוי וייתא עם שטייט אין פרשה השאן סיי וייתא געבין צוויי האלבע קאלערס אונ סיי וייתא געבין אגאנצין קאלער פאר וייתא ביידע. דארפין וייתא געבין צוויי קליינע מטבעות אויך צו די צוויי האלבע קאלערס אדער צו דעם גאנצין קאלער דאס הייסט צוויי קלבונות, אונ די בהמות נאם נוערין גינאריין פון די שותפותדיגע בהמות, דארף קען גיט געבין פון וייתא מעשר בהמה, ווייל שותפות איז פטור פון מעשר בהמה כשתיבין כגמיר בהמה פטורין מן הקלבון אדער אז וייתא האבין גיט צו פטור די ירושה, נאר אזוי וייתא עם אין געבליבען דאס פארקועטן פון ויער פאטער ויער ער איז גישתאריין, אזוי האלמן וייתא די ירושה, די גייע בהמות נאם נוערין גינאריין דארף קען פון וייתא געבין מעשר, אונ אז וייתא אפחצית השקל, סיי וייתא געבין צוויי האלבע קאלערס אונ סיי וייתא געבין אגאנצין קאלער פאר ביידע, דארפין וייתא

הילקענע בלי האט א אינווייניג אפילו זי איז נאך גיט פערטיג פון די ארבעט קען וייתא אויך קומא ווערין חייב בשקלים חמשים פטור בשקלים ער דין איז בייערע מאנדלען אז זיי זענען גרויס דארף קען גיט געבין פון זיי מעשר, ווייל קען עקט זיי גיט, אונ אז וייתא זענען קליין דארף קען פון זיי געבין מעשר, ווייל זיי זענען זיס אונ קען עקט זיי, אונ זיס מאנדלען איז פאר קערט, אז זיי זענען גרויס דארף קען געבין פון זיי מעשר ווייל קען עקט זיי, אונ אז זיי זענען קליין דארף קען גיט געבין פון זיי מעשר, ווייל זיי זענען בייער אונ קען עקט זיי גיט, ואנט די משנה זען קען דארף געבין מעשר פון בייערע מאנדלען, זען זיי זענען קליין ווייל דאמאלס זענען זיי זיס, דארף קען גיט געבין מעשר פון זיסע מאנדלען נוען זיי זענען קליין ווייל דאמאלס זענען זיי בייער התיב כשתמיץ פטור חמשים אונ זען קען דארף געבין מעשר פון זיסע מאנדלען, זען וייתא זענען גרויס, ווייל דאמאלס זענען זיי זיס דארף קען גיט געבין מעשר פון בייערע מאנדלען נוען וייתא זענען גרויס ווייל דאמאלס זענען זיי בייער: ז' תפס עד שלא תחמיץ דער שטייגער איז קען גיטם ארויף וואסער אויף די קערנער אונ דיא שאלאכץ פון די וויינגרייבין, אדער אויף די הייווין פון ויין די וואסער זאל אין זיך אריין זיהען אמעם פון ויין, דאס הייסט תמד, נאנט די ערשה דער תמד איינער ער נוערמ זאגער וואינער ער האט אין זיך אריין געזינען אמעם פון ויין איז נישט מעשר פטורין אפחצית השקל, פון וייתא געבין מעשר שגו ופוסל את השתמיץ אויב דרייא לוגין תמד זענען אריין גינאריין גינאריין אין

יכול למכור את בתו והיינו כשהיא קטנה: לא קנס. אם נאנסה או נתפתחה אין לאביה חמשים כסף דעננה כתי' ונתן האים השוכב עמה לחצי הנערה חמשים כסף: וב"מ שיש קנס. והיינו כשהיא נערה: אין מבר. שאין אלם מוכר את בתו לאחר שהזינה מימינו נערוה ומתני' ר"מ היא דלמר קטנה מבת יום אחד עד שתביא שתי שערות יש לה מכר ואין לה קנס ומשתיב שתי שערות עד שתכרר יש לה קנס ואין לה מכר אבל חכמים אומרם קטנה מבת ג' שנים ויוכ אחד עד שתביא ג' שערות

קנס. וכל מקום שיש קנס אין מבר. כל מקום שיש דברי' ותימה ללא נקטי כתיב מ"און חליצ' וכל מקום שיש חליצ' אין מ"און. כל מקום שיש חליצ' אין הברלה. וכל מקום שיש הברלה אין תקיעה. יו"ט שחל להיות בערב שבת תוקעין ולא מברילין. במוצאי שבת מברילין ולא תוקעין. כיצד מברילין. המבריל

שתיב סימנין יש לה מכר ויש לה קנס ומשתיב סימנין עד שתכרר יש לה קנס ואין לה מכר ואין בן נערוה לבגרות אלא ב' חמשים: כ"מ שיש מ"און. ותימה שהיחלה אמה וחסיה וספי' לדעתה יכולה למאן ויולאה בלא גט עד שתביא סימנין וכל מי קטנותה אינה ראויה לחללה אם יבמה היא דלויש כתיב כפרה ואם לא יתפוס ויולאה האים ומקטנין אשה לאיש ומשנראית לחללה אינה יכולה למאן: כל מקום שיש תקיעה. בערבי שבתות וימים טובים תוקעים שלש תקיעות להסביל את העם ממלאכה ויום השמימות תוקע ומריע ותוקע ושבת: אין הברלה. לא על הכנס ולא בתפלה אלא הכדלה אלא כמולאי שבתות טובים: יו"ט שחל להיות בערב שבת תוקעים. אע"פ שגם היום יו"ט היה ואין בו מלאכה תוקעין להסביל ממלאכה אולם נפש: ולא מברילין. מפני שהכנס חמור מן היולא: חל להיות במוצאי שבת מברילין. לפי שהיולא חמור מן הכנס ותקיעה אין כאן: כיצד מברילין. בין שנת ליו"ט

ג"ט געבין אקלבו. ונארום עם איז גלייך וויא דער פאטער וואלט גילעבט אונ ער גיט פאר זיי דעם פחצית השקל. אונ אז אפאטער גיט אפחצית השקל פאר קינדער בארף ער גיט געבין אקלבו גל פקום שיש פבר אין קנס דער דין איז אפאטער קען פארקויפן זיין טאכטער פאר ארינסט. אבער נאר אז ויא איז אקטנה. ביו צוועלף יאהר. אונ אז אייגער האט געעניט ארער ער האט איבערגיעט אפאטער וואס איז גיט אלט צוועלף יאהר. אונ ער איז מיט איהר מונה. בארף ער גיט ביצאהלין קנס פופציג טאהלער. אבער אז די טאכטער איז עלטער ויא צוועלף יאהר. ביו אנהאלב יאהר אין דרייצעהניגן יאהר. דעם האלב יאהר הייסט ויא אנערה. דער פאטער טאר איהר גיט פארקויפן. אונ אז קען איז מיט איהר מונה בארף קען ביצאהלין צום פאטער פופציג טאהלער. נאנט די משנה ווען דער פאטער קען די טאכטער פאר קויפן. דאס איז פאר צוועלף יאהר. צאהלט קען גיט פופציג טאהלער אז קען איז מיט איהר מונה. גל פקום שיש קנס אין פבר אונ ווען קען צאהלט קנס פופציג טאהלער אז קען איז מיט איהר מונה. דאס איז אז ויא איז אנערה. קען גיט דער פאטער איהר פארקויפן גל פקום שיש מ"און אין חליצה דער דין איז איתומה וואס איר פאטער איז גישטארבן. אונ איהר מוטער אדער איהר ברודער האבן איהר חתונה גימאכט. אויב ויא איז נאך גיט אלט צוועלף יאהר. אונ ויא ווייל גיט דעם מאן. בארף ויא נאר נאגין פאר ביה דין ויא ווייל גיט דעם מאן. איז ויא שוין גיט זיין ווייב. אונ בארף קיין גט. אונ אז ויא האט נא גינאלט דעם מאן נאר ער איז גישטארבן אן קינדער אונ ויא איז נאך גיט אלט צוועלף יאהר בארף ויא גיט געבן חליצה.

ווארום אקטנה פאר צוועלף יאהר געמט גיט חליצה. אונ אז ויא איז עלטער ויא צוועלף יאהר ווען דער מאן איז גישטארבן בארף ויא געמען חליצה. אונ אז ויא איז עלטער ויא צוועלף יאהר אונ דער מאן לעבט. אונ ויא ווייל גיט דעם מאן. בארף ויא נאנט. נאנט דיא משנה ווען קען נאגין ויא ווייל גיט דעם מאן דאס איז פאר צוועלף יאהר. דאקאלס איז נישט קיין חליצה אויב דער מאן איז גישטארבן וכל פקום שיש חליצה אין מ"און אונ ווען קען בארף געמען חליצה. אויב דער מאן איז גישטארבן דאס איז נאך צוועלף יאהר. קען ויא גיט נאגין ויא ווייל גיט דעם מאן אויב דער מאן לעבט גל פקום שיש חליצה אין חליצה ווען קען ביצאום שופר. אפרייטאג פארין נאכט פלעגט מען בלאזן שופר. קען זאל וויסען ווען עס איז שבת. דאקאלס מאכט מען גיט בהרלה וכל פקום שיש חליצה אין חליצה אונ ווען קען בארף געבן חליצה ויא נאכט קען גיט שופר יום טוב שחל להיות בערב שבת אויב פרייטאג איז גינען יום טוב תוקעין האט קען גיבזאום שופר. קען זאל וויסען ווען עס איז שבת. אונ קען זאל גיט טאהן דיא מלאכות וואס קען האט גימענט טאהן דעם נאגין טאג יום טוב ולא מברילין אונ קען נאנט גיט בהרלה מוצאי יום טוב וואס דאס איז שבת. ווייל קען גיט ארויס פון יום טוב וואס דאס איז אקלענערע קרושה. אונ קען גיט אריין אין שבת וואס דאס איז אנגעקערע קרושה במוצאי שבת אויב יום טוב איז מוצאי שבת מברילין נאנט קען בהרלה מוצאי שבת וואס דאס איז יום טוב. ווייל קען גיט ארויס זון אנגעקערע קרושה אין אקלענערע קרושה ולא תוקעין אונ קען ביצאום גיט שופר שבת פארין נאכט. ווייל שבת

כשחל וי"ט להיות כמולאי שבת: רבי דוסא אומר בין קדש חמור. ואין הלכה כר' דוסא דלא מוזלינן ביו"ט לקרות קדש הקל:

המבדיל בין קדש לקדש. רבי דוסא אומר בין קדש חמור לקדש הקל:

אנדרען הייליגקייט פון יום טוב, רבי דוסא זאגט מען זאל זאגן הסביל בין קדש חמור לקדש קל זאגט האט גימאכט אזווישען שויד צווישען אשווערע הייליגקייט "שבת" אונ אנרינגע הייליגקייט "יום טוב":

האט מען דאך גיט גימאך א מלאכה ביני פבדילין אז מוצאי שבת אין יום טוב וויא זאגט מען אין דיא הבדלה, ענפערט דיא משנה מען זאל זאגן הסביל בין קדש לקדש זאגט האט גימאכט אזווישען שויד צווישען דיא הייליגקייט פון שבת אונ די

גבורא חולין דף כו ע"ב

רשי"י

הלכה ה' כלה כלי סמינן דהוד דמלכות דכריסא בסומן

היכי תוקע אר"י תוקע ומריע מתוך תקיעה. ורב אסי אמר תוקע ומריע בנשימה אחת. אתקין רב אסי בהוצל כשמעיה. מיתביב וי"מ שחל להיות בע"ש תוקעין ולא מריעין מאי לאו לא מריעין כלל. לא. רב יהודה מתרץ לשמעיה ורב אסי מתרץ לשמעיה. רב יהודה מתרץ לשמעיה לא מריעין בפני עצמה אלא מתוך תקיעה ורב אסי מתרץ לשמעיה לא מריעין בשתי נשימות אלא בנשימה אחת: ובמוצאי שבת וכו'. היכא אמר לה אמר ר"י בריה דרב אסי בפתחתה ולית הלכתא חוותיה. ר' דוסא אמר בין קדש חמור לקדש הקל

היכי תוקע. ביו"ט שבע"ט כשתוקע להבדיל בין שבת לחול (לי"ט) דבעי טיזוי משאר ערבי שבתות שחרי אין קדיש' האכנסת חמורה מקדושה היואלת ל"כ: מתוך תקיעה. קודם סיסיס התקיע' הוא מריע כסופה: בנשימה א' ומ"מ מספיק הוא כתיב: היכא אמר. להיכי בין קודש לקודש: בחתימתה של הברלה. לכל כפתיחתה הוא אומר בין קודש לחול וכך אטונוגין: אף בפתחת'. מתחיל המבדיל בין קודש לקודש בין אור לחושך וגו' ולית הלכתא כותיה. שחרי למנות סדר הבדלות הוא כל כתחלה והכל' דכתבנא באורייתא בקודש ומול כתיב וכרבי דוסא נמי לית הלכתא בחתימתה ובן אר"י נחמן בחתימתה. ורב ששת חוותיה. ר' דוסא אמר בין קדש חמור לקדש הקל

פשיט ווי ער זאגט ונסעס שמיים תוקעין ולא מריעין מען בלאום אתקיעה אונ גיט אתרועה, מיינט מען לא מריעין בפני עצמה אלא מתוך תקיעה מען זאל גיט בלאוען אתרועה בונדער, נאר פון דיא תקיעה זאל זיין די תרועה רב אסי מתרץ לשמעיה רב אסי נועט זאגען דעם פשט וויא ער זאגט, וזאם עם שמיים תוקעין ולא מריעין, מען בלאום אתקיעה גיט אתרועה, מיינט מען זאל מריעין בשתי נשימות אלא בגשיפה אחת מען זאל בלאויין אתקיעה בונדער אונ אתרועה בונדער אין צוויי אטעמס, נאר מען זאל בלאוען אתקיעה מיט אתרועה מיט אין אטעם, ובמוצאי שבת אז יום טוב געפאלט מוצאי שבת, זאל מען זאגען אין הבדלה המבדיל בין קודש לקודש, זאגט האט אפגעשיידט דיא הייליג' קייט פון שבת פון דיא הייליגקייט פון יום טוב היכא אפר לה וואו זאל ער זאגען דעם המבדיל בין קודש לקודש אפר רב יהודה בחתימת רב יהודה זאגט נוען ער זאגט דיא לעצטע ברכה זאל ער זאגען המבדיל בין קודש לקודש, אונ אין אנהייב הבדלה זאגט ער המבדיל בין קודש לחול וגו' אפר רב נחמן בחתימה רב נחמן זאגט איה, אזוי, דיא לעצטע ברכה זאל ער זאגען המבדיל בין קודש לקודש, אונ רב אסי זאגט אף בחתימה אין אנהייב הבדלה זאל ער איה זאגען המבדיל בין קודש לקודש ולית הלכתא פותיה אונ עם אין גיט דער דין נוי רב ששת, רבי דוסא זאגט

דער מנהג אין גווען אז פרייטאג אין גווען יום טוב, פלעגט מען פרייטאג פארין נאכט בלאוען שופר, מען זאל וויסען אז די קדושה פון יום טוב גיט אנוועק אונ עם הייבט אן די קדושה פון שבת, זאגט דיא גמרא היכי תוקע וויא אזוי האט מען געבלאוען אפר רב יהודה האט רב יהודה גזאגט תוקע ימריע מתוך תקיעה מען בלאום אתקיעה אונ פון די תקיעה בלאום מען אתרועה, מען הייבט אן מיט אתקיעה אונ מען ענדיגט מיט אתרועה ובן אסי אפר אונ רב אסי זאגט תוקע ימריע בגשיפה אחת מיט אין אטעם בלאום מען די תקיעה מיט די תרועה, מען בלאום אנאנצע תקיעה אונ אנאנצע תרועה מיט אין אטעם, נאר אין ביהמ"ק מען אקלייגעט הפסק אתקין רב אסי בהוצל כשמעיה רב אסי האט געמאכט אפמנה אין די שטאט הוצל אזוי ווי זיין דין אין, זאגט דיא גמרא מתביח איה נועל דיר אקשיא פרענין מיר האבען גילערונט יום טוב שחל לחול בדרך שבת אז יום טוב אין גווען פרייטאג תוקעין ולא מריעין בלאום מען אתקיעה אונ גיט אתרועה פון לא לא מריעין כלל גענוים מיינט מען אתרועה זאל מען נאר גיט בלאוען, אין דאך אקשיא אויף רב יהודה אונ אויף רב אסי, זאגט די גמרא לא, גיין, רב יהודה מתרץ לשמעיה, רב אסי מתרץ לשמעיה זאגט רב אסי נועט זאגען דעם פשט ווי ער זאגט, וזאם עם שמיים תוקעין ולא מריעין בנשימה אחת מיט אתרועה ובן אסי אפר רב אסי נועט זאגען דעם

לחול ומלולו וכו' לקרותו קודש הקל: באמצע שבת. אמ"ס
 חמרינן בין יום השביעי אל' שלם שייך ויום השביעי כח
 כלל: סדר הברלות. האמורות בתורה הוא מונה להבדיל
 בין הקודש וגו' ויבדל כח המושך ובין המושך והבדיל לחכם
 מן העמים להיות לי. ובין יום השביעי וגו' היינו בין קודש
 לחול ומאוס דעבי למימר מעין חתימתה סמוך לחתימתה:

ולית הלכתא כוותיה. א"ר וירא יו"ט שחל להיות
 באמצע שבת אומר המבדיל בין קודש לחול ובין
 אור לחשך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי
 לששת ימי המעשה מ"ס סדר הברלות הוא מונה:
 לחול ומאוס דעבי למימר מעין חתימתה סמוך לחתימתה:

היילוג און וואך, צווישען ליכטיג און פינגקער,
 צווישען יודען און פעלקער, צווישען ויגעשען
 טאג און די זעקס ארבעט טעג, פריענט די קרא
 ביי ספסא פאר וואס זאל ער אזוי זאגען. איז דען
 דער יום טוב דער ויגעשער טאג, דער יום טוב
 איז דאך נאר אין מיטען וואך. ענפערט די נקרא
 סדר הברלות הוא מונה ער ציילט נאר אויס וואס נאט
 האט אלץ אפגעשיידט איינס פון דאס אנדערע:

זאל אויס לאגען די הבדלה המבדיל בין קודש
 חמור לקודש הקל וער האט אפגעשיידט צווישען
 אשורוער קדושה און אגריגע קדושה וליה הלכתא
 ביהיה און עם איז נישט דער דין וויא רבי דוקא
 אפר רבי וירא רבי וירא האט געזאגט יום טוב שחל להיות
 באמצע שבת אז יום טוב איז געפאלען אין מיטען
 וואך, מוצאי יום טוב זאל ער זאגען הסבדיל בין קודש
 לחול ובין אור לחשך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי
 לששת ימי המעשה נאט האט אפגעשיידט צווישען

וזהו (מצורע רף נה ע"א) ת"ח דלילות יוד הא ואו הא

רבי חזקיה פתח ואמר (תהלים יו) שמעה יי' זקנ וגו'. כמה חביבה כ"י קמי קב"ה דככל זמנא לכ"י אתת לקמיה
 דקב"ה חזמיה חזמיה ה"ד שמעה יי' זקנ הקשיבה רנתי האזינה תפילתי. אמר דוד חנא חתקענא ככ"י
 כמה דהיא אשתכחת לקמך חנא נמי הכי אשתכחא. ובג"כ שמעה יי' זקנ בקדמתא ולבחר הקשיבה רנתי. האזינה תפילתי
 כלל שפתי מרמה. מאי כלל שפתי מרמה. אלל הכי תנינן כל מלה ומלה ללוחא דחסיק בר גס מפומיה סלקא לליאל
 זכקעט רקייען ועאלת לאחר דעאלת וחתן אשתכחת היא מלה אי היא מלה דכשרא אי לא. אי היא מלה דכשרא עאלניה
 קמי מלכא קדישא למעבד רעותה. ואי לאו שאלתי לה לבר. ותשר בההיא מלה רוחא אחרא. ות"ח כתיב ביה כיוספ
 (שם ק) עטו בכבד רגלו וגו'. עד אומיה עט בכבד רגלו עד עת כל דברו אמרת יי' זרפתחו. עד עת כל דברו דמאן
 אלל עד עת כל דברו (דיוסף ואשתכחין) היא מלה ה"ד אמרת יי' זרפתחו כדון שלמלך ויתירוהו מושל עמיס ויפתחיה:

וזהו (מצורע רף נה ע"א) ת"ח דלילות יוד הא ואו הא
 רבי חזקיה פתח ואמר (תהלים יו) שמעה יי' זקנ וגו'. כמה חביבה כ"י קמי קב"ה דככל זמנא לכ"י אתת לקמיה
 דקב"ה חזמיה חזמיה ה"ד שמעה יי' זקנ הקשיבה רנתי האזינה תפילתי. אמר דוד חנא חתקענא ככ"י
 כמה דהיא אשתכחת לקמך חנא נמי הכי אשתכחא. ובג"כ שמעה יי' זקנ בקדמתא ולבחר הקשיבה רנתי. האזינה תפילתי
 כלל שפתי מרמה. מאי כלל שפתי מרמה. אלל הכי תנינן כל מלה ומלה ללוחא דחסיק בר גס מפומיה סלקא לליאל
 זכקעט רקייען ועאלת לאחר דעאלת וחתן אשתכחת היא מלה אי היא מלה דכשרא אי לא. אי היא מלה דכשרא עאלניה
 קמי מלכא קדישא למעבד רעותה. ואי לאו שאלתי לה לבר. ותשר בההיא מלה רוחא אחרא. ות"ח כתיב ביה כיוספ
 (שם ק) עטו בכבד רגלו וגו'. עד אומיה עט בכבד רגלו עד עת כל דברו אמרת יי' זרפתחו. עד עת כל דברו דמאן
 אלל עד עת כל דברו (דיוסף ואשתכחין) היא מלה ה"ד אמרת יי' זרפתחו כדון שלמלך ויתירוהו מושל עמיס ויפתחיה:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

ה"ר הלכות מעשה הקריבות פרק ז'
 (א) התמטוח הנאכלות דמן מעון ארבע מתנות על
 ארבע קרנות המוכח החיצון מחצי מוכח ולמעלה
 לפי שנאמר בה על קרנות המוכח, וכיצד הוא עושה
 בלשוק הבנה היום במרוק מוליכו בצל המוכח וטובל
 אצבעו הימנית הסמוכה לגורל ברם וסומך באצבעו הגדול

מספר שערי תשובה לר"י רף ד ע"ב
 מעיקרי התשובה הכופה כעין שנאמר כושי וגם נכלמתי כי
 נסלתי מדמס כושי. והנה הקוטה יבוש מאל לעטוב
 עבירות לפני בני אדם וכינס אל' כיגשו ייכחו בטביותיו ואיך
 לא יבוש מן הכבוד יסב. ואין זה כי' אל' לפי סוית הסו"ת כחוק
 מכלותיו ט"כ יבוש מן הסבלים ולא יבוש מן הכבוד יסבך.

(א) התמטוח הנאכלות דמן מעון ארבע מתנות על
 ארבע קרנות המוכח החיצון מחצי המוכח
 ולמעלה די בלוט פון די תמטוח דארץ מען שפריצען
 פיר קאהל אויף דיא פיר ווינקלען פון דעם אויס
 ווייניגסטן מונגה פון האלפן מונגה ביי ארץ מונגה
 נאויף יעדער ווינקל שפריצט מען איין קאל' לפי
 שנאמר בה על קרנות המוכח ווייל ביי דעם תמטוח שפריצט
 מען זאל שפריצען די בלוט אויף די ווינקלען פון
 מונגה מיינט מען אלע פיר ווינקלען וכיצד הוא עושה
 וויא שום דער פהן שלמלך הכהן היום במרוק ווען דער
 פהן נעמט דאס בלוט אין קעקן מוליכו אלל תמטוח
 פירט ער דאס בלוט צום מונגה וטובל אצבעו הימנית
 הסמוכה לגורל ברם און דעם פינגער פון דיא רעקבען
 האנט וואס איז געבין גראפין פינגער שמוקט ער איין
 אין דעם בלוט וסומך באצבעו הגדול וטובל ספאן און
 מיט דעם גרויסען פינגער דעם מיטעלען ווערענא
 ער אז דעם איינגעטונקטען פינגער פון איין וייט.

מעיקרי תשובה הבישח איינס פון דיא זאגען וואס
 זעגען אעיקר צו תשובה, איז אז אפענטש
 זאל האבען אין זיך דיא מדה ער זאל זיך שעמען
 יכעו שנאמר אזוי וויא עם שמיים אין פסוק בושתי
 וגם נכלמתי כי נשאתי תרפת געביר איה שעם סוף אז איה
 דער מאן סוף דיא וינד וואס איה האב געטאהן
 אין מיין ויגענד והנה תחפא יבוש מאד לעבור דריות
 ווען ערמאנשין זעהן ויכלם אים יגישי ויבירו געברותי
 און אז דיא מענטשין וועלין וויקען זייגע ויביר נום
 ער האט געטאהן אין דער שטייל, וועט ער זיך
 שעמען פאר זיי וואך לא יבוש מן הכבוד יסבך ווי אזוי
 זאל ער זיך ניש שעמען פאר נאט וזין זי' אס לפי
 היות השם יתברך רחמ' ספליתי דאס וואס ער שעמט
 זיך ניש פאר נאט, דאס איז נאר ווייל נאט איז
 נוייט פון זייגע נידען, ער האט נאר ניש אין
 הארצען אז עם איז רא האט, ער פאר נעמט
 זאן נאט על פן יבוש מן הכבודים ולא יבוש מן הכבוד יתברך

מכאן ובגודל מכאן ומהטא ויורד כנגד חודה של קרן על שיכלה כל חרם שבאצבעו וכן היא עושה בכל קרן וקרן. ואם נתן סמוך לקרן באמה אחד מכאן או מכאן כפרו: (ב) וצריך לטבול אצבעו על כל קרן וקרן. וכשגומר התנייה על הקרן מקנה אצבעו בשפת המזרק ואח"כ טובל פעם שנית ששירי החרם שבאצבעו פסולין ליתן היות דם באצבעו אלא חטאת כלכד שנאמר בה וטבל הבהן אצבעו בדם וצריך שיהיה שם דם כרי טבילה לא ששפם אצבעו בדם:

ואר"ל כי כשעם פטירת רבן יוחנן בן זכאי אמרו לו חלמידי רבנו דבכחו אמר להם יהי לנו היטה מורה שמיים עולים כמורה כ"ו. אמרו לו רבינו עד כאן ולא יומת. אמר להם סלווה, הדשו סברי אדם מוכר מצרכים כסחר אמר לא ולכתי הללם. והעורבים סעלויהם בזה שכלם החרם על עונותיו מלתי סע"ת. וטען סעלויהם סעורניהם בזה שהספיקו זיו פניו מלתי סע"ת. כי הוה עליהם פני ויכ"ל מלה סעלויהם סעורניהם אחר הסוטה כי הוה יסורים מן סעלויהם בזה וסעלויהם ודם סעלויהם. וכלאום הסוטה כן פס"ק מנעיר על פניו וממליך לו וליכתי נכרע ממנו ולא כחמסיו עשה לו ולא כחמסיו ומגל עליו וסוף כוונה בלבו סעלויהם

אונן פון די אנדערע זייט לעגנט ער אונקער מיט דעם הייבט פויגער ויחטא ויורד כנגד חודה של קרן אונן ער הייבט דעם שפרימצען דויבין אונן ציהט דעם פויגער מיט דעם גלוט אלע קארן נידערניגער אונן די גלוט באנעצט דעם שארף פון ווינקעל עד שיכלה כל החרם שבאצבעו ביו"ע, עס ענדיגט זיך די נאנצע גלוט פון פויגער וכן היא עושה בכל קרן וקרן אונן אזוי פוט ער ביי יעדער ווינקעל ואם נתן פסול לקרן באמה אחד מכאן או מכאן כפר אויב ער האט גיט געשפריצט אויף דעם שארף פון ווינקעל, נאר געבין ווינקעל, אויף דעם זייט ווינקעל אנדער אויף דעם זייט ווינקעל, אונן פון דעם גלוט ביז צום ווינקעל איז ניקא קיין אייל, איז אויך די גלוט כפפר: (ב) וצריך לטבול אצבעו על כל קרן וקרן בייא יעדער ווינקעל ונאם ער דארף שפרימצען, דארף ער איינמונגען דעם פויגער אין דעם גלוט וישמר התנייה על הקרן מפני אצבעו בשפת המזרק ביי יעדער ווינקעל ויען ער ענדיגט דאם גלוט שפרימצען אויף דעם ווינקעל, וישמר ער אפ דא גלוט פון פויגער אויף דעם גרענ בעקין ויחייב בו טיבל פנים שנית נאכדעם מונקט ער איין דעם פויגער נאך אקאל אין דעם גלוט אונן שפרימצען אויף גלוט אנדערין ווינקעל אונן וישמר נאך אקאל אפוי גלוט אונן אזויא פוט ער בייא יעדער ווינקעל ששירי החרם שבאצבעו טביל לימו פון על קרן אחרת ויורדים דא גלוט ונאם גלייבט אויף דעם פויגער פאר קען גיט שפרימצען אויף דעם אנדערין ווינקעל: (ג) אין בכל תקרינות מרן ששען הוית דם באצבעו אלא חטאת בלבד אלע קריבנות דארף קען גיט שפרימצען דא גלוט דעם פויגער (נאר מיט דעם בעקין), נאר די גלוט פון אקמאת מוז קען שפרימצען מיט דעם פויגער שגומר בה ויורדים ביי דעם חטאת שמיים אין פסוק וטבל אצבעו בדם ער זאל איינמונגען זיין פויגער אין דעם גלוט ויורד ששירי החרם ביי פביה אין בעקין דארף זיין אזוי פיל גלוט קען זאל קענען איינמונגען דעם פויגער אין די גלוט לא ששפם אצבעו בדם גיט ער זאל אויסווישען דעם פויגער מיט דעם גלוט ונאם אויף דא וועגט אדער אויף דעם דעק פון בעקין:

דריבער שעקט ער זיך פאר די געשאפענע פאר דא קענקישין אונן ער שעקט זיך גיט פאר נאם ונאם ער האט די קענקישין גשאפען ואחר רבותיו וכוונם לברכה די רבן האקען געואנט ב' בשפת פסית בך ויתנו זו ויבאו ויען רבן יוחנן בן זכאי האקען דא האלקטע ביי שטארבען אפרי לו מלמדי האקען דא מלמדים געואנט צו אים רבני ברבט רבי קענקיש אונן אפר להם האט רבן יוחנן געואנט צוא דא מלמדים יהי רצון שיהא מורא שמיים עליכם כמורא בשר דם הלואי זאלט איר מורא האקען פאר נאם ויזא איר האט מורא פאר אקענקיש אפרי לו רבני עד כאן ולא יתי האקען דא מלמדים געואנט צו רבן יוחנן רבי נאר אזוי זאל זיין די מורא גיט מעדה אפר להם רבי יוחנן האט רבן יוחנן געואנט צו די מלמדים הלואי זאל אירער מורא פאר נאם זיין ויזא די מורא פאר קענקיש פדש איר זאלט וויקען אז עס איז אזוי ששירי אדם עובר עבירה כפרי ואמר לא יראני אדם אז אקענקיש מודה אעבירה, מודה ער אין דער שמייל, אונן ער זאלט הלואי זאל קיין קענקיש נעקן ויזא איר מודה די עבירה ויחטא בה שיכלה דאדם על עונותיו מלתי השם תבדק די העקשקע מדבנה איז ביי די תשובה דער קענקיש זאל זיך שעקען פאר נאם אויף זיינע עבירות ונאם ער האט געקאן וענן הלפת התגלשה בושא והשפלות זיו פני דם שעקען זיך מיינט קען אז די שאנקע זאל וויקען אין זיין האקען אונן די שייקייט פון זיין פנים זאל גענ"ך דערם ווערין פנינו שנאמר ויזא עס שמיים אין פסוק דוד המלך האט געואנט סתה הלפת פני די שאנדע האט ברעקט מיין פנים ויכל פסוק תראה הלפת נזרה אחר הבישה דוא וועקט נעקן וואו עס שמייען דא צונוי וועקער בושא אונן פלמה, שמיים דאם ויארט פלמה נאך דעם ויארט בושא כי היא יתה פן חושא וייל מיט דעם ווארט פלמה מינט קען אנדערעקע שעהנג ויארט קען מינט מיט דעם ויארט בושא, ויזא עס שמיים אין פסוק בשו והקלמו, בשמיים וגם נקלמתי, פריער בושא נאך דעם פלמה ובראות חוטאי כי השם תבדק מבדיר על עני ופארך לו ויזנו נכרע כפט אז דער וינדיגער ונאם מודה השוכרה נעקט אז נאם גייט אריבער זיינע איהם אונן וועקט גיט געצאהלט פון איהם ער

זינד, ער קוקט נאך גיט אויף זיין אונן ער ווארט שטראפט איהם [יש] ולא כחסיא עשה לו אונן נאם

מצורע יום ה מוסר

כחוטף למלך כ"ו וזוגד בו וסוף מכפר לו יסוד עמנו וכן קמוץ למטן מזכרו וזושה מכל פליטותי ככפתי לך לכל אשר עשית
אשר ל' הטובה דבר טובים ומספיקים ממנו מוחלני לו על כל עונותיו וכוונתו בשאלו שאלו ואל עמנו גם בחלומות גם בנבואי
ולא סוכרי מורים ומורים כי נחביים להזכירם מפני שהם אנשי טוב עיר הכהנים וסמך לו שמואל עמר חכם וכיין עמי עם
במחלמי. וישני אדם מדרגת סוכסוס בסמכותו להטוב בגדולת חסד. וכמה רבם נרועים חסד סיו וכזכור תמיד כי חסד רואם
מששיו וזמון כליותיו וזושה ממסכותיו :

ותוקים פאר וואם האם ער גימ געזאגט אז דורך
אורים ותוקים האם מען מיר אויך ניש געענקערט
כי נחביים להזכירם וייל ער האם זיך גישעמט צוא
דערקאנען די אורים ותוקים מפני שהרג אנשי טוב עיר
הכהנים וייל ער האם געהרגת די פהנים פון דיא
שקאמט טוב . איז קיין פהן גינען וואם זאל פּרעגין
פיי דעם אורים ותוקים ואמר לו שמואל סתם אמת וכן
עמי המ שמואל געזאגט צו שאלו קאנדין וועסטו
מיט דייע ער ויין מיט מיר עמי בסחצתי מיט מיר
וואו איך בין אומר וועלען זיין צו זאמען אין גן
ערו . וייל גאט האם מוחל גינען צוא שאלו דיא
עבירה וואם ער האם געהרגת די פהנים . דורך
דעם וואם ער האם זיך גישעמט וישני אדם מדרגת
הבישה אקענטשקען קומען צוא דיא מדרגה ער
זאל זיך שעמען פאר גאט שחידר לחשוב בגדולת
אז ער וועט זיין אליין אונ וועט געטראקטען דיא
גרויסקייט פון גאט וכפח רבה רעת חמסות את סיו אונ
ווי גרוים עם איז די שלעכטקייט פון דעם קעניש
וואם פאלגט גיט די רייד פון גאט וזכרו תמיד כי
רוח מעשיו אונ ער וועט שמענדיג גענייגקען אז
גאט זעהט וואם ער מוהט וזחון כליותיו אונ ער
פרובט נייע נירען וזופה מסחכותיו אונ ער זעהט
וואם ער טראכט , פון דעם וועט קומען דער
קענטש , ער זאל זיך שעמען פאר גאט :

פדהט גיט מיט אים ווי זיינע וינד זענען
לא כשטתיו נפל עלי אונ ער צאהלט איהם גיט וויא
זיינע וינד זענען גיט וויא די וינד וואם ער האם
געקאהן אומגערין נכשונג אונ גיט וויא די וינד
וואם ער האם געקאהן גערין נכמודי יוסף בישה
בלבו בארף ער זיך קאר מער שעמען אין הארצען
חלא החימא לפני מלך בשר ודם וזכרו בו ורוח מכפר לו יבוש
מטט נוארים אז איינער וועט זינדירען פאר אַמלך
וואם ער איז קאר אקענטש , אונ דער מלך וועט
איהם מוחל זיין דיא וינד זיינע , וועט ער זיך
דאך שעמען פאר איהם , דארף ער דאך פאר גאט
זיך געוויס שעמען וכן קמי אונ אזוי איז געשריגען
דורך די נביאים למטן תוכרי ובשת מכל עליותי ככפתי
לך לכל אשר עשית גאט זאגט ווען איך וועל דיר
מוחל זיין אלץ וואם דוא האסט געקאהן וועסטו
דיך דערקאנען אונ וועסט זיך שעקן פון דייע אלע
מעשים ווס דו האסט נישאן ואמרי רבותי ילדי דרצון
האבן געזאגט העשית דבר וספחיש מטט אז ער מוהט
אעבירה אונ שעמען זיך מיט די עבירה עבירות
על כל עונותיו איז מען אים מוחל אויף אלע עבירות
וכן מצאנו בשאלו אונ אזוי געפינען מיר פליע שאלו
שאמר ער האם געזאגט פאר דעם נביא שמואל ולא
עניי גם בחלומות גם בנביאים גאט המ מיר גיט געענערט
גיט אין חלום אונ גיט דורך נביאים ולא הזכיר אורים

אונקלוס יציר ו תורה

כי פסוקי שמרת נגד מילוי ב"ן וי' ה' ה' ותעשה ממנו צירוף וזית נגיףד ששי

כי וידי כהנא באצבעיה
דימינא מן משחא די על
ידיה דשמאלא שבע
זמנין קדם יי: כח וימן
כהנא מן משחא די על
ידיה על רום אודנא
דמדפדימינא ועל אליין
ת"א כלאסכו . זכוריס כד :

כי והזהבהן באצבעו הימנית מן
הישמן אשר על כפו השמאלית
שבע פעמים לפני יהוה: כח ונתן
הבהן מן הישמן אשר על כפו על-
תנוד און המטהר הימנית ועל בהן

פירוש לתורה אלהים

אויף דעם רעכטען אויער לעפיל פון דעם וואם אי.
צו רייניגען זאל אונ אויף דעם דוים פון זיין רעכטען
האנט אונ אויף דעם דוים פון זיין רעכטען פוס על
מקום אויף דעם ארם ווא ער המ גינגעבין דאס בלוט
פון דעם אשם . רש"י שריבס דרום שמיים על מקום

(כח) וזהו אונ דער פהן זאל שפריטצען מיט דעם
פינגער פון זיין רעכטע האנד מן הישמן פון דעם אייל
וואם איז אויף זיין לינקע האנד שבע פעמים ויבען מאל
פאר גאט : (כח) נתן הפהן אונ דער פהן זאל געבין מן
הישמן פון דעם אייל וואם איז אויף זיין האנט על התנד

יְדוּ הַיְמִנִית וְעַל-בִּהֶן רָגְלוּ הַיְמִנִית
 עַל-מְקוֹם דָּם הָאֲשֵׁם: כִּם וְהַנּוֹתֵר
 מִן הַיִּשְׁמֹן אֲשֶׁר עַל-כַּף הַבִּהֶן יִהְיֶה
 עַל-רֹאשׁ הַמִּטְהָר לְכַפֵּר עָלָיו לְפָנַי
 יְהוּה: ל וְעִשָּׂה אֶת-הָאֶחָד מִן-
 הַתְּרִים אֹו מִן-בְּגֵי הַיִּזְנָה מֵאֲשֶׁר
 תִּשְׂיֵג יְדוּ: לא אֶת אֲשֶׁר-תִּשְׂיֵג יְדוּ
 אֶת-הָאֶחָד חֲטָאת וְאֶת-הָאֶחָד
 עֲלָה עַד-תִּמְנַחָה וְכַפֵּר הַבִּהֶן עַל
 הַמִּטְהָר לְפָנַי יְהוּה: לב זֹאת תּוֹרַת
 אֲשֶׁר-בּוֹ נִגְעַ צָרַעַת אֲשֶׁר לֹא-תִשְׂיֵג
 יְדוּ בְּמִתְרָתוֹ: פ רְבִיעִי שְׁשִׁי כֶּסֶן מְמוֹנָר
 לֵב וַיִּדְבֵּר יְהוּה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן
 לֵאמֹר: לד כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן
 אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְכֶם לְאֶחְזָה וְנָתַתִּי

ידיה דימינא ועל אליון
 רגליה דימינא על אתר
 דמא דאשם: כם
 כס ודישתאר מן משחא
 די על ידא דכהנא ימן
 על רישא דמדפי לכפרא
 עלוהי קדם יי: ל ויעבד
 ית חד מן שפנינא או
 מן בגי יזנה מדתדביק
 ידיה: לא ית די תדביק
 ידיה ית חד חטאתא וית
 חד עלתא על מנחתא
 וכפר כהנא על דמדפי
 קדם יי: לב דא אורייתא
 די ביה מכתש סגירא די
 לא תדביק ידיה
 בדכותיה: לג וכמלי יי
 עם משה ועם אהרן
 למימר: לד ארי תערו
 לארעא דכנען די אנא
 יהיב לכוון לאחזנא ואתן

ת"א טל מקוס. נכמותי נכמיי טע:
 וכוונת מן. יומה טל: אשכ
 66. מכלין ו' כריכות ט: לחוס.
 יומה יי:

רש"י

(כח) על מקום דם האשם. אפי' נתקנה הדם למד שאין

פירוש לתורת אלהים

ריינינען לפני יי פאר נאם: (לב) וזאת דאם איז דאם
 לערנונג אונ די דינים ווי אזוי מען זאל זיך נוהג זיין
 מיט דעם ארום מאן אשך בו נואם אין אים איז גינען
 די צרעת אשר נואם, ער נועט גיט פאר קיאנען צוא
 בריינגען שיערע קרובות כפיהו אין גיין סאן רייניגן
 זיך פון זיין צרעת: (לד) כי תבוא אז איר נועם קומען
 צום לאנד כנען אשר אני נואם איך וועל אייך געבין
 צו נרשען ונתמי וועל איך געבין צרעת בבית אין דווי
 נואם אין די לאנד פון אייער ירושה, (רש"י ש"י י"ב)
 דאם איז אנושע בשורה צו די ישראל רען נאנצע
 פערציג יאר וואס די ישראל געגען גינען אין דער
 מדבר האפין די אומות איין גימיערש אוצרות פון
 גאלר אין די נוענט פון די הייער דרום האט נאם
 גיזאנט איך וועל שיקען איין צרעת אין די הייער

איך זאל דער פון אפ לערנען ווען עם איז אפילו אפ
 גענוישט גינארין דאס בלוט זאל ער געבין דאם אייל
 אויף דעם ארט וואס בלוט איז גינען: (כח) ונתתי
 מן השמן אונ נואם אבערני בלייבט פון דעם אייל
 נואם איז אויף די האנט פון דעם כהן: וזאל ער טאן
 אויף דעם קאפ פון דעם נואם איז צו ריינינען לכפר
 עליו צו פאר געבין אויף אים לפני יי פאר נאם:
 (ל) ועשה את האחד אונ ער זאל מאקען די אייגען פון
 חתרים פון ירא אלמע סאהקען אדער פון די יונגע
 סאהקען מאשר נואם זיינע הענט וועט גרייכין:
 (לא) את אשר נואם זיינע הענט וועט גרייכען את האחד
 דאם איינע איין זינד אפפער ואת האחד אונ דאם
 איינע איין בראנד אפפער אויף דער מנחה וכפר אונ
 דער כהן זאל פאר געבין על אויף דעם נואם איז צו

נָגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרְיָן אֶהְיֶתְכֶם :
וְכֹא אֲשֶׁר-לָו הַבַּיִת וְהַגִּיד לַכֹּהֵן
לֵאמֹר כִּנְגַע נִרְאָה לִי בַבַּיִת: לְיוֹצֵהוּ
הַכֹּהֵן וּפָנָו אֶת-הַבַּיִת בְּטָרָם יִבֹּא
הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת-הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא
כָּל-אֲשֶׁר בַּבַּיִת וְאַחַר כֵּן יִבֹּא הַכֹּהֵן

ת"א ונתתי נגע. הוריוס: צביתס ארן. יומא יא יב מגילה כו נדרים כו גיטין סב ב"ק סג: וכל אשר. יומא יא יב ערכין פז: כנגע נראה. נגשים מד: וזכס הכהן. ערכין י' נגשים עד: ולא יטמא. שביעוס י:

בעל המוריס

כרסא שיקס הדכר מעמיק ולא יפסקו לו' נגע: (לא) וסמך כן. ב' דין. ואודן וסמך כן סמך אליה ובעלמס כמו סמך סמך רש"י

הדס גורס אלח המוקס גורס: (לד) ונתתי נגע צרעת. כשורה היא- לזס ז המנגשים כחיס עליהס לפי שהמיוטו אורוים מעמויות על זכס בקורות כחיהס כל מ' סנה שהי ישראל כמדבר ועו' הגעע מוזן הבית ומואלן: (לה) כנגע נראה לי בבית. אפי' ת"ח שיועד שהול נגע ודלי לא (לו) במרס יבא הכהן וגו'. שכל זמן שחן כהן מוקל לו (ת"כ) שרס לא יפטר וזכס הכהן ויראה לו הגעע מוקק כלי סמך יפבילס ויטרוס ואס על אוכלין ומסקין ויכלסם

דעת זקנים מבועלי התוספות

(לד) ונתתי. א"ל הקב"ה לישראל ראו מה ביצית' לנא"ה אר"ה כשמן חוטאין לני מלקס כסס תחלה ואח"כ כבתיכס סמל' ויגע כ' סל סרעס וגו' סכל חסס אל ססמס כתיכס לני מלקס תחלה סמל' ונתתי נגע כרפס צבית ארן אלוזכסס. וכי עס מסלו סעליס וסלכסיס אלל כדי שיכאלו ויקחי מוקר וכן ססה מולל כסמסלו

ליקוטים על התורה

יודו ונתתי נגע צרעת וגו'. רבי חייא האם גילערינמ און דען אונקס בשורה צוא דיא יודי און אין וייערע שטובין ועולין זיין געזים. נאר רבי שמעון בן יוחאי האם גילערינמ ווען די כנענים האבין גיהערט אז די יודין ועולין קענען אין וייער לאנד וואו זיי ועולין בארשין האבין אפלקה מיט די יודין האבין זיי בעהאלטן וייער לאנד און וילקער אין די נענטס פון די באהערין און אין די פעלקער די יודין זענען צריין געקומען אין ארץ ישראל און האבין געהערט די כנענים האבין זיין אפגעווען אלץ ליידיג אורזום זיין האבין דאן נים גערוסס פון דעם בעקשפעליש. האם גאט גיזאנט איד האב דאך נים גיזאנט צו די יודישע אלטערין אז איד וועל בריינגען וייערע קינדער אין אונזיקע לאנד. איד האב דאך גיזאנט איד וועל זיי בריינגען אין וייער האם וועלן זיין פול מיט גוסס. און די הייער זענען לאך געלייג. וואס האם הקדוש ברוך הוא גיטאון ער האם גיגעבן געזים אין די שטובין האם מען נעמטס די שטובין צווייליג האבין זיי געפענען די אוצרות, גאס האם געשיקט אייניגס און האם אייסקעלאשט די קעניגער פון די תבואה. איין געבליבען די שטריי האם מען נעמטס באלד אקערין די פעלקר האבין זיי

מצות

(לס) [קטן] (עסס סג) למטא ציט סמונעו סמלמ' וכל אשכ לו ונתתי נגע צרעת וגו'. וואס אין אפצות עשרה אייב אין אשטוב איין דא אנגע. סח קיפען דער בעל הבית פון די שטוב צום כהן און אים זאגן איד האב גיזענן אין שטוב

רְאִיּוֹת אֶת־הַבַּיִת׃ לו וְרָאָה אֶת־
הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִרְתֵּי הַבַּיִת
שְׁקֵעוֹת יִרְקַקְתָּ אוֹ אֲדָמָה
וּמְרִיאֵיהֶן שִׁפְלָה מִן־הַקִּיר׃ לח וַיֵּצֵא
הַכֹּהֵן מִן־הַבַּיִת אֶל־פֶּתַח הַבַּיִת׃
וְהִסְגִּיר אֶת־הַבַּיִת שְׁבַע־עַת יָמִים׃
למ וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְרָאָה
וְהִנֵּה פָּשָׁה הַנֶּגַע בְּקִרְתֵּי הַבַּיִת׃

לְמַחֲיוֹת יְבִיתָא׃ לו וַיִּחְיוּ
יְתִמְכָּתְשָׂא וְהָאֵתִיבָהּ
בְּבוֹתְלֵי בֵיתָא פְּתַח
יִרְקוּ אוֹ סַמְקוֹ וְמַחֲוִיהוּ
מַכְיָה מִן פּוֹתְלֵי אֵילִיפּוֹק
בְּהָא מִן בֵּיתָא לְתַרְע
בֵּיתָא וַיִּסְגַּר יֵת
בֵּיתָא שְׁבַע־א יוֹמִין׃
למ וַיִּתּוּב בְּהָא בְּיּוֹמָא
שְׁבִיעָא וַיִּחְיוּ וְהָא
אוֹסִיף מַכְתְּשָׂא בְּבוֹתְלֵי
ת"א נְקִיּוֹס. כ"ב קַדְמֵי מַסְהֵדִין
מֵל מן כַּד ס' וּמְלִיכִין.
סַסְהֵדִין מֵל מן דַּס יֵת׃ וַיֵּלֵךְ הַכֹּהֵן
דַּרְבֵּי מִן מוֹלֵין וְנִטְעִים עַד׃ וְהַסְגִּיר
למ. דַּרְבֵּי מן׃ וְשַׁבְתָּן. מַכְיָה מֵל
יומָא כ' בַּיּוֹמֵי יוֹ יוֹרְקָה מַכְוִין
בַּעַל הַמּוֹרִים

כֵּלֶס נֶאֱסָם שֶׁלָּהּ יִטְמְאוּ חָף הַסָּה עַד כִּיכֵס לְהַסִּיר כְּלֵיס הַנֶּאֱסָם
מִבוֹחִיּוֹס עֲלוֹ וְיִרְקָקוֹת אֲדָמָה מְדוּמָה כְּמוֹ שְׂמֻצִינוּ אֲמוּצִים בְּרוּדִים כְּתִיר עֶשֶׂר בּוֹכְרִיהַ מִינֵי מְרֹאוֹת׃
שְׁפָרְתֵי חַכְמִים
רש"ב

בַּל כַּס"ו ז"ל לְהַסְתֵּמֵנוּ דַּיִל קְרִי בִי כִּד הוּא׃ י וּ"ת יִמָּא לְהַסְתֵּמַשׁ
כּוּ בַּעֲמֵס טוֹמְלָמוּ כְּמוֹ אוֹרְלֵין סַמְקִין דְּלִמְרִי' דְּלוֹכַל אוֹתֵין כְּוִי
עוֹמְלָמוּ. וַי"ל דְּשַׁטֵּי אוֹרְלֵין שֶׁן נֶאֱלָכִין לְמִן מוֹטַע וְלֵא טִיִּישׁ'
עֲנִינוּ מִשְׁהַרְתֵּי הַבַּתִּים הַמְנוּגָעִים

שִׁפְטַפְלוּ עִי"ו לְהַסִּיר עֲמִטְסִיס וַיִּתְּלוּ חַי הַסּוּס"כ כַּס"ב בִּילְקוּס
נִשְׁלִי נִמְכַר הַקִּי"ס עַד שֶׁלָּהּ דְּלַחֲתִי אֶת הַסָּהּ סַמְקִינֵי לוֹ יִסְוִיס׃
לְמִי שְׁטִי יוֹדַע אֶת יִלְרוּ כִי יֵלֵךְ לִב הַסָּהּ כַּד עֲמַסְוִירִי, מַשְׁלָל לְמַכְד
כַּד שְׁטִי נִמְכַר אֶת כְּוִי לְקוֹמֵס וְהִסִּי יוֹדַע כּוּ שְׁטִי כַּד לִוקַס
עַמֵּד כְּלֵיס וּמַגְלִיס שְׁטִי יִסְכֵּה יֵאֵל דְּרַס אוֹמֵי כַּסֵּס כִּיּוֹן שְׁמַכֵּס
הַכִּיּוֹ סַכְלֵיס וְכַלּוֹ וּמַגְלִיס וְהַכְּוִי לְמַכְד לוֹ הַעַכְד לֵא הִיִּתֵי יוֹדַע
שְׁטִי כַּד לְמַעַס לְהַסֵּס אוֹמֵי. לְמַכְד לוֹ לְמִי סַסִּיִּתֵי יוֹדַע שְׁטִי כַּד
הַסְתֵּמִי לָךְ כְּלֵיס וּמַגְלִיס שְׁטִי סַסְהֵס לֵי אֲלַדֵּס אוֹתְךָ. אָךְ

רֵסֵקוּסִים עַל הַתּוֹרָה
נְעַמְטָנֵן דִּי אוֹרְחָה וְרֵאָה זְעָנָה גִּירְעֵן בְּעִתְלִישׁן אִין דִּי עָרְדַּ ,
פְּרַעַמַּס דְּעַר יִקְלָס וְעַר הָאָם דְּעֵן נִיזְאָנָס דִּי כְּנַעֲנִים אוֹ דִּי
יִדִין קִרְפֵּן אִין וַיִּזְעַר לְאָנָד , הָאָם רַבִּי שְׁשׂוּאֵל בַּר נַחֲמָן
נִיזְאָנָס וְהִישַׁע הָאָם עֲשִׂיקַס אֲשִׁילֵחַ כִּד דִּי כְּנַעֲנִים אוֹן הָאָם
זַי נִיזְאָנָס דִּי בְּרִירוֹת, וְעַר עֵס וַיֵּל אַרִּיס גִּיין פּוֹן דִּי לְאָנָד ,
קַעַן אַרִּיס גִּיין, וְעַר עֵס וַיֵּל מַכְיָן שְׁלוֹס מִיִּס דִּי יִדִין ,
כַּעַן מַכְיָן שְׁלוֹס . אוֹן וְעַר עֵס וַיֵּל מַכְיָן אֲמַלְחָה מִיִּס
דִּי יִדִין . מַעַן אַרִּיס גִּיין אוֹ אֲמַלְחָה . דָּאָם פֶּאֶק בְּרַגְלֵי
זַעַנָן אֲנִיעַקְנָעֵבֵאנָען פּוֹן דְּכַס לְאָנָד אָרְקֵי יִשְׂרָאֵל אוֹן זַעַנָן
נְעַמְטָנָען אִין דְּכַס לְאָנָד אֲפִיקָא , הָאָם זַי גָּאָס דְּאִרְסִין
נְעַמְטָנָען אוֹיִל אֲלֵאנָד וַיִּי דִּי לְאָנָד וְרֵאָה זַי אַרִּיס גִּירְעֵן אִין
אָרְקֵי דְּרֵיסִין . דִּי גְבַעֲנִים אַרְבִּין נְעַמְטָנָען שְׁלוֹס מִיִּס דִּי יִדִין .
אִין אוֹן דְּרֵיסִין מְלָכִים הָאָרְבִּין מַלְחָה גִּירְעֵאֲלִישׁן מִיִּס דִּי
יִדִין זַעַנָן זַי גְּעַרְבַת גִּירְעֵאֲרִין . וְעַנָן גְּבַרְתֵּי אוֹן וְעַנָן
אֲפִיקָסַע שְׁבוּעַת קִרְפֵּן זַעַנָן, וְעַן מַעַנְשִׁין וַיִּנְדִּיעַן
וְעַרִּיִס . דִּי גִישְׁלָאֲנִין . זַי עֵס שְׁטִיִּים אִין פֶּסִיק אָרְקֵי פְרִי
לְסַלְחָה פְּרַעַת יוֹשִׁיבָהּ . דִּי פּוֹרְקַסְבַּרַע עַרְדֵּי תַעֲמֵס וְעַרְדִּין
נְעַמְטָנָען אוֹן עֵס וְעַס אִין אַרְיִ מִיין פּוֹרְקַסִּין וְנֹאקְסִין . וַיִּיל
דִּי מַעַנְשִׁין וְרֵאָה זַי וַיִּעַן אִין דִּי לְאָנָד זַעַנָן שְׁלַעֲבַסַע . פֶּאֶר
זַיִּים קִרְפֵּן מַרְדִּים אוֹף . דִּי זַעַלְס , וְעַנָן דִּי מַעַנְשִׁין . זַי
זַאֲלִין זַעַן דִּי יִסְרִיס וְעַלִּין זַי וְאָנָן וְעַר עֵס הָאָם גְּעַרְבַתִּים
וְעַרְס גִּישְׁלָאֲנִין אוֹן וְעַר עֵס הָאָם גִּיִּס גְּעַרְבַתִּים וְעַרְס גִּיִּס

דְּעַר בְּהֵן זַעַמַּס דִּי נָנַע אוֹן דִּי שְׁטוּב גִּיִּם קִמָּא אַבְעַר
אוֹ דְּעַר בְּהֵן קוּמַס אוֹן זַעַמַּס אוֹ מַעַן בְּאָרְףִי דִּיא
שְׁטוּב פֶּר שְׁלִיִּסְעֵן זַעַנָען אֲלַע זַאֲכִין וְרֵאָה זַי אִין שְׁטוּב
קִמָּא דְּרוּס הָאָם דִּיא תוֹרָה חַס גִּיהַאֵם אוֹיף דְּעַס
גְּעַלְט פּוֹן דִּי יִשְׂרָאֵל אוֹן הָאָם גִּיהַיִסְעֵן מַעַן זַאֲל
דִּי זַאֲכִין פּוֹן דְּעַר שְׁטוּב פֶּרִיעַר אוֹיס רֵאָעֵן וְאִתֵּר
כּוּ אוֹן נֶאֱדָה דְּעַס אוֹ מַעַן הָאָם שׁוּיִן אוֹיס גִּירְאָמַס
פּוֹן דְּעַס שְׁטוּב יבֵא זַאֲל דְּעַר בְּהֵן קוּמָעֵן זַעַן דִּיא
שְׁטוּב׃ (לו) וְרֵאָה אוֹן דְּעַר בְּהֵן זַאֲל זַעַן דִּי נָנַע זַעַן
אִין דִּי נָנַע זַעַן גְּקִירוֹת אִין דִּי וְעַנָּס פּוֹן דִּי שְׁטוּב
שְׁקַעֲרֵחוֹת אִיין גְּנִירְאָעֵן בְּלֹמֶר דָּאָם גִּישְׁמַטְלָא פּוֹן
דְּעַר נָנַע וַיִּוּיִט אוֹיס אוֹיוֹ וַיִּיא גְּרִיבְלָהּ גְּבַרְכִיָה גִּירִין
אוֹ אָדְעַר רֵימַס וַיִּפְרִיקוּ אוֹן וַיִּיעַר גְּשְׁמַטְלָא שְׁמַל אִין
גְּדִרְבִּיעַר פּוֹן דְּעַר וְרֵאָה זַי (לז) וַיֵּצֵא זַאֲל דְּעַר בְּהֵן
אַרִּיס גִּיין פּוֹן דְּעַס דְּרוֹן אֵיל פִּתַּח צוֹ דְּעַר מִיר פּוֹן דְּעַס
דְּרוֹן וְהַסְגִּיר אוֹן עַר זַאֲל פֶּאֶר שְׁלִיִּסְעֵן דָּאָם הִיוּ אוֹיף
וַיִּיעַן מֵאָה (לח) וְשָׁב אוֹן דְּעַר בְּהֵן זַאֲל צוֹרִיק קוּמָעֵן
אִין זַיִּעַמְטָען מֵאָה וְרֵאָה אוֹן עַר זַאֲל זַעַן זַעַן זַעַן אוֹן דִּי
נָנַע הָאָם זַיִּה גְּעַעַרְס אִין דִּי וְעַנָּס פּוֹן דְּעַס הִיוּ

**וְצִוָּה הַכֹּהֵן וַחֲלָצוּ אֶת־הָאֲבֹנִים
 אֲשֶׁר בֵּהֶן הִנֵּגַע וְהִשְׁלִיכוּ אֹתָהֶן
 אֶל־מַחֲוִיץ לְעִיר אֶל־מְקוֹם טָמֵא׃
 וְאֶת־הַבֵּית יִקְצַע מִבֵּית סָבִיב
 וַיִּשְׁפְּכוּ אֶת־הָעֵפֶר אֲשֶׁר הִקְצוּ אֶל־
 מַחֲוִיץ לְעִיר אֶל־מְקוֹם טָמֵא׃**

ביתא: • ויפקד פתא
 וישלפון ית אבניא די
 בהן מבקשא וירמון
 יתהו למברא לקרמא
 לאתר מסאב: • מא וית
 ביתא יקלפון מגיו סחור
 סחור וירמון ית עפרא
 דיקלפומברא לקרמא
 ת"א וחלנו סמ. יבמות קב געמיס
 מד:

רשב"ם

(מא) יקציע. ויקליף כמו יעשהו במקצועות ובתלמוד המקצע ככולן טעח: אשר הקצו. הקצות את הבית מחטופי מעל לב"ד הה"א הוא. מן קצה יאמר הקצו. וי"ל שפחרגו לשון קיצוע מרכיב אחר הקצות את הבית נמצא שהקיצוע קרוי הקצות שהרי הלשון כתוב למעלה הואת הבית יקציע:

שפחי חכמים

נתקלה אכל כלי שקוימו לזמן מרובה חיישין דלמא אחי בו לדי
 הקלה שיטמאם בו דימי סתלחו לו יגע חרמום וקדשים: כ"כ
 הלא"ם וקשה בעיני מלך סל"כ מה זה סתבז אמר זה ומכרסין
 פסל מן הכ"ר. ושמאל"ל דהכתוב מסרש בעלמו מכו"ל שפסדויות:
 לכו"ו ועם פ"י של ויבטלו ומסרש ויטלום משם וסל"כ אפי' מג"ל
 לתקום שם"ן כן ומסרש כמו וטללה געלו אכל כר"י לא מ"ל לפ"י
 פל הקצו יטלום משם דמנין לו: ס"ל מן הבית מן יחסר ס"ל
 גם אין טעם לו שיקליע סידים מן סבית: מן דל"ל סביבות הבית
 מארבע כותלים א"ל סביב ל"ל הא דבר כתיב ואת סבית יקליע

עניני מהרת הבתים המנוגעים

רעה וקנים מבעלי התוספות
 לרדמוו כסא לס יסח כיון ססרה אמרו כנכלס וסכסו כמקל:

לזמתי ספורים סוף מוקן להכדוואם בזמן שיאמינו סהס ב"ס
 לטובס כלכר ייסר א"ס חס כנו אסר כונס סלע סוף סק לקנות
 סכוס מנינו שייטיב מנפשו ס"ו. כ"כ א' אלהיך מיסרך לטוב לך.
 ד"ס לכל כך כדך ימיו עשויס ד"ס לכל וכו' אספ"כ לטובתך משקפין וממקין לך מן סכך וכו'. הכי לפיך שלל סגולס
 סהס"י. מביא על עמו ישראל, ככל לטובתם מכוון ולא להטע ולס"י. וכו' סה"ס מל"יך כ"כ אז כביטו עליו אסר טובס יסרד
 לקלמל סורכו וי"סמל לא חש"ד קו"ס דעמ"ד דינא כלא דינא וכתיב סספ מנפ"י מקל"ס, ו"כ יסמלד לטפסס בעמ"ס ויחנקה וסב
 וסל"ו. וכו' סל"ו מל"ו מל"יך סהק"ה מכוון סוכו, רק סוף חושב סכונתו ית"י רק להטע ולס"י אז לא יסמלל מנפוש להטעס
 סעמס"ס, וזו לא יסו יספורים לחוטלת עטורו, כמ"ס הכי"ו ינמיס לטוח הכי"ו חס כביס, אסר אסר מוסר לא לקוחי מוס
 וז"כ סיס ססכסל לטוח ונמן ללא חוטלת, וינן סה"ס גלוי וידוע לפני הקב"ה כי סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס
 סה"ס
 על לזון נמיסו ככתוב כ"ן, ונחמי גנע לרעס מנפשו סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס
 לזו חסרו סה"ד א"ך טוב לישראל וכו'. כ"ל סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס
 לחוחס, לממן ס"ימין סה"י ס"י מעליו, כמ"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס
 סוריו כסכ"ל להסיר על הנגעים אמר אדם כי יהיה בעור בשרו וכו' קס"ה לפי הקב"ה לספוט ידו כדס"ס, אלא מתרס אסור ומלקס
 ב"סו סנלמל וכתיב גנע לרעס כבית ארן לחוחסו וכו'. חזר בו יס"ה. וסל לאו מלקוס כגנרו סנל"ל וסכנד כי יס"ס צו גנע לרעס.
 חזר בו יס"ה. וסל לאו, כ"ן גנפו של אדם סנל"ל אדם כי יהיה ב"ו גנע לרעס, וסכו סה"סו ח"ל סה"ד א"ך טוב לישראל חל"ס.
 כ"ל רק לישראל כס"סו סה"ס ל' או ס"ו מרת הד"ן אסר סס חל"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס
 סכ"ו סוף א"ך טוב להס, וסכ"ס סה"ס סוף סה"ס לטוב, וע"כ סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס
 זו יכלל מנפוש וסו. ויכול לכל, כ"ל יכול לכל סוף סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס סה"ס

פירוש לתורה אלהים

קלוטר ויא איז גרעסער גיווארען: (מ) וצח זאל דר
 כהן שאפען וחלצו קען זאל אויס ציהן די שטייניער
 וואס די גנע איז אין וויא וישלכו אונ קען זאל וייא
 ווארפען אל מחוץ לעיר ארויס פון דער שטאט אל מקום
 אויף איין אום ריין ארץ: (מא) וצח הבית אונ דר ארץ הויו
 קצצ זאל, ער ארום באקען פון אינווייניג דארפען
 ווא די שטייניער פון דער גנע זענען גיווען איין
 גימערט זאל ער דאס ליים אונ דעם קאלך וואס
 איז גיווען ארום די שטייניער זאל אינווייניג אפ
 שייילען אונ ארום באקען וישכי אונ קען זאל ארויס
 שישען את העפר די ערד אש הקזי וואס קען האמ

ליקוטים על התורה

גישלאנין. פאר וואס ווערין גישלאנין די קאלץ אונ די
 שטייניער אונ די וועגס. דער בעל הבית וועס זעקן וועס ער
 פארן השבוע:
 אדער מיר קענען זאגן די פרשה שמועסס פון מוסר. דער
 גוף ווערעם גרופין אשמוב, די גשפחה ווערעם גרופין
 דער בעל הבית פון די שמוב זאגט די מורה דער מענטש
 וואס האט גרעסע לשון הרע קופט די גשפחה וואס צו איר
 גיהעד די שמוב ווער גוף אונ זאגט צום כהן דאס איז
 תקדש ברך הוא אין די שמוב וואס איד בין וואן רעם גוף
 וואס איד בין איז מיר גינעקן גיווארין אזוי ווי אגע.
 אאנריהג פון לשון הרע. הייסם תקדש ברך הוא קען זאל
 איראפען די שמוב זען זאל איראפען די געביה פון רעם
 גוף איינער גאס וועס קופטן זעקן די געביה נאיינער גאס
 וועס קופטן שטראפן רעם גוף אונ איינער די עקבה וועס

מב וּלְקַחְוּ אֲבָנִים אַחֲרוֹת וַהֲבִיאוּ
 אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים וְעָפְרָא אַחֲרֵי יָקַח
 וַיִּטַּח אֶת־הַבֵּית׃ ^{מב} וְאִם־יָשׁוּב הַנֶּגַע
 וּפְרַח בַּבַּיִת אַחֲרֵי חֲלִי אֶת־הָאֲבָנִים
 וְאַחֲרֵי הַקְּצוֹת אֶת־הַבַּיִת וְאַחֲרֵי
 הַטּוֹחַ׃ ^{מב} וּבָא הַכֹּהֵן וּרְאָה וְהִנֵּה
 פְּשָׁה הַנֶּגַע בַּבַּיִת צִלַּעַת מִמַּאֲרַת

לאחר מסאב: מב ויסבון
 אבנין אחרנין ויעלון
 לאתר אבניא ועפר
 אחרן יסב וישוע ית
 ביתא: מב ואם יתוב
 מבקשא ויסגי בביתא
 בטר דשליפו ית אבניא
 ובטר דקליפו ית ביתא
 ובטר דאתשע: מד ויעוד
 בהא ויחוי והא אוסיף
 מבקשא בביתא מגירות
 ת"א ויקחו: מטפס: מד ועטר
 חל: טס: וכל סכסון: ניר
 מכות י: סוכיות מ: מנחות ד: טס
 רש"י

מכות י: סוכיות מ: מנחות ד: טס מוכין נא יומא כ ימות יו:

שפתי חכמים

מכפסי: ס: מפני שמלת הקלו על משקל המרו חס רחוק ומסוכן
 פה היה הפליטה לא הקלו. לכן אמר שהכנסו היה אשר קלטו
 בקלות הנגע סביב ואם היה צורך אשר קלטו לא ירמו ואם
 קליטה סוכן כיה: ע"י: מכין נפול וכן סמיות משום דקדוק ספ"ס
 כהיר"ק ז' שהפסול הוא כלו"י שביים קבל הפליטה בקלות נגע
 חל חק' חס האבנים וכו': מכלו' שהוא מן חליתים סדושים לכן
 הוא נקוד בחי"ק כמו דבר כפר: צ"ס: הלי לרעת ממלכת לא
 קאי אולם כהן אלא אולם ישוב הנגע כלו אמר ואם ישוב הנגע
 וכו' עד ואתרי פסוק לרעת ממלכת היה כבית טמא הוא וכו': חס
 ביום וכו' עד וכהא כל הבית וכו' עד והכל כל בית יכנס חס כגד"ו
 ואח"כ יבא הכהן ויבא והנה פסם מולן וקולס ועס כמו ושב סכסן
 דלעיל: קס"י: הלי וכלה והנה פסם ללא אחרת וסוכת קלי דספ
 גלירין ממלכת לג"ש דלעיל דלס"י: חס לא שס טמא וכו"כ כמס
 הכתוב מנדב: י: כפשה כדלשון סרי: ככר חמור: וכל כהן כיום
 שבישי וכוה: פסם אלא כהא כסוף כשכט ראשון ומלאו שפד כפיו
 ופשה בשבתי שמינין יקלה וסמיה כג"ש מה סלני קולס יטב ונתן
 לו שכוב פ"ק כלאן קריא ויבוח חס הבית וכו' אולם יטב ופכה
 קאי שאל דבר כלום הכתוב כ"י: כלאן שהוא כתיבא חל עושר

אשר קלטו בקלות ס הנגע סביב: (מנ) הקצות. ל' העשות
 וכן הטוח ע' חבל חק' את האבנים מוכס הלי' אל האדם סחלנן
 הוא משקל ל' ככד פ' כמו כפר דבר: ואם ישוב הנגע
 וכו'. (ת"כ) יכול חזר בו ביום יבא טמא ת"ל ושב הכהן
 ואם ישוב מה שינה האמורה להלן כסוף שכוב חף עיבה
 האמורה בלא כסוף שכוב: (מד) ובא הכהן וראה והנה
 פשה. (ת"כ) יכול לא יבא החוזר עמא אח"כ פשה נלמר
 לרעת ממלכת כבתיים והלמר לרעת ממלכת כבנדים מה
 להלן עמא חס תחזור אע"פ שאינו פושא חף כלאן עמא חס
 החוזר ח"כ שאינו פושא ח"כ מה ת"ל ובה פשה חין כלאן
 מקומו של מקרא זה אלא ונתן חס הבית היה לו לכחוכ אחר
 ואם ישוב הנגע צ' וראה והנה פשה חל לא כלא למד אלא על
 נגע הטומא כענין כשכט ראשון וכל כסוף שכוב שני ומלאו
 כשה ק עמא פירש בו הכתי' למעלה כלום כעומד כענין

ועניני מהרת הבתים
 וחסים לפסוח לרובו ית' וסס נולדי כבימו ועודותי כנ"ל.
 וסנימיותיהם הוא שוב וסס עשתיס ל' חל כשיסחלו לפסחים
 ימים ספ"י מלסס ויתן לסס ממהס טוכס הוא כסנג כבית חל ככד
 לסמלס שפירשן סס סר מעליו ויטיב מעסיו ויכלל מעוטה גופו

ליקושים על התורה

כ"ל' אמר' הכלתי כרי לכב כמלו' ואלי' חסלי' קכח חלחי'. אכל
 סס חולכיס אחר שכירוח לנס ומחמיוס כרעס ח' כ"י סס שטאס
 לנפיו ית' חל' חל' יסכר חלסס ככניטי כמיס וכגדיס עד שסיס
 כרע סוס כסכס לססוב שיעלל מ"ז' מעוטה גופו, אכל יביס פניסס

פירוש לתורת אלהים

ארום גהאקט: (מב) ויקחי אונ מען זאל נעמין זיגניש
 אנדערע שמייערן והביאו אונ מען זאל צריין
 פרייגען אונ און מוערין אויף דעם ארש ווא ריא
 ערשטע שמייער זענען גינען ועס אונ אנדערע
 ערד זאל ער נעמען וסח אונ זאל ארום קלעבין דאס
 היין אויף דעם אייגינעם ארש ווא ער האט איין
 גימוערט די אנדערע שמייער: (מב) ואם ישוב אונ
 אז די נגע וועט צוריק קומען יס"ח אונ וועט בליען
 אין הויז אחר נאך דעם אז מען האט ארום געזען
 די שמייער ואתרי אונ נאך דעם אז מען האט ארום
 גהאקט דאס הויז פון איינווינג דארימען ווא די
 שמייער זענען געלעגן ואתרי אונ נאך דעם אז מען
 האט ארום געשריט דאס הויז קייט אנדער ליים:
 (מד) וכן חפון רש"י שרייבס דער פסוק מ"ד כנארוח
 ערשט שמיין צווישען דעם פסוק מ"ז אונ מ"ח
 דרום וועלען מיר פריער ספורש זיין די נביא

קמסא זיין דעם גאנצן גוף, אונ אז דער כהן נדאס איז בקדוש
 פריך הוא וועט קומען זעקן די שמוב דעם גוף, אונ ער
 וועט זעקן אז די נגע ודי עבירה איז נאך דא אין שמוב ואין
 גוף כעגש האט נאך ניש השוכה ניסאון, אונ די
 עבירה איז שוין סוף איינגעווארצילט בניאראין אין גוף, אונ
 אין דעם גוף זענען שוין דא פלעקען פון די עבירה גרייט ארער
 רויפט וויי ירמיה תביא האט געזאגט נכחם עזרן לפני, כאט
 זאגט גרייט זינד זענען פארקלעקט פאר מיר און זעה די
 פלעקען, וועט דער כהן והקדוש ברוך הוא ארום זיין פון די
 שמוב פון דעם גוף, נאר ניש ווייס פון די שמוב פון דעם גוף
 מאקער וועט ער נאך סאון השוכה, דאס מיינט מען די מיר
 פון שמוב, די מול, וועט ער פארשליפען, ער זאל שוין ניש
 מער ריידן מיט סענפאשין נאר וואס ער סוו, אונ וויסער
 זאל ער נאר היידן תורה, אונ אזוי זאל ער פארן זיבען פעג,
 אונ אויב נאך די זיבען פעג וועט גאט זעקן און דאס קיין
 השוכה גיטאון, נאר די עבירה האט זיך נאך פארברעקערט,
 דא איז שוין די השוכה שווערער, ווארום ער סוו שוין ארום
 געזען פון זיך אלע שמייער, אלע כחות פון סוכיאה, אונ
 מען זאל ניי ארועק ווארפן ארסער ד', ווייס פון זיך, אונ

הוא בבית טמא הוא: מה ונתין את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית והוציא אל מחוץ לעיר אל מקום טמא: והבא אל הבית כל ימי הסגיר אתו יטמא עד הערב: מה והשלב בבית יכבם את בגדיו והאכל

מחטרה היא בביתא
מסאב הוא: מה ויתרעית
ביתא ית אבגודי וית
אעוהו וית כל עפר ביתא
ויפק למברא לקרחתא
לאתר מסאב: מה ודיעול
לביתא כל יומין דיסגיר
יתיה יהי מסאב עד
רמשא: מה ודישכוב
בביתא יצבע ית
ת"א ונתן ט"ס . יבמות ק"ג געטס
מר: והכא ט"ל . יבמות ק"ג:

רש"י

שפתי חכמים

בשבות ראשון ושפט בשבות שני חולץ וקולה ועס וטוח לו שכתי: ר פ"ו ל' ה' שפוח קולה וטח ונתון בשבות ולס חור ופרה ניקח ללח פסטה כסוף בשבות ראשון שמי כס פשוין ואף עטמר בעיניו נשתינו לו עטמר כראשון ופוסה בשני חולץ וקולה ועס דגמירין ביאה משיכס כדלעיל וכל היכא עטמר בשבות בשבות רשטניה ושנייה ענין חולץ ביה חולץ וקולה ועס חור נישא חס כח יבא שני פטמין ח"ל וחס כח יבא פ"ו שטיה לו לו יבא ועמ' חס כח יבא שני פטמין ח"ל לאקטוי בימות להרדי מה ביאה לראשונה חולץ וכו': ש' כלומר שטרדין אל עטמנו מוס הסטוק כדעומד כוס ויבא קטיירי עטמי זה אמר כמה סכסוב מדבר חס כפוסה כראשון ולל חולץ וספט בשני כשכל בשני נהוין פסח הרי חולץ וקולה ועס חס פלג פסח בשני שכתי סוף דעמר כתי הכי וחס פסח בשני ולא חולץ פסח כיון שפסח חולץ חס' דעמר וכך הכתי כיון פסח בשני ולא חולץ ועמד בשני ובסוף חס' יבא גולא סקוף עומד בפשוין הראשון כלי' בפשוין בשכבות שני' כיון שפסח חולץ וכו' שחסי סוף חומר וכל סכסו ולחה ויהי פסח ורוקמיון פסחה בשני וטעמא שחולץ וכו' חס' דעמר בשלשי: תל' גרסי' סוף וכל וחס כח יבא וגו' מל' ח"ג הכ חס' לאינו אמור

בשבות ראשון ולמדך כלן בפשוין זה שאינו מדבר חלל בעומד בראשון ופסה בשני ומה יעשה לו יכול יתלו כמו שמתן לו ונתן את הבית ח"ל ועכ הכהן וכל הכהן נלמד ביאה משיבה מה שיבה חולץ וקולה ועס ונתון לו בשבות אף ביאה חולץ וקולה ועס ונתון לו בשבות ואס חור חולץ לא חור שטור (ת"כ) ומנין שחס עמד כזה וכוה חולץ וקולה ועס ונתון לו בשבוע ח"ל (ובל) ואס כח יבא כמה הכות' מדבר ש חס כפוסה בראשון הרי כבר אמור חס כפוסה בשני הרי כבר אמור הא אינו חומר (ובל) ואס כח יבא ת חלל חס' זה סוף בשבות ח"ל וכל כסוף בשבות שני ורחה וכה לא פסח. שח העומד מה יעשה לו יכול יפטר וילך כמ"ל כאן וטבר את הבית ח"ל כיון כרפא הגעג לא מטרתיי חלל את הרפוי מה יעשה לו ביאה חמורה למעלה וביאה חמורה למטה מה

עניני מחרת הברית המנוגעים

הגוף ע"כ ספרת הכית סוף כמו ספרת הגוף . כלפסים וען ח"ר
ואזכ ושני פולטת . ונני בגדיי אריס לריכיס ל"ז כסהרתס ינו
כי סגדד אמר כזו סגטג ישרף:

ליקוטים על התורה

ער סוד דקרתו יפטרין פון זיק אצל ואכין נואם קעקען אים
גרינגען צו די עבירה פון לשון הרע , דאס פיינט מען ער
זאל אראפ נעמען די ערד נואם ארייס די שפייגער , אונ זאל
ער נועם סאקוה תשובה , ועם מען נעמען אנדערע שפייגער
אונ מען נועם ניי אריין נעצין אויף דעם אָרָם פון די שפייגער
נואם נעמען פמא גיוראין . נואריס דער סענעש נואם סוריס
תשובה , נוערין פון די עבירות ספוזת , וועלן קומען די ספוזת
אויף דעם אָרָם פון די עבירות , אונ אויב ער נועם נאָכדעם
נוייער ויךניגן , מוז מען שוין די לשכוב ונעם גוף צו
שמויסען , דאס הייסט עס נועם אויף אים נגדו נוערין ער זאל
שפארבין , מען נועם צו שמויסען זינע גלידער , אונ זינע
אָכערין נואם פינגען אונ זאמען די גלידער , אונ פון נועם
דאס אַלץ אריין פירן אונטער דער שפוזת צו באגראבן אים
אויף דעם בית הקברות , נוי צו דעם סענעש נואם פארריכט
ניס זינע פגשים אויף די וועלט ועסן ער לעבס . אָבער אז
הקדוש ברוך הוא נועם זעקן אז דער סענעש האָט געזינגען
די לשכוב נויך גוף ער האָט גיפאוה תשובה , זענען אַלץ
זינע עבירות גיוראין ספוזת , אונ דורך די ספוזת נועם די
שכוב נואם איך דער גוף האָבן אָנעשפאנד אויף אייביג :

פסוקים מ"ה מ"ו אונ דער נאך וועלען מיר
מפורש זיין דעם פסוק מ"ד: (מה) נתן את הבית אונ
זאל אף צו שמויסען דאס הווי את אבניו וינגען שפייגער
ער ציני אונ זיין האלצן ואת אונ גאָר די ערד פון זיין
דויו והוציא וכו': (מ) ותבא אל הבית אונ דער נואם
נועם קומען אין הווי אריין כל אין אלע דיא מענע
נום מען קום אים פר שראטין יסמא עד חרוב ואז ער
טמא זיין כיו דעם אָבינם: (מז) והישלב בבית אונ דער
נואם ליגמ אין הווי יכבם זאל ער נואשען זינגע
קליידער תאכל אונ דער נואם נועם געבן אין הווי
יכבם זאל ער נואשין זינגע קליידער נהייגמ וועלן
מיר מפורש זיין דעם פסוק מ"ד רש"י שריבם דער
פסוק שמויסעמ אין אזוי איין און אז די ער לשמע
נואך פון דעם פאר שליטען אין די נגע נימ גרעסער
גיוראערע זאל ער דאס הווי פאר שליטען נאך אויף
אָנערע זינגע טאנ נאָמ דער פסוק ויבא הכהן אונ
דער פון זאל קומען אין סוף פון די אָנערע זינגען
גרעסער גיוראערן איך דער רין און ער זאל ארייס

טאג וראָה אונ , ער נועם זעקן והנה פשוה אז די נגע איז
נעמען פון דער נואָמ די שפייגער נואם די נגע

בבית יכבם את בניגדיו : מה ואם
 בא יבא הבית וראה והנה לא
 פשה הנגע בבית אחרי הטח את
 הבית ומחר הבית את הבית כי
 נרפא הנגע : מה ולקח לחטא את
 הבית שתי צפרים ועין ארו ושני

לבושוהו ודיכול בביתא
 יצבע ית לבושוהו :
 מה ואם מייעל יעול פהנא
 ויחיו והא לא אוסיף
 מבחשא בביתא בחר
 דאיתשע ית ביתא וידבא
 פהנא ית ביתא ארי
 אתמי מבחשא : מה ויסב
 לדבא ית ביתא פרמין
 צפרין ואע דארזא וצבע

שפתי חכמים

רש"י

ואם נה יבא כי חלה טהרה בכו' שבעו ה' אט"ס שלא טהרו אלו סוף
 והסגירו ונה בטרף שמי וכל טהרה טהרה חלק וכו' א"פ
 דכל ימי הסגור ילדס עליו טומאה כדכרתי לסיך הכתוב כי טמא
 אכל ימים שמולן קולא ומה חינו טמא נבוא' ששומע' הלכס לט
 עד שיחול לעוול טומאות הכתוב : ב שהוא הבית שחזר ופטר
 הנגע אחר שחלן קולא ופטר והורו הנגע ופטר וקול נגע טומא
 הטכסיה שחר הנגע טמא טמא נבוא' ח"ל כל ימי ד' ימיט
 דימי הסגור ארסו מ"ל כל לבית המוחלט אף שקלף נגעו טמא
 כיון דלנתיב קלוי היו כל הבית טמא ומטמא את הסדר נבוא' :
 ג דל"כ ח"ל לבית יכבם נבוא' ומטמא עד סעביד : ד' ד' ימיט
 סוף לא טמא נבוא' טהרה כחטוב וכהלא חל הבית טמא עד
 הערב דשמע אפי' טהרה כל היום כולו ארסו טמא נבוא' ומטמא
 ואולי ח"ל האוכל כלו' כי יחיי דבאובל טהרה בו ומטמא נבוא'
 ה"ה נמי טהרה חל הבית דכתב קולא חס טהרה נבוא' חילס דמטמא
 נבוא' ח"ל טהרה חל דל"ל חילס דוקא חל טוכב דל"ל בו חל
 שטייה ח"ל והסוכב דמטמא' מיניה דמטמא דלחיל לא
 משום חילס חלל משום שטייה הוא וה"ה חילס נמי חס טהרה נבוא'
 חילס נבוא' ח"ל דוקא חס חל לא טוכב קחמר דמטמא חל לא
 טוכב ולא חלל נבוא' חילס לחוד ח"ל טהרה מינו טמא נבוא'
 ח"ל מה ח"ל יכבם ח"ל ומני ד"ל נתיבט ואובל נבוא'
 והסוכב בבית יכבם נבוא' חלל ע"כ לבית נמי טהרה ח"ל ח"ל
 חל חל ולא טוכב חלל חס טמא חבדס והסדר נבוא' ח"ל כיון
 דכשטייה חילס חלל ח"ל טוכב ח"ל בשמאל אוכל מינעו כן לשיעור
 כשטייה כשיעור אוכל וחי משום יכבם יחיס דמכרה ח"ל כשטייה
 לחודס חלל חילס ושיכרה לבתוב קולא בטקוס והסוכב חכא
 מכיון דביתא ככלל שבידה הוא ח"ל והאוכל והסוכב חלל ליתן
 שיעור לשוכב ופי' הכ' הוא חקר ואם נה יבא טהרה על הסדר נבוא'

בעליונה חולץ וקולה ומה ומה לו שבעו דגמר לה זהו שיבה
 זהו ביאה אף בתחמונה כן וכו' כדל' בת"כ גמרו של דבר
 אין נתיבה חלל בנגע החזור אחר תליה וקולו וטייה וחי
 החזור לריך פשוין ומדר המקראות כך הוא ואם ישבו ונתן.
 והבא אל הבית. והאוכל בבית. ובה הכהן ורעה ובה טהרה.
 ודבר הכתוב עומד בראשון שנתן לו שבעו שני להסגרו
 ובסוף שבעו שני להסגרו ובה ורעה טהרה שפחה ומה יעשה לו חולץ
 וקולה ומה ומה לו שבעו חזר ונתן אל חזר עתון צפרים
 שחין כנגעיה יותר מג' שבעות : (מה) ואם בא יבא .
 לטוף שבעו שני : וראה והנה לא פשה . מקרא זה כי בא
 ללמד עומד בעיניו בראשון ובשני מה יעשה לו יכול יטהרנו
 כמשמעו של מקרא ומחר הכהן חלל הבית ת"ל כי נרפא הנגע
 לא טהרתי חלל את הרפוי ואין רפוי חלל הבית שהוקפה
 והועת ולא חזר הנגע חלל זה עתון תליה וקולו וטייה
 ושבעו שלישי וכן המקרא נדרש ואם בא יבא בשני ורעה
 והבא אל פשה יטיהו ואין עטיה חלל חולץ וקולו וטחרי טמא
 חל הבית ומה הכהן חלל הבית חס חל חזר לטוף השבעו
 כי נרפא חלל חס חזר כבד פי' על החזור שעתון נתיבה :
 (מו) כל ימי הסגור ארתו . (ת"כ) ולא ימים שקלף את
 נגעו ואוכל חלל חילס מוליא המוחלט שקלף את נגעו ב ת"ל כל
 ימי : ויטמא עד הערב . (ת"כ) מלמד שחין טמא נבוא'
 ג יכול ח"ל טהרה בכדי חילס ד פרס ת"ל והאוכל בבית
 יכבם חל נבוא' ח"ל חלל אוכל טוכב מנין ח"ל והסוכב

חין לי חלל אוכל וטוכב לא אוכל ולא טוכב מנין ח"ל יכבם

פירוש לתורה אלהים

אויז אין גנע איז גים גרעקער גינוארען אויז איז
 דער דין קען זאל ארויס געקען פון דער וואונד די
 שטייגער איין מווערן אויז זאל קאך ווארען אנוואך
 אונג די גנע האט זיך שוין גים אום גרעקער איז
 דאס אויז סדור אונג ער מוז גרענגין די גרענות
 וואס ווייטער אין דער פרשעה נועם שטיין אונג אז
 די גנע האט זיך יוא אום גרעקער מוז ער דאס אויז
 צו שמויען ווארום צבחה איין קרעץ פאנגת וואס
 זאס מאכט מיגערוין אדער איין פאר שאקלעני היי
 זיא בבית אין אויז פאט הוא עס איז קמא היינט וועלן
 מיר קפולש זיין דעם פסוק מ"ח רש"י שייבט דער
 פסוק שמויעקט אז אין דיא ערשטע נואה איז דיא
 גנע גים גרעקער גינוארען אונג אין דיא אונגעבע
 וואך איז זיך אויך גים גרעקער גינוארען ואונג דער
 פסוק : (מה) בא אונג אז דער פהן נועם קוקען אין
 סוף פון דיא אונגעבע וואך דיא אונג נועם געקוקע

פירוש לתורה אלהים
 אויז אין גנע איז גים גרעקער גינוארען אויז איז
 דער דין קען זאל ארויס געקען פון דער וואונד די
 שטייגער איין מווערן אויז זאל קאך ווארען אנוואך
 אונג די גנע האט זיך שוין גים אום גרעקער איז
 דאס אויז סדור אונג ער מוז גרענגין די גרענות
 וואס ווייטער אין דער פרשעה נועם שטיין אונג אז
 די גנע האט זיך יוא אום גרעקער מוז ער דאס אויז
 צו שמויען ווארום צבחה איין קרעץ פאנגת וואס
 זאס מאכט מיגערוין אדער איין פאר שאקלעני היי
 זיא בבית אין אויז פאט הוא עס איז קמא היינט וועלן
 מיר קפולש זיין דעם פסוק מ"ח רש"י שייבט דער
 פסוק שמויעקט אז אין דיא ערשטע נואה איז דיא
 גנע גים גרעקער גינוארען אונג אין דיא אונגעבע
 וואך איז זיך אויך גים גרעקער גינוארען ואונג דער
 פסוק : (מה) בא אונג אז דער פהן נועם קוקען אין
 סוף פון דיא אונגעבע וואך דיא אונג נועם געקוקע

תולעת ואזב: ^א ושחט את הצפור
האחת אל כלי חרש על מים
חיים: ^{בא} ולקח את עין הארו ואת
האזב ואת ^א שני התולעת ואת
הצפור החיה ומביל אתם בדם
הצפור השחוטה ובמים החיים
והזה אל הבית שבע פעמים:
^{בב} ותטא את הבית בדם הצפור
ובמים החיים ובצפור החיה ובעין
הארו ובאזב ובשני התולעת:

זהורי ואזבא: ^א ויפוס
ית צפרא חדא למאן
דחסף על מי מבוע:
בא ויסב ית אעא דארזא
וית אזבא וית צבע
זהורי וית צפרא חיתא
וימבול יתהון בדמא
דצפרא נכסתא ובמי
מבוע נדי לביתא שבע
זמנין: ^{בב} וידיי ית
ביתא בדמא דצפרא
ובמי מבוע ובצפרא
חיתא ובאעא דארזא
ובאזבא ובצבע זהורי:

י"ו בדי לחשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום חגנו תשלום כל הסדרה והרגום והספירה:

^{גג} וישלח את הצפור אל מחוץ
לעיר אל פני השדה וכפר על
הבית וטהר: ^{חמישי נד} זאת התורה
לכל נגע הצרעת ולנתק:
^{גה} ולצרעת הכנר ולבית: ^{גו} ולשאת
ולספחת ולבהרת: ^{גז} להזרת ביום

גג וישלח ית צפרא חיתא
למכרא לקרתא לאפי
חקלא ויכפר על ביתא
וידיי: ^{נד} דא אורייתא
לכד מכתש סגירוחא
ולנתקא: ^{נה} ולסגירות
לבושא ולביתא:
^{גו} ולעמקא ולעדא
ולבהרת: ^{גז} לאלפא ביום
ת"א ומטא לס. חולין כז נדס כס:
ושלח לס. נגעים עס: גכ"ח.
עכ עכ מטוס ד קידושין מטוטוס:

רשב"ם

(גז) ולבהרת. היא אחת ע גורמת להפוך את החיכה באתנחתא וסוף הפסוק. בהרת בהרת. השעיר הוז

פירוש לתורת אלהים
קענין האלץ אונ רוימען פאדים אונ איין קרייטעקין
נואם דאס היינט אונב: (א) ושחט אונ ער זאל שעקמין
דעם איינעם פוגיל אייבער איין ערדיגע פלי על
מיס חיים איבער קנועלידיגע וואסער: (בא) ולקח אונ
ער זאל קעמען אית גז הארו טענען האלץ אונ רוימין
פאדים אונ איין קרייטעקין וואס דאס היינט אונב ואת
הצפור החיה אונ דעם לעבדיגען פוגיל ויפיל איתם אונ
ער זאל ויזא איין טונקען אין דעם בלוט פון דעם
פוגיל וואס איז גישאקמען גיווארן יבמים חיים אונ
אין דיא קנועלידיגע וואסער והזה אל הבית אונ ער
זאל בשפרימצען דאס הויז ויקען מאהל: (גג) ותטא
את הבית אונ ער זאל בייניגען דאס הויז מיט דעם

בלוט פון פוגיל יבמים חיים אונ מיט די קנועלידיגע
וואסער ובצפור החיה אונ מיט דעם לעבדיגען פוגיל
ויבזש הארו אונ מיט טענען האלץ אונ רוימין פאדים
אונ איין קרייטעקין וואס דאס היינט אונב:
(גג) וישלח אונ ער זאל דעם לעבדיגען פוגיל לאוען
אוועק פליען אל מהיז לער אויסען ווייניג דר שמתא
אל פני השדה אויף דעם פרייען פעלד וכפר על הבית
וטהר אונ ער זאל פאר קעבען אויף דעם הויז אונ
עס זאל ריין ויין: (גד) ואת הסודה דאס איז דאס
לערנגונג לכל צד אלע פלאגין פון צרעת ולקח אונ
צו אזוי אצבעת ווס איז אויף דעם קאפ: (הה) ולצבעת
אונ צו אזוי אצבעת וואס איז אין אקלייד ויבזש אונ

הַטָּמֵא וּבַיּוֹם הַהוּא זֹאת הַתּוֹרָת
 הַצְרַעַת: פ מו * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
 מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: ב דַּבְּרוּ
 אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתֶּם אֲלֵהֶם
 אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זֹבּוֹ
 טָמֵא הוּא: ג וְזֹאת תְּהִיָּה טָמְאָתוֹ
 בְּזָבוֹ רַר בְּשָׂרוֹ אֶת־זָבוֹ אֶרֶץ־

מִסְאָבָא וּבַיּוֹם דְּכִיָּא דָא
 אֲרִיִּיתָא דִּסְגִיִּוְתָא:
 מו * וְכַלְמִי יִי עִם מִשָּׁה
 וְעִם אַהֲרֹן לְמִימַר:
 ב מְלִילוֹעַם עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְתִמְרוּן לְהוֹן גְּבַר וְגַבַר
 אָרִי יְהִי דָאָב מִבְּשָׂרִיהּ
 דְּזָבִיהּ מִסְאָב הוּא: וְדָא
 תְּהִי סְאֻבְתִּיהּ בְּדֻבְבִיהּ
 רִיר בְּשָׂרִיהּ ית דְּזָבִיהּ

ת"א דכרו אל. שכת טג. איש איש.
 מערכין ב כריתות מ נדה לך עג.
 עד: מכשרו. חולין כל נדה לך לו:
 זב טמא. נדה לך כ טו: והוא חסיס. ב"ק טד נדה טו: טמאמו. נדה עג: כל כשרו: נדה עג לו:
 רשכ"ט

באתחלתא השערי חוץ. כזה וכזה תאכל התורה: וכבש
 בגדיהם והתהדרו. והתהדרו בלא אתחלתא (באב) מבשרו.
 רבותינו פירשו מראה זכב ומראה קרי: (ג) רר כשרו
 שפתי חכמים

בעל המורים
 מעליה כדי שחננה בעיניו ולא יטמאו הם: (ב) דכרו אל כתי
 ישראל. ובכרשת נגעים לא אמר דכרו לפי שפ"י הפעל שפסה
 שכן כלו נגעים על ישראל. ומכן פסטה זכ למלוכה לפי ששל יד

שד"ך. of כל יבא עט וכל סכרן ורלס שמינס שפתי: ה"ז ח"ט
 כיום סכרנו סוי ככ"ח ובתקופת אבן נללות ובתקופת עין
 שפירוש בפניו תקופת אבן ס"ס ס"ל להיום בפניו כיום סכר
 ויום סכרנו דכיינו כיום ולא בליה שאין סממלון ולא מספרין
 בליה: ו ס"י ספ"י ס"כ ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י
 לא חלק ס"כ ס"ל לסולס ס"מ ס"נ ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"יא
 או מלואו או מן הכוסם ואין לרין ב"ש ס"מ ס"ה ס"ו ס"ז
 מה לאשכ כיום חיים ממטמא כזה אלל ב"ג: לריות סכס ב"ג יעוט
 כלויסם לסוקרין: נקיים וקרבן אלל ב"ג: לריות כיום א' אין כן
 זכא אלל כזב ח"ט ב"ג: לריות כיום א' יו לו דין זכ א"כ ס"ל סכס
 טמא מ"ג ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"יא ס"יב ס"יג
 כשרו דז ח"ט סמא מ"ג ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"יא
 מלויס כשר עזב עמנו עזב סמא ומלויס כשר עזב עמנו עזב
 סכור זכוי לרין כ"ו: חסם שקולס נדה טמאה קלק סכס שאין
 לרכיט ז' נקיים וקרבן שפ"כ זכא נדלו' עזריבה ז' נקיים וקרבן
 שפ"כ זכוי סמא חסם וקליס ס"פ ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט
 זכוי דכוי ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"יא ס"יב ס"יג ס"יד
 זכוי דכוי ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"יא ס"יב ס"יג ס"יד
 דכסמל מלרשט ולא כל מוכר. פי"א חממל סוליוסוטמל סמל

יכנס ריבה א"כ למה נא' אוכל וסוכב ליתן שיטור לשוכב
 כדי אכילה פרס: (ג) להורות ביום וגו'. איזה יום
 מטהרו ה ואיזה יום מטמאו: (ב) כי יהיה זב. יכול זב
 מ"מו יהא טמא ח"ל מבשרו ולא כל כשרו אחר שחלק הכ'
 חזן כשר לבשר זכוי לרין טמא כזב וטמא חזר מה זכא
 ממקום שהיא מטמאה טמאה קלה נדה ח מטמאה טמאה
 חמורה זיבה אף הזב ממקום שטמאה טמאה קלה קרי
 טמאה טמאה חמורה זיבה: זכור טמא. (ת"כ) למד על
 הטפה מ שהיא מטמאה. זכב דומה למי כלק על שעורין ודחוי
 י דומה לזכב כילה המורחב שכתב ורע קשור כלזכב כילה
 עשירה מורת: (ג) רר. ל ריר עזב חת כשרו: את זכור.

עניני טומאת זב וזבה
 מייבחו התורה שיטמא שבעה ימים ולא בסבלת קרבן. ואינו טמא
 אלא עד הערב. ובאשה סופה אשר כר מבעלה הוא דם. ושני
 ימי דמים יש בלשה, דם נזות, היולא ממנה בזמן קבוע, והטמאין
 הוא פחות שבעה ימים, כגון אם חרפה דם נדה סוף א'
 עד מולאי שבע וכל סדמיס שחלפה מייס א' עד שבה לפק סרב
 הפס דם: דם. וסדס שחלפה למתמו ליום סכסי י וכללן סוף
 דם זיבה, ומחמת שאין זה המקום לנאל דני נדס ככרסות. פ"כ
 לא רכמתי מלומס מוס:

עניני טומאת זב וזבה
 זכב דכרו אל בני ישראל וגו' איש איש כי יסיה ז' מבשרו וגו'.
 מבשרו כ"ל מטרותו, עזב ממש כעין זרע בלי לריוו והוא
 חולי כל מלחסי מהניס נלולשת סכה הפחזיק, טמא סוף, כ"ל
 סוזב כעמלו סוף טמא. יולא חסו סכל בלרנו ללויס העולם, סמא
 סוף. ונקרל סוזב אכ הטומאה סכרן וביכלה למעל גנדיס וכליס
 אלס כמלש ובעמט ובעמשכ ובעמושכ. וס"ז נקרל העוליס
 זכס כעמל או כפי שרש עס אשה. ולפי שכחיות מלרס סוכב עס
 סמתי לין בז עון אשר חסל ככיווס כעמיס הלריוס אליו. לכן לא

פרוש לתורת אלהים
 עם נועם ריען פון זיין לייב מייקט מען פון זיי
 ערוה זכו זיין ריענג פסא הוא איין ער סמא: (ג) והוא
 התייה אונ דאם זאל זיין פסאוי זיין אום רייניקייט בייב
 איין זיין סאן ריענע אויב, עם ריענע רייניקער וויא
 שפייקט פון זיין לייב פלומר סיי דאם ריענע נאם
 ריענע פון איהם איז לויקער או ארער התיים עם
 נועם פאר שטאמט כשרו זיין לייב סאוב פון זיין
 טמא ומטמא טמא' והוא סכיס טמאמו בזבו כר כשרו חל זכו:
 ויעם איין איר ארער ער לינס אויף איה ארער, ער בערניס
 די נאך, איז די נאך סמא ואונ די איבעריגע ריעים שפייט
 אין די טרשינו:

פרוש לתורת אלהים
 צו אווי אצרעת קום איז איין אהויו: (ג) וישלח כו':
 (ג) לזרחה צו לערנען ביום איין וועלעקען סאן ער
 זאל אום ריין מאקען וביים אונ איין וועלעקען סאן מען
 זאל ריין מאקען וזאת תהיה תורה דאם איז דאם לערנענג
 פון דעם צרעת: (א) וידבר יי וי: (ב) דברו קער צו די
 קניער ישראל ומתחתם אליהם אונ איהר זאלם צו
 זיין זאגן איש איש אימילקיער מענקש כי ווען יהיה
 מצות השם (ג) [דעס דם] להיות חזב בשתי כליות
 איש זי יהיה נט וגו'. וקאם איין סמא צשלו אונ איין סמא
 אז ער יקחם צוויי סמאל ויבה ויבה איז אוי אקראנקייס
 נאם עם ריענע פון איים איה יו' זבעו, יעדר זיך וקאם ער

או חתים בשריה
 מדוביה מאובתיה היא:
 וְכֵן מִשְׁכָּבָא דִּי יִשְׁכַּב
 עלוהי דזבנא יהי מסאב
 וְכֵן כְּנָא דִּי יתיב עלוהי
 יהי מסאב: ה וְגַבֵּר דִּי
 יקרב במשכביה יצבע
 לבושוהי וְיִסְחִי בְמֵיא
 ויהי מסאב עד רמשא:
 וְדִיתִיב עד כְּנָא דִּי
 יתיב עלוהי דזבנא יצבע
 לבושוהי וְיִסְחִי בְמֵיא
 ויהי מסאב עד רמשא:
 וְדִיקָרַב בְּבִשָׂר דזבנא
 יצבע לבושוהי וְיִסְחִי
 בְמֵיא ויהי מסאב עד

הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ מְזוּבֹו מִמָּאתוֹ הוּא:
 וּבְלִי-הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו
 הַזֶּב יִטְמָא וְכָל-הַכְּלִי אֲשֶׁר-יִשָּׁב
 עָלָיו יִטְמָא: ה וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְעַע
 בְּמִשְׁכְּבוֹ יִכָּבֵם בְּגֵדָיו וְרַחֵץ בַּמַּיִם
 וְטִמָּא עַד-הָעֶרֶב: ו וְהַיֹּשֵׁב עַל-
 הַכְּלִי אֲשֶׁר-יִשָּׁב עָלָיו הַזֶּב יִכָּבֵם
 בְּגֵדָיו וְרַחֵץ בַּמַּיִם וְטִמָּא עַד-
 הָעֶרֶב: חצי הספר ו והנגע בבשר הזב
 יכבם בגדיו ורחץ במים וטמא עד

ג' ט"א או הסמיס . טס טנ : וכל
 טמטכ. נדס נדל טנ :
 נדס נד : טסר יטכ. טכט נט : וטע טסר . טכט נד כ"ק נדס לג : וטוטכ . טניג נד נדס טט :

בעל הטורים

הכה נקללס טסה כזכס וסחטס בלרעס : (ג) טחטס טטו
 מזוכו . כזכ' וס כחתיפס טי טסמס : (ד) ישכ טלו . כז' וס
 מיוחד טשיכס : וכל טכלי . כזכ' טניג' טכל לא טלכ : (ס) ורזח טניס .
 כזכ' טלכר כניס טסס ד"ט כניס כני מ' טי' טלכר כני טסס :

חבורה

דבר זב וזבה גורה כולן טממאין טח שתחתיהם טומאה

רשב"ם

אח זובו . כמו ויורד רירו על זקנו . כלומר אם טורר
 זמטטפ טטרו אח זובו . טשוזב קלוט כעין קרי : או
 דחתיס . טשוזב טורבט על טשטרו : (ד) אטשר ישכב עליו .
 אפי' הוּא תחת האכז טלא נגע בו כלל . כללו של
 דבר זב וזבה גורה כולן טממאין טח שתחתיהם טומאה

שפתיהם

ד'טפי' טיפס טחט טל זוב טעמ' טיכז ידעינן או טולט טעמו טיפס
 טחט דלמט טיפס קרי הוּא וטורר או זוב וטמט וט' טירט זוב
 דומט לגי נכט כו' : ל טי' טס רלחט טלטיס טל טטס טוּט כרוטס
 ט' : טטרו טמטמט קכ כנגמט וכלט' טניס טמטמט קכ כנגטמט וטמטמט
 טעטכ וטושכ וטטון טפירט 'ו' טקיס וטלטיס ט' לקכז : ט טי'
 כנון ד' טל כמטמטמט או טעריט ט' : ג כלי' טל' טטמט טיהט
 טמטמט טל מלמלכט אחרט טיהט טזכט טלו : ט כלוטש טטמט
 טנגט כז טזכ הוּא טכ טטוטמט וטמטמט טל טטמט כגדריס טטלו
 דכטי' טיס יככס כגדיו ורזח כניס טכל ד"ט טטרו עיוחד טשכיס
 ונגמט כז טזכ אוט טכ טטוטמט טלל ולר טטוטמט הוּא טל טלכז
 וטמטמט טיכורו טמטמט כלי טעפ כנגמט וטל טל ט' זכ' טמס . וזלמכ
 טריטטו אוט טמטמט טלל אוטליו וטשקין . וט' טמור מן טמט
 ר"ל טטרו טל טמטכ : ט טמכתי' וטויכ' טל טכלי טכר ישכ טלו
 טזכ טקיס יטיכט טל טטור ליטיכט טל זכ טס יטיכט טל זכ טפ'
 טטמט יטיכט הוּא טל טכלי נטמטין טכלי' טמט כנון טכז טמטמט כך
 יטיכט טל טטור טטמט נטמט מכלי טמטמט טמטמט טכז קכ טטמט נט
 זכ טמטמט טכז טטוטמט ט' ט' טמור וכלי טמטמט טחטיס וטס או
 וז יטשין טליס טל ט' טל טככידו טל טכלי טמטמט טכלי ט
 כדכטי' כל טכר טיס טחטי' : ט דילמיון כמט טלמו טמטמט טי'
 טטמט טככ טטור טל טכז טמטמט וטיס טמט טלכז טמטמט טל זכ

רש"י

כמו ריר טיוטל ללז : או דחתיס . טיוטל טכ וטוטמט טח
 טי טלמט וטמט כטרו טמפט זוכו זכז טטוטו ומדרטו טמט
 הכתי' טרלשון רליות טטיס וקרלו טמט טנל' זכ מנכטרו
 זוכו טמט הוּא ומט הכתי' טטי רליות טל טקראו טמט
 טנ' טומלחו כוכו רר כטרו טח זוכו טו טחטיס כטרו מוזבו
 טומלחו טיה ט' טל כילד טטיס לטומלח וטלטיס ל מוזיקטו
 לקכז : (ד) כל המטככ . טראו למטככ יכול טפי' מיוחד
 למלמלכט אחרט ט' טל אטשר ישכב אטשר טככ לא נמכר טלל
 אטשר ישכב המיוחד תמיד לכך יזח או טלמוריס לו ז טמור
 וטעטמט מלמלכטו : אטשר ישכב . ישכ לא נמכר טלל אטשר
 ישכ טלו הוז כמיוחד תמיד לכך : (ט) ואיש אטשר ינע
 במטככו . לימד טל המטככ טמור מן המנע טזח טעטמט
 טכ טטוטמט לטמט טל טמט כגדריס וטמט טלמו טמטכ
 אוט טלל ולר טטוטמט ט' אוטו טמטמט טלל אוטליו וטשקין :
 (ו) ודושב טל טכלי . (ח"כ) טלמו לא נטט טפי' טעטמט
 כלס וט' כונון ע טמטמין מטוט מוזט פ וכן כמטככ :

פירוט לתורת אלהים

דינען דתיינו דאם וואס עס ריגט איז גידעקט און
 דער פון נוערש פאר שטאפט ויין לייב ספאטו היא
 דאס איז ויין אום ריינגיקט פלוקער ער איז טמא :
 (ח) כל המטכב ואלע וואס מען קען אונג עס איז
 געטאקט ריינגען מען זאל דרויף ליגען אונג נישט צו
 אונגדרי מלאכה אטשר ישכב עליו הוז אונג דער זב נועט
 דרויף ליגען : טפיט זאל די נאך טמא ויין זכל טללי אונג

הָעֶרֶב : ׀ וְכִי־יִרְק הַזָּב בַּמָּהוּר
 וְכַבֵּם בְּגִדָיו וְרַחֵן בְּפָמִים וְטָמְא עַד־
 הָעֶרֶב : ׀ וְכִד־הַמְרַכֵּב אֲשֶׁר יִרְכֵב
 עָלָיו הַזָּב יִטְמָא : ׀ וְכִל־הַנֹּגַע בְּכָל־
 אֲשֶׁר יִהְיֶה תַחְתָּיו יִטְמָא עַד־
 הָעֶרֶב וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יִכַּבֵּם בְּגִדָיו
 וְרַחֵן בְּפָמִים וְטָמְא עַד־הָעֶרֶב : ׀ וְכִל־
 אֲשֶׁר יִנְעֵ־בוּ הַזָּב וְיָדָיו לֹא־שָׁטַף
 בְּפָמִים וְכַבֵּם בְּגִדָיו וְרַחֵן בְּפָמִים
 וְטָמְא עַד־הָעֶרֶב : ׀ יִכֵּל־חֲרָשׁ

רמשא : ׀ וארי ירוק
 דוכנא בדכיא ויצבע
 לבושהי ויסחי במיא
 ויהי מסאב עד רמשא :
 ׀ וכל מרפא די ירכב
 עלוהי דוכנא יהי
 מסאב : ׀ וכל די יקרב
 בכל די יהי תחולוהי
 יהי מסאב עד רמשא
 ודימול יתהון יצבע
 לבושהי ויסחי במיא
 ויהי מסאב עד רמשא :
 ׀ וכל די יקרב ביה
 דוכנא וידוהי לא שטף
 במיא ויצבע לבושהי
 ויסחי במיא ויהי מסאב
 עד רמשא : יב ומאן

ת"א וכי ירק. שכת טו כה טו : בטסור. דס טס : כל סנוגס. טס לר : וסנוסל. טס לט : כל חסר. קידושין כס חולין קו דס עג רש"ב

בעל המורים
 (יא) טפ. ב' . דין . ולידן וחפן ביסודס טפס ומכז טזכ לכין
 במים. הזב לא טבל. כך דרשו חכמים, ולי נראה לפי פשוטו לפי שמוטו לפי שאמר למעלה רר בשור: את זובו ואת החתים זכס פי האמה שהחתים כמפורש במס' נדה אע"פ שטבל עדיין טמא הוא הואיל ולא שפשף יפה קודם טבילה וכל הנוגע בו יטמא, ולפי שדרך פי האמה הזב יוצא שפשף יפה וצריך שישפשף דיבר לי שטיפת ידיו למשל כעין מה שכתוב למעלה וזנה אכלה ומחתה מיה ואמרה לא פעלתי און וכן אד מסוך הוא את רגליו. לפי שמדבר על יציאת חוץ. אף כאן שטיפת ידיו על מקום יציאת הזוב מאותו מקום. וגם לשון שפשף מוכיח שהוא להעביר לכלוך שום דבר מקומו. כמו ומרקי ושומץ במים. להעביר שומץ על חמאת שבבלי, וכן מים כבירים שושפסו. וכן משפף ספוחיה עפר הארץ. אף כאן להעביר את הזוב רש"י

שפתי חכמים
 סכי סוף פנאל אף טעמסקי צייניכו סלכין וסכנן לינו עקבל סופאל
 סס"ס סוף פנאל וטע"ג דגני משכז לכד סוף דכסי" ולינן טייניס
 אף לפושב כיון דטו משכז ומושב כחומר מנענן למעל גנדיס מרל
 מילנאל סיה: צ דכסי דרשני לים וכי ירוק הזב כסטר כל' כמס
 שניד ססטר סיינו כשירוק על סעקל שניד ססטר וסול נטלו סוף
 טעמ: ק"ר לא יושב טעמ עליס סיינו מושב דכסי" בקרל סבל
 לד סלוקף סהול טן טלסניו ולסמניו סאינו יושב טניו סלל סכרוכ
 מחזיק בו שלל יתקון מלפניו או לסמניו ולכן יקבל טעמו פ"ש
 טעמוס סיה: רל' ואל תחפיו של מרכב סספון לו סלל סוף קלי
 כלומר טעמ כמרכב סהיס תחפיו סז צד טעמ ולינו טעון כלום
 נגדיס: כי וסז קלי ולא סנוגס בו ל' סקורס סבכל יכר סוף סעמ
 וטעון טעמ נגדיס דלכ"ל ס"ל לניכית סלל וכל חסר יגס בו
 סזכ וזכס צנדיו וסכן כסיס וידי לא סוף יל: כי כנון מוק סז
 ופי סלסס דלמסס וסוך הקעסי" דעמ"ג דלל טל סז כס יסי ססור

פירוש לתורת אלהים
 דער וואס מרמאט זיי פלוקר איינעם פון דיא זאקין
 וואס שמויט אין דעם ענין זכבס בגדי כו: (יא) וכל אונ
 אלע זאקין וואס דער זב וועט זיי אן רירען וידי אונ
 זיינע הענט האט ער נים גישווענקט אין וואסער
 פלוקר ער האט זיך נאך נים גימאלדען זכבס בגדי כו:
 (יב) וכלי חיש אונ איין אגדענע פלי וואס דער זב וועט

וכי יריק הזב במהויר זב וועט שפייצן אויף
 אקענומש וום איז טהור זכבס בגדי כו: (א) וכל אונ
 אויף אימליקעס רייטונג וואס דער זב וועט דרייף
 רייטען יסמא זאר טמא זיין: (א) וכל מנוגע אונ דער
 וואס וועט אן רירען אין דיא זאך וואס וועט זיין
 אונקער דעם זב יסמא זאר טמא זיין והנשא אותם אונ

אֲשֶׁר יִנְעֻבוּ הַזֶּבַע וְיִשְׁבֵּר וְכָל־כְּלֵי־
 עֵץ יִשְׁטַף בַּמַּיִם: י וְכִי־יִטְהַר הַזֶּבַע
 מִזֹּבָבוֹ וְסִפֵּר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים
 לְטַהַרְתּוֹ וּבְכֶסֶם בְּגָדָיו וְרַחֵץ בַּשֶּׁרֶף
 בַּמַּיִם חַיִּים וְטָהַר: י וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי
 יִקַּח־לוֹ שְׁתֵּי תָרִים אֹז שְׁנֵי בְּגֵי יִזְנֶה
 וּבָא וּלְפָנָי יִהְיֶה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
 מוֹעֵד וּנְתַנֶּם אֶל־הַכֹּהֵן: טו וַעֲשֵׂה
 אִתֶּם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהֶאֱחָד
 עִלָּה וּכְפָר עָלָיו הַכֹּהֵן לְפָנָי יִהְיֶה
 מִזֹּבָבוֹ: ס שְׁשֵׁי שָׁבִיעֵי כֶּשֶׁן מְחֻבְרִין מִן וְאִישׁ

ד חספ די יקרב ביה
 דובגא יחבר וכל מאנא
 דאע ישחטף במאי:
 י נארי ידפי דובגא
 מדוביה נימני ליה
 שבגא ימין לדכותיה
 ויצבע לבושהי ניסחי
 בשריה במי סבוע
 וידפי: י וביומי
 חמינאה יסב ליה תרתין
 שמינין או תרין בני יזנה
 וייתי לקדם י לתרע
 משכן ומנא ויתנינון
 לכהנא: טו ויעבד יתרון
 כהנא חד חטאתא וחד
 עלתא ויכפר עלותי
 כהנא קדם י מחוביה:
 ת"א כי יסכר. מגילת ט נדס ט:
 וכל לפני. טס ל: למסרסו.
 מיר מד: וככס בגדיו. מגילת ט:
 כ"ק סכ מ"א סח נדס טג:

ורתן בשרו. מרכין די: ופעס חלוס. יומא מח: וכפר עליו. מגילת ט: ואיש כי.

בעל המורים

מיס חייס: (יג) ונע. בגימ' היסט. לזכ מנע מנחלסו כסול ככולו וכו היסטו: (יד) וכל לפני ה' אל פתח. בני טנס מלמד סנסו סול שפתי חכמים

רק לאוי כליאח מיס כמין: א פי' כפסנדוד ויסוס כלו מנח סוב שלין היסט למקלסו אלכ ככולו וסל דלפסיק קרל לסיסס כל' מנע למימלל דהיסטו דומיעל דמנעו מה מנעו כדילי מלכרלי אף היסטו כדיו מלכרלי לאסוקי קנל כקומפו דוז דלס היס קנל כקומפו וסיסס סס אס סססור ססור כיון ססיססו לא סל אלל מכלל עיט סמליו וכל מנע מיס וסכר: ג פי' לו' ז' עיטס לכיסיס לזיוט סל סל ססל סלנו סופר ולי לא יסיו ססוסיס מציס סל לא ססל פירוש לתורת אלהים

פירוש לתורת אלהים

ויא אן רירין ישבר זאל צו בראקען נוערין וכל גלי עץ
 אונ אימליקע היצערענע פלי ונאם אזב האם ין אן
 גיריט יספח במים זאל קען אומס שווינקען פלאקר
 סובלען אין וואסער: (יג) ובי ישר אונ אן דער זב נועם
 סהור נוערין פון זיין ריגען דהיינו עם נועם אויף
 הערין פון אים צו ריגען וספר לו זאל ער ציילין ויגען
 קאט צו זיין היינקייט בלאקר ויגען טעג זאל שוין
 פון אים זיט ריגען ונכס בגדיי אונ ער זאל וואשען
 זינגע קליידער ריח אונ ער זאל וואשען זיין לייב
 מיט קנעלדיג וואסער ונאם הייסט ער זאל זיה

מצות השם

אביסן סאג ברענגען קרבנות, צוויי אלטע טויבן אדער צוויי
 יונגע טויבין, איין טויב זאל זיין אטקטאט אונ איין טויב זאל
 זיין אטעל'ת

נאיש כי תצא ממנו שכבת בדר נגי'. נראם איז אטקטאט עשה
 אויב עם זיט ארויס פון אונר שכבת בדר איז ער סאט
 ביי נאקט, ביי נאקט איז ער זיך טויבל אונ איז סתור:
 ואשה

כִּי־תֵצֵא מִמֶּנּוּ שֹׁכֶבֶת־זָרַע וְרַחֵץ
 בַּמַּיִם אֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד־
 הָעֶרֶב: " וְכֹל־בְּגָד וְכֹל־עוֹר אֲשֶׁר־
 יְהִיָּה עִלָּיו שֹׁכֶבֶת־זָרַע וּכְפָס בַּמַּיִם
 וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב: " וְאִשָּׁה אֲשֶׁר
 יִשְׁכַּב אִישׁ אִתָּה שֹׁכֶבֶת־זָרַע
 וְרַחֲצוּ בַמַּיִם וְטָמְאוּ עַד־הָעֶרֶב: פ
 וְאִשָּׁה כִּי־תִהְיֶה זָכָה דָם יְהִיָּה
 זָכָה בַּבְּשָׂרָה שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה
 בְּנִדְתָּהּ וְכֹל־דֹּהַנֵּע בָּהּ יִטְמָא עַד־
 הָעֶרֶב: " וְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עִלָּיו
 בְּנִדְתָּהּ יִטְמָא וְכֹל אֲשֶׁר־תִּשְׁכַּב

טו וְגַבְר אַרְי תְּפֹק מִנְיָה
 שְׁכֹבֶת זָרַע וְיִסְחִי
 בְּמַי ית כל בְּשָׂרִיהָ
 וְיִהְיֶה מִסָּאב עַד רַמְשָׁא:
 י וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מִשְׁךְ
 דִּי יְהִי עִלָּוְהִי שְׁכֹבֶת
 זָרַע וְיִצְטָבַע בְּמַי
 וְיִהְיֶה מִסָּאב עַד רַמְשָׁא:
 יא וְאִתְתָּא דִּי יִשְׁכֹּב גַּבְר
 יְתָה שְׁכֹבֶת זָרַע
 וְיִסְחֹזֵן בְּמַי וְיִהְיוּן
 מִסָּאבִין עַד רַמְשָׁא:
 יב וְאִתְתָּא אַרְי תְּהִי
 דִּיבָא דָם תְּהִי דוֹבָה
 כַּבְּשָׂרָה שִׁבְעָא יוֹמִין
 תְּהִי בְּרִיחֻקָּהּ וְכָל
 דִּיקָרַב בָּהּ יְהִי מִסָּאב
 עַד רַמְשָׁא. כ וְכָל דִּי
 תִּשְׁכַּב עִלָּוְהִי בְּרִיחֻקָּהּ
 יְהִי מִסָּאב וְכָל דִּי תִשְׁכַּב

ת"א ורמא בעים. פרכין ד: וכל בנד. טבה מד פג ב"ק גה: אוחס טכבה. יכמות לר: ורחלו בעים. ודה מל מנ: ואסה. טס
 כג מד: ואסה כר. טס לו טג: דס יביה. טס נד נס: ככשה. טס כס: טכפת יעיס. טסחיס ל:

רשב"ם

שעל בשרו: (יש) דם יהיה זובה. ארומיות מטמא בה
 הן דם נדה מטמא לה יוכס: תהיה נדמפה. (עם הארומיות) נגיש'
 שפתי חכמים

בעל הטורים
 סוגל מכוני: (טו) חלל ממנו. עני' זה זרע יורה כחן: כי חלל
 ממנו. עני' זרע למ לא יבש: ורמא בעים חלל כל בשלו. עני' וכל
 יפה בו יזילס ככשוו וטמור: (יש) דם יוכס זוכס ככשה. עני' רש"י

ס' דלא חי זוכס כלמטו ולי חי להו כלמטו סהר ליומי קמ"א
 ומונה שבעה ימים עהובין מרישא: ד' זמנע בית הסתרים סהר
 אפי' חזר ומינה יאפי' דכל זמנע בית הסתרי' אינו מטמא מדלפקיה
 להיסטו של זכ בל' ענינים יאפי'ן לכל עניות דמנע בית הסתרי'
 אינן אטמטין דגזירת סהר סוף: הדהיה ימורה וס' ק' ואסה
 חין זוכס קרוי זוכ לסמח' חל"כ הוא חלוס: בנדרה. כמו
 תהיה בנדרה. אפי' לא רחמה חלל ה רחיה רחמנה:

זכ וכולו רטמין: ורחצו במים. גזירת מלך היא שתטמא
 החשה ביציה ואין הטעם משום נוגע בש"ו שהרי נוגע בית
 דהסתרים היא: (יש) כי תורה זכה. (ת"כ) יכול מלחה
 סכל איברה ת"ל (ויקרא כ) והוא גלחה את מקור דמיה
 אין דם מטמא חלל הכח מן המקור: דם יהי' זוכה בבשר'
 (חיוב יח) ומתכל יעידוהו שהיא מנודה מננע כל חלס:

פירוש לתורת אלהים

וואם דא שמיים אין נאר נוהג גיווען פאר צייטען
 אָבער היינטיגע צייטען האָבן די חקמים מִקְמִיר
 גיווען אז אַנדֶה איז טמא לינגער פון יִבְעֵן טאג
 אונד די אַנדֶרע דגנים וואס דאָ שמיים אין דעם עגִין
 איז אויך נים נוהג בִּזְמַן הוּה אונד דער וואס וויל וויסען
 די דגנים פון אַנדֶה וואָל עֶרְקֵען אין שולחן ערוך יורה
 דעה הלכות גִּדְה וְכָל הַנּוֹגַע בָּהּ אונד אִיִּשְׁלִיכֶר וואס
 וועט זיך אין איר אָן רִדְעֵן וואָל ער טמא ויין ביו
 אָבִינִט: (פ) וְכָל אונד אויף אַלֵּע ואַקֵּען וואס י' וועט

רינונג: (סס) וְאִישׁ אונד אַמְעַנְשׁ כִּי תֵצֵא אָז עִם וועט
 פון אים ארום גיין שְׁכֶבֶת זָרַע וְרַחֵץ וְאֶל עַר מִטְבֵּל ויין
 ויין גַּמְאָץ לייב וספא וכר: (יו) וְכָל בְּגָד אִיִּשְׁלִיכֶעס קִלְיִיד
 או ער אָדער אַפְעֵל אֲשֶׁר אָז עִם וועט אויף אים ויין
 שְׁכֶבֶת זָרַע וְיִבְכַס בַּמַּיִם וכר: (יח) וְאִשָּׁה אונד איין אִשָּׁה אָז
 איין מענטש וועט זיא באשלאַ אַפֵּען מיט שְׁכֶבֶת זָרַע
 וְרַחֲצוּ בַמַּיִם וכר: (יט) וְאִשָּׁה אונד איין אִשָּׁה יִתְחַה זָכָה אָז
 זיא וועט ויין אַנדֶה דם חַיִּת עִם וועט רִדְעֵן פון איר
 בְּלוּט שִׁבְעָה יָמִים וְאָל י' ויין יִבְעֵן טאג אַנדֶה (רי דגנים

מצות

וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָכָה וְגו'. וְדָאם איז אַמְצוּת עֲשׂוּת אִשָּׁה
 נוֹאם איז אַנדֶה איז ויא ספא אונד אַלֵּע נוֹאם ויא רִדְעֵן
 אָן איז ספא. אונד זיא איז אַמְצוּר צוּם מַאן. ביו ויא וְעָרַם ביו
 און איז ניד סְבִיל אין אַמְקָה:

(יש) [קסא] (טסס טו) לבימת הנדה טמאה ומטמאה סכ"א ואסה
 כי חסיה זוכה דם יוכס זוכה ככשה טכפת ימים חסיה
 נדמפה וכל כנגוס כס יטמא עד סהר כ:

אונקלוס

עָלוּ יַמָּא : כִּי וְכָל־הַנֶּזֶע בְּמִשְׁכְּבָהּ
 יִכְבְּס בְּגָדָיו וְרַחֵן בְּמַיִם וַיִּמָּא עַד־
 הָעֶרֶב : כִּי וְכָל־הַנֶּזֶע בְּכָל־כְּלֵי־
 אֲשֶׁר־תֵּשֵׁב עָלוּ יִכְבְּס בְּגָדָיו וְרַחֵן
 בְּמַיִם וַיִּמָּא עַד־הָעֶרֶב : כִּי וְאִם עַל־
 הַמִּשְׁכָּב הוּא אִו עַל־הַכְּלֵי אֲשֶׁר־
 הוּא יִשְׁבֶת־עָלוּ בְּנִגְעוֹ־בּו וַיִּמָּא
 עַד־הָעֶרֶב : כִּי וְאִם שָׁכַב יִשְׁכַּב אִישׁ־
 אֶתֶּה וְתֵהי נִדְתָּה עָלוּ וַיִּמָּא
 שִׁבְעַת יָמִים וְכָל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר־

עלוהי יהי מסאב :
 כא וכל דיקרב במשכבה
 יצבע לבושו יהי יסחי
 במיא ויהי מסאב עד
 רמשא : כג וכל דיקרב
 בכל מאנא די תיתב
 עלוהי יצבע לבושוהי
 ויסחי במיא ויהי מסאב
 עד רמשא : כג ואם על
 משכבא הוא או על
 מאנא די היא יתבא
 עלוהי במקרביה ביה
 יהי מסאב עד רמשא :
 כד ואם משכב ישכב
 גבר יתה ותהי ריחוקה
 עלוהי ויהי מסאב
 שבעא יומין וכל משכבא

ת"א אשר יום. נדה כד : וספי נדסה. יכמות עם קידושין סח שטמות ית קיה לג : וסמא נדה סח :

רשב"ם

ומשקין : בנגעו בו יטמא עד הערב. כליו או אפי' נגע
 במרכב יטמא עד הערב. ולא יטמא לטמא בגדיו שהמרכב
 חלק כגעו ממשאו, שהנושאו מטמא אדם לטמא בגדיו
 ולא הנוגע מטמא אלא האדם ולא בגדים : אשר היא
 ישבת עליו. פירשו חכמים במרכב : (כד) אשר ישכב

ולא לוכן כגוב ושכבת ורע שהם לבגים : (כג) ואם על
 המשכב הוא וגו'. השוכב או היושב על סדרם שלו אף
 ע"פ שאינו נוגע בהם יטמא עד הערב, לטמא אוכלין
 ומשקין כמ"ש בנגעו בו יטמא עד הערב כמו ששינו
 במס' נדה שעלונו של זב מטמא אדם לטמא אוכלין

שפתי חכמים

כי תראה דם אפי' פסח אחס שבתת ימים חסא כנדסה : ו כמו
 שפסח" לטיל על הוישב על הכלי אפי' לא נגע ולראיתו פירשתי
 לטיל שמשכב וטובח מטמא אפי' שלא נגע בו ודעת רש"י הכי
 אל תסבור לו מה דכתי' אחר ואם על המשכב וגו' בנגעו בו יטמא
 עד הערב מטמא אף כשנגעו בו במשכב וטובח ומרכב א"ל כיצום
 בגדים ויהיה פ"י בו בכל אחד מטמא זה ואינו דלא קיל על ואם על
 המשכב וגו' ודא אפי' לא נגע טעון טבחים בגדים. ואין להקשות
 על מה קאי בנגעו בו יטמא עד הערב לכן פירש"י על הכלי לרבות
 וכו' כלומר נגס כדון למיחבז על הכלי לא לכתוב אלא אשר היא
 ויובש בגדיו אלא לרבות את המרכב א"כ מה דכתיב בנגעו בו
 וגו' קאי על המרכב דפרש"י ואין טעון ככוס בגדים : ו פ"י
 כשנילה לטיוח נכנס ימינו טהרה בשנילה כל' מיד שנגסם ימינו

רש"י

(כג) ואם על המשכב הוא. (ת"כ) השוכב או היושב על
 משכבה או על מושבה אפי' לא נגע בהו אף הוא כדת טומאה'
 האמורה במקרא העליון שטעון ככוס בגדים : על הכלי
 לרבות את המרכב : בנגעו בו יטמא. ואינו מדבר אלא על
 המרכב שנתרבה מעל הכלי : בנגעו בו יטמא. ואינו טעון
 ככוס בגדים שהמרכב אין מגעו מטמא אדם לטמא בגדים :
 (כד) ותהי נדחתה עליו. יכול יעלה לרגלה ז שאם בא
 עליה כחמישי לנדחה לא יטמא אלא ג' ימים כמותה ת"ל
 וטמא שכעת ימינו ומה ת"ל ותהי נדחתה עליו מה היא מטמא

פירוש לתורת אלהים

פון דער גדה אפילו ער האט ניא גימ אן גיררש
 האט דער קעניגש אויף די דינים פון דער מוקאָה
 וואס פריער איז גישטאנען אונ מוז וואשען זייגע
 גליידער בנינו בו אָפער אז איין קעניגש רירט אן אין
 דעם מָרָב פון אָגדה יסמא זאל ער קומא זיין פון
 אָבינא אָפער די קליידער באדארף ער גימ וואשען :
 (כד) ואם אונ אויב אָקעניגש וועט מיט איר ליגען ווען
 זי איז אָגדה ויהי זאל זיין דאס אונ רייניגקייט פון איר
 גדה אויף אים בְּרָמָר אַלע זאָקען וואס זי איז קומא
 איינער אויף קומא יסמא אונ ער זאל קומא זיין ויָגָען
 מאן וְכָל הַמִּשְׁכָּב אונ אַלע גילענער אָפער יִשְׁבֶת עָלוּ וואס

ליגען דערויף בשעת זיא איז אָגדה יסמא זאל דאס
 קומא זיין וְכָל אונ אויף אַלע זאָקען וואס זי וועט דרויף
 זיָגען יסמא זאל קומא זיין : (כא) וְכָל הַנֶּזֶע בְּמִשְׁכְּבָהּ אונ
 אייטליקער וואס וועט אן רירען אין איר גילענער
 יכבס בגדיו זאל ער וואשין ויגען קליידער ריחן בפנים אונ
 ער זאל ויק טובל זיין אין וואָר ויסמא עד הָעֶרֶב אונ זאל
 קומא זיין פון אָבינא : (כב) וְכָל הַנֶּזֶע אונ אייטליקער
 וואס וועט אן רירען אין אייטליקע בלי וואס די גדה
 וועט דערויף זיָגען יכבס בגדיו כו : (כג) ואם אונ אויב
 על המשכב הוא איינער וועט ליגען אדער ער וועט
 זיָגען אויף דעם גילענער אדער אויף דעם זיָגען ויָגען

יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמֵא : ׀ כִּי וְאִשָּׁה כִּי-
 יִזְבֹּב זֹבֵב דְּמָה יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת-
 נְדָתָהּ אִו כִּי תִזְבֹּב עַל-נְדָתָהּ כָּל-
 יָמֵי זֹבֵב טַמְאָתָהּ כִּימֵי נְדָתָהּ תִּהְיֶה
 טַמְאָתָהּ הִוא : ׀ כִּי כָל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר-
 תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל־יָמֵי זֹבָהּ כַּמִּשְׁכָּב
 נְדָתָהּ יִהְיֶה לָּהּ וְכָל־הַכֹּלֵי אֲשֶׁר
 תִּשְׁכַּב עָלָיו טַמְאָ יִהְיֶה כַּטַּמְאָת
 נְדָתָהּ : ׀ כִּי וְכָל־הַנּוֹגֵעַ בָּם יִטְמֵא

די ישכב עזוהי יהי
 מסאב : כה נאמתא ארי
 ידוב דוב דמה יומין
 סגיאין בלא עידן
 ריחוקה או ארי הדוב
 על ריחוקה כל יומי
 דוב סא בטה פיומא
 ריחוקה תהי מסאב
 היא : כו כל משכבא די
 תשכוב עלוהי כל יומי
 דובה כמשכב ריחוקה
 יהי לה וכל מגא דיתב
 עזוהי מסאב יהי
 כמאבת ריחוקה : כו וכל
 דיקרב בהון יהי מסאב

ת"א ואשה : שם טד : כי יזוב : שם טז : כל לו נח : ללא פת : שם עג : או כי : שם סב : כל ימי זובה : מנילה כ כוכיות ד : כעסכנ : שבת סד כדס פג : רשב"ם

בעל המורים

סד שהיא תכה נשים (פס הסינות) : (כו) כטומאת ב' כטומאת נדה . כטומאת הנדה היתה וגו' . כדל' במדרש שמדמה לזמם לטומאת נדה מה נדה יש לה טכרה כמים אף יטאל יש לס טכרה שנה' וחקתי עלי' מים וגו' א"כ ע"כ מה נדה ככל' עמה נדיה סף רש"י

אדם וכלי חרס אף הוא מקמא חרס וכלי חרס : (כה) ימים רבים . שלשה ח ימים : בלא עת ונדחה . אחר שילאו שבעת ש ימי נדה : או כי תזוב . ח' ח' הימים י הללו : על נדחה . מופלג מנדה יוס א' כ' זו היא זבה ומשפחה חרין

ואינה טמאה אלא שבעה ומד שפסקה אחר' ו' טובלת ומשפחה בקלה על בלא עת נדה לנגד את זה וצדקה כראשונה דבתי' כס ודאשה כי הסי' זבה מיירי כשלאהס יוס א' או שני ימים שהיא זבה קטנה . ודכתי' כש' ז'ל סס תלמוד ערוך במס' נדה פ"ט : ' כלו' לא כי תזוב כהמא אסי' יוס א' מטי' שמוטה שחזר יוס א' אינה זבה גדולה אלא זבה קטנה ומותרת יוס כדס יוס דלמט טכר סובלת את עצמה ומשפחה עם טבלה וסוללו דקתי' רש"י כלו' פמכרס לעיל כי הסי' דלא תפקס עליו מווי' סמוי סכ' ולא ל' קפי' שסס הנזכרים לעולם : כ' דלפי' ל' פמון לנדמס כלומר שלא דעת וקניס מבדלי התוספות

מחוללת לנדק את עלמה מדגים ממאה כל סכרות שפסס (כס) ואשה כי פוזר . זס"ה בעלמס ימך הטקרה ע"י שפססה

פירוש לתורה אלהים

אזוי נוי זי איז אום ריין אין די מעג פון אנדה פסאח
 הוא ויא איז טמא : (כו) כל משכב אלע גילענער אשר
 משכב עלי' נואם זי וועט דערויף גילען אין איין טאג
 פון אלע די מעג נואם זי איז אנדה כמשכב נדחה כר
 האט ראם גילענער דעם דין אזוי נוי דאם גילענער
 נואם זי איז דערויף גילענען ווען זי איז גינען אנדה
 וכל הכלי און די בליים נואם זי וועט דערויף ויצין נוען
 זי איז גינען אנדה פסאח ויהי זאל דאם טמא ויין כהמא
 נדחה אזוי נוי דאם אום ריינקייט פון אנדה : (כז) וכל

ער רינגט דערויף : טמא זאל טמא ויין : (כה) ואשה אונ
 איין אשה כי יזוב אז עס וועט רינגען ויבשפת דאם רינגען
 פון איר בלוט ימים רבים פיל מעג ניט אין דער צייט
 פון איר נדה (בלוקר אז די ויגען מעג פון איר נדה
 האבין זיך אומס גילאומ האט פון איר גירונען בלוט
 דריי מעג דורך אנאנד או אנדער דיא דריי מעג פון
 דעם רינגען וועט ויין איין טאג ווייטער פון דער צייט
 פון איר נדה : קל' ימי זוב די אלע צייט פון דעם רינגען
 פון אום ריינקייט ביט נדחה היתה זאל זי ויין אום ריין

מצות השם

כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדמס וגו' :
 טאג פון סוממא , אונ פון דעם ויבשפת טאג ביי נאכס הייבס
 זיא אן אז ציילן ויבשפת ריינע טעג , אין דעם ויבשפת טאג פון
 די ריינע טעג ביי נאכס איז זי זיך סובל אונ איז סודר , די
 דייגים פון נדה פאר וויבשפת שפטים שוין אין דעם ספר פעלן
 סודר) :

(כז) [קפצ] (משפ פס) לסיח הזכה טמאה ומשפחה שנה' וטמס
 גאשו . כי יזוב זוב דמה וגו' . דאם איז אמצות עשה אויב
 אגד רינגט פון אשה בלוט ניט אין די צייט נואם זיא
 איז אנדה וריינט איז כיי אונג בליך אנדה אונ אנדה ווען
 אשה ינדה בלוט אדער אפילו נאר אפלקט פון בלוט אויף
 איר עקער אדער אויף איר ליליך , נוי זיא ווארשין ויגען

**וְכַבֵּם בְּגִדְיוֹ וְרַחֵץ בַּמַּיִם וּמָמָא עַד-
הָעֶרֶב : כח וְאִם-טָהְרָה מְזוּבָה
וּסְפָרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחַר
תִּטְהַר : שביעי כח וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי
תִּקַּח-לָהּ שְׁתֵּי תָרִים אֵו שְׁנֵי בָנֵי
יֹנָה וְהִבִּיֵאָה אוֹתָם אֶל-הַכֹּהֵן אֶל-
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד : 5 וְעָשָׂה הַכֹּהֵן
אֶת-הָאֶחָד הַטָּמֵא וְאֶת-הָאֶחָד
עֲלֶיהָ וּכְפָר עֲלֶיהָ הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה
מְזוּב טָמְאָתָה : מפסיר לא וְהִזְרַתֶּם
אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִטָּמְאָתָם וְלֹא**

וּצִבְעָ לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּסְחֵי
בְּמֵיא וַיְהִי מִסָּבָב עַד
רַמְשָׁא : כח וְאִם לְכִיָּאת
מְדוּבָה וְתִמְנֵי לָהּ שִׁבְעָא
יָמִין וּבְתַר כֵּן תִּדְכִּי :
כח וּבְיוֹמָא תִּמְנֵאָה תִּסְב
לָהּ תִּרְתִּין שְׁפָנִין או
תְּרִין בָּנֵי יֹנָה וְתִתִּי
יְתַהוֹן לִנְת פְּהֵנָא לְתַרַע
מִשְׁבֹּן זִמְנָא : 5 וְעֵבֵד
פְּהֵנָא ית חד חֲמַאָתָא
וְיֵת חד עֶרְתָא וַיִּכְפֹּר
עֲלֶיהָ פְּהֵנָא קִדְם יי
מְדוּב סְאֻבְתָּה :
לא וְתִפְרָשׁוּן יֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מִסּוּאֲבָתְהוֹן וְלֹא
ת' א' מוּבֵה . כִּדֵּם לו : וּסְפָרָה לֵם .
חֲבוּבֵם סִב חוֹכִיּוֹת ד' : וְאִכְר .
כִּדֵּם סו סֵה לֵם לו : וְסוּרְסֵם לֵם . מ' ק
ס' שְׁבוּעוֹת יֵה כִּדֵּם סו :

שפתי חכמים

ספק מלכות כל כנעת ימי נדה ויום השמיני לנדתה לאם
ז"ל כ"ב עריונדה היא ואינה כלה לכלל זכר עד שתפסוק ותסגר
לכל סתמוס יום א' להלכות ספקס מלכות דס כדוח ומעיינה
בדמ כדוח סוף סתמוס ועסה נפסה מעיין אחר . וכדכי כש"י
ז"ל סס מעדסה ועסה נפסה מעיין אחר . וכדכי כש"י
עם נדסה סמוך לנדסה ועקרל דלו כ' חזי על נדסה מופלג
ועדסה : ל' ס' שכל דמי השלשה מימס שקבע לה וסם עד סתמוס
או עד סתמק סוסת ליום אחר היא סוסלת' א' מחמת יום סוסס
ואחר כ' י"א יום וסחריסס' ז' וכן חזיר חלילה וכוונת' ז' ימים
כל דל עסחלה כסן סן דמי סכרה ויושכס נדסה' ז' ימים אפי'
ל' לחסה אלה יום א' וספי' שופעס דס כל' ז' ימי נדסה וספקס
ז' נקיים ולא קריבן וכל דל סהיול רואה כסין י"א ימים כסין כלל
י"א יום היא סומלת' יום כנגד יום ואינה עטלה אלה יום סרלוס
עם כעלה ואס רלססס' ג' ימים כלוססס' כלוססס' ז' ימים נקיים וקרבין :
דעת וקניס מבעלי התוספות

כפרסה זו ולא כדת הגדה שזו טעונה ספירת' ז' נקיים וקרבין
והגדה אינה טעונה ספירת' ז' נקיים אלא שבעת ימים היא
כנדתה בין רואה בין שאינה רואה ורשו כפרסה זו י"א יום
שבין סוף נדה לתחלת נדה ל' שכל שלשה רלופין שחראה
כחד עשר יום הללו תהא זכה : (לא) והוררסם . אין מורה
אלא פרישה כן וכן (שעי' א) נזירו אחרו וכן (בראש' מח)
נזיר חסיו : ולא ימותו בטמאתם . הרי הכרת של ממטמ'
כסוף השבעה לערב טובלת ומשמש עם כעלה ואינה לריכה לא
ז' נקיים ולא קריבן וכל דל סהיול רואה כסין י"א ימים כסין כלל
י"א יום היא סומלת' יום כנגד יום ואינה עטלה אלה יום סרלוס
עם כעלה ואס רלססס' ג' ימים כלוססס' כלוססס' ז' ימים נקיים וקרבין :
דעת וקניס מבעלי התוספות

למסרע ונעסית מכה ונעסית כעו מעליו כשסססו של ר"ג סהיול
זמחה לסוף כדקה עממה ומללה כעלה ואלו לא כדקה בין כל אמת
כשסס : אשכח : (כח) וזמחה ססססס . כעו מקום שיש כסן מ' . וכן דרשו רז"ל
כל כסרו כמיס ודרז"ל מיס סכל גופו עולה כסס וסיעולו כעמיס מי
מקום מ' סססס וסאך לזכר מי סלסולו סולוליס לאס כני' מ' ססס :

פירוש לתורת אלהים

תנוגע כסוכו : (כח) ואם טָהְרָה מְזוּבָה אֵו יֹעֲמֵר יִוְעֵר יֵו
פון איר רִיגְעֵן בְּלֹקֶר אֵו עֵם נִעְמֵם פון איר אויף
הַעֵרֶן צו רִיגְעֵן וְסָפְרָה לָהּ זָאל וְצִיִּילְעֵן שִׁבְעַת יָמִים וַיִּבְעֵן
רִיגְעֵן טַעַג נִוּאם אֵין יֵו יִבְעֵן טַעַג זָאל שׁוּיִן פון איר
גִיט רִיגְעֵן וְאַחַר תִּפְסִיר אֹנֵר רַעַר נָאך זָאל וְיֵו יִוִּין רִיִּין :
(כס) (ל) (לא) וְתִתְרַם אֹנֵר אֵיר זָאלְט אָפּ שִׁירִיִן אָת בְּנֵי
דֵי קִיבְרֵךְ יִשְׂרָאֵל סְסוּאָתָם פּוֹן יִוְעִיר אֹמֵר רִיִּין קִיִּוִּיִּים

ליקוים על התורה
(לא) וְתִתְרַם אָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִסּוּאֲבָתָם וְגו' . אֵיר זָאלְט אָם
שִׁירִיִן דֵי יִרְדִּין פּוֹן יִוְעִיר מִטְּמָאָה . כְּבִי יִתְחַן קָאם
גִינְאָם פּוֹן כְּבִי שְׁמַעֵן כֵּן יִתְחַאֵם וַיִּבְעֵן , דֵּיַר מֵאן רִוּאם
שִׁירִיִּים יִקֵּךְ גִּיט אָם פּוֹן זִיִן נִוּיִן גִּנְאָם צו דֵי צִיִּים וְוּאם זֵו
בְּאֵרֶךְ וַיִּעֲרֵן אֲנִיָּה , אֲפִילוּ עַד קָאם קִיבְרֵךְ וְוּאם זֵו
צִדִּיקִים וַיֵּו דֵי קִיבְרֵךְ פּוֹן אֲהֵרִן , נִעֲלִין זֵו שְׁפָרְבִּין . רִבִּין
מִצִּדָּת נַעֲבָרִים וַיִּבְעֵן גִּינְאָתִין צו דֵי אִשָּׁה חֲלָה . נִדָּה לִיבִים
צִיגְרֵן תְּקוּשׁ קִיבְרֵךְ וְוּאם גִּינְאָם דֵי אִשָּׁה וְתִתְרוּ קָאם
פִּרְאָנְסִין דֵי בְּלָט פּוֹן אֲלַע מְעַמְשִׁין , וַיִּוִּיל וַיֵּו קָאם גִּינְאָתִין

פנות השם (כס) [קסג] (משס טט) שמקריב הוכה קרכן כשהחטא שנא' ויזים ששמיני לקם מה שמי מוכים וגו' :
וביום השמיני וגו' . וקאם איז אמצות יקשהו ויען דער בית
המקדש איז גיענען און ווייבער האבין געוואקסן איין
אָפּגֵהוּלִיגֵן פֿון אַנְדֵּה אֹנֵר . קָאם אָזֵבָה וַיִּעַן וַיֵּו יֵו אֵו

ימתו בַּטְמֵאתֶם בַּטְמֵאִים אֶת־
 מִשְׁכְּנֵי אֲשֶׁר בְּתוֹכֶם: לֵב זֹאת תֹּוֹרֶת
 הַזֶּבֶב וְאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שֹׁכֶבֶת־זֶרַע
 לַטְמֵאה־בָּה: לֵב וְהִדֹּוה בְּנִדְתָהּ
 וְהַזֶּבֶב אֶת־זוּבוֹ לְזָכֹר וְלִנְקָבָהּ וְלֵאִישׁ
 אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם־טְמֵאה: פ פ פ

ימתו בסו אבתהו
 כסאביהו ית משכני די
 בניהו: לב דא אוריתא
 דדוקבא ודי תיפוק מגיה
 שוכבת זרע
 לאסתא לא בה:
 לולדס אובתא
 פריחוקה ולדדאב ית
 דזביה לדבר ולנקבא
 ולקבר די ישכוב עם
 מסאבתא :

ת"א זמא חורת . מעילה כ נדרים לב נדה כל כד לז: והוה . שבת סד שטעוית יח נדס
 כד: והזב זמא . נזיר כס פס כד ערקין ג נדה כמ נס: לזכר . נדה לב לד:

בעל המורים
 ישאל אע"פ שהן עמאלים שכניה ביניהם שלא יסוכו אחס בתוך
 סומאוס ולא כחם שאין כסכן כנסם עמו בזית. י"ח פפמים בת'
 כפרסה וכזי וזכי כגד י"ח יום שכין נדה נדה: (לב) ולחם
 ג' דין . ולחך ולחם שהים מכמות לכה . ולחם כזחט בן סמול
 כי סס ב' טכיס ולחם אשר ישכב יש לו להחמיש כדכתיב ולחם
 סמט דומים לו כמו שפסא' סד וזכו ולחם שמיס מכמות :

רשב"ם
 זכה להביא קרבן אלא לאחר שבעת ימי נדה בין אם
 תראה ג' ימים רצופים בתוך אחד עשר יום בתולתו בין
 בסופו צריכה שבעת ימים נקיים רצופים וקרבן בשמיני:
 כזחט ב' טכיס ולחם שמיס כגד"ח שיהי מנגל סמט ומכסה
 סמט דומים לו כמו שפסא' סד וזכו ולחם שמיס מכמות :

שפתי חכמים
 נכניה וכו' כללו כח' והזכרם וזכרם דוהזכרם כולו נזכ' . ג דק"ל
 על פס דכתיב כלה כטומאת מקדש מיחה דמיחה פירושם כולו
 כרתם ולחן וזכו ככלת לפסוקי כלה הוא וזכו ככלת וזה כתיב
 כחמלת סרסח חסד דעל טומאת מקדש ככלת הוא . ומתין הכי
 סכסס וכו' וכרי פיסה נלמר על כללות מיחה כד' שמים ועל
 סרסוח ג' כ: סדק"ל דלח ערסח ליה . סבז לעל קרי' והודיע
 והדוס כדנתה וגו' שמדעס מוחו לגדס שהיא מטמאה טומאת
 סומאל חמירס כמו שפסוקס לעיל והבעל שמי דלחית כולו מקיפו
 על בעל ג' דלחית שמעיה ג' כ' קרבן כמו שפסוקס לעיל כפרסא:

רש"י
 ג מקדש קרוי מיתה: (לב) זאת תורת הזב . בעל רחיה
 לחת ומחה תורתו: ואשר תצא ממנו שכבת זרע . הכי
 הוא כבעל קרוי עמא טומאת ערב: (לב) והזב את זובו .
 בעל' כ' רחיות ובעל ג' רחיות ס תורתן מפורשת למעלה:
 טעמאחיו חונו אלה כבעל קרוי שהו ס טומאת ערב ולח"כ כתיב
 חמורה ועל זה פי' שזי קח' על בעל שחי לרשות שהן מטמאין
 לגדס שחיס מניחס קרבן ומדסוכיר סכ' ג' זיזום מורס על בעל

פירוש לתורה אלהים
 ולא יסותו כד' יוי זאלין קייט שמתארגין פון וועגן זייער
 אום ריינקייטס בפימאס אין זייער טאן פאר אום ריינקיגן
 את שבעני מיין רואונג וואס איז צווישען זיי: (לב) זאת
 דאס איז דאס לערננג אונ ד' דינים פון אוב וואס
 תצא אונ פון אזוי אקענמשין וואס גייט פון אים ארויס
 שכבת זרע: לפמאי וואס ער ווערט דער מיט אום ריין:
 (לב) תורה אונ די ווייאנדיגע בנהיה אין איר נדה הזב
 אונ פון דעס וואס פון אים רינט זיכה לזכר סייא פון
 אַזְכָּר וְלִנְקָבָהּ אונ סייא פון אַנְקָבָהּ וְלֵאִישׁ אונ צו אזוי
 אקענמשין וואס ער וועט ליגען מיט אזוי איין אשה
 וואס זי איז קמא זעגען אלע דינים גישמאגען אין
 דער פּרָשָׁה:

ליקובים על התורה
 שון עץ הבעת אונ ויא האם יגעבען צו איר פאן אדם אונ ער
 האם איד יגעבסין פון עץ הבעת . דריבער איז נגזר גינארין
 אויף אלע מענשין זיי זאלן שפארבן , זאל ויא היסען די
 דינים פון נדה , וועס דאס אויף איד מכפר זיין . נאך האם
 הקדוש ברוך הוא גיזאנט דאס האב צו נאכמען גענשען ערד
 פון דער באנצער וועלט וואוי ווי קען נעמס חלה פון אפיינו
 אונ האב גינקאסען אונ גימאכט אקענמש , אונ די אשה איז
 געקופט אונ האט אים מפיסא גינען מיט די עבירה פון עץ
 הבעת , דריבער זאל ויא היסען צו נעמען חלה פון סייג , די
 סנידה זאל אויף איר מכפר זיין , נאך האם הקדוש ברוך הוא
 גיזאנט די אשה האם פארלאשן די גישמות פון אלע מענשין
 וואס די גישפה לויכט אין דעם גוף , דריבער זאל ויא היסען
 צו צינדען ליכט אויף שבת , די סנידה זאל מכפר זיין אויף איר
 אונ הקדוש ברוך הוא האם געליבען די סופקה פון די יודין
 צו די סופקה פון אנד' . אזוי ווי אנדה איז קמא אונ ויא
 ווערס סדור , אזוי וועס גאס מכפר זיין די יודין , ווי עס שפייט
 אין פסוק גאס האם גיזאנט צו די יודין איד וועל
 שפארצען אויף איד' ריינע וואסער אונ איר וועס ריין ווערין :

הפסרת מצורע כמלכים ב סימן ו
 א וּאֲרַבְעָה אֲנָשִׁים הָיוּ מְצֹרְעִים פֶּתַח הַשַּׁעַר וַיֹּאמְרוּ
 אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מַה אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים פֹּה עַד־מָתְנֵנוּ:

פירוש ע"ם
 וּאֲרַבְעָה אֲנָשִׁים אונ פיר מענשין היי זעגען געווען
 מְצֹרְעִים פֶּתַח אונ זעגען געשען פּר דעם
 אַרְיִין נאנג . אין שטער פון דער שטאט נוארום
 (א) וּאֲרַבְעָה אֲנָשִׁים הָיוּ מְצֹרְעִים
 פֶּתַח הַשַּׁעַר . פיר
 מענשין זעגען געווען מְצֹרְעִים אין

פירוש ע"ם
 וּאֲרַבְעָה אֲנָשִׁים אונ פיר מענשין היי זעגען געווען
 מְצֹרְעִים פֶּתַח אונ זעגען געשען פּר דעם
 אַרְיִין נאנג . אין שטער פון דער שטאט נוארום

י אס-אמרנו נבוא העיר ותרעב בעיר ומתנו שם
 ואס-ישכנו פה ומתנו ועתה לכו ונסלה אל-מחנה
 ארם אס-יחינו נחיה ואס-ימיתנו ומתנו: י ויקמו
 בנשף לבוא אל-מחנה ארם ויבאו ער-קצה מחנה
 ארם והנה אין-שם איש: י ואדני השמיע את-
 מחנה ארם קול רכב קול סוס קול חיל גדול ויאמרו
 איש אל-אחיו הנה שכר-עלינו מלך ישראל את-
 מלכי החתים ואת-מלכי מצרים לבוא עלינו:
 י ויקומו ויגוסו בנשף ויעזבו את-אהליהם ואת-
 סוסיהם ואת-חמריהם המונה כאשר הוא וינסו
 אל-נפשם: י ויבאו המצורעים האלה ער-קצה
 המחנה ויבאו אל-אהל אחד ויאכלו וישתו וישאו
 משם כסף וזהב ובגדים וילכו וישמנו וישבו
 ויבאו אל-אהל אחד וישאו משם וילכו ויטמנו:
 י ויאמרו איש אל-רעהו לא-כן אנחנו עשים
 היום הזה יום-בשרה הוא ואנחנו מחשים וחינו
 ער-אור הבקר ומצאנו עון ועתה לכו ונבאה

אריז נאנג פון סויער, די גמרא
 זאגט ווער זענען געווען די פיר
 מענטשן, דאס איז גיחוי מיט
 זייער דריי זיהן. ווארום אין פסוק
 דאס גיבארקט שפיין ווארענה
 אןשליס מצורעים היו פתח השער,
 פיר מענטשן מצורעים זענען געווען
 אין אריז נאנג פון סויער, פאר
 וואס שפיט פיר מענטשן זענען
 געווען מצורעים, גאר מען מיינט
 פיר מענטשן זענען געווארן
 מצורעים, אלע פיר מענטשן
 זענען געווארן מצורעים מיט איין
 קאהל, דריבער קענען די גמרא
 ווי אזוי קען דאס זיין אז פיר
 מענטשן זאלן ווערן מצורעים
 אלע מיט איין קאהל, עפעס דרי
 גמרא דאס איז גיחוי מיט זייער
 דריי זיהן. זיי זענען געווארן
 מצורעים אלע מיט איין קאהל,
 ווארום ווי דער גבאי אליעזר האט
 ארויס גיבעט די קללה צו גיחוי די
 קצבת טון נעמן זאל זיך באהקספן
 אין דיר אונד אין דייער קינדער
 זענען זיי שוין געווארן מצורעים
 אלע פיר מיט איין קאהל: י נאכער
 איש אל רעהו מה אנתנו וישבים
 פה ער פתנו. זייגער האט געזאגט

פירוש עברי טייטש

וואס וועלען מיר דא זיצען עד פתני בזו מיר וועלין
 שטארבען אס אפטי אויב מיר וועלען זאגען נבוא
 מיר וועלען קומען אין שקאם אריין וירעב איז
 דאך אהונגער אין שקאם וסחיו וועלען מיר דארטן
 שטארבען ואס ישבנו אונד אז מיר וועלען דא זיצען
 וסחיו וועלען מיר דא שטארבען וסחיו אונד אזונד
 לכו קומט תפלה לאסער צו פאלען צו דער מחנה
 פון ארם דאס הייקט לאסער גיין צו זייער מחנה
 אס יחיו אויב זייא וועלען אויגו לאוען לעבין תחי
 וועלען מיר לעבען וואס אונד אויב זייא וועלען אויגו
 מייפען וסחיו וועלען מיר שטארבען וקיסו אונד זיי
 זענען אויף געשטאנען גנשה אין אקענט לבוא צוא
 קומען צו דער מחנה פון ארם וקיסו אונד זיי זענען
 געקומען בזו אין אנהייב פון דער מחנה ארם תחי
 אונד דארפען איז קיין מענטש געווען אונד וואס איז
 די מחנה פון ארם אהין געקומען זאגט דער פסוק
 ודני אונד גאט השמיט האט געמאכט הערען דיא
 מחנה ארם קול רכב אקול פון רייט ווענען וקול סוס
 אונד אקול פון פערד קול אקול פון אנרויס חיל
 נאסרו איש אל אחיו האפען זייא געזאגט זייגער
 צום אנדערען הנה נון שפר עלינו מלך ישראל דער קלך
 פון ישראל דאס געדויען אויף אונד אה פלכי דיא
 קלכים פון הסיס וסחיו זיי אונד דיא קלכים פון
 מצרים לבוא צוא קומען מלחמה האלפען אויף

אויגו וקיסו זענען זייא אויף געשטאנען דיא מחנה
 ארם וקיסו אונד זענען אנטלאפען געווארען בנשף
 אין אקענט וסחיו אונד האפען געלאזט זייערע
 גיזעלפען וסחיו סיסים אונד זייערע פערד וסחיו הסיס
 אונד זייערע זייזעלען חמניה זייא האפען געלאזען
 דיא מחנה שמיין אזוי וויא זיא איז געשטאנען
 וקיסו אונד זייא זענען אנטלאפען געווארען אל נפשם
 זיי זאלען האפשע גיצול ווערן מיט זייער לעבין
 וביא זענען געקומען די מצורעים בזו דעס אנהייב
 פון דער מחנה ביא אונד זייא זענען געקומען אין
 איין גיזעלם ויאכל אונד זייא האפען גיגעסען אונד
 געטרעקען וישאו אונד זייא האפען פון דארפען
 אנוועק געטרעקען כפי זילבער אונד גאלד ויגדיש
 אונד קליידער וכלי אונד זענען אנוועק געזאגטען
 וסחיו אונד האפען דאס בהאלפען וסחיו אונד זייא
 זענען נאך אקאהל געקוקן צו די מחנה וביא אונד
 זייא זענען געקומען אין אנאנדער גיזעלם וישאו
 האפען זייא פון דארפען אויך אנוועק געטרעקען
 וואס דארפען איז געווען גליי אונד זייא זענען
 אנוועק געזאגטען אונד האפען דאס געהאלפען
 ויאכיו האפען דיא מצורעים געזאגט איינער צום
 אנדערן לא מוים רעכט אנהיי פאנען מיר דינימען
 מאג ים דאס איז אסאך פון אבשרה גלוימי עס
 איז רעכט מען זאל היינטיגען טאג אבשרה זאגען

ונגידה בית המלך: "ויבאו ויקראו אל-שער העיר ויגידו להם לאמר באנו אל-מחנה ארם והנה אין שם איש וקול אדם כי אסיהפוס אסור והחמוד אסור ואחלים כאשר המה: " ויקרא השערים ויגידו בית המלך פנימה: "ויקם המלך לילה ויאמר אל-עבדיו אנידה-נא לכם את אשר-עשו לנו ארם ידעו פי-רעבים אנהנו ויצאו מן-המחנה להתבה בהשדה לאמר פי-יצאו מן-העיר ונתפשם חיים ואל-העיר נבא: " ויען אחד מעבדיו ויאמר ויקח-נא חמשה מן-הפוסים הנשארים אשר נשארו-בה הנם ככל-ההמון ישראל אשר נשארו-בה הנם ככל-המון ישראל אשר הפו ונשלחה ונראה: " ויקחו שני רכב סוסים וישלח המלך אחרי מחנה-ארם לאמר לכו וראו: " וילכו אתריהם עד-הירדן והנה כל-הדרך מלאה בגדים וכלים אשר-השליכו ארם

צום אנדערן וואס וועלן מיר דא זען בוי מיר וועלן שפארבן . דער שפייגער איז די סענטשין וואס זיי איז דאס לעבן פארמאסט און וועלן שפארבן , וועלן זיי אז דער סויס זאל שוין קומען , זיי זאלן זיי אמנעשווינדעספון פסור ווערן פון דעם לעבן , די פיר סענטשין איז אויך געווען פארמאסט דאס לעבן . ערשטענס ווייל זיי זענען געווען מצורעים , און שפארבן איז גליק ווי גלישפארבן , צווייטענס וואס זיי האבן געמוס זען אייפער די שפאם , דריטענס ווייל עס איז געווען ארוינגער , זיי האבן אבער געזעהן אז זיי שפארבן נאך גיט , האבן זיי אנגעהויבן ווערן מיפלען ווי אזוי זיי זאלן אויך געשווינד שפארבן , האבן זיי גיזאנסט אנהנו וישבים פאר , וואס וועלן מיר דא זען און ווערן זיך צד סתנו , בוי מיר וועלן שפארבן וואס וועלן מיר ווערן בוי דער סויס וועט קומען צו אונז , ווער ווייסט ווי לאנג מיר וועלן ווערן אויף אים , מיר וועלן גיין ווערן דעם סויס , מיר וועלן פארוי מיפלן

פירוש ע"ם

לאמר זיי טראכטן פי יציא די ישראל וועלן זעהן אז מיר זענען גיט דא וועלן זיי ארויס גיין פון דער שפאמ צום רויב ונתפשם וועלן מיר זייא שפאמ לעבעדיקער חיים ואל העיר און אין דער שפאמ וועלען מיר קומען וצו האט אייגער פון זיינע קנעכט געקומען פאר און האט אזוי געזאגט ויקחו לאזען זיי געקומען חמשה פינף רייטער פון דיא פערד וואס זענען געבליבען ביה אין דער שפאמ און זענען גיט גישפארבן פאר הונגער הנם דיא סענטשין זענען כול אזוי ווי אלע יודין אשר וואס זענען געבליבען פלומר זיי זענען דאך אזוי אין דער סתנה פון הונגער אזוי ווי כל ישראל מטיילא זען מען וועט זיי שוין אפילו הרגנו וועלן זייא זיין אזוי ווי אלע ישראל איש פט וואס זענען צו גאנגען און זענען געשפארבן אין הונגער וישלחה דרום וועלען מיר זיי שיקען ונראה און מיר וועלן זעהן ויקחו און זייא האבען גענומען שני צווייא רייטער אויף דיא פערד וישלח האט דער מלך געשיקט אהי נאך דער סתנה פון ארם לאמר ער האט זייא און געזאגט לוי גיט ורא און זעהט ווא די סתנה פון ארם איז אהין געקומען גלתי זענען דיא רייטער געגאנגען נאך זיי בוי צום ירדן ונתי כל הדרך נאר דער וועג מלאה איז פול גיט קליידער און פלים אשר וואס די לייט פון ארם האבען זייא אונזעק געווארפן ווייל זייא האבען זיך געצויילט

צום מלך ישראל ונחט את מיר שווייגען חבטי און אז מיר וועלען ווערן און וועקען גיט זאנען די בשורה בוי עס וועט אן הייבען לעכטיג צוא ווערן אויף דעם סתא ופאנו וועט אונז גרייכען אזוי און אבער מלכות ונחה און אצונד לוי גיט ונגידה און אבער דאס זאנען איז הויז פון דעם מלך ויבואו און זייא זענען געקומען ויקראו און זייא האבען גערופען אל שער צו די שומרים וואס זענען אין שויער פון דער שפאמ ונגידו און די מצורעים האבען זייא גאנגט באני מיר זענען געקומען צוא דער סתנה ארם ונהי אין שם עס איז דארטען ביין שום סענטשין און קיין שום קול פון אמענטש בי אס גייערט חסם דאס פערד אסור זענען צו געבונדן והחמור און דאס איזויל איז אויך אן געבונדען וואלס און די גייעלעטען פארש זענען אזוי וויא זיי זענען פריער געווען בשעת אז זיי זענען געזעקען אין זייא ויקרא און ער האט גערופען השגרים דיא סענטשין פון די שויערען ונגידו און זייא האבען געזאגט בית המלך אין הויז פון דעם מלך פנימה אינווייניג ויקם איז דער מלך אויף געשפאמען ביי נאכט ויאמר און האט געזאגט צוא זיינע קנעכט אנדא איך וועל אייך זאנען את אשר וואס די לייט פון ארם האבען אונז געמאן ישי זיי ווייסען אז מיר זענען הונגעריג ויצאי זענען זיי ארויס געגאנגן פון דער סתנה צוא כעהאלטען זיך אין פעלד

בַּהַתְּפֹסִם וַיִּשְׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיִּגְדּוּ לַמֶּלֶךְ: **וַיִּצְאָה**
הָעַם וַיִּבְזּוּ אֶת מַחְנֵה אָרֶם וַיְהִי כִּמְאֵה סִלַּת
בְּשֶׁקֶל וּסְאָתִים שְׁעָרִים בְּשֶׁקֶל כְּדָבָר יְהוָה:
וַהֲמֶלֶךְ הִפְקִיד אֶת־הַשְּׁלִישׁ אֲשֶׁר נִשְׁעַן עַל־יָדוֹ
עַל־הַשָּׁעַר וַיִּרְמָסֵהוּ הָעַם בַּשָּׁעַר וַיִּמַּת כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר אֱלֹהִים אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּרַדְת הַמֶּלֶךְ אֵלָיו:
וַיְהִי כְּדָבָר אֵישׁ אֱלֹהִים אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר
סְאָתִים שְׁעָרִים בְּשֶׁקֶל וּסְאָה סִלַּת בְּשֶׁקֶל יְהוָה
כַּעַת מֵחֹר בַּשָּׁעַר שִׁמְרוּן: **וַיִּנְעַן הַשְּׁלִישׁ אֶת־אִישׁ**
הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר וְהִנֵּה יְהוָה עֹשֶׂה אַרְבּוֹת בַּשָּׁמַיִם
הַיְהִי־כִּדְבַר הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאָה בְּעֵינַי וּמִשֶּׁם לֹא
תֵּאבֵל: **וַיְהִי־לֹדֹן בֶּן יִרְמָסוּ אֶתוֹ הָעַם בַּשָּׁעַר וַיָּמַת:**

מִיר וְאֵלֶּיךָ גִּשְׁוֹיֶנְךָ שְׁפָאֲרָבִין .
 סְאָתִים אֵיבֵנֶר מִן נִי גִיאָמֶס, וְנָאֵס
 אֵלָיו מִיר סְפָאֲרֹ, אֵם אֶמְרֵט גְּבֹא
 הַשִּׁיר וְהַרְגֵב בְּכִיר נִפְתָּטוּ שָׁם . מִיר
 וְאֵלֶּיךָ וְאֵמֵן מִיר וְעֵלֶיךָ אֲבִינִי גִינִי
 אֵינִי שְׁפָאֵס אִנֹּן אֵינִי שְׁפָאֵס אֵינִי דֹאךְ
 אֲחִיבֵנְךָ וְעֵלֶיךָ מִיר דֹּאֲמִי שְׁפָאֲרָבִין
 דֹּאֵם מִוִּיב אֵיךְ גִּיט , נָאֵם וַיִּשְׁבֹּט
 פֹּה נִסְתָּטוּ . אֵיבִיב מִיר וְעֵלֶיךָ דֹּא
 וַיִּצְעַן וְעֵלֶיךָ מִיר אֵיךְ שְׁפָאֲרָבִין
 מִן הַתִּנְגֵר , דֹּאֵם וְנֵסֵם דֹּאךְ אֶבְעֵר
 לֹאֲנִי דִוִּיעֵרן , דְּרִיבֵעֵר אֵי מִיִּין עֲצֵה
 מִיר וְעֵלֶיךָ אֲבִינִי פֹאֲלִין אֵינִי דִּי מִפְתָּה
 אֲרִם , וְנֵסֵם וַיִּין אֵיבֵנֶס מִן דִּי בִידֵעִ ,
 אֵם וַיִּתְּנֵנּוּ נִתְקָה , אֵיבִיב וַיִּין וְעֵלֶיךָ
 אֲנִי לֹאֲוִין לְעֵבִין , וְעֵלֶיךָ מִיר שִׁוִּין
 לְעֵבִין , מִיר וְעֵלֶיךָ שִׁוִּין גִּיט בְּעֵסִין
 דַּעַם מִוִּיב עַר וְאֵל אֲנִי צוֹ גִּיטְעֵסֵן ,
 וַיֹּאמְרוּ מִיר וְעֵלֶיךָ כְּלִיבִין וְאֲחִתְעֵן
 אֵינִי אֲרִם , וְנָאֵם וַיִּתְּנֵנּוּ נִסְבֹּת . אִבִּי
 אֵיבִיב וַיִּין וְעֵלֶיךָ אֲנִי שִׁוִּין שְׁפָאֲרָבִין . אֲחִיבִיב מִיר פִּינִרִלְאֲנֵנְךָ . דַּעַר וַיִּוִּיל אֵינִי
 אֶבְעֵר דִּי עֲצֵה מִן גִּיט אֶבְעֵרְשׁ גִּיטְעֵן , עַם אֵינִי דֹרְךְ וַיִּין גִּיטְעֵסֵן אֶנְעִשְׁוִינְךָ הִלְפָּה צוֹ דִּי יְהִינִי :

פירוש ע"ט

וַיִּשְׁבוּ אִנֹּן דִּיא שְׁלוֹחִים הֶאֱבֵעֵן צוֹרִיק גִּיקְעֵרְט וַיִּגְדּוּ
 אִנֹּן הֶאֱבֵעֵן דֹּאֵם גִּעֲנָאֲמִי צוֹם קֶלֶךְ מִן יִשְׂרָאֵל וַיִּצְאָה
 אֵינִי דֹאֵם פֹּאֲלֵק אֲרִוּים גִּעֲנָאֲנֵנְךָ וַיִּבְזּוּ אִנֹּן וַיִּצְאָה
 הֶאֱבֵעֵן גִּעֲרוֹבִיבִיב דִּיא מַחְנֵה מִן אֲרִם וַיְהִי אִנֹּן עַם
 אֵינִי גִעֲוֵעֵן סָאָה סִלַּת אֶמָאֵם וְעִמְעֵל מְעֵל בְּשֶׁקֶל פֹּאֲר
 אֶשְׁקֵל וּסְאָתִים אִנֹּן צוֹוִי מִן קֶאֱם גִּעֲרֵשְׁמִין פֹּאֲר אֶשְׁקֵל
 כְּדָבָר וַיִּין אֲוִי וַיִּיא דִּי בִידֵר מִן גִּיט וְהִפְלֵךְ אִנֹּן דַּעַר
 קֶלֶךְ הֶאֱמִי גִעֲעֵצֵם דַּעַם גִּינְעוֹלְמִינְךָ אֶשְׁר וְנָאֵם
 דַּעַר קֶלֶךְ אֵינִי גִינְעוֹן גִּעֲלֵהֶם אֵיבִיב וַיִּין הֶאֱבֵר
 וְנָאֵם וְעֵבֵרְעֵנִי הֶאֱמִי דַּעַר קֶלֶךְ גִּעֲעֵצֵם לֵב הַשָּׁעַר
 אֵיבִיב דַּעַם מִוִּיעֵר אִנֹּן מִפְתָּה עֲנָשְׁאֶשְׁמִי וְנָאֵם דֹּאֵם
 פֹּאֲלֵק אֵינִי גִעֲנָאֲנֵנְךָ הֵינִי אִנֹּן הַעֵר וַיִּרְמָסוּ הֶאֱבִיבִין
 דֹּאֵם פֹּאֲלֵק אֵיבִיב צוֹ מִרְעֵמִין אֵינִי מִוִּיעֵר וַיִּמַּת אִנֹּן
 עַר אֵינִי גִישְׁפָאֲרָבִין כַּאֲשֶׁר אֲוִי וַיִּין דַּעַר גְּבִיא מִן
 גִּיטְעֵם גִּעֲנָאֲמִי בַּשָּׁעַר דַּעַר קֶלֶךְ הֶאֱמִי גִעֲנִידֵרְעֵם
 צוֹ אֵיבִיב . אֵינִי דַּעַר פִּסְקוֹ מִפּוֹרְשׁ וְנָאֵם הֶאֱמִי גִינָאֲמִי
 דַּעַר גְּבִיא וַיְהִי אִנֹּן עַם אֵינִי גִעֲוֵעֵן כְּדָבָר אִנֹּן דַּעַר

גְּבִיא מִן גִּיטְעֵם הֶאֱמִי גִעֲנָאֲמִי צוֹם מִלְכָּה סְאָתִים צוֹוִי
 קֶאֱם גִּעֲרֵשְׁשֵׁעֵן פֹּאֲר אֶשְׁקֵל וַיִּפָּח סוֹלֵת אִנֹּן אֵינִי קֶאֱם
 וְעִמְעֵל מְעֵהֵל פֹּאֲר אֶשְׁקֵל וַיְהִי וְעַם וַיִּין כַּעַת מִיר
 קֶאֱרָעֵן אֵינִי דַּעַר צִיטִי בַּשָּׁעַר שְׁמִוּוֹן אֵינִי מִוִּיעֵר מִן
 שְׁמִוּוֹן וַיִּשְׁן הַשְּׁלִישׁ אִנֹּן דַּעַר גִּעֲוֵעֵלְמִינְךָ הֶאֱמִי
 גִּינְעִנְטְפֵרְטִי אֶת אִישׁ אֱלֹהִים צוֹ דַּעַם גְּבִיא לֵאמֹר אִנֹּן
 הֶאֱמִי אֲוִי אֵינִי גִעֲנָאֲמִי הֵינִי עֹשֶׂה וְעַם דַּעַר גִּיטְעֵם
 מִאֶבְעֵן פִּעֲנָצְשֵׁר אֵינִי הֵימְעֵל אִנֹּן עִסִּין וְאֵל אֲרִאֵם
 גִּידֵרְעִין הֵינִי כְּדָבָר מִן קֶעֶן דַּעַר גִּינִי אֲוִי אֲזֹאֵה עַם
 וְאֵל מִיבִיב אֶמָאֵהֵל אֲוִי וְאֶלְוִיִּין וְעֵרְוִין וַיִּאֲמֵר הֶאֱמִי
 דַּעַר גְּבִיא גִעֲנָאֲמִי הֵיךְ רֹאֵה וְנֵסֵם דֹּאֵם זוֹל עֵהֵן
 מִיבִיב דִּיבִיב אֲוִיבִיבִין וַיִּפָּחֵם . לֹא תֵאבֵל אִנֹּן וְעֵעֵל מִן
 דִּאֲרֶשְׁטֵן גִּיטְעֵסִין וַיְהִי לוֹ בִּן אֵינִי צוֹ אֵיבִיב אֲוִי גִינְעוֹן
 וַיִּרְמָסוּ אִתּוֹ הֶאֱמִי קֶעֶן אֵיבִיב צוֹ מִרְעֵמִין אֵינִי דַּעַם
 מִוִּיעֵר מִן דַּעַר שְׁמָאֵם וַיִּמַּת אִנֹּן עַר אֵינִי גִישְׁפָאֲרָבִין
 בִּין אִנֹּן הֶאֱמִי גִיטְעֵם גִּעֲעֵקְעֵן מִן דַּעַם זוֹל אִנֹּן עַם
 אֵינִי מִקִּיבִים גִּעֲוֹאֲרִין דִּי בִידֵר מִן דַּעַם גְּבִיא :

ליום השבת וה' מלך יל"ט דברו משנה הלכה
 מסדר מהרות שהוא נגד היסוד כמיתת היום:

לחך קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום
 והפטרה וממור ה' מלך גאות לבש או ממור שיר

ברמנורא משנה אהלות פרק ב עיקר תוי"ט

אלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת . ולי קישא כזית מן המת מעמא מת עמלו לכ"ט הא מלתא מיתרלא בגמ'
 כזית לא נזכרה חלל
 לנפל (ה) שלל נתקשרו אלו מטמאין באהל . המת וכזית מן המת . וכזית (ב) ולא סגי לנעמך כשאלו טעו
 כזית כזית מביס דלכתי
 וי"א אאירלפרטוכות נפל אונג אפילו די שכיב פלייש
 פון מת איו צו ריבוען אונג צו קוועמשיט גינארעק
 אז עס נעקם גיט אומי וי"א חלייש נאר וי"א פאר
 שמונגעקע (איימער) מאשערע . פון דעקסווענין

סר ב אלו מטמאין באהל די זאגען ונענען מטמא
 אליו ונאם איו דא אין שמוב אז וי"א ונענען
 אין אשמוב המת אנשפארבענער בענמש וי"א מן
 חיה אונג אשטיק פלייש פון אמת ונאם איו גרוים

איכריו בנידין שאין בו כוית בשר: נצל. בשר המת שמוח ועשה כמין לוחה כרוחה: מלא תרוד. כף ושיעור מלוח תשיס: רבך. גופו של מת כשכלה ניוחוחו ועשה כמין עפר ואין מלא תרוד רבך מממלא חלה מן המת שנקבר ערוס בארון של שיער ומכוסה בכסוי של שיער עד שמדע בודאי שאין בו תערובת ורבין של בנד או של עץ או עפר אחר אבל מת שנקבר בכחות או בחרון של עץ או בצפר אין לו רבך. וכן מת שנקבר חסר אבר אין לו רבך: השררה והגלגול.

נצל [א] וכלא תרוד רבך [ב]. השררה והגלגול [ג] ואבר מן המת ואבר מן החי שיש עירובם בשר כראוי. רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין [ד]. רובב בנינו ורובב בנינו של מת. אע"פ שאין בהן רובע שפמאים. כמה הוא רובב בנינו מאה וחמשה ועשרים [ה]. רביעית דם ורביעית דם תבוסה. ממת אחד. ר"ע אומר משני מתים. דם קמין שיצא הכי הוא כמת: ורובע עצמות. רובע הקב של טעמות: מרוב הבנין או מרוב המנין. רכותי שיפרו שכן מועטין מהיותן כהן רוב בנין ורוב בנין אע"פ שאין רוב לא רוב המנין ולא רוב הבנין ממטמאין: ורוב בנינו ורוב בנינו. רוב בנין הבגד או רוב בנין העלמות אע"פ שאין רוב בנין הבגד ממטמאין ואע"פ שאין בהן רובע. ורוב בנינו כגון רחש' אצטות הידים והרגלים וכיוצא בזה וכלבד שהיו קב"ה איברים ממטמאין: (ב) רביעית דם. שילא כולו לאחר מיתה: ורביעית דם תבוסה. שילא מקלחת רביעית מהיים ומקלחת לאחר מיתה ולקמן בפ"ג מפרש לה: תבוסה. ל' מתבוססת בדמיון ורביעית דם שילא כולו לאחר מיתה לדוריי' זה דכתי' במת כנסת (א) חלל דם תבוסה איתו חלה מדרבנן ויתי לדוריי'תא ויתי דרבנן: ממת אחד. ולא מכל' מתים סקברי רבתי' כל' ל' למספרת ועל כל נפשות מל' ל' נפש (ד) כתיב חסר: ר"ע א' משני מתים. מלי רביעית ממת זה ומלי רביעית ממת אחר מממלא חלה דסברי יש אם למקרא נפשות מת משמע ב' נפשות ושיעור אחד מדלל קלמר נפשות מתים

קשה על כל אבר שגילה על מת פניו לא כ"ש. ועמ"ס: (א) נבל. ל' הפכים כמו וילא אלהים: רש"י: [ג] רבך. ט"ז מ"ב וכו' [ה] רבך: כל ללל טומאת מת: [ג] והגלגול. או לא קמין. ועמ"ס: [ד] רובע כו'. לפי שכל חלו השיעורין ניכר שכן טמא אדם: (ב) סי' כן בנינו של אדם ורוב בנינו כן שתי עסקים ויבך א': [ג] קב"ה. וכו' מניחא להו לאשמועי' חלה דמ"ל אע"פ שהוא חסר או יתר באברי' מן מעטיו טעו חלה מנין רוב כל אדם חל' סופה אצטות מל' ל' לטובין או להפסד מ"ג ה"ד שהוא מולד למנין. גמ': (א) חלל לא קרא לא הוי ממטמאין דם דגזרו ממלף. ועמ"ס: (ד) וקשה פרי קרתי' בדם כ"ג נפש

כגון השוקים והיורים והלעות והסדרה. (ב) ורוב בנינו כגון רחש' אצטות הידים והרגלים וכיוצא בזה וכלבד שהיו קב"ה איברים ממטמאין: (ב) רביעית דם. שילא כולו לאחר מיתה: ורביעית דם תבוסה. שילא מקלחת רביעית מהיים ומקלחת לאחר מיתה ולקמן בפ"ג מפרש לה: תבוסה. ל' מתבוססת בדמיון ורביעית דם שילא כולו לאחר מיתה לדוריי' זה דכתי' במת כנסת (א) חלל דם תבוסה איתו חלה מדרבנן ויתי לדוריי'תא ויתי דרבנן: ממת אחד. ולא מכל' מתים סקברי רבתי' כל' ל' למספרת ועל כל נפשות מל' ל' נפש (ד) כתיב חסר: ר"ע א' משני מתים. מלי רביעית ממת זה ומלי רביעית ממת אחר מממלא חלה דסברי יש אם למקרא נפשות מת משמע ב' נפשות ושיעור אחד מדלל קלמר נפשות מתים

אין דאם פטמאן אלץ וואס אין דא אין שטוב ופלא פרי רבך אפולע לעפיל פארפויילונג פון אמת אויב אנאנצער גת אין באגראבין גיווארען נאקעט אן פגריבין אין אמארקער שטיינערנעם קאסטין און אין צו גירעקס גיווארען מיט מארקער שטיין. און ער אין אינווייניג פארפויילט גיווארען און ער אין גיווארין אזוי וויא ערד. אז קען געמט אפולע לעפיל פון דעם פארפויילטן גת. און קען טראגט אריין אין אשטוב. אין קמא אלץ וואס אין שטוב ואפולע לעפיל מיינע קען בירדע הענט צוואקען גילייגט און אין גימאטין פול' השרה די גלידער וואס ועגען אין מיטען פלייטצע פון אמת והגלגול און די קאפ פון אמת אפילו עם אין אויף ווי גמא קיין פלייש. פון דעקט ועגען אויב ווי ועגען אין אשטוב ועגען ווי קממא אלץ וואס אין שטוב אבר פן הפת אגליד וואס אין אפ גיבראקען גיווארען פון אטמקין מענטש ויבך סן החי און אגליד וואס עם אין אפ גיבראקין גיווארין פון אלעקעדריגין מענטש' שיש עליהן בשר פראי און עם אין דא אויף וויא פלייש וויא עם דארן ניין. אז דר גליד וואלט גיגען אפ גיבראבין פון אלעקעדריגין מענטש און ער וואלט נאך גיגען פאהעפט צו דעם מענטש וואלט עם גיגענט צוריק צו וואקסין אז די גלידער ליגען אין אשטוב אין אלץ וואס אין שטוב קמא רובע עצמות מרוב בנין או מרוב המנין שפערטמיל קב ביינער פון אמת. סייא די ביינער ועגען גרויסע ביינער וואס זייא ועגען דאם בעשטאנד פון מענטש. און סייא זייא ועגען

קליינע ביינער וואס זייא ועגען דאם מערקסטע אין צאהל. אז זייא ועגען אין אשטוב אין אלץ וואס אין שטוב קמא ורוב בנינו ורוב בנינו פון די פאלקעס די ריפען דער ריקין ארער די ביינער פון אמת וואס זייא ועגען קליין נאר זייא ועגען פיל אין צאהל נרתינו די גלידער פון די הענט און פון די פיס און נאך אזעלכע קליינע גלידער) אז על פי שאין בהן רובע אפילו אז קען וועט זיי אריין שישען אין אקמא וועט גיט זיין פון זיי אפערטמיל קב. פון רעקטונגען פמאין ועגען זייא קמא צו קממא זיין אלץ וואס אין שטוב וכמה הוא רוב בנינו וויא פיל אין דאם מערקסטע צאהל פון די גלידער טאה וישלים והחשה הונדערט פינף און צוואנציג גלידער: ב' רביעית דם אקוואטיריל בלום פון אמת וואס דאם גאנצע קוואטיריל בלום אין ארויס גינאנגען פון פון נאכדעם וויא ער אין גישטארבין ורביעית דם תבוסה און אקוואטיריל בלום וואס אין צו מיטש. אביסעל בלום אין ארויס גינאנגען פון דער מענטש דאם נאך נאך לעבט. און אביסעל בלום אין ארויס גינאנגען נאך זיין טויט כפי' ארד אויב דאם קוואטיריל בלום אין נאר פון איין קה און די בלום אין אין אשטוב אין קמא אלץ וואס אין שטוב. רבי. עקיבא ואגט אפילו די קוואטיריל בלום אין פון צוויי מתים אין אויף קמא אלץ וואס אין שטוב דם קמין שיצא כולו דא כל פון אקירד וואס אין גישטארבין און די בלום

ואין הלכה כר"ע: רע"א בל שהוא. כעס שמעמח בעלמות רוב מנין ורוב בנין אע"פ שאין בו רובע הקב שהוא שיעור המיוחד לעלמות כך עמא כדס הקטן טיאל כולו אע"פ שאין בו רביעית שהוא שיעור המיוחד לדס: והב"א רביעית. אם אמרת בעלמות שצידוע סבולו לפניך תחמר כדס שאני אומר נכתיירה ממנו טפה כל שהוא ולא יאל כולה. והלכה כחכמים: וכוזית רמה. עטלדה כבשר המת: מטמא כבשרו. דרמה היולתה מן המת שא"ל מיה כבשר המת היא

כשזכה משום דלדס ממיס אקרי רמה דכתי' אף כי אלוט רמה: והכמים מטהרים. והלכה כחכמים: אפר שרופים. ארס שגערף ונעס' אפר ולא נתערב בו מאפר עיס: שיעורו ברובע. קב אפר ממנח: והכמים מטהרים. והלכה כחכמים: עפר קברות. עפר שמעורב

בלו ר"ע אומר כל שהוא וחכ"א רביעית. כזית רמה כלו היה בין מטה. ר"א מטמא כבשרו. והכמים מטהרים. אפר שרופים ר"א אומר שיעורו ברובע והכמו' מטהרי'. מלא תרווד רקב ועוד עפר קברו' מלא ר"ש מקהר. מלא תרווד רקב שגבלו במים. אינו חבור לשומאה: (ג) אלו מטמאין במגע ובמשא ואינן מטמאין באהל. עצם כשעורה וארץ הבותים ובית הפרס. אבר מן המת ואבר מן החי

כעס ונפסח. מו': (ס) ודרכן היה לפוח הכוכין כסור ועיר שמרסקה הסהוד מעט עטל. וחס' נפל מן הסיד למרסקה עכבר היה עטל ור"א שלא יטל סהוד מרקב קודם שנתערב בו עפר. טס': (י) וטע' שגבלו דלון מיבוי ארס מיבוי מהל' וטעו' ט: (ז) ולפוקי נמי שדרה ונגלותה טסחי: (ח) וט' ארס טיה דענטסה

בו דס ויהיה של מת ומלא תרווד ועוד עמא לפי שא"ל למלאות תרווד ועוד שלא יהיה בו מלא תרווד רקב דלמר לעיל שהוא עמא ור"ג מיורי כמה שקבך ערוס כדרון של שיס שאין עפר אחר מעורב בו (ס): ר"ש מטהר. ואין הלכה כר"ע: אינו חיבור לשומאה. ואם החייל על מקלחו אינו חללו החייל על כולו. וכן לענין מנע (י): (ג) עצם כשעורה. ממנח כנגע וכמשא דכתי' (ועל) הנוגע וגו' וסל לא נאמר בעלס ארס ללמד על עלס כשעורה שמטמח כנגע ארס (ועל) הנוגע וגו' וסל לא נאמר בעלס כתיב ובעלס לענין עומאח חבל כתיב שיהא ניכר שהוא של ארס אבל כהיל ארס כי ימות כהיל וארץ העמים. כל חו"ל קרוי ארץ העמים והכא מיורי כנוט עפר שזא מחו"ל שהוא מטמח כנגע וכמשא ואינו מטמח כהיל ארץ העמים אפי' לא נגע ולא נשא כנוט שהיה רוכב על סוס עמא דלע לוירא של ארץ העמים נמי גזרו (ח): בית הפרס. ערה שגחצה

ארויס גינאנגען אין גאנצין פון דעם קינד, רבי עקבא וויא כל שהיא וויא פיל די ברומ אזי, אפילו ווייניגער וויא אקנואמיריל. אזי אויף קמא אלץ וואס אין שטוב ווייל דאס איז זיין גאנצע בלוט וחקמים אומרים רביעית און די חקמים זאגן אויב אין די בלוט איז דא אקנואמיריל איז טמא און אויב ווייניגער וויא אקנואמיריל איז ניט טמא אלץ וואס אין שטוב כוונת רבא די ווערעם וואס איז גינארין אין מת, אויב עס איז דא אזוי פיל אז מען וועט וויא צוואמען זייגן וועלן וויא זיין גרויס וויא אאייילברייט בן חיי בן פתח סיי לעבעדיגע ווערים און סיי מויטע רבי אליעזר מסבא רבי אליעזר זאגט די ווערעם זענען טמא אלץ וואס אין שטוב כבשרי אזוי וויא די פלייש פון מת וחקמים מסבירים און די חקמים זאגן די ווערעם זענען טהור אפר שרופים די אש פון מענטשין וואס זענען פאר פּרענט גינארען און אין די אש איז נישט אריין געמישט קיין זאך. נאר פון די מענטשין אליין, רבי אליעזר זאגט שיעור ברובע אויב עס איז דא אפערטיי קב אש איז טמא אויב די אש איז אין שטוב אין קמא אלץ ווס אין שטוב וחקמים מסבירן און די חקמים זאגן די אש איז טהור מלא תרוד רקב ועוד עפר קברות טמא אמת וואס איז באגראבען גינארען וואס אין אקאסין פון מארקער שפיין און ער איז אינגויניג פאר פוילט גינארין, אפילו עס איז אויס געמישט צו זאמען די בייגער מיט די פלייש און די בלוט און אייסקער וואס מערענען פון מת, אויב ער האט גענומן פון האלץ צוואמען אפערע לעפיל מיט נאך אפיקעל מעהר איז טמא אויב דאס איז אין אשטוב

אין קמא אלץ וואס אין שטוב וויא פיל די ברומ אזי, אפילו ווייניגער וויא אקנואמיריל. אזי אויף קמא אלץ וואס אין שטוב ווייל דאס איז זיין גאנצע בלוט וחקמים אומרים רביעית און די חקמים זאגן אויב אין די בלוט איז דא אקנואמיריל איז טמא און אויב ווייניגער וויא אקנואמיריל איז ניט טמא אלץ וואס אין שטוב כוונת רבא די ווערעם וואס איז גינארין אין מת, אויב עס איז דא אזוי פיל אז מען וועט וויא צוואמען זייגן וועלן וויא זיין גרויס וויא אאייילברייט בן חיי בן פתח סיי לעבעדיגע ווערים און סיי מויטע רבי אליעזר מסבא רבי אליעזר זאגט די ווערעם זענען טמא אלץ וואס אין שטוב כבשרי אזוי וויא די פלייש פון מת וחקמים מסבירים און די חקמים זאגן די ווערעם זענען טהור אפר שרופים די אש פון מענטשין וואס זענען פאר פּרענט גינארען און אין די אש איז נישט אריין געמישט קיין זאך. נאר פון די מענטשין אליין, רבי אליעזר זאגט שיעור ברובע אויב עס איז דא אפערטיי קב אש איז טמא אויב די אש איז אין שטוב אין קמא אלץ ווס אין שטוב וחקמים מסבירן און די חקמים זאגן די אש איז טהור מלא תרוד רקב ועוד עפר קברות טמא אמת וואס איז באגראבען גינארען וואס אין אקאסין פון מארקער שפיין און ער איז אינגויניג פאר פוילט גינארין, אפילו עס איז אויס געמישט צו זאמען די בייגער מיט די פלייש און די בלוט און אייסקער וואס מערענען פון מת, אויב ער האט גענומן פון האלץ צוואמען אפערע לעפיל מיט נאך אפיקעל מעהר איז טמא אויב דאס איז אין אשטוב

סמא ז' וזרין היום מבכ"ט מאיכ"ס : (ט) אבל שיה אקצר בה קבר
 עטמה כהלא יסוף דלא תכסהו כדכ"ט ז' חמי ושייר נמי ח"ן
 סעמיס כמקובץ. מבכ"ס : [ו] שחמ"ו. ואין בהם כובץ.
 כ"מ : (י) שזכור שיש סמא : [ז] בק"ן כ"י. וככנס דכ"ס
 זכר וכו' כ"ס לחומרה ואש"ס לא ח"ן לה בעדיות. גמ'
 (יא) סמנכס כשי"י ו' גולל הוא
 כסוי חסרון ודופק חסרון
 פלגו ונלמדו מע"ה הסדה
 עטמטס כספיקס סלג כסחוס
 סמון סוד כסל אגב קרקע :
 (יב) כ"מ ועמ' סכ"ס דקמ'
 סל חסרון סלג לני' הכ"ס ללכא
 למסמט להו ממו קבר ועוד
 אסחי' ליטריקין לקרס דכל אכר
 יגמ דלי' למגס סל סכ' קרס
 לא כחסי' נמי סלג' סמנכס
 ומכילין (דף עב) ס"ל לכרי'
 יספסלסו דסלכסס נעירי' להו.
 ועי' ס"ט : (ג) וקסס דל"כ סאי'
 סירט מנע מלכר יגע. סלס מע"כ ססדס עסמטס סירי' ומכס'
 סין כסס. יססוס' כססו מוסס קרס עוקמי' לים כסיר' כסלג
 ומלספסוקי' כ"ל ניעיס ס"מ עמטס' כמנע. וכמטס' לא מניסו :
 (ד) כמכס'. אירס' לימטר' דכ"ס הלכסס נעירס' להו ככ"י אלא
 כמנע וכסלל : ואני' כמטמאין במשאו. דלרשיקין וכל אכר
 מסוס מנע סוד סממל' ואינו סממל' מסוס מש' (ז) : אכ' יש

שנחה בה קבר (ט) וכסרו עמוח המת. ולדושו
 עפר אותו סדה ופרס מל' פרוסה הלך פרוס לרעב לחמץ:
 כמה חסרון בשדרה. ולא יעמל כהלה אלא כמנע
 וכמסא : כמלוז מקרה. מלוז רוהב הנקב סעוקיטס
 כמרגע : כדי שינמל כן
 החי וימות. ושיערו הכמים
 כחקרון כסלע (י) : בקמן
 של רופאים. כמרגע קטן
 ססרופוסוס פוחסיו כן
 נקנעיס : בגדול של
 לשכה. ושיערו כממים
 ססוס קקוב כסודניו
 (ד) הגולל. אכ' גדולה
 ורסכס סמומיס כה פה

הקבר מלמעלה מל' וגולל את הכפן : והדופק. כ' סכ"ס
 גדולת ח' מלד זה וח' מלד זה שהגולל נשען עליהם (יב) :
 כמטמאין במגע וכבאהו. דכתי' והטנע כענש או כחלל או
 כמת או כקבר מה מות מטמא כמנע וכבאהו אקבר(יג) מטמ'
 יגע על פני הסדה לרבות גולל ודופק וכתי' וכל אשר יגע
 עפר קברות מטמא. כשמיטען משוס עפר

סמא ז' וזרין היום מבכ"ט מאיכ"ס : (ט) אבל שיה אקצר בה קבר
 עטמה כהלא יסוף דלא תכסהו כדכ"ט ז' חמי ושייר נמי ח"ן
 סעמיס כמקובץ. מבכ"ס : [ו] שחמ"ו. ואין בהם כובץ.
 כ"מ : (י) שזכור שיש סמא : [ז] בק"ן כ"י. וככנס דכ"ס
 זכר וכו' כ"ס לחומרה ואש"ס לא ח"ן לה בעדיות. גמ'
 (יא) סמנכס כשי"י ו' גולל הוא
 כסוי חסרון ודופק חסרון
 פלגו ונלמדו מע"ה הסדה
 עטמטס כספיקס סלג כסחוס
 סמון סוד כסל אגב קרקע :
 (יב) כ"מ ועמ' סכ"ס דקמ'
 סל חסרון סלג לני' הכ"ס ללכא
 למסמט להו ממו קבר ועוד
 אסחי' ליטריקין לקרס דכל אכר
 יגמ דלי' למגס סל סכ' קרס
 לא כחסי' נמי סלג' סמנכס
 ומכילין (דף עב) ס"ל לכרי'
 יספסלסו דסלכסס נעירי' להו.
 ועי' ס"ט : (ג) וקסס דל"כ סאי'
 סירט מנע מלכר יגע. סלס מע"כ ססדס עסמטס סירי' ומכס'
 סין כסס. יססוס' כססו מוסס קרס עוקמי' לים כסיר' כסלג
 ומלספסוקי' כ"ל ניעיס ס"מ עמטס' כמנע. וכמטס' לא מניסו :
 (ד) כמכס'. אירס' לימטר' דכ"ס הלכסס נעירס' להו ככ"י אלא
 כמנע וכסלל : ואני' כמטמאין במשאו. דלרשיקין וכל אכר
 מסוס מנע סוד סממל' ואינו סממל' מסוס מש' (ז) : אכ' יש

קראקען גינוארען און צו שפרייט גינוארין אין דאס
 גאנצע פעלד און איין גיפריעטן גינוארין אין די
 ערד. אז מען רירט אן אשמיקעל ערד פון דיא
 פעלד איז מען ממה, אבער אז אשמיקעל ערד
 פון די פעלד ליגט אין אשטוב, נענען די פליס
 און מענטשן וואס נענען אין שטוב גיט ממה אכר
 סן הסת אגליד וואס איז אפ גיבראקען גינוארען
 פון אבוטן מענטש ווארן סן הוי און אגריד וואס
 איז אפ גיבראקען גינוארין פון אלעבעדיגן מענטש
 שאין זעליקן בשר קראוי וואס אויף זיין איז ניטא
 פלייש וויא עס דארף זיין אז דער אכר וואלט אפ
 געווישט גינוארען אפריס פון אלעבעדיגן מענטש
 וואלט ער גיט געקאמט צוויק צוא וואקסען
 השדה הגלגלת שחסי דיא ביינער וואס נענען אין
 מיטען דיא פליישטע און דיא קאפ אויב עס פעקט
 פון זיי, אז מען רירט זיי אן אדער מען פראנט
 זייא ווערט מען ממה און אז זיי נענען אין אשטוב
 ווערין גיט ממה די פליס און מענטשן גיט נענען
 אין שטוב כמת הוא חסרון בשדרה ווי פיל זאל פעלין
 אין דיא שדרה זיא זאל גיט מטמא זיין וואס איז
 דיא גיט שטוב בית שמי אופריס שמי זעליקן בית שמי
 זאגן צוויי גלידער דארף פעלין בית הלל אופריס אפילו
 חליא אחת און בית הלל זאגן אפילו עס פעקט איין
 גליד איז שוין גיט מטמא הגלגלת ווי פיל זאל פעלין
 אין קאפ זיא זאל גיט מטמא זיין וואס איז דיא
 שטוב, בית שמי זאגן כגלא מקבה אז עס איז דיא
 אין קאפ אלעכיל אזוי קרייט וויא די לעכיל וואס
 מען פראקט מיט אהה איז שוין גיט מטמא, און
 בית הלל זאגן אויב עס פעלמ אזוי פיל כרי שניפל
 סן התי יזיחה אז דיא וואלט ארויס גענומען גינוארין
 פון אקאפ פון אלעבעדיגען מענטש וואלט ער

געשטארבן, איז דיא קאפ גיט מטמא וואס איז
 דיא אין שטוב ואז עס פעלמ אזויא גרויס וויא
 אפאלרן באהי מקבת אפילו פון וועלכין אהל שמועסין
 בית שמיא כקסן של רופאים ביי אקליניעס אהל נוס
 דאקטורים שטעקיין מיט איהם אויף אמקה, אויב
 עס איז דיא אין קאפ אלעכיל אזוי גרויס ווי דיא
 לעכיל נוס דאקטורים שטעקיין אויף אמקה אויב
 די קאפ ליגט אין אשטוב איז זיא גיט מטמא נוס
 איז דיא אין שטוב דברי רבי מאיר אזוי נאנט רבי
 מאיר והכמים אופריס און דיא חכמים זאגן בגדול של
 לשכה בייא אנרויסען אהל וואס אזעלכער איז
 גינוען אין בית המקדש, שמועסין בית שמיא,
 אויב עס איז דיא אין קאפ פון מת אזוי אלאך ווי
 מען קען מאכין מיט דעם אהל וואס איז גינוען
 אין בית המקדש, און דיא קאפ איז אין אשטוב
 ווערין גיט ממה די פליס און מענטשן גיט נענען
 אין שטוב : ד' תליל דער שמיין וואס מען לייגט
 איהם אויף דעם קבר צו פאר מאכין מיט איהם
 דעם קבר והויפק און די צוויי שמייער נוס לייגט
 אין קבר איינער פון די זייט און איינער פון דיא
 זייט און דער שמיין וואס באדעקט דעם קבר ליגט
 אויף דיא צוויי שמייער ספסאין כמנע ובאהי דיא
 דריי שמייער נענען כממה אז מען רירט זיי אן,
 און אז זיי נענען אין אשטוב איז אלץ וואס אין
 שטוב ממה זאגן ספסאין כמנע און דער נוס פראנט
 זיי אויף אפרעם און ער רירט זיי גיט אהן ווערעם
 גיט ממה, רבי אליעזר זאגט ספסאין כמנע ווערעם
 פראנט זיי אפילדער רירט זיי גיט אן ווערט ממה
 רבי יהושע זאגט אס יש שפיהו עפר קברה אויב
 איינער דיא שמייער פון קבר איז אנגינקלעכט
 ערד פון קבר ספסאין כמנע נענען דיא שמייער

מצורע יום ו

עיקר תוים

היום עמך דמטמא במשא תפוס על מת. והלכה כר' יהושע: דופק דופקין. אכל חנן הדופק מניחין לפעמים אכן אחרת להחזיקה ואין הגולל נשען עליה והיא נקראת דופק דופקין: (ה) ואילו אין חסרו מהורים. גלית בה כשעור: בזית מן המת. שכן הוא תחלת יצירתו של אדם כבזית (ז): ורביעית דם. הואיל ונתחלת שריותו של קטן אין זו פחות מרביעית דם: ואבר מן החי שחסר עצמו. אפי' קוליא גדולה שחסר ממנה עלם כל שריותו לא

מטמא מטוס אבר מן החי אכל אם חסר מבשרו לטומא הוא מטמא עד שיחסר מכדי להעלות ארובה ואבר מן המת כותב בשר הפרוס ממת טמא ועלם כשעורה הפרוס ממנו נמי טמא: (ו) השדרה והגלגולת משני מתיים. ואבר מן המת משני מתיים. ואבר מן החי משני אנשים. ר"ע מממא [ט] וחכמיו משהרין: (ז) עצם כשעורה שנחלק לשנים [י]. ר"ע כממא [כ] ור' יוחנן בן נורי משהר. אמר רבי יוחנן בן נורי לא אמרו עצמות כשעורה. אלא עצם כשעורה. רובע עצמות שנדקדקו ואין בכל אחד ואחד עצם

אין בממאין במשא. איזהו הדופק את שהגולל נשען עליו. אבל דופק דופקין מטהר: (ח) אלו שאם חסרו מהורין. כזית מן המת. וכזית נצל. ומלא תרודו רב. ורביעית דם. ועצם כשעורה. ואבר מן החי שחסר עצמו: (י) השדרה והגלגולת משני מתיים. ורביעית דם משני מתיים. ורובע עצמות משני מתיים. ואבר מן המת משני מתיים. ואבר מן החי משני אנשים. ר"ע מממא [ט] וחכמיו משהרין: (ז) עצם כשעורה שנחלק לשנים [י]. ר"ע כממא [כ] ור' יוחנן בן נורי משהר. אמר רבי יוחנן בן נורי לא אמרו עצמות כשעורה. אלא עצם כשעורה. רובע עצמות שנדקדקו ואין בכל אחד ואחד עצם

יחד פליג וחסר דכין פליג. כ"ר: [כ] מממא. היינו במשא. כ"ר: [כ] אכל צממא לא. כ"ר: כשעורה (טו). והלכה כחכמים: שנדקדקו. שגשקו ל' ושחקת ממנה הדק:

ר"ש

מטמא דעם מענטש וואס טראגט זיי ואס לאי אונ אויב אויף די שטייגער איז ניט אָנגעקלעבט ערד פון קבר אין מממאין במשא וענען דיא שטייגער ניט קומט דעם מענטש וואס טראגט זיי אייז הדופק וועלכער שטיין הייסט דופק את שהגולל נשען עליו דער זייטיגער שטיין וואס דער אויבערשטער שטיין ליגט אָנגעשפארט אויף אים ווערט גערופן דופק אָל דופק דופקין מהר אָבער ווי דער ערשטער שטיין פון דיא זייט איז ניט פֿעקס אָנגעסין האט מען צו געשפארט נאך אשטיין צום ערשטן, אונ דער אויבערשטער שטיין ליגט נאך אָנגעשפארט אויף דם ערשטן, ניט אויף דעם אָנדערן שטיין איז דער אָנדערער שטיין מהור: ד' אלו שאם תפס שריו די ואקען אויב, עם פֿעלט עפעס פון זייער שיעור וענען זיי מהור מית מן המת אויב עם ליגט אין אשטוב אשטוב פלייש פון אמת קלענער וויא אשטוב אי צוריקגעע אונ א פאר שמוקענע שטיקול פלייש פון אמת קלענער ווי אשטוב פאר פוילונג פון אמת ווייניגער וויא אפֿולע לעפיל היבית דם אָדער עם איז דא אין אשטוב גלוט פון אמת ווייניגער ווי אפֿעקמיל לוג ועצם כשעורה אָדער אפֿייגנדיל פון אמת וואס איז קלענער ווי אפֿערשט אבר מן החי אָדער אָגליד וואס איז אפֿגעבראָגען פון אָלע בעדיגען מענטש שחסר עצמו אונ אין איהם פֿעלט אָבער בייגדיל, דיא אָלע וענען ניט מטמא: ו' השדרה והגלגולת משני מתיים אהאלב שדרה פון איין מת אונ אהאלב שדרה פון נאך אמת וואס ליגען אין אשטוב אָדער אהאלב קאפ פון איין מת אונ אהאלב קאפ פון נאך אמת ווס ליגען אין אשטוב ורביעית דם משני מתיים אָדער

אֶהאַלב פֿערטיל לוג בְּלוּט פון איין מת, אונ אֶהאַלב פֿערטיל לוג בְּלוּט פון נאך אמת וואס ליגען אין אשטוב ורובע עצמות משני מתיים אָדער אֶהאַלב פֿערטיל קב בייגער פון איין מת אונ אֶהאַלב פֿערטיל קב בייגער פון נאך אמת וואס ליגען אין אשטוב ואבר מן המת משני מתיים אָדער אֶהאַלבער גליד פון איין מת אונ אֶהאַלבער גליד פון נאך אמת וואס ליגען אין אשטוב ואבר מן החי משני אנשים אָדער פון איין מענטש איז אָפֿ גבראָכן געוואָרען אהאלבער גליד אונ פון נאך אָמענטש איז אָפֿ געבראָכן געוואָרן אהאלבער גליד, אונ דיא בייידע האלבע גלידער ליגען צו ואקען אין אשטוב די עקבא פֿסטא רבי עקבא זאגט די צוויי האלבע און וויא אייניגס זאנאנצע אונ וויא וענען קומט אלץ וואס אין שטוב וחקמים פֿסחין אונ די חקמים זאגן אלץ וואס רירט זיי אן איז טמא אונ אז מען טראגט זייא איז מען אויך טמא, נאך אז זיי וענען אין אשטוב אונ ריבען ניט אן איז אלץ וואס אין שטוב מהור: ז' עצם כשעורה שנחלק לשנים אפֿיין גרויס ווי אפֿערשט וואס ער איז צו טיילט געוואָרען אויף צווייא שטיקקא, רבי עקבא פֿסטא רבי עקבא זאגט אז מען רירט אן דיא צווייא האלבע בייגדילאך ווערט מען טמא בני יתנו בן נורי כשהר רבי יתנו בן נורי ווערט מען טמא בני יתנו בן נורי אפר רבי יתנו בן נורי ווערט מען טמא בני יתנו בן נורי לא אמרו עצמות כשעורה מען קען ניט געזאגט בייגער וואס וענען גרויס ווי אפֿערשט אלא גאר מען האט געזאגט עצם כשעורה אפֿיין וואס ער איז גרויס ווי אפֿערשט מען מינט מען איין ביון גרויס ווי אפֿערשט אפֿער און צווייא בייגער צו ואקען וענען גרויס ווי אפֿערשט איז ניט קומט רובע עצמות אפֿעקמיל קב

(חק לישראל ע"ט) ח"ג

כשעורה ר"ש מטהר וחכמי' מטמאין . אבר מן החי שנחלק לשנים מהור . ר' יוסי מטמא ומורה שאם ניטל חצאים שהוא מהור :

ר"ש מטהר . מכל עומאה ואינס ממחין לא כמגע ולא כמחא ולא כהלה : וחכמים מטמאין . ששלקן דהא איכה ובע : אבר מן החי שנחלק לשנים מהור . ואפי' חזר וחברו דלין חבורי אלס מיבור : נטל חצאים . שניטל מן החי להלואיס ולא ניטל ממנו אבר שלם כחמד

ללא היו ביה שיעור מעולם . ואין הלכה כרבי יוסי :

א'עבד'ינען מענטש און ער איז צוא גראַכען גענווארען אויף צוויי מייל שפיר איז ער ניט מטמא רבי יוסי מטמא רבי יוסי זאגט ער איז קטמא ומידי אונג אלע האלקיין גלייך שאם ניטל חצאין אויב עס איז אפ געבראכין גענווארן פון מענטש אין צווייא העלפסיין איין קאהל אהאלקער גליד אונג נאך אקאהל אהאלקער גליד אפילו איצט ליגען ביידע האלקע גלידער צו ואפען פון דעקסענוענין איז קדור :

ביינער פון אמת שגנדיקי וואס זענען צו שמויען גענווארען ואין בכל אחר ואחר עגם בשעורה אונג אין דיא אלע ביינער איז גיטא איין ביין זאל ויין גרס ווי אנגעשט , רבי שמעון ספטר רבי שמעון זאגט דיא ביינער קענען ניט מטמא ויין קיין טומאה , וחכמים מטמאין אונג די חכמים זאגן דיא ביינער זענען מטמא אלע ערליי טומאות , או ווי זענען אין אשמוב אדער אז קען טראגט זיי אדער אז קען רירט זייא אן איז קען אלץ קטמא אפ' פן החי שנטל לשנים אנליד וואס איז אפ גיבראכען גיטארען פון

גמרא נדה דף כ ע"א

רש"י

איבעיא להו אין עוברין אוהו ביד אלא בכלי דלא לרטיה בידיה ולעבריהו אבל בממא כי עבר ליה ביד' שפיר דמי או דלמא דלא ליעבריהו כבידה אלא בממא . ת"ש כשהוא בורקן אין בורקן אלא בכוס . ועדיין תבעי לך בריקה בכוס עכירא כמאי תיקו . כי אתו לקמיה דרבה בר אבהו אמר להו במקומה שנינו :

לא לרטי בידיה . לא יתן העפר אל תוך ידו ויעורר המים בעפר שבידו אע"פ שמור וטתנו בכלי לאחר עכירה . חכל אל העפר בכלי כי עבר להו בידה כאלכט שפיר דמי : או דלמא . לא לעבריהו בידים כשהמים כספל לא יעפרם כאלכטו אלא ככזב או ככלי אחר : אלא בכוס של זכוכי' . אלמא לא לירמי עפר במים בכפו ויכדוק : אמר להו במקומה שנינו . שזין האדמה דומה לרס אלא במקומה חבל הביאה ממקום אחר כשהיא כמלחה :

די רם גדה צו ווי זענען גלייך צו די ערד וואסער , זאלין די ערד וואסער זיין אין אנלאו , זעהן מיר אז די וואסער מיט די ערד מוזין זיין אין אפלי גיט אין האנט , זאגט די גמרא ובעין תבעי לה עס איז אקער נאך אקספ בדיקה בימי פרוזבין די ערד וואסער נארם טאקע זיין אין אנלאו עכירא כמאי אקער מיט וואס זאל קען אויסמישען . מיט די האנט אדער מיט אפלי תיקו בלייבט אקספ כי אמי למטה דרבא בר אבהו ווען די חלמידי'ס זענען געקומען פאר רבא בר אבהו אפר לה האט רבא צו זייא גיזאנט בסקיסה שנינו מיר האבין גילערינט מען זאל געקענד'ער פון דעם זעלבדיגען ארס וואו די רם גדה איז , אונ קען זאל גיט גרייניגען ערד פון איין אנדער ארס :

איבעיא להו ביי די חלמידי'ס איז גינען אקספ אין דער ברייתא שמיים אין שטרין אוהו ביד אפלי ככל די וואסער מיט די ערד זאל קען גיט אויסמישען מיט די האנט נאר מיט אפלי , ווי מיינט קען זאלין מיר זאגן קען מיינט דלא לרטיה בידיה לעבריהו ער זאל גיט אריין לייגן אביסיל ערד אין האנט אונג ארויף גיסען אביסיל וואסער אונג אויסמישען אגל בטמא כי זכר ליה בידיה שפיר דמי אקער אז די וואסער מיט די ערד זענען אין אפלי מעג ער זיי אויסמישען מיט די האנט אויף או דלמא דלא לעבריהו בידיה אלא בממא אדער אז די וואסער מיט די ערד זענען אין אפלי קאר קען גיט אויסמישען מיט די האנט נאר מיט אפלי , זאגט די גמרא תא שמע קום הער דעם פשט פשוטי בדיקו אין בודקו אלא בטמא מיר האבין גילערינט ווען ער פרוכט

זדרר יתרו דף צב ע"א

זכור רוח דדכורא אוהו רוח דדכורא דנקט כל שיפא דעלמא עלאה . את יום השבת לאסגאה מעלי שכתא דחיהו לילא ודא חיהו את . לקדשו דלאתרין קדושה גבו עמח קדישא ולאחטערא כבו כדקא חוי . זכור אחר דלית ליה שכתא ולא קיימא ביה שכתא דהא לית שכתא כדאחר דברות עלאה וע"ס ליעלא . ולתתא חית שכתא אחר דלאתרין לאדכרה וע"ס כתיב זכר עון אבותיו וגו' . ואית תמן ממען דלדכרן זכין דכר נש וחובתי ולית שכתא קמי כרסייא קדישא מאי דחיהו קמיה ומחו איכו קמיה . זכור וכ"ס לעילא כניז דכלא רוח דדכורא חיהו ותמן חגנליף רוח דשמת קדישא די"ו . ולתתא אלטערין לאחקדשא וכמה אחקדש בזכור דהא מניה נטיל כל קדושן וכל כרכאן . ודא כד מתעטרא מעלי שכתא על עמח קדישא כדקא ימות בלגותין וכבשותין ובספורא דחדוה . ואי תימא זכור לא אלטערין לאחקדשא דהא מניה נטילין כל קדושין דעלמא לאו הכי דהא דא אלטערין לאחקדשא ביממא ודא אלטערין לאחקדשא בלילא וכל קדושין נטילין לון ישרא'ל כדכר ואחקדשן בקדושי דקב"ה :

הרמב"ם הלכות שבת פרק ו'

(א) אחד העושה אב סמכות המלאכות או תולדה מן התולדות כמזיד חייב כרת ואם באו עדים נסקל בשוגג חייב חסאת קבועה א"כ מה הפרש יש בין האבות והתולדות אין ביניהן הפרש אלא לענין הקרבן . שהעושה בשוגג אם עשה אבות הרבה בהעלם אחר חייב חסאת על כל אב ואב ואם עשה אב והתולדותיו בהעלם א' אינו חייב אלא חסאת אחת : (ב) כיצד הרי שחרש וזרע וקצר בשבת בהעלם אחד חייב שלשה חסאות ואפי' עשה הארבעים חסר אחד

אחד העושה אב סמכות המלאכות או תולדה מן התולדות כמזיד חייב כרת או אייגער טומ שבת אמלאקה פון די אבות המלאכות , אדער ער מזהב אהולדה פון די תולדות (עין ה"פ תרוע י"ט ו') בפניו (ער האם גיוואוקט אז היינט אין שבת און ער האט געוואוקט אז די מלאכה קאר גען גיט קאן שבת ווערט ער גישטרפט פון גאט מיט כרת ואם באו עדים אויב ערות זענען געקומען צו בית דין און האבן גיזאגט אויף דעם מענטש אז ער האט גיטאן אמלאקה אום שבת נפול גענוארפט מען אים מיט שמייער גיז ער שטארקט בשוגג אויב ער האט גיטאן די מלאכה אויפקערין (ער האט גיט געוואוקט אז היינט אין שבת , אדער ער האט גיט געוואוקט אז די מלאכה קאר גען גיט קאן שבת חייב חסאת קבועה דארף ער גריינגען אקרבן חסאת , און דער חסאת איז שוין סכסר די עבירה אם נופח הפרש יש בין האבות והתולדות אויב אזוי איז דער דין וואס איז דער חילוק צווישען אבות און התולדות אין בעיה הפרש אלא לענין הקרבן בלבד עס איז גיט קער דא קיין אונטערשייד קאר גענין אקרבן אליון שהעשה בשוגג דער וואס טומ אויפקערין אם עשה אבות הרבה בהעלם אחד אויב ער האט גיטאן פיל אבות המלאכות מיט איין שבת און האט גיטאן פיל אבות מלאכות) חייב חסאת אחת על כל אב ואב אויף יעדער אב מלאכה באונדער דארף ער גריינגען אקרבן חסאת ואם עשה אב והתולדותיו בהעלם אחד און אויב ער האט גיטאן א אב מיט ווייגע תולדות אין איין פארקעסונג איין חילוק חסאת אויף די אלע מלאכות וואס ער האט גיטאן מיט דעם איין פארקעסונג : (ג) כיצד ווי אזוי זיי שחרש וזרע וקצר בשבת בהעלם אחד מיט איין פאר געסונג אז היינט אין שבת האט ער אונטערט און געזייעט און געשיניטען תבואה פון פעלד חייב שלשה חסאות דארף ער גריינגען דריי חסאות ואפי' עשה תארבעים חסר אחד בשוגג אפילו ער האט גיטאן אלענין

מספר שערי תשובה לר"י דף ג ע"א מעיקרי המטובה הכניעם בכל גבויכעפלות כי המכיר את כוונתו ידע כמה לרין הטובה על דרכיו להיות מה וסכל ונכנס מערכו בענין שאל' נהיה בעיניו נמלס ולאמר חף כי נחמס והאלף וגו' כסף נמלס קולו לך ע"כ יכנס ויחיה שכל כמנינו זלוי הסגל ע"ס כהסודותיו על שטלו כדול אליו נתן סכניו למכ כסף דכיוו ונמי אלפים רוח נשכרס לנ שנכר ומדס אלפים לנ חסד : רות נשכרס ע"י רוח נמוכס למנוע מוס כי הסכנפס מעיקרי המטובה כי המנוסס סוכס יסוד מוסד לטקורי המטובה ובהכנסס יסכנס ארס כל ס' שאל' וכל א' לטעס כל עני נכנס רוח וכל' כמנין המטוב' ולאמר סלו פלו סלו דרך וגו' כי כס ארס רס ונשס שוכן עני וקדוש

מעיקרי התשובה הכניעם בכל לב התשפלות איינם פון די זאכין וואס זענען אעיקר צו התשובה אזי , דער מענטש זאל ויין בייא זיך אונטערשטעניג מיט דעם באציון הארץ און זאל ביי זיך ויין גידעריג די הפסיד קאן בודאי ווארום דער מענטש וואס דערקענט ויין באשעפער וואס האט אים באשאפין זייע כפי צדיק העבר על דבריו לחיות שח ושלל ונגרע מעברו ווייס ער ווי גידעריג עס דארף ויין ביי זיך דער מענטש און וויא געמייערט פון ויין שאצונג דארף ויין דער מענטש וואס האט גיט גיפאלגט זיינע רייד נדי רייד פון גאט) גענון געבאר ווי עס שטייט אין פסוק בנה געניו נפאס ער איז פארשעקט אין זיינע אויגן און פאר מיאוסה ונאמר קאך זאגט דער פסוק אז פי גתעב ונאלח אפילו ער איז פארמיאוסה כסף נפאס קראו קל' קען וועט זיך רופין פארמיאוסה זילדער על כו' יכנס ויחיה שכל בעיניו דער ער זאל ער אונטערשטעניג ווערין און זאל ויין גידעריג בייא זיך ויין המלך זלוי השלים בהתירוות על חסא כבוא אליו נתן תבניא און דוד המלך ווען ער האט זיך סתודה גיוען אויף ויין וינד ופון בת שבע) ווען דער נביא נתן איז צו אים געקומען אפר כסף דבריו אין סוף פון זיינע רייד האט ער גיזאגט (תהלים נא) ויחי אלהים רוח נשכרה לב נשכר ונדח אלהים לא תכה דער וואס האט אצורקאבין געמייתט איז דאס ביי גאט גלייך וויא ער וואלט געבריינגט אקרבן דער וואס האט אצורקאבין הארץ און אצור שמויענע , וועט איהם גאט גיט פארשעמען רוח נשכרה פירוש רוח נבוכה אצורקאבין געמיט מיינט קען , ער איז ביי זיך גידעריג לסדני סה כי הכניע מעיקרי תשובה פון דאנען לערנען מיר אז דאס אונטערשטעניגקייט , דאס איז פון די עיקר זאכין וואס אבעל השוקה דארף האבין פי המבורך תהי' סוד מסד אפודאמענט וואס ער איז געבריינגעט גיטווארין אויף די עיקר זאכין פון התשובה ובהכניעה יתירה האדם אל פי מיט אונטערשטעניגקייט וועט אמענטש בעד וייליגט ווערין צו גאט געבאר ווי עס שטייט אין פסוק דעם מענטש קוק איך צו דעם ארעקען און צו דעם וואס האט אצורקאבין געמיט ונאמר גענון תשובה קאך שטייט אין ענין פון התשובה וישעה ניו ונאמר סלו סלו פני דוד און ער האט גיזאגט מאכט אנוען ראקמט אים אנוען פאר גאט כי כה אפר רס תשא שוב ער וקדוש שמי ווארום אזוי האט גיזאגט גאט נוס ער איז הויה און דערהויבין ויין זאכין איז ער ורהמ

(ישעיה ס"ו) ואל תה אביס אל בני ויכה רוח גאט האט גיזאגט צו דעם מענטש קוק איך צו דעם ארעקען און צו דעם וואס האט אצורקאבין געמיט ונאמר גענון תשובה קאך שטייט אין ענין פון התשובה וישעה ניו ונאמר סלו סלו פני דוד און ער האט גיזאגט מאכט אנוען ראקמט אים אנוען פאר גאט כי כה אפר רס תשא שוב ער וקדוש שמי ווארום אזוי האט גיזאגט גאט נוס ער איז הויה און דערהויבין ויין זאכין איז ער ורהמ

בשגה כגון ששכח שאל' המלאכות אמרות לעשות בשבת הייב על כל מלאכה ומלאכה חטאת אחת אבל אם טחן וחתך הירק ושף לשון של מחבת בהעלם א' אינו חייב אלא חטאת אחת שהרי לא עשה אלא אב אחד ותולדותיו וכן כל כיוצא בזה: (ג) העושה מלאכות הרבה מחוץ למלאכה אחת בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת כיצד הרי שזרע ונטע והבידך והרכיב חטאת שכולן א' הן וכן כל כיוצא בזה:

שמו מרזם וקדוש אשכנז ואלו דלא וספל כוח לכחיות כוח סגלים ולהחיות על נדכאים . למדת כי הסכנסה מעיקרי הסתובה . וכן סמך כל הס' מדברת על בעלי הסתובה כי לא לעולם חריב וגו' כמון בעל קלסמי וגו' דרכיו ראוסי וזכרם וכו' . מוכיח דרכיו ראוסי ככנסה כמ"ס וזה דכל וספל כוח ובעריכות כחב כמ"ס כי כוח עלפני יסופק ולרפאכיו כי חסלם לעוטו כמו חרפה מכותם וכב וספל לו ולאנסו אטווסו על מניחם החסם ולפניכיו על יצרו

ומר בהעלם א' אינו חייב אלא חטאת אחת שכולן א' הן וכן כל כיוצא בזה:

אונ' דרייסיג מלאכות מיט איין פאררעסונג ביון ששכח שאלי' המלאכות אמרות לעשות בשבת ונייל ער האמ פאר געסין אז די מלאכות קאר מען גיט מאן אום שבת חייב על כל מלאכה ומלאכה חטאת אחת דארף ער בריינגען פאר גערער מלאכה איין קרן; אגל אם סתם וחתך הירק ושף לשון של מחבת בהעלם אחד דארף ער האמ גמאלין און האמ געשניטען ירקות וגרינווארגן אויף שטיקלאך און האמ גערביצען אשטיק מאטריאל מיט איין פאררעסונג אינו חייב אלא חטאת אחת דארף ער קאר בריינגען איין קרן חטאת שהרי לא עשה אלא אב אחד ותולדותיו ונייל ער האמ גיט מעהר געטאן קאר איין אב מיט זייגע תולדות וכן כל כיוצא בזה און אזוי איז אז ער טוט אנדערע אבות מיט זייערע תולדות: (ג) העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת בהעלם אחד אז ער האמ גיטאמן פיל מלאכות , און זייא זענען אלע פון איין מין מלאכה, מיט איין פאררעסונג איי חייב אלא חטאת אחת דארף ער קאר בריינגען איין קרן חטאת אויף די אלע מלאכות כיצד זייא אזוי הרי שזרע ונטע והבידך והרכיב ונטע בהעלם אחד ער האמ געוויט , און געפלאנצט אבויס , און אריין גיזעצט אצווייג פון אבויס אין די ערד ונעוץ ער איז נאך גיזען פהעפט צום בוים, און ער האמ אריין גיזעצט אצווייג פון אבויס אין אנווארציל פון אבויס, און ער האמ אויסגעשניטען די שלעכטע צווייגין פון אבויס , דאס אלץ האמ ער גיטאמן מיט איין פאררעסונג אינו חייב אלא חטאת אחת דארף ער קאר בריינגען איין קרן חטאת אויף די אלע מלאכות שכולן אב אחר הן ונייל די אלע מלאכות זענען פון איין אב וכן כל כיוצא בזה און אזוי אונדערקע מלאכות וואס זענען פון איין אב, און ער האמ זייא גיטאמן מיט איין פאררעסונג, בריינגט מען אויף אלע איין קרן:

אויבויג און אזוי הייליג סוים יקדוש אשכנז אפילו אין רדה רויך און בין הייליג, פון דעסמטענען וואס דכא וישל רוח בין איה מיט דעם צושטויסענעם און מיט דעם וואס זיין מוהמ איז נידעריג לטהיות רוח שפלים צו לעבעדיג מאכין דעם מוהמ פון די נידעריגע וטהיות לב נדכאים און צו לעבעדיג מאכין די הארץ פון די צו שטויסענע פטרען כי ההכנסה מעיקרי השכיבה פון באגען לערנען מיר אז דאס אינטערעסענעניקייט איז איינס פון די עיקר זאכין פון השוכה וכן שאר כל הפרשה ספרת על בגלי השכיבה און דיא אלע נויטערדיגע פסקים פון דעם קפישיל שמועסין קאר פון השוכה כי לא לעולם חריב קאמ זאנט גיט אויף אייביג וועל איה קרנען , גיט אויף אייביג וועל איה צערענען פשו בצעו קבצתי פאר די זינד פון זיין גולה האב איה געצערנט דרכי ראיתי וארפאתי איה האב אבער גיזען זיינע ווענין, זיין פירונג, וועל איה אים היילין פירוש דרכי ראיתי בהכנסה מען מייגט איה האב גיזען זיינע ווענין זייא זייא זענען מיט אונטערטעניקייט, דריבער וועל איה אים היילין כמו שאמר ויזא האמ גיזאנט וואס דכא וישפל רוח איה וועל זיין מיט צושטויסענעם און מיט דעם וואס האמ אנדערדיגען מוהמ ובגירות חלב דער וואס מוהמ השוכה דארף האבין אפארר ביטערט הארץ כמו שאמר ויזא האמ גיזאנט כי רוח מלפני יסופק דער מוהמ פון דעם מענקש וועט זיך אצווייניקען פאר מיר ונייל זיין הארץ וועט זיין פארביטערט וארפאתי איה וועל איהם היילין כי אספל לעוטו נארום איה וועל איהם מחל זיין די זינד זיינע כמו ארפא משבתם ויזא האמ גיזאנט איה וועל היילין זייער וויילדקייט ושם הוה לו ער וועט טאהן השוכה וועט קומען אהיינונג צו איהם וזנחתי איה וועל איהם פירען אצורע על עיבת החסא איה וועל איהם העלפין ער זאל פארלאזן דיא זינד ואבגידה על יצרו איה וועל איהם שטארקן אויף דעם יצר הרע:

אגרת מוסר מרמב"ן

מה שכתב לנו על העונה ויראת שמים וצוה שיקראה תמיד וילמדה גם לאחרים תמיד למען
התורה רגילה על פיהם. ובושר כי ביום שיקרא איש זאת האגרת יענוהו מן השמים כל מה
שישאל, לכן טוב לאומרה בכל יום. נדפס ראשונה במסמכה שנת שפ"ג :

**שמע בני מוסר אביך ואל תמוש תורת אמך, תתנהג תמיד לדבר כל דברך בנחת לכל אדם ובכל
עת, ובה תנצל מן הכעס שהיא מדה רעה להחמיא בני אדם, וכן אמרו רבותינו ז"ל, כל
הכתעם כל מיני גיהנם שולמין בו, שנאמר והסר כעס מלבך, והעבר רעה מבשרך, ואין רעה אלא
גיהנם, שנאמר וגם רשע ליום רעה, וכאשר תנצל מן הכעס תעלה על לבך מרת העונה שהיא מרת
פוצה מכל המדות טובות, שנאמר עקב עונו יראת ה', ובעבור העונה תעלה על לבך מרת היראה
כי תתן אל לבך תמיד מאין באת, ולאן אתה הולך, שאתה רמה ותולעה בחיך, ואף כי במוחק,
לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך הכבוד, שנאמר הנה השמים ושמי השמים לא
יכללוך. אף כי לבות בני אדם, ונאמר הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'. וכאשר**

אגרת מוסר מרמב"ן

דעם איז דער בריף האָט דער רמב"ן ז"ל האָט געשריבן צו זיין זון מוסר הענין ענות און
יראת שמים (האָט געענט דערף זיין בית זיך גידעריג און מורא הענין ספר גאט), דער רמב"ן
ז"ל האָט געזען זיין זון ער זאל שטענדיג לעבען דעם בריף, און זאל לערנען דעם בריף מיט
גאנצע מענטשן אויך, ביז זיי העלען קענען זאָגען דעם בריף אויסהינג, דער רמב"ן ז"ל האָט
גזאָגט העלכער מענטש עס העט לעבען דעם בריף העט מען אַזעס דעם סאָג ענעווערן מין העמעל
אויף גלץ האָט ער העט העלען און פאַרלאַנגען, דריבער איז גוט עס יעדער מענטש זאל פֿלע סאָג
זאָגען דעם בריף, און העל מיר היילען יעדער מענטש זאל זוכה זיין זיין דער רמב"ן ז"ל האָט אַזעס
צו גזאָגט, דריבער האָבען מיר דעם בריף געשריבן אויף עברי־אישט יעדער מענטש זאל הייסען
האָט דער בריף שרייבט און זאל מקיים זיין האָט דער רמב"ן ז"ל האָט געשריבן :

**שמע בני מוסר אביך, הער מין וזהו דעם מוסר (דיא שטרפֿאָפֿ רייד) פון דיין פאָטער און זאלסט ניס
פאַרלאַזען די לערונג פון דיין מוטער. דיין שמענדיגער פירונג זאל זיין, דו זאלסט ריידען
דיבע זלע רייד פאַמעליך, צו יעדער מענטש און צו יעדער צייט, און דורך דעם וועסטו נרעמעט
ווערען פון בעס, וואַרום פֿעס איז אַ שלעכטע מדה, און פֿעס בריינגט דעם מענטש צום זינדען.
די רבני האבען אויך אזוי גזאגט, דער מענטש וואס איז א פֿעסן גוועלטיגען אויף איהם אלע מינים
גיהנם, וויא עס שטייט אין פסוק דוא זאלסט אָפֿ-טאהן פֿעס פון דיין הארצען וועסט דו אפֿ-טאהן
שלעכטס פון דיין ליב, און שלעכטס סיינט מען דעם גיהנם, ווי עס שטייט אין פסוק דעם רשע
האט נאט בשאפען צום שלעכטען טאג פון גיהנם (אין גיהנם וועט דער רשע אפגעמען זיין שטראף).
און אז דיא וועסט נרעמען ווערן פון בעס, דאמאלס וועט אריינקומען אין דיין הארצען די מדה
פון ענה (וועסט דוא ביא זיך גידעריג ווערען). אז דער מענטש איז ביי זיך גידעריג, איז דאס דיא
בעסטע מדה פון אלע גוטע מדות, וויא עס שטייט אין פֿ-וק עָבָד, עָנָה יִצְחָא ייִ, נאך ענה קומט דיא
מורא פון נאט, ווייל דוא וועסט זיין ביי זיך גידעריג וועסט דוא דיר אריין נעמען אין הארצען דיא
מדה פון מורא האבען פאר נאט, ווארום דו וועסט שטענדיג טראכטן אין הארצען פון וואנען דוא
בייט נעקומען (אויף דער וועלט) און וואהין דוא וועסט גיין ווען דוא וועסט אוועק גיין פון דער
וועלט, ווען די לעבסט נאך אויף דער וועלט בייט דו ניט מעהר נרעכענס נאר ווי אווארעם, און נאך
דיין שמארבען (וועסט דוא ליגען אין דער ערד צוזאמען מיט אלע ווערס) און דו וועסט דיר בע-
טראכטען פאר וועמען דוא וועסט דארפען געבן דין און חשבון (אויף אלע זאכען האט דוא האסט
גמאהן אויף דער וועלט), פאר הקדוש ברוך הוא וואס ער איז דער מלך פון כבוד (וואס דיא נאנטע
וועלט דארפען איהם געבן כבוד), וויא עס שטייט אין פסוק שלמה המלך האט גזאגט פאר נאט
אלע די זלען קענען ניט פארנעבען דיין כבוד, די הערצער פון די מענטשן קענען געוויס ניט פאר-
נעמען דיין כבוד, נאך זאגט דער פסוק נאט האט גזאגט איך בין פוהל אויף רעם הימעל און אויף**

אגרת הרמב"ן

תחשוב אה כל אלה חידא כבוראך ותשמור את עצמך מן החטא, וכבודות האלה תהיה שמח
בחלקך, וכאשר תנהג במדת הענוה להתבושש מכל אדם ולהתפחד ממנו ומן החטא, או תשרח
עליך רוח השכינה ויזי כבודה ויחי העולם הבא, ועתה בני דע וראה כי המתנאה בלבו על הבריות
מורד הוא במלכות שמים, כי מתפאר הוא בלבוש מלכות שמים, שנאמר ה' כלך נאות לבש וט'.
ובמה יתנאה לב האדם, אם בעושר, ה' מוריש ומעשיר, ואם בכבוד, הלא לאלהים הוא, שנאמר
העושר והכבוד מלפניך, ואיך מתפאר בכבוד קונו, ואם מתפאר בחכמה, כסיר שפה לנאמנים
ומעם וקנים יקח, נמצא הכל שוה לפני המקום, כי באפו משפיל נאים וברצונו מגביה שפלים, לכן
השפל עצמך וינשאך המקום. על כן אפשר לך איך תתנהג במדת הענוה ללכת בה תמיד, כל
דברך יהיו בנחת, וראשך כפוף, ועיניך יכיומו למטה לארץ ולבך למעלה, ואל תביט בפני אדם
כדברך עמו, וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך, ואם חכם או עשיר הוא, עליך לכבדו, ואם רש הוא,
חזתה עשיר או חכם ממנו, חשוב בלבוך כי אתה חייב ממנו, והוא זכאי מכם, שאם הוא חוטא, הוא
שונא ואהה מויד. בכל דברך ומעשיך ומחשבותיך ובכל עת חשוב בלבוך כאלו אתה עומד לפני
די ערה. און אז דו וועקט כמראכטען דיא אלע וואקען וועקט דו מורא האקען פאר דיין בשעפעער אה
דו וועקט ויה היטען פון צו וינדריגען. און אז דו וועקט האקען אין וך די מדות. וועקט דו זיין פרייליך
מיט דיין סלק וסיט ויפיל גאט האט דיר געבוי. און אז דווא וועקט דיה פירען מיט גינדעריקייט.
דו וואקט דיה שעקען פאר אלע קענטשין, ווייל דו וועקט רעכענען אז אלע קענטשין זענען קעקער
און פראקער פון דיר. און דווא וועקט מורא האקען פאר גאט און וועקט מורא האקען צו וינדריגען.
דאקאלס וועט אויך דיר רויגען די שכינה. און דיא שייקייט פון קבוד השכינה וועט רויגען אויך
דיר. און וועקט לעבויצו עולם הבא, און איצט מיין ווהן זייט דיין פארשטאנד און זעה מיט
דיינע אויגן דער קענטש וואס איז גרויס ביי וך אין הארצען, און בראקט אז ער איז נרעקער פון
שנדעקע קענטשין וינדריגט ער זענען דיא מלוכה פון גאט, ווארום ער קערסט וך מיט דאס קלייד
וואס גאט האט אנגעקליידעט ווען עס האט ויה אנגערויבין זיין מלוכה אויך דער וועלט, וויא עס
שטייט אין פסוק ווען גאט האט געקיינט אויך דער וועלט האט ער ויה געקליידעט מיט גרוסקייט,
און מיט וואס ואל דיא הארץ פון קענטשין ביי וך גרויס זיין, אויב מיט זיין רייקייט. גאט סאכט
אָרעם און רייך, אויב מיט דעם קבוד וואס קענטשין גיגען איהם קבוד גיהער צו גאט. ווי עס שטייט
אין פסוק דוד הקלה האט גאנאט צו גאט, רייקייט און קבוד איז פאר דיר, וויא אזוי קען אָקענטש
וְך גרויס האלפען און בערהיטען מיט דעם קבוד וואס עס גיהער צו גאט, און אויב ער וועט ויה
קערהיטען מיט זיין הקסה, גאט קען צו געקען דיא שפראכע פון די קענטשין וואס ביידיען, און ער
קען אונזען געקען די עצות פון דיא אלטע לייט, זעה; מיר אז אלע קענטשין זענען ביי גאט גלייך.
מיט זיין געס ערנדערט ער דיא קענטשין וואס זענען בייא וך גרויס, און מיט זיין ווילען הייבט
ער אויך דיא קענטשין וואס זענען בייא וך גינדעריג. דריבער וועל איך דיר זאגען וויא אזוי דיין פיהרונג ואל
זיין מיט דיין גינדעריקייט, און וואקט שטענדיג זיין מיט דעם פיהרונג. דייןע אלע ביידי וואס
דווא פאנעבויגן, דייןע אויגן וואלען קענען אונטען צו די ערה, און דיין הארץ ואל מראכטען אויבען
צו גאט. און ווען דו וועקט ביידיען צו אָקענטש וואקט דו גיט קעקען אויך זיין פנים, וואס צו ענדיג
דעקען איהם, און וואקט מראכטען אז דערער קענטש איז נרעקער פון דיר, אויב דווא האקט דך
בזענען מיט אָקענטש וואס איז אַ חכם אָרער אַ רייכער דארפט דווא איהם געבן קבוד, און אויב
דער קענטש איז אָרעם און דווא בייזם רייך אָרער דווא בייזם קליינער פון איהם, וואקט דו מראכטען
אין הארצען דווא בייזם קערהר שולדיג צו אים וויא ער, און ער איז קערהר צדיק פון דיר, ווארום אז
ער האט געזינדריגט האט ער דאס גמאהן אונגעריגן. און דווא האטם געזינדריגט מוכהויליג, בייא
דיינע אלע ביידי וואס דווא וועקט ביידיען, און בייא אלץ וואס דיא וועקט מירן און ביי אלץ וואס דווא

אגרת הרמב"ן

קדשא ברך הוא ושכינתו עליך, פי כבודו מלא העולם, ודברך יהיו באימה וזיראה כעבר לפני רבו ותתבייש מכל אדם, ואם יקראך איש אל תענונו בקול רם רק כנחת כעבר העומר לפני רבו, יהיו והיר לקרות בתורה תמיד אשר תוכל לקיימה, וכאשר תקום מן הכפר, תחפוש כאשר למרת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו, ותפשפש במעשיך בבקר ובערב, ובוה יהיו כל יסוד בתשובה, והסר כל דברי העולם מלבך בעת התפלה, והכן לבך לפני המקום ברוך הוא, ושהד רעיוניך, וחשוב הדבור קודם שחוציאנו מפיך, וכן תעשה כל ימי חיי הבלך ככל דבר הדבר ולא תחנא. ובוה יהיו דבריך ומעשיך ומחשבותיך ישרים, ותפלתך תהיה זכה וברה ונקיה, ומכוונת ומקובלת לפני המקום ברוך הוא, שנאמר תבין לבם תקשיב אוני. תקרא האגרת הזאת פעם אחת בשבוע, ולא תפחות לקיימה, וללכת בה תמיד אחר השם יתברך, למען תצליח בכל דרכיך, ותוכח לעולם הבא הצפון לצדיקים, ובכל יום שתקראנה, יענך מן השמים, כאשר יעלה על לבך לשאול ער עולם, אמן סלה:

ועקם פראקמין, את צו יעבד ציימ, ואלקם דו פראקמין אין הארצין גלייה, דוא ואלקם געשטאנען פאר הקדוש ברוך הוא און זיין שכינה איז אויף דיר, ווארום דער קבוד פון נאם איז פול די גאנצע העולם. דייע צו זיין ואלען זיין סימ מרא, אזוי ווי א קנעכט וואס שטייט פאר זיין הערר, און דוא ואלקם דיר שפען פאר אלע פענסטיין, און אויב א פענסטלעך וועט דיר רופען, ואלקם דו איהם ניצ ענשערין סימ אהויבע שטיממע, נאר פאקעלאך אזוי ווי א קנעכט וואס שטייט פאר זיין הערר און דוא ואלקם דיר געהים צו לערנען שפענדיג אונלעך תורה וואס דוא קענסט קניס זיין ושלחן ערוך, און אז דוא וועקט לערנען אנדערע ספרים וואסער שלחן ערוך, און דוא וועקט אויפשמין מן ספר אונעק צו גיין ואלקם דוא וועקען אין די זאכען וואס דו האסט גלערענט, פאקער איז דא א נאך וואס דו קענסט שוין קניס זיין, און אלע פרייהטארנען ואלקם דו קעמראקען די זאכען וואס דוא האסט גטאהן דוא האסט גטאהן בייגאכט, און בייגאכט ואלקם דו פראקמטען די זאכען וואס דו האסט גטאהן דעם גאנצען טאג, און פאקער איז דא אונאך וואס מען דארף אויף דעם טאהן תשובה, ואלקם דוא פאלד טאהן תשובה, און אז דוא וועקט אזוי טאהן, וועקט דו אייביג טאהן תשובה, און וועקט אויף דיר קיין זינד האבין, און ווען דו וועקט דאונגען, ואלקם דו אפ טאהן פון זיך אלע מעלסליכע זאכען, און ואלקם אנגרייפען די פראכטונג פון דיין הארץ צו הקדוש ברוך הוא, און ואלקם ביין מאכען דייע געדאנקען פון וועלם זאכען, און איידער דו וועקט ארויס ביינען אונארט פון דיין מויל ואלקם גריקער פראקמטען אויב דו ואלקם דעם ווארט ביינען, און אזוי ואלקטו טאהן די גאנצע צייט וואס דו וועקט לעבין אויף דער העלם דאס נאכעשע לעבין (ביי יעדער זאך ואלקם דו פריער פראקמטען אויב דו ואלקם די זאך ביינען אדרש גיין, אויב דו ואלקם די זאך טאהן אדרש גיין) וועקט דוא ניט וינדיגען, און אז דוא וועקט אזוי טאהן וועלן זיין גלייה דייע אלע בייך, און אלץ וואס דו וועקט טאהן, און אלץ וואס דו וועקט פראקמטען וועט זיין גלייה, און דיין תפלה וועט זיין ביין און קלאר, מיט גוטע פונות, און ניא וועט זיין אנגענומען פאר נאם, וויא עס שטייט אין פסוק דוא מוהקט אגבביישען ויער הארץ צו דיר, און דייע אונערין פארעמען ויער תפלה.

דעם גריף ואלקם דוא לייגען איין טאהל אין וואך, און ואלקם ניט מינערין פון צו קניס דין וואס אין דעם גריף שטייט, און ואלקם אייביג גיין דייע וועגין נאך דעם גבאם פון הקדוש ברוך הוא, וועקט דוא גלגלען אין דייע אלע וועגין, און וועקט זיך זיין האבן עולם הבא וואס איז געטאלטען פאר דיא צדיקים, און יעדער טאג וואס דוא וועקט לייגען דעם גריף וועט מען דיר ענשערין פון היקעל אלץ וואס ביין הארץ וועט נאר פארזאגען, פי שייביג, אמן סלה:

בר העקר הארבעה-עשר, הודוי, שנאמר (ויקרא ה ה) והתודה
 אשר חטא עליה. ויש עליו להזכיר עונותיו ועונות
 אבותיו, כי היה נענש עליהם באחוז מעשי אבותיו בידו.
 וכן כתוב (שם כו מ) והתודו את-עונם ואת-עון אבותם.
בר העקר החמשה-עשר, התפלה. יתפלל אל השם ויבקש
 רחמים לכפר את כל עונותיו, שנאמר (הושע יד ג) קחו
 עמכם דברים ושובו אליי אמרו אליו כל-תשא עון וקח-
 טוב ונשקמה פרים שפתינו. קחו עמכם דברים, זה ענין הודוי.
 אמרו אליו כל-תשא עון וקח-טוב, זה ענין התפלה. ופרוש
 וקח-טוב, מעשה הטוב שעשינו, כי אמרו רבותינו זכרונם
 לברכה (סוטה כא א) עברה מכבה מצוה. ובעת התשובה יתכפרו
 העונות, ותתעורר זכות המצוה ויאיר נרה אחרי אשר לא
 הגיה אורו לפני התשובה. וכן כתוב (איוב ח ו) אם-יך וישך
 אמה כי עתה יעיר עליה ושלם גנת צדקה. אמרו רבותינו
 זכרונם לברכה (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) אם-יך וישך היית לא
 נאמר, אלא אם-יך וישך אמה, שעשית תשובה. כי-עתה יעיר
 עליה, עתה אחרי התשובה שעשית, יעיר עליה כל הצדקות
 שעשית מפנים ואשר היה ביתך פתוח לרוחה ונטעת אשל
 אכסניה, כמו שכתוב (איוב לא לב) דלתי לארח אפתח, וקדם
 התשובה לא היו צדקותיה מגינות עליה, ואחרי שובה וסר
 עונה, יעיר זכותה, ושלם גנת צדקה. ונשקמה פרים שפתינו,
 יחשוב ודוינו כחטאת-פרים רצון לנו לפניה. והזכיר פרים,
 כי חטאת-פר היתה פנימית, והיו מזים מדמה על הפרכת
 ועל מזבח-הזהב.

בר ועוד יתפלל בעל-התשובה אל השם למחות כעב פשעיו
 וכענן חטאתיו, ושיחפוץ בו וירצהו ויעתר-לו כאשר אם
 לא חטא, כענין שכתוב בדברי אליהוא על בעל-התשובה
 אחרי היסורים (שם לג כו) יעתר אל-אלוה וירצהו, כי תכן

להיות הַצֶּוֹן נִסְלַח וְנִפְדָּה מִן הַיְסוּרִים וּמִכָּל גְּזֵרָה וְאִין לְשֵׁם
 חֶפֶץ בּוֹ, וּמִנְחָה לֹא יִרְצֶה מִיָּדוֹ. וְתֵאֵנֹת הַצַּדִּיקִים מִן הַהֲצַלְחוֹת,
 לְהִפָּק רְצוֹן מֵהֶשֶׁם וְשִׁיחֲפוּץ בָּהֶם. וּרְצוֹנוֹ, הַחַיִּים הַקְּיָמִים
 וְהָאֲמִתִּיִּים וְהָאוֹר הַגְּדוֹל הַכּוֹלֵל כָּל הַנְּעִימוֹת, כַּעֲנִין שְׁנֹאֲמַר
 (תהלים ל י) חַיִּים בְּרְצוֹנוֹ. וְנֹאֲמַר (שם פ כ) יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת
 הַשִּׁיבֵנו הָאֵר פְּנִיָּה וּנְשָׁעָה, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְכַרְכָּה
 (מדרש תהלים מומור פ) אִין לָנוּ אֵלֶּא הָאֲרַת פְּנִיָּה, וְהוּא עֲנִין
 הַרְצוֹן, וּכְבָר הַקְּדוּמְנוּ וּבְאֲרָנוּ זֶה. עַל כֵּן תִּרְאֶה בַתְּפִלַּת דָּוִד
 בַּעַת הַתְּשׁוּבָה אַחֲרֵי שְׁאָמַר (תהלים נא ד) הָרַב כַּבְּסֵנִי מֵעוֹנֵי
 וּמִחַטָּאתַי טַהֲרֵנִי, הַתְּפִלָּל עוֹד עַל הַרְצוֹן לְהִיּוֹת רְצוֹן הֶשֶׁם
 יְתַבְרַךְ בּוֹ כְּקֹדֶם הַחֹטָא, וְאָמַר (שם סו יג) אֶל־תִּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ
 וְרוּחַ קְדוֹשְׁךָ אֶל־תִּקַּח מִמֶּנִּי. אַחֲרֵי־כֵן הַתְּפִלָּל וְאָמַר (שם סו יד)
 הַשִּׁיבָה לִּי שְׁשׁוֹן יִשְׁעָךָ, שְׁיֵהִי נְסִי הֶשֶׁם וְיִשְׁעוּ מִצּוֹיִים אֶתּוֹ
 וְשִׁתְּצִלַּח עֲלָיו רוּח־אֱלֹהִים כַּאֲשֶׁר בְּתַחֲלָה. אַחֲרֵי־כֵן אָמַר
 וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי, פְּרוּשׁ, הִנֵּה קִטְנָתִי מִפְּנֵי פִשְׁעֵי וְאִיגְוִי
 רְאוּי לְנִסְיָה וְלַהֲגָלוֹת עֲלָי וְרוּעַ קְדוֹשְׁךָ. וְאִם נִשְׂאֲתָ עוֹן חַטָּאתִי,
 אִיגְוִי כְּדָאִי לְהִיּוֹת נֶאֱהָב וְרְצוּי כִּירְחִי־קֹדֶם. אָבֵל בְּרוּחַ נְדִיבָה
 תִּסְמְכֵנִי, כִּי אִין קִץ לְנִדְבָתְךָ וְטוֹבָתְךָ, וּכְאֵ וְרוּחַ (ולא וברוח)
 בְּחֶסֶד וְרַחֲמִים, כְּמוֹ (בראשית כו לו) וְדָגַן וְתִירֵשׁ סִמְכָתִיו. וְכַעֲנִין
 הִזָּה אָמַר הוֹשַׁע עֲלָיו הַשְּׁלוֹם (הושע יד ה) אֲרָפֵא מְשׁוּבָתְם אֲהַבֵּם
 נְדָבָה, כַּעֲנִין מֵה שְׁאָמַר דָּוִד וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי.
בַּלָּג וְעוֹד יְתַפְּלֵל בַּעַל־הַתְּשׁוּבָה אֵל הֶשֶׁם תָּמִיד שְׁיַעֲזְרֵהוּ
 אֵל הַתְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ירמיה לא יז) הַשִּׁיבֵנִי וְאֲשׁוּבָה
 כִּי אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי.

נעתק מספה"ק עבודת הקודש ח"א

למרן החיד"א זל"ה

אחר תפלה ישתדל ללמוד סדר היום בסדר חק לישראל כי הוא
סדר נאה דרך קצרה וכשרה וזוכה צמטע זמן לקרות חניך
ולשנות משנה וגמרא וזכר והאיש הירא ח"ק נתן ולא יעבור כי
הוא תועלת עלום לנפשו קרי"ה נאמנה הזאת נעמי וגם ילמוד
חניך בהרגום כמ"ש האר"י ז"ל ושם ימלא הכל מוכן אמנם
יש בו עשויות הרבה ולריך להבין ולהרגיש הטעיות ונבזיאים וכתובים
ילמוד פעם אחת מקרא ופעם תרגום ולא יכוין בכוונת הכתובים
שם כי הם מלאי השגיאה גם לא יאמר התפלות שבראש הס'
(ועתה נדפס חק לישראל בסדר יפה ונחמד):

נעתק מספה"ק שארית ישראל המיוחד

שבתלמידי הגה"ק מוהר"ר' מדרכי

מששארנאביל זצוק"ל .

שער השוכבים דרוש א

והנה הרואה יראה בספר הקדוש שנקרא חק לישראל
שהוא תיקון לפגם הנרית. ככה קבלתי מרבותי
שתיקון האמיתי הוא ע"י התחזרות תורה שנכתב עם
תורה שזע"פ ע"י חק לישראל. ורמז לזה וסוק בשאר
שם וכו'. ע"כ צעקנות משיחא אלו יאל לאור ספר
„יוסף לחק" מהלדיק הגדול רבי חיד"א תלמידו של
ר' חיים אבן עטר צעל האור החיים שיש בו שני
אורות תרין משיחין משיח זן דוד ומשיח זן יוסף צמוד
לדיק הכולל המתקן פגם של כל ישראל. הרואה יראה
כי צימים האלו צימי שונני"ס ת"ת תיקונים גדולים לפגם
צרית המעור והלשון כ"ל ויש בהם רזין עילאין רזין
דרזין כו'.